

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ושמונה-עשרה של הכנסת השלוש-עשרה

יום חמישי, ט' בסיוון התשנ"ד (19 במאי 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

תוכן העניינים

שאלות ותשובות	
מודעת פרסום מטעם משרד התיירות	
מימון כנס יהודי-נוצרי בירושלים	
פגיעה בתיירות בעקבות הרצח בחברון	
סיוע כספי למוסדות רפורמיים וקונסרבטיביים	
דחיית בקשות להלוואות של סטודנטים מתרשיחא	
גביית כספים על-ידי ועדי הורים בבתי-ספר	
פער ברמת ההשכלה בין ילדי עדות שונות	
לימודי התנ"ך והיהדות בישראל	
מימון פעילויות לימוד על-ידי פרסומות	
ביטול ביקורי תלמידים בכפר-חב"ד	
רפורמה במערכת החינוך המיוחד	
אי-קיום טקס לציון יום השואה באוניברסיטת חיפה	
ירידה במספר הזכאים לתעודות בגרות	
מעורבות השב"כ במינויים בחינוך הערבי	
תקציב "המדרשה לידע המקדש"	
הצעה לסדר-היום	
דור שני ושלישי לעוני ולאבטלה בערי הפיתוח	
הצעות לסדר-היום	
השביתה המתמשכת של העובדים הסוציאליים	
הצעות לסדר-היום	
דוח מבקר המדינה מס' 44ה'ר ד' שילנסקי:	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעת חוק מועצה לאומית לתרבות היידיש, התשנ"ד–1994	
הצעת חוק מועצה לאומית לתרבות הלדינו, התשנ"ד–1994 (הצעות חבר הכנסת ד' שילנסקי)	
הצעה לסדר-היום	
ההפגנות נגד פגיעה בקברי קדמונים ביפו העתיקה	
הצעות לסדר-היום	
אירועי דמים בחברון ובבית-חג"י והתקרית ביריחו	
הצעה לסדר-היום	
רמת-הגולן	
הצעה לסדר-היום	
קריאת ערפאת לג'יהאד נגד ישראל	
הצעה לסדר-היום	
האזנות הסתר	

הצעת חוק המועצות האזוריות (בחירת ראש המועצה) (תיקון – חדילה מכהונה ובחירת ראש רשות חדש), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת עובד הרשות) (תיקון – מועד פרישה),
התשנ"ד–1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

שאלות ותשובות

חוק גיל הנישואין

דרגת הענישה לעברייני תנועה

שירותי ליווי

הקמת בית-משפט מחוזי למחוז המרכז

דברי שופט על המתנחלים

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – ערעור בחירות), התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת י' לס)

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בעד הוצאות טיפול בילדים),
התשנ"ג–1993

(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון) (פטור לקופות גמל לקצבה), התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת א' ויינשטיין)

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, בוקר טוב. אני פותח את ישיבת הכנסת, יום חמישי, ט' בסיוון התשנ"ד, 19 במאי 1994.

אנחנו מתחילים בשאלות ותשובות; שר התיירות תחילה, ואחר כך שר החינוך והתרבות. אני מזמין את שר התיירות, השר עוזי ברעם. בבקשה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

מה עם השאלות בעל-פה?

היו"ר ש' וייס:

חלקן יעלו במשך היום, צמודות לשרים.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

שאלות בעל-פה נשאלות בתחילת הישיבה.

היו"ר ש' וייס:

לא תמיד. כאשר הסט של השר מופיע בסוף סדר-היום, אנחנו לפעמים מאפשרים לו לענות על שאלתא. אבל אתה צודק כשאתה אומר שבדרך כלל תור השאלות בעל-פה הוא בתחילת הישיבה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

היו"ר ש' וייס:

כן. בבקשה, גברתי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, כולנו עסוקים. טלפנו מלשכתי אל הכנסת, כי אני יודעת שבדרך כלל נוהגים להשיב על שאלות בעל-פה בתחילת הישיבה. אני זוכרת את הנוהג הזה בהיותי חברת כנסת במשך שנים רבות. נאמר לי שהיום אין מתחילים בשאלות בעל-פה וגם לא בשאלות ותשובות, וביקשו ממני הבוקר להיות כאן הראשונה, כי יתחילו מייד עם סדר-היום המונח לפנינו, שלפיו אני הראשונה להשיב.

אני מוכנה לשבת כאן דקות מספר, אבל אני רוצה – – –

היו"ר ש' וייס:

אני, כן – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, אני עוד לא סיימתי. אם תרשה לי, אני רוצה לומר את דברי.

ובכן, אני פשוט רוצה להבין מה הסדר כאשר שר מתקשר ומתעניין ומתארגן בהתאם. אדוני יודע שכל יום רביעי, היום זה יום חמישי, אני מבלה כאן הרבה שעות בשל הצעות לסדר-היום. ואני שאלתי רק היום בכנסת, ואמרו לי במפורש להיות כאן בשעה 11:00, כי היום לא פותחים בשאלות רגילות ולא בשאלות בעל-פה.

היו"ר ש' וייס:

גברתי השרה, את צודקת לגמרי ברמה העקרונית. אבל כיוון שהישיבה הפעם היא ביום חמישי וגם חלק מהשרים לא תכנן – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אבל רק הבוקר הודיעו לי זאת. עוד ייווצר הרושם שאני השרה היחידה שיש לה כל הזמן שבעולם.

היו"ר ש' וייס:

יש בזה משהו. בדרך כלל שרים שמופיעים הרבה בכנסת הם גם השרים העסוקים ביותר. אני יודע. נדמה לי שנפתור את העניין בתוך דקה, פרקטית. עקרונית את צודקת.

שר התיירות – – –

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

– – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. תראה תיכף שזה נפתר. שר התיירות ישיב על שאלתו. בבקשה.

מודעת פרסום מטעם משרד התיירות

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר התיירות ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

עיריית טבריה בשיתוף המחלקה לעידוד תיירות פנים במשרד התיירות משווקים במסע פרסום את בתי-המלון בטבריה. במודעה שפורסמה באמצעי התקשורת, רצ"ב צילומה, השתמשו בצילום צעירה בלבוש חושפני כאשר הכיתוב: "מבוקשת... צעירה... חמה...".

ברצוני לשאול:

1. האם מודעה זו ראויה לפרסום במימון ממלכתי?

2. הישקול משרד התיירות שימוש באמצעים עדינים יותר ופרובוקטיביים פחות?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נושא מודעות הפרסום מביא לא אחת לוויכוחים ולנקודות ראות שונות. מודעה זו איננה חריגה מנוסח מודעות פרסומת שרווחות בענף התיירות, לדעת יודעי דבר – זו אחת הדוגמניות הלבושות ביותר במודעות פרסומת בנושא תיירות.

1. משרד התיירות מסייע לגורמים שונים בענף לשיווק מוקדי תיירות המיועדים לציבור נופשים ששפה זו של פרסום מושכת אותם. איני סבור שמשרד ממשלתי צריך להטיל צנזורה על שפה שיווקית ופרסומית המקובלת בענף ואינה חורגת מן הנורמות המקובלות בתחום זה.

2. מקובל עלי שאין לפגוע במתכוון בציבורים דתיים. אני משוכנע שמודעות אלו לא הופצו בקרב הציבור הדתי, ואילו בעיתונים שבהם היא פורסמה מופיעים מודעות וצילומים מערכתיים חשופים הרבה יותר. מי שמעיין בעיתונות הנפוצה והפופולרית שלנו, כמו עיתוני הערב, שם נפשו בכפו מבחינה זו.

מימון כנס יהודי-נוצרי בירושלים

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר התיירות ביום י"ז באדר התשנ"ד (28 בפברואר 1994):

עיתון "הארץ" (רצ"ב צילום הידיעה) טוען, ש"משרד התיירות מימן בחשאי את הכנס היהודי-נוצרי בירושלים" ובסכום של "יותר מ-2.5 מיליון שקל".

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מה הוא סך המימון שניתן לכנס?

3. האם הוסתר דבר הסיוע מידיעת הציבור, ומדוע?

4. על-פי אילו קריטריונים ומאיזה תקציב ניתן הסיוע?

5. האם יקבלו ארגונים חרדיים שיארגנו כינוס עולמי סיוע דומה?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרטים בכתבה נכונים, ואני הודעתי על כך בכנסת בתשובה על שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת מנחם פרוש.

2. סך ההשתתפות של משרד התיירות בארגון הכנס הוא 2.5 מיליוני שקל.

3. הכנס היהודי-נוצרי אורגן על-ידי גורמים פרטיים, ומשרד התיירות נתן את חסותו למפגש וכן סיוע כספי כאמור. מעורבותו של משרד התיירות בפרויקט הינה במסגרת המדיניות שקבענו לעידוד כנסים בארץ של גורמים היכולים לגרום לגידול בתיירות לישראל. התכנסותם של 500 אנשי דת נוצרים, מן הדרגה הגבוהה ביותר, תסייע לישראל להגדיל את נפח התיירות הצליינית לארץ, שהיא מן הגורמים החשובים בענף. הפרסום הרב שלו זכה הכנס בחוץ-לארץ יסייע, להערכתי, להשגת מטרה זו. ברצוני לציין, שלו היינו צריכים לממן פרסום בסדר גודל זהה להיקף החשיפה שזכינו לה, היינו צריכים לשלם עשרות מיליוני שקלים. לא פרסמנו מראש את מעורבותנו בכנס כדי שלא למנוע הגעתם של אישים אשר היו נרתעים מאירוע שבו מעורבת בעקיפין גם הממשלה.

4. הקריטריונים למתן החסות והמימון לכנס זה הם כלכליים טהורים. משרד התיירות משתתף בשיווק תיירות לחוץ-לארץ בסכום שנתי של 22 מיליון דולר, וההוצאה הנ"ל שייכת לקטגוריה זו.

5. בהחלט, אם יתברר למשרד התיירות כי כנס מסוג זה יתרום לעידוד הגעתם של תיירים נוספים לארץ, הרי אפשרות הסיוע תיבחן באורח חיובי. השיקול יהיה כמובן כלכלי, משום שהמשרד שעליו אני מופקד אינו עוסק בפעולות רוחניות לשמן.

פגיעה בתיירות בעקבות הרצח בחברון

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר התיירות ביום כ"ד באדר התשנ"ד (7 במרס 1994):

בכלי התקשורת דווח כי בעקבות הטבח בחברון מסתמנת, כצפוי, האטה בהזמנות חדרים מהארץ ומחוצה לה.

ברצוני לשאול:

1. כיצד נערך משרדך נוכח המצב?

2. מה הוא היקף הביטולים, והאם הינו סימן לגל ביטולים משמעותי?

3. האם יפוצו הנפגעים בענף?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מייד עם היוודע דבר הפשע בחברון נקט משרדי כמה צעדים מחייבים: א. קשר רצוף עם הלשכות בעולם ומתן הנחיות פעולה מפורטות למניעת גלי ביטולים וטיפול בקשיים המתעוררים אצל גורמי השיווק; ב. כינסתי את גורמי הענף בארץ להתייעצות ולתיאום פעולות מחויבות; ג. אנו נמצאים בעיצומה של סדרת פעולות הכוללות הבאת עיתונאי תיירות, ביקורי מחליטנים, הסברה ועידוד בחוץ-לארץ וכו'.

2. לצערי, היקף הביטולים הוא משמעותי ביותר, בעיקר בארצות-הברית ובקרוב הקהילה היהודית. חגי הפסח והפסחא, אשר מהווים תנועת שיא, הביאו למצב שבו לא הורגשו הביטולים באופן מאוד משמעותי. אולם, המשך הדרך נראה בשלב זה קשה ביותר.

3. בשלב זה אנו מתמודדים עם הבעיה של מתן פיצוי לנפגעים בענף, ומקווים כי לא יתעורר צורך במתן פיצוי. הפיצוי הטוב ביותר שבו נוכל לפצות את הענף הוא בהחזרת תנועת התיירות להיקפה הקודם ובחידוש התנופה שאפיינה את התקופה שקדמה לטבח בחברון.

סיוע כספי למוסדות רפורמיים וקונסרבטיביים

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר התיירות ביום ג' בניסן התשנ"ד (15 במרס 1994):

ברצוני לשאול:

מה הוא סכום הסיוע שקיבלו ממשרדך, אם בכלל, בכל שנה מחמש השנים האחרונות, הגופים כדלהלן: "בית שמואל", "התנועה ליהדות מתקדמת" בירושלים וביתר ערי הארץ, "קהילת הר-אל" ו"היברו יוניון קולג"?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד התיירות לא הגיש סיוע כספי אף לאחד מן הגופים המוזכרים בשאלתא בחמש השנים האחרונות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מקרב לב לשר התיירות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר, שזה לא הוגן כלפי שואלי השאלות, שמניחים כי עד השעה 12:00 בערך יועלו כאן שאלות בעל-פה, והם מתכוננים להיכנס לאחר מכן לשמוע את התשובות על השאלות שלהם.

היו"ר ש' וייס:

יכול להיות. אני אברר עם המזכיר מה קרה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אפשר לדעת מתי בכל זאת ישיבו על השאלות שלי? אני, למשל, צריך לצאת בשעה 14:00.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה לומר לכם משהו ברמה עקרונית, מאוד כללי, אפילו בנאלי ומוזר. ההנחה הבסיסית של הציבור היא, שחברי הכנסת נמצאים כאן בימים שבהם יש מליאה. תודה.

עכשיו אנחנו עוברים להמשך סדר-היום.

יוסף בא-גד (מולדת):

המצב הזה לא מעודד חברי כנסת להימצא באולם.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע שיש חברי כנסת שנמצאים כאן כל הזמן, כמו למשל חבר הכנסת שהעיר עכשיו את הערה הזאת. הוא נמצא כאן כל הזמן.

חברים, אנחנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום.

חברי הכנסת, בחודשים האחרונים הקפדנו מאוד על הנוהג, והיום יש באמת קצת – אולי משום שזה יום חמישי, גם בשבוע שעבר ישבנו ביום חמישי. ימי חמישי הם לא הימים הרגילים של ישיבות הכנסת, והרבה חברי כנסת ושרים לא התארגנו לקראת ימי חמישי. זה קורה לנו פעם אחת או פעמיים בשנה שאנחנו יושבים בימי חמישי. השבוע – בגלל חג השבועות, בשבוע שעבר – בגלל הבחירות להסתדרות; פעם, פעמיים בשנה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, חבר הכנסת הלפרט. תאמין לי שלא עושים את זה. אני הסברתי עכשיו את המצב. זה קורה לפעמים. חברי כנסת לחוצים, שרים לחוצים, ואנחנו צריכים לפעמים לעשות הרמוניה בין הלחצים.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הדברים האלה יכולים לקרות, אבל הנימה הסלחנית, כפי שהיא נשמעת עכשיו מפיו היושב-ראש, עלולה להתפרש בצורה לא נכונה על-ידי שרי הממשלה אשר שברו שיאים בשבוע שעבר, כאשר היושב-ראש התורן נאלץ להפסיק את ישיבת הכנסת. דבר כזה לא יכול שיהיה. הכנסת צריכה להקפיד על לוח הזמנים שלה, ולא על זה של שרי הממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

דרך אגב, לגבי היום האחרון בשבוע, אם זה יום רביעי או יום חמישי, במשך כל שנות קיומה של הכנסת היא מתאמת עם הממשלה את סדר-היום, וכך זה במשך 40 וכמה שנים. כך שזה לא דבר מוזר שהכנסת מתאמת את הזמנים עם הממשלה. אגב, צריך להביא בחשבון שגם השרים הם חברי כנסת וגם להם יש זכויות מסוימות. לא אני המצאתי את זה. אגב, זה גם הגיוני מאוד. התיאום הזה יושב על איזה היגיון בסיסי.

לפעמים אני גם מתקשה להעיר לממשלה, משום שכמי שיושב כאן הרבה שנים, חבר הכנסת מגן, המקרים שבהם חברי הכנסת שואלי השאילתות אינם מופיעים כאן הם רבים לאין-ספור מהמקרים שבהם שרים לא מופיעים. לכן כשאני צריך להתייצב מול הממשלה ולהטיף לה, ואני עושה זאת לא אחת, אני נוהג לא אחת גם ליטול קורה מבין עינינו. יש שבעה-שמונה חברי כנסת שהם תמיד פה באולם.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, אני רוצה לבדוק אם אני יכול להמשיך בסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

אני הערתי שלא הייתי רוצה שחברי הממשלה יפרשו את דברך – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, חלילה. האמן לי שאין להם אפילו זמן לשמוע את דברי. זה אפילו לא יגיע לאוזנם, כי הם לא כאן.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגן על היושב-ראש ולהגיד שגם בתקופה של הממשלה הקודמת, כאשר היו לי הזכות והכבוד לכהן כיושב-ראש הכנסת, היו לי בעיות בימי רביעי בשבוע עם השרים – –

היו"ר ש' וייס:

לא כל שכן בימי חמישי.

דב שילנסקי (הליכוד):

הרשה לי, בבקשה, לגמור.

עד כמה שאני יודע, גם היושב-ראש דעכשיו נאבק עם השרים. אבל אני רוצה להגיד, שגם אז היו בעיות עם השרים, אבל אמרו שבממשלה הזאת השרים ישבו כאן בימי הכנסת, הם יהיו טובים ויפים.

אתמול שמענו את דוח מבקרת המדינה שאמרה שהממשלה הזאת עולה בקלקולים על הממשלה הקודמת – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סגן היושב-ראש שילנסקי, הימים חולפים, שנה עוברת, אבל המנגינה לעולם נשארת. מה לעשות?

אתם רואים? לפני רגע הערת, חבר הכנסת מגן, לגבי השרים שאינם. מה אעשה עכשיו עם חברי כנסת שלא הגיעו, חמישה במספר? יש בעיות. מייד ננסה לעשות משהו. זה ייקח עוד דקה.

חברי הכנסת, האם יש עוד נושא שאתם מבקשים להעלות, או שאני אפסיק את הישיבה לשתי דקות.

דוד מגן (הליכוד):

אפשר לעבור להצעות הבאות.

היו"ר ש' וייס:

רציתי, אבל גם חברי הכנסת האלה אינם.

דוד מגן (הליכוד):

לפחות אחד מהם נמצא כאן.

היו"ר ש' וייס:

אני צריך לבדוק אם זה נוגע לשרת העבודה והרווחה, כי אנחנו מתואמים עם השרים.

רבותי, זה ייכנס מייד למסלול, לפי מיטב הבנתי.

דב שילנסקי (הליכוד):

מה עם השאילתות בעל-פה?

היו"ר ש' וייס:

שאילתות בעל-פה צמודות לשרים היום. אני הסברתי שיום חמישי אינו יום רגיל, וזה קצת שינה אצלנו את הסדרים. מה אפשר לעשות.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

באיזו שעה ישיב השר על השאילתא בעל-פה שלי?

היו"ר ש' וייס:

אינני יודע באיזו שעה, חבר הכנסת הלפרט. ההנחה היא שחבר הכנסת נמצא כאן, תפקידו להימצא בבניין הכנסת. תפקיד השרים להימצא במשרדים שלהם, ולבוא לכאן מדי פעם בפעם. תפקידו של חבר הכנסת להימצא כאן. אם חלילה הוא לא יכול, מעבירים את התשובה על השאילתא שלו לפרוטוקול. חבר הכנסת הלפרט, יש פה חברי כנסת שנמצאים כאן ממש שלושה ימים בשבוע. אני בטוח שאתה אחד מהם.

סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאילתות רגילות.

דחיית בקשות להלוואות של סטודנטים מתרשיחא

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ו באייר התשנ"ד (26 באפריל 1994):

נודע לי כי בקשותיהם של סטודנטים תושבי הכפר תרשיחא לקבלת הלוואות או מלגות לשנת הלימודים התשנ"ד נדחו.

מעלות-תרשיחא הינו יישוב פיתוח המוכר על-פי החלטות ממשלת ישראל כיישוב אחד, ללא הבדל בין מעלות לתרשיחא.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת מדיניות מסוימת כלפי סטודנטים תושבי הכפר תרשיחא בנוגע למתן הלוואות?

2. אם לא – מדוע נדחו בקשותיהם של הסטודנטים הנ"ל?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הזכאות להלוואות לסטודנטים נקבעת בעיקר על-פי מערכת קריטריונים סוציו-אקונומיים ברורים, ולא לפי מקום המגורים של הסטודנט.

הסטודנטים תושבי תרשיחא שפנו אלינו בבקשות לקבלת הלוואות ונמצאו עומדים בקריטריונים שנקבעו, קיבלו את ההלוואות המגיעות להם, בהתאם לנתונים שעליהם הצהירו בבקשותיהם להלוואות.

2. היישוב מעלות-תרשיחא נמצא גם ברשימה המיוחדת של הזכאים למענק תושבי קבע ביישובי פיתוח ושכונות שיקום.

לקבל מענק של יישוב פיתוח ושכונת שיקום נדרש תנאי נוסף של מילוי חובת שירות בצה"ל. סטודנטים שנדחו לא עמדו בתנאי זה.

3. נושא הקריטריון של חובת השירות ייבדק שנית לקראת שנת הלימודים הבאה.

גביית כספים על-ידי ועדי הורים בבתי-ספר

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ו באייר התשנ"ד (26 באפריל 1994):

מדוח מבקר עיריית פתח-תקווה עולה, שוועדי הורים בבתי-ספר גובים כ-20 מיליון שקל בשנה. אין מערך ביקורת על כספים אלו, וההורים מתלוננים על גובה סכומי הגבייה.

ברצוני לשאול:

1. כיצד מאפשר משרד החינוך גבייה שכזו מההורים?

2. מדוע אין משרד החינוך קובע סטנדרדים לשיעור סכומי הגבייה ולדרכי הוצאת הכספים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד החינוך והתרבות אינו מאפשר לוועדי הורים לגבות כספים (פורסם בחוזר מנכ"ל מיוחד – הוראות בענייני כספים למוסדות חינוך, התשמ"ג). ועדי הורים אינם מהווים ישות משפטית. הגביות מתבצעות על-פי ההוראות דרך קופת בית-הספר ומבוקרות הן על-ידי מבקר העירייה והן על-ידי מבקר משרד החינוך.

2. תשלומי חובה נקבעים על-ידי המשרד על-פי סטנדרדים וסכומי גבייה מרביים. תשלומי רשות נקבעים על-ידי בית-הספר ומחייבים רק את אלה שרוצים להשתתף בפעילות הספציפית.

פער ברמת ההשכלה בין ילדי עדות שונות

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב באייר התשנ"ד (3 במאי 1994):

בעיתון "הארץ" מיום 21 באפריל 1994 פורסם בשמך, כי נשמר הפער ברמת ההשכלה בין ילדים של יוצאי אפריקה ואסיה ובין ילדי יוצאי אירופה ואמריקה.

ברצוני לשאול:

1. מה יעשה משרדך לבטל, אחת ולתמיד, פער זה?

2. מה הן תוכניותיך בדבר בחינה מחדש של הפעילויות הנוכחיות לצמצום פער זה, תוכניות שעל-פי האמור דלעיל הוכחו כלא יעילות?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אומנם קיים עדיין פער ברמת ההשכלה בין יוצאי מדינות שונות, אך במרוצת השנים מאז מונחית המערכת על-ידי עקרונות האינטגרציה החברתית, צומצם הפער במידה מסוימת. אנו משוכנעים שמדיניות האינטגרציה וקיום כיתות הטרוגניות מקדמים את התלמידים בעלי ההישגים הנמוכים ביותר.

נוסף על כך, המשרד פועל נמרצות להעלות את אחוז מקבלי תעודות הבגרות ובכך לצמצם פערים. התוכניות המכוונות לעניין זה הן: תוכנית מקיפה למניעת נשירה; איתור תלמידים שחסר להם ציון במקצוע אחד על מנת לקבל תעודת בגרות וטיפול אינטנסיבי בהם, לרבות דחיית גיוסם לצה"ל; הקמת כיתות מב"ר – מעבר לבגרות – כיתות לתלמידים חלשים יחסית, המקבלים תגבור על מנת לקדם אותם לקראת תעודת בגרות; שינויים מתוכננים במבנה הלימודים והבחינות בחטיבה העליונה, המכוונים בין היתר להעלות את מספר מקבלי תעודת בגרות.

לימודי התנ"ך והיהדות בישראל

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב באייר התשנ"ד (3 במאי 1994):

נוכח כוונת משרדך לבטל את לימודי התנ"ך כמקצוע חובה בבחינות הבגרות ונוכח הירידה ברמת הישגי הסטודנטים הלומדים תנ"ך ויהדות, ברצוני לשאול:

1. כמה סטודנטים למדו באוניברסיטאות בישראל בשנתיים האחרונות בחוגים ליהדות, לתנ"ך ולתלמוד?

2. האם יפעל משרדך לעודד ולקדם דווקא מקצועות אלו? אם כן – כיצד?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תואר ראשון: תלמוד, התשנ"ב – 175, התשנ"ג – 172; יהדות (פילוסופיה יהודית ותולדות המחשבה היהודית), התשנ"ב – 295, התשנ"ג – 313; תנ"ך, התשנ"ב – 521, התשנ"ג – 645.

תואר מתקדם: תלמוד – התשנ"ב – 85, התשנ"ג – 103; יהדות (פילוסופיה יהודית ותולדות המחשבה היהודית), התשנ"ב – 166, התשנ"ג – 161; תנ"ך, התשנ"ב – 136, התשנ"ג – 133.

יש סטודנטים הלומדים במסגרת דו-חוגית ונמנו בנתונים של שני החוגים שהוזכרו לעיל. לכן לא נרשם סך הכול של כל המקצועות.

2. במטרה לעודד את תחומי מדעי הרוח, הכוללים גם את התחומים שהוזכרו בשאילתא, הונהגו מלגות לדוקטורנטים מצטיינים בתחומי מדעי הרוח (מלגות רוטנשטרייך). לאחרונה החליטה הוועדה לתכנון ולתקצוב, ות"ת, של המועצה להשכלה גבוהה על הגדלת התמיכה במלגות הללו.

אשר לבתי-הספר – אין למשרד כוונה לבטל את התנ"ך כמקצוע חובה לתעודת הבגרות. בכל מקרה, אנו מחכים להגשת דוח-שנהר בנושא לימודי מקצועות היהדות. לאחר קבלת הדוח ועיון בהמלצותיו נגבש תוכנית לקדם את לימודי מקצועות היהדות.

מימון פעילויות לימוד על-ידי פרסומות

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב באייר התשנ"ד (3 במאי 1994):

מכתבה שנתפרסמה בעיתון "העיר" (11 בפברואר 1994) עולה, כי בבית-הספר היסודי "ישגב" בתל-אביב החלו לממן פעילויות לימוד והעשרה על-ידי מכירת פרסומות, וזאת לפני דיון בהמלצות דוח-גפני ואישורן.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון, והאם נעשה הדבר באישור משרדך?

2. מה ייעשה לגבי התופעה?

3. מתי וכיצד יתקבלו ההחלטות בנדון?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בית-הספר "ישגב" נמנה עם בתי-הספר הקהילתיים בתל-אביב ופועלת בו עמותת הורים פורמלית.

עמותת בתי-הספר הקהילתיים בארץ מעודדת בשנים האחרונות את עמותות ההורים בבתי-הספר הקהילתיים לגייס חסויות לפעילויות חינוכיות שונות בקהילה.

כמו כן, השנה מתקיים קורס לשיווק פרסום וגיוס משאבים למנהלים וועדי הורים.

במסגרת היוזמות הנ"ל החליטו עמותת הורי בית-ספר "ישגב" והנהלה ליזום פרויקט חינוכי שמטרתו היתה הוצאת עיתון בית-הספר שיממן את עצמו בדרך מקצועית.

יושב-ראש העמותה פנה אל חברת "דפי זהב", שערכה השתלמות לוועדת העיתון, תלמידים, הורים ומורים, "כיצד מוציאים עיתון ומגייסים את הקהילה לקחת בו חלק". הכנסות מתרומות בתי-העסק בקהילה כיסו את הוצאות העיתון.

הפעילות אינה חדשה ומתקיימת בבתי-ספר קהילתיים בארץ בדרכים שונות. עם זאת, הודענו לבית-הספר שבשנת הלימודים הבאה לא יוכלו לנהוג כך.

ביטול ביקורי תלמידים בכפר-חב"ד

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב באייר התשנ"ד (3 במאי 1994):

פורסם כי שר החינוך הורה שלא להתיר עוד לתלמידי בתי-ספר לבקר בכפר-חב"ד, משום ש"חסרה שליטה על תוכני המפגשים וההרצאות".

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – באילו מקומות נוספים נאסרו ביקורי תלמידים?

3. האם יש למשרד שליטה על תוכני כל המפגשים שמקיימים תלמידי בתי-הספר בארץ?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

1. משרד החינוך הורה להשעות ביקורי תלמידים ולינה אצל משפחות בכפר-חב"ד בסופי שבוע, עד סוף שנת הלימודים התשנ"ד. החלטה זו התקבלה על-ידי מנכ"ל משרד החינוך לאחר שתלמידים

מספר אשר ביקרו שם לאחרונה סיפרו כי שמעו מפי מארחיהם דברי שבח למעשה הרצח של ברוך גולדשטיין, שהוגדר בפיהם "צדיק".

לאחר שהורים מספר פנו בעניין זה למשרד החינוך, נערכה בדיקה בנושא על-ידי המפקחת על בתי-הספר, ומהבדיקה עלה כי היו ליקויים בשיטות הקיימות של ביקורים בכפר-חב"ד. כמו כן, הסתבר כי מתכונת הביקורים לא נבחנה זה זמן רב וחסרה שליטה על תוכן המפגשים וההרצאות שמקבלים התלמידים.

יש להדגיש, כי לא מדובר בביטול הביקורים אלא בהשעייתם עד לבדיקה מקפת של כל הנושא, וכמובן במסגרת בדיקה זו יוכלו גם אנשי חב"ד להשמיע את טענותיהם.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה כבר חצי שנה.

היו"ר ש' וייס:

באמצע שאילתא אין קריאות.

רחבעם זאבי (מולדת):

ההשעיה היא רק לגבי כפר-חב"ד או בכל מקום?

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זו שאילתא.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

2. משרדנו יאסור על לינה במשפחות – דבר שאינו ניתן לפיקוח – ויאפשר המשך הביקורים בשנת הלימודים התשנ"ה.

3. למשרד שליטה על כל מפגשי התלמידים הנמצאים בפיקוחו, כגון: מפגשים בין תלמידים דתיים וחילונים, בין תלמידים יהודים וערבים.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני סגן השר, אתה אמרת שלא נאסרו הביקורים בכפר-חב"ד, אלא יש החלטה על השעיה. אני רוצה לשאול, לכמה זמן החלטתם להשעות את הביקורים בכפר-חב"ד? מתי אתם מתכוונים לחדש את הביקורים?

עם זאת אני רוצה לשאול, האם אתם נוהגים נוהג דומה גם לגבי מפגשים משותפים של יהודים וערבים שמטיפים נגד המדינה וכו'? האם גם במקומות כאלה אתם מבטלים או משעים את הביקורים של התלמידים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת הלפרט. אדוני סגן שר החינוך, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת הלפרט: השעיה של ביקורי תלמידים בכפר-חב"ד היא לשבועות מספר, לא חצי שנה ולא חודשים.

יוסף בא-גד (מולדת):

רצח ברוך גולדשטיין היה לפני חצי שנה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אם זאת הדוגמה שלך, חבר הכנסת בא-גד, כדאי שתצא החוצה ותפתח לוח שנה. תחזור ותעמוד על הטעות של עצמך. הגיע הזמן שתקרא ספר. שכחתי שחבל על התשובה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. זה באמת נושא שלא צריך להיות שנוי במחלוקת. מדובר בערך על חודשיים וחצי.

עובדיה עלי (הליכוד):

חודשיים וחצי הם עשרה שבועות.

היו"ר ש' וייס:

זה לאין שיעור פחות מחצי שנה וזה באמת כמה שבועות. בואו לא נתווכח על זה. בקיצור, זה היה בפורים. חבר הכנסת בא-גד, שלא יהיה רושם שאני מצדיק, חלילה, אי-מתן תשובה בזמן. אני רק ניסיתי לפתור את הוויכוח בין חצי שנה לחודשיים וחצי. תשובות על שאלות צריך לענות בזמן. אין שום סיבה בעולם שבגללה אפשר שלא לענות תשובות בזמן, ואני מודיע את זה עוד הפעם באמצעות סגן השר. אנחנו מנסים מאוד להקפיד על זה. יש שיפור במצב, אבל הוא רחוק מלהיות טוב.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני גם רוצה לענות על ההערה של היושב-ראש. משרד החינוך והתרבות מקפיד לענות מדי שבוע. סגן השר עולה כאן על הבמה ועונה של שאלות. משרד החינוך לא מעכב שאלות. אנחנו משתדלים גם באותו שבוע לענות על שאלות. זה במה שקשור למשרד החינוך והתרבות, ואני בטוח שחברינו בממשלה עושים אותו דבר.

עובדה היא שחלק גדול מחברי הכנסת אפילו לא נמצאים במליאה. כותבים באמצעות עוזרים פרלמנטריים. אני מכיר את השיטה. גם אני עשיתי כך.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר החינוך, חבל שנפתח כאן דיון עקרוני. אני מצטרף להערה שלך, אין לנו בעיות עם משרד החינוך בתחום זה. גם שאלתא זו, היא נשלחה ב-3 במאי למשרדי הממשלה. אני מניח שהיא הגיעה למזכירות הכנסת שבוע לפני כן. לכן, גם במקרה זה אתה בסדר. זאת לא אומרת שהכול בסדר.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מתפלא שההערה החצופה של סגן שר החינוך על חברי הכנסת לא זכתה לתגובה שלך.

היו"ר ש' וייס:

לא שמעתי באיזה עניין.

עובדיה עלי (הליכוד):

לא ייתכן שסגן שר ידבר כך על חברי כנסת, על עוזרים פרלמנטריים שכותבים שאלות; איזה מין סגנון זה?

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, בא נחזור לדיון כמו שצריך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

זה הכול מהרהורי לבו, אז זה לא משנה.

היו"ר ש' וייס:

יש לנו מספיק מתח גם בלי זה.

עובדיה עלי (הליכוד):

זו חוצפה בלתי רגילה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת הלפרט, כמו במקרה של כפר-חב"ד, לאחר שהגיעו תלונות של הורים, משרד החינוך בדק את העניין והמנכ"ל החליט מה שהחליט. שמעת את זה בתשובה על השאלתא.

לגבי מקרים אחרים, אם אנחנו נקבל חומר על מפגשים אחרים ויגיעו תלונות של הורים, אנחנו ננהג באותה צורה שנהגנו במקרה הזה. אין שום אפליה, ומשרד החינוך פועל על-פי הנחיות ברורות. הוא מנחה גם את בתי-הספר. אם תהיינה תלונות על מפגש כלשהו, אנחנו נפעל בהתאם.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

לאיזו תקופה ההשעיה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אמרתי, הנושא נמצא עכשיו בבדיקה אצל המנכ"ל. אני בטוח שנחזיר את המצב לקדמותו. אם ימצאו דברים שיש צורך לתקן אותם – יתקנו אותם. אין כוונה להפסיק ביקורים. זאת השעיה לצורך בדיקה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הלפרט, אתה תעקוב אחרי זה, אם יש צורך תשאל עוד שאילתא.

רפורמה במערכת החינוך המיוחד

חבר הכנסת ג' שגב שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב באייר התשנ"ד (3 במאי 1994):

ההצעה לרפורמה בחינוך המיוחד, הבאה להבטיח הימצאותם של תלמידים חריגים באמת במסגרות החינוך המיוחד, הוגשה לכבוד השר בתאריך 5 באוגוסט 1993.

ברצוני לשאול:

1. מה היא התייחסותו של השר להצעה זו?
2. מה יעשה כדי לצמצם את מסגרות החינוך המיוחד לתלמידים חריגים בלבד?
3. כיצד ישולבו תלמידים בעלי צרכים לימודיים מיוחדים במערכת החינוך הרגיל?
4. האם ומתי מתעתד משרדך ליישם את הצעות הרפורמה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אקדים ואומר, כי משרדנו עוסק בחודשים האחרונים באופן אינטנסיבי בנושא החינוך המיוחד. ואשר לפרטים: א. נקבעה מדיניות ליברלית בנושא מסירת מסמכים להורים שילדיהם מופנים לועדות השמה, ונקבעה זכותם לקבל את האינפורמציה הנוגעת לילדיהם; ב. גובשה תוכנית, שיישומה יחל בשנת הלימודים הקרובה, לטיפול בילדים חריגים במסגרת החינוך הרגיל ולשינויים בהשמת ילדים לחינוך המיוחד; ג. השלמת תוכנית-אב ליישומה המלא של חוק חינוך מיוחד עד למועד הקבוע בחוק, שנת הלימודים התשנ"ט.

1. כפי שנמסר בעבר בעל-פה למגישי התוכנית, המשרד עוסק כיום בגיבוש תוכנית-אב בנושא החינוך המיוחד, אשר תכלול את כל היבטי הנושא. התוכנית שהוצעה הובאה בחשבון בעת גיבושה של תוכנית-האב, והפעולות שכבר נקט המשרד כמתואר לעיל עולות גם הן בקנה אחד עם הצעה זו.

2-3. התוכנית לטיפול בילדים חריגים שיפעיל המשרד החל משנת הלימודים הבאה מיועדת לצמצום מסגרות החינוך המיוחד ולהגבלתן לתלמידים הזקוקים למסגרות אלו בלבד, תוך הבטחת טיפול הולם לתלמידים בעלי צרכים לימודיים מיוחדים במערכת החינוך הרגיל. תוכנית זו נדונה בוועדת החינוך של הכנסת ועקרונותיה זכו בוועדה לתמיכה נרחבת.

4. כאמור, הצעות הרפורמה הובאו ויובאו בחשבון בעת גיבושה של תוכנית-האב ליישום חוק החינוך המיוחד.

אי-קיום טקס לציון יום השואה באוניברסיטת חיפה

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב באייר התשנ"ד (3 במאי 1994):

מידעיות בעיתון החיפני "כל-בו" (13 באפריל 1994) עולה, כי לאוניברסיטת חיפה לא היה זמן לקיים את טקס יום השואה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרדך?

2. האם זוכה אוניברסיטת חיפה לתמיכה ממשלתית?

3. האם יינקטו צעדים כלשהם כלפי הנהלת האוניברסיטה בגין המחדל הנ"ל?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אוניברסיטת חיפה מייחסת חשיבות רבה לנושא יום הזיכרון לשואה ולגבורה ומקיימת עצרת זיכרון מדי שנה בשנה.

השנה, עקב שבידת המרצים, שרר חוסר ודאות לגבי מועד חידוש הלימודים, וההנחה שהשבוע שבו חל יום השואה יוקדש לבחינות עוררה חשש שסטודנטים רבים לא יופיעו לעצרת. לכן החליטה האוניברסיטה השנה לציין את יום השואה באוניברסיטה בדרך אחרת: נרות נשמה וזרי פרחים הוצבו בכל הבניינים, ובכל כיתה קראו סטודנטים את שמות קורבנות השואה במסגרת מפעל "לכל איש יש שם".

צופרי אזהרה מותקנים באוניברסיטת חיפה, אך הם נמצאים באחריות מפקדת העורף – פיקוד צפון. ביום הזיכרון לשואה ולגבורה אירעה תקלה במערכת ההפעלה במפקדת העורף, ועל כן לא פעל הצופר באוניברסיטה.

2. התשובה חיובית.

3. לאור הנ"ל, התשובה שלילית.

ירידה במספר הזכאים לתעודות בגרות

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב באייר התשנ"ד (3 במאי 1994):

בעיתון "מעריב" התפרסמה כתבה בנושא ירידה במספר הזכאים לבגרות.

בגוף הכתבה צוינה העיירה מעלות כאחת העיירות שיש בה ירידה משמעותית (17%) בזכאים לתעודת בגרות.

ידוע לי, כי בעיירה מופעלת זה זמן תוכנית קשתי, שהיתה אמורה להעלות את רמת הלימודים.

ברצוני לשאול:

1. מה היא תוכנית קשתי ומי מנהל אותה?

2. מה הוא הסכום שהושקע בה, ובאילו שנות תקציב?

3. מדוע אין תוכנית זו מראה על התוצאות המצופות?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תוכנית קשתי נועדה לשיפור רמת ההוראה ולשיפור דרכי הלמידה. התוכנית מנוהלת על-ידי פרופסור קשתי מאוניברסיטת תל-אביב, ד"ר אהוד מנור ממכללת בית-ברל וד"ר רחל נוף מסמינר "אורנים".

2. התוכנית פועלת משנת הלימודים התשנ"ב (1991/92). השנה הראשונה (1991/92) הוקדשה לבניית תשתית, איתור צרכים מיוחדים ובניית מערך ההדרכה וההשתלמות. החל משנת הלימודים התשנ"ג פעלה תוכנית השתלמות והדרכה אינטנסיבית בכל בית-ספר והקיפה את כלל מורי מעלות-תרשיחא.

בשנים אלה הושקעו המשאבים המפורטים להלן: אגף שח"ר – שירותי חינוך ורווחה – 140,000 ש"ח + 5 ימי הדרכה בכל שנת תקציב (שנת הלימודים התשנ"ג, התשנ"ד); ימי הדרכה – 4 ימי הדרכה לגיל הרך + 6 ימי הדרכה לבתי-הספר היסודיים – בכל שנת לימודים (התשנ"ג-התשנ"ד); שעות – 100 שעות נוספות לבתי-הספר היסודיים מהמינהל הפדגוגי לכל שנת לימודים (התשנ"ג-התשנ"ד). נוסף על כך הועבר תקציב דרך המחלקה להשתלמות במשרד הראשי.

3. תוצאות תוכנית קשתי אמורות להשפיע בטווח הארוך ולא בטווח המיידי. התוכנית מופעלת במערכת החינוך לגיל הרך עד לחטיבת הביניים וטרם הגיעה לחטיבה עליונה. ועל כן אין קשר בין תוכנית קשתי ובין תוצאות בחינות הבגרות, כפי שפורסם בעיתון "מעריב".

מעורבות השב"כ במינויים בחינוך הערבי

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ט באייר התשנ"ד (10 במאי 1994):

בהסתמך על מידע רב לגבי מעורבות שירותי הביטחון במינוי מורים ומנהלים בחינוך הערבי, ברצוני לשאול:

1. באיזו מידה משקפים מינויי מורים, ובעיקר מנהלים, בבתי-ספר בחינוך הערבי את כישוריהם, ובאיזו מידה – את דעתם של שירותי הביטחון?

2. מה ייעשה לגבי מעורבות השב"כ בציוות בתי-הספר הערביים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

1. מינויי מורים מבוצעים על-פי קריטריונים ברורים וחד-משמעיים, כפי שתואמו עם הסתדרות המורים.

להוציא מחוז הדרום, הסובל ממחסור קשה של מורים מוסמכים, בכל שאר המחוזות כל המינויים הם של מורים מוסמכים בלבד.

מינוי מנהלים מתבצע באמצעות ועדות מכרזים/ועצים המביאות המלצותיהן לפני מנכ"ל משרד החינוך, אשר ממנה את המנהלים – הליך זהה לכל המגזרים.

כל המנהלים שמונו בשנים האחרונות הם בעלי הכישורים הנדרשים.

2. ציוות בתי-הספר נעשה בהתאם להוראות ולכללים הקבועים בחוק.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, זאת צורה אלגנטית לא לענות. אתה יודע כמוני ששירותי הביטחון מעורבים באופן פעיל בקביעת מינויים של מורים, במיוחד של מנהלים ובמיוחד במחוז הדרום שהזכרת. ואתה בתשובה על השאלה פשוט לא מתייחס לזה.

אני שאלתי, יש מעורבות של שירותי הביטחון או אין, ואתה לא אומר אף מלה על הנושא הזה. זה עיקר השאלה. מה אתה מספר לי שיש כללים. אני יודעת שיש כללים, אבל במגזר הערבי מפירים אותם בריש גלי. במקום למנות אנשים לפי כישורים, ממנים אותם לפי החותמת של שירותי הביטחון. ועל זה אתה לא אומר אף מלה.

היו"ר ש' וייס:

כן, אדוני סגן השר.

רחבעם זאבי (מולדת):

כמו בברית-המועצות לשעבר, שם שירותי הביטחון לא השפיעו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זו הצדקה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, אנחנו עוסקים במדינת ישראל. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

שמחתי לשמוע את השאלה הנוספת של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני יכול לבוא ולומר, לפחות לגבי התקופה שאנחנו נמצאים במשרד החינוך והתרבות. עם כניסתה של השרה שולמית אלוני ולאחר מכן השר אמנון רובינשטיין, אנחנו, במשרד החינוך והתרבות, פתחנו ככל האפשר את ההזדמנות השווה לכל המורים הערבים בצפון ובדרום כדי לאפשר להם להגיע לעמדת ניהול, פיקוח. אם אנחנו נגיש את המאזן, נראה את השינוי שקרה במשרד החינוך והתרבות והספורט – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זו לא תשובה. אתם מקבלים אישורים של הש"ב או לא מקבלים אישורים של הש"ב?

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני יודע שהדברים מרגשים אותך ואני בטוח שהם יוצאים מעמקי לבך. בכל זאת תשמרי על הכללים של שאילות, ואם התשובה לא מספקת, את יכולה גם לכתוב לי מכתב ונברר במה מדובר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אם היית מאפשרת לי להשלים את התשובה, אני בטוח שלא היית קופצת באמצע.

היו"ר ש' וייס:

בואו לא נשתמש בביטויים. אדוני סגן השר, אנא למתן את התשובות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

מקובל עלי.

קודם כול, אם אנחנו נעמיד במבחן – ואנחנו נעמיד – את השינויים שקרו במשרד החינוך כתוצאה ממדיניות הממשלה ושינוי סדר העדיפויות, אנחנו יודעים היום שיותר מורים ערבים זוכים להגיע למשרות של ניהול בתי-ספר ולפיקוח, ואין צורך בכל מיני פתקים ובכל מיני המלצות של גורמים שאין להם כל קשר לעניין. אנחנו עושים את הכול. יש לנו גם הבעייתיות המיוחדת של אזור הדרום. את יודעת והבית מכיר ויודע שיש לנו צורך להגיע למצב שפחות מורים יובאו מהצפון לדרום, כתוצאה מכך שחסרים מורים בדרום, כדי שאפשר יהיה לסייע ולהשלים את החסר של מורים בבתי-הספר בדרום.

לגבי שירותי הביטחון והשאלה המרכזית שלך, יכול להיות שבעבר היתה מעורבות. היום משרד החינוך פועל על-פי כללים רגילים כמו בכל מערכת החינוך.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני רוצה להציע פתרון, ופה יש באמת בעיה די עקרונית. את שאלת שאלה בנושא מאוד עדין, אבל כשאני קורא אותה, היא כתובה קצת בהכללה. השאלתא היא מכשיר פרלמנטרי מצוין. מתי? כשאת נותנת שם וכתובת, ואז נדמה לי שגם צריך לענות במדויק. זו סתם עצה לעתיד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כדאי שהשר יתחייב שהמורה לא ייפגע לאחר שהתלונן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני חושב שגם את עושה את זה באופן ישיר, ואת שולחת שאילתות ישירות עם שמות. אני רוצה שתביאי לנו דוגמה, לפחות בשנתיים האחרונות, של מורה שנפגע כתוצאה מכך ששמו הוזכר בכתב. אני מצטער מאוד שיש דברים כאלה או תחושה כזאת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

הנה, יש כאן אפשרות של פתרון קונקרטי.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציע לך לעיין בשאילתא מס' 2996. אף שהשואל לא נמצא כאן, חשוב מאוד לקבל תשובה פומבית בעניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

אין מה לעשות. פומבית זה לפרוטוקול, ואני בטוח שחבר הכנסת הירשזון יפרסם את זה בעיתונות, זו זכותו.

תקציב "המדרשה לידע המקדש"

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ט באייר התשנ"ד (10 במאי 1994):

ביום ו' באייר התשנ"ד פנה מנכ"ל "המדרשה לידע המקדש" לראש האגף לתרבות תורנית הרב פריד בשאלה, מדוע "המדרשה לידע המקדש" לא קיבלה מקדמה מהתקציב שאושר לה, אף שכל המדרשות המתוקצבות קיבלו מקדמה.

תשובתו של מר חנוך כהן (רצ"ב) – המדרשה הנ"ל לא קיבלה מקדמה על-פי הוראה מלשכת השר.

ברצוני לשאול:

מה היא סיבת הוראה זו, אם אכן ניתנה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

בהוראה שניתנה על-ידי למנכ"ל משרד החינוך, ביקשתי ממנו להנחות מפורשות את הוועדות הדנות בבקשות התמיכות ממשרד החינוך, כי הפעלת המבחנים לחלוקת כספי תמיכות צריך שתיעשה בכפיפות למטרות חוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, ובהתאמה לערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

הכפיפות למטרות חוק חינוך ממלכתי וההתאמה לערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, חלות על כל המוסדות מבקשי התמיכות. ההוראה שנתתי היא כללית ולא היתה אלא בבחינת הבהרת המצב המשפטי הקיים גם למי שאינם משפטנים, וייתכן שאינם מודעים לו.

מכוח הוראה זו מנועה "המדרשה לידע המקדש" מלקבל תמיכה ממשרד החינוך והתרבות.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שתשובה מדהימה יותר מזו שסגן השר השיב עכשיו לא נשמעה בבית הזה.

היו"ר ש' וייס:

אני רואה שסגן השר מהמם אתכם היום.

יצחק לוי (מפד"ל):

סגן השר בא ואומר, שמדרשה לידע המקדש אינה תואמת את חוק החינוך הממלכתי בישראל. כלומר, אסור ללמוד במדינת ישראל על המקדש, אסור ללמוד במדינת ישראל על כלי המקדש; זה פירוש הדבר. יש כאן השתקה ברורה מאוד של נושא שמשרד החינוך רוצה למחוק אותו לגמרי ממורשת ישראל. כי מה אמר סגן השר? סגן השר אמר, שבעקבות ההוראה שכל המדרשות יפעלו בהתאם למטרות של חוק החינוך הממלכתי, יש הוראה שלא להקצות תקציב ל"מדרשה לידע המקדש". אני חושב שלא היה כדבר הזה במדינת ישראל, שסגן שר יבוא ויגיד שללמוד על המקדש זה דבר שנוגד את חוק החינוך הממלכתי או את מטרות החינוך במדינת ישראל.

אני מבקש ותובע מסגן השר לחזור בו מדבריו ולאשר מייד אותה מקדמה שניתנה לכל המדרשות, גם ל"מדרשה לידע המקדש".

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אגב, שאילתא היא מוסד לאינפורמציה. מה שאמרת עכשיו זה נושא להצעה לסדר-היום. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

שמעתי את דבריך. אני אבקש לבדוק שנית את העניין הזה. אני לא רוצה לתת תשובה בשלב זה, מאחר שהנושא הזה צריך להיבדק. לאחר שנבדוק, תקבל תשובה בכתב.

יצחק לוי (מפד"ל):

בתוך כמה זמן?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

בתוך שבועיים.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני סגן השר, שלחתי לך מכתב בנושא הזה והבטחת תשובה בתוך יום. עד היום לא קיבלתי תשובה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

כדאי שתבדוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה, אדוני סגן שר החינוך.

הצעה לסדר-היום

דור שני ושלישי לעוני ולאבטלה בערי הפיתוח

היו"ר ש' וייס:

גבירותי ורבותי, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. עכשיו יבוא ויעלה חבר הכנסת עובדיה עלי, שיעלה בפנינו הצעה לסדר-היום מס' 4029 בנושא: דור שני ושלישי לעוני ולאבטלה בערי הפיתוח. תשיב על זה שרת העבודה והרווחה. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, צר לי על כך ששרת העבודה והרווחה, דווקא היא צריכה להשיב על הצעה לסדר-היום שלי, משום שהיא אולי היחידה בממשלה שהנושא הזה מעסיק אותה. אני מתייחס ברצינות לעבודתה. הנושאים כאן לא נוגעים לכל הנושא של טיפול נקודתי שהיא ממונה עליו. גם ראינו בדוח מבקר המדינה, אולי היא השרה היחידה שיצאה נקייה מדוח מבקר המדינה הנורא הזה, שלא היה כדוגמתו בתולדות ממשלות ישראל. שהיא תספוג את כל מה שאני הולך לומר כעת – לא מגיע לה, אבל היא באה בשם הממשלה. אותה אישית אני מעריך, וחבל לי שדווקא היא צריכה לשמוע את הדברים הקשים האלה שאני עומד לומר והיא אמורה להשיב עליהם.

אדוני היושב-ראש, שנתיים עברו מאז זכתה ממשלת השמאל בישראל בשלטון, ולא מעט בזכות סממתה השקרית על סדר קדימות לאומי חדש. אומנם ממשלה זו היא ספק אדיר של חדשות, חדשות שכולן רעות, ואשר בין לבין ההבטחות שהיא הרעיפה, פעורה תהום שעלולה לבלוע את העם הזה ולהמיט עליו אסון נורא.

ביקשתי להעלות את הנושא "דור שני ושלישי לעוני ולאבטלה בערי הפיתוח" דווקא עתה, על מנת להראות את קלונה של הממשלה הזאת, לגלות את ערוותה, שיראה כל העם שממשלה זו מתעניינת רק בערפאת ובחבר מרעיו ואין דעתה פנויה לעסוק בערי הפיתוח ובתושבים הגרים בשכונות המצוקה, בשכונות העוני, בתל-אביב ובירושלים ובכל מקום ומקום בארץ.

גברתי השרה, היכן הוא אותו סדר קדימות לאומי חדש? היכן המעשים שהובטחו להיטיב עם העם הזה? היכן אלה שביקשו להרחיק את המושחתים, היכן הם? אולי תספרי לנו על מעשה טוב אחד שעשיתם בשינוי סדרי עדיפויות.

דן תיכון (הליכוד):

הקימו מנחת למטוסים בערד. תקרא את הפרק בדוח מבקרת המדינה. איך עושים דבר כזה?

היו"ר ש' וייס:

זה הנושא הבא בסדר-היום, חבר הכנסת דן תיכון.

עובדיה עלי (הליכוד):

ראו, רבותי אנשי השמאל וממשלת ההבטחות הלא-מתממשות, את מה שכותבת מבקרת המדינה עליכם. לנו אין זו הפתעה. שיקרתם לעם בשנות ה-50 ושיקרתם לעם כל השנים, ואתם ממשיכים לשקר ולהונות את העם הזה גם היום. אבל עליכם לזכור, שאפשר לשקר לחלק מן האנשים כל הזמן, אפשר לשקר לכל האנשים חלק מהזמן, אבל אי-אפשר לשקר לכל האנשים כל הזמן.

אדוני היושב-ראש, בישראל של היום 270,000 ילדים חיים מתחת לקו העוני, ומספר העניים החיים מתחת לקו העוני מגיע ל-680,000. 680,000 חיים מתחת לקו העוני.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

עדיין לא.

עובדיה עלי (הליכוד):

בינתיים רק 660,000.

היו"ר ש' וייס:

מה החתך בערי הפיתוח בקטע הזה, אתה יודע?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

יש לי נתונים.

עובדיה עלי (הליכוד):

בערי הפיתוח הפרופורציות הן הרבה יותר קשות, לרעתן. רק בשנה שחלפה, תחת שלטון הממשלה הזאת, שעל דגלה חקוקה הססמה על סדר קדימות חדש, נוספו 60,000 אנשים למעגל העוני. 10% נוספים של עניים בשנה אחת, תחת שלטונם של אנשי השמאל, מתקני העולם, מרצ ושותפיהם.

ומה היא ההגדרה לעוני, אדוני היושב-ראש? משפחה בת שלוש נפשות המשתכרת כ-2,000 שקל בחודש אינה ענייה. ואני שואל את מתקני העולם הללו, אנשי הבשורה הללו ממרצ וממפלגת העבודה, אם זה אינו עוני, עוני מהו?

אדוני היושב-ראש, יש בארץ עוני נורא. יש משפחות חסרות כול ויש ילדים שמזונם הוא בגדר תת-תזונה. והממשלה הזאת – ואני אומר דבר קשה – אשמה במצב הזה.

במושב שדה-צבי שבצפון הנגב גרות 60 משפחות. 40 מתוכן נתמכות סעד. ומהו המקום השוקק חיים בשדרות, בנתיבות, בירוחם, בחצור שבגליל בשלומי ובכל עיירות הפיתוח? המקום הוא המחלקה לשירותים חברתיים.

ומהו מצבם של העובדים הסוציאליים תחת שלטונה של הממשלה הזאת? מצבם אינו טוב משל המטופלים שלהם והפונים אליהם. משכורתם משכורת רעב, והם שובתים כבר 27 יום. ובלשונו של ראש הממשלה – לאף אחד זה לא מזיז.

ומה קורה לעובדים בארץ ולשכרם? הפער בין העשירון העליון לבין העשירון התחתון הולך וגדל, הולך ומתעצם.

תראו את הרשימה של מנהלי החברות הבורסאיות, לאילו משכורות עתק הם מגיעים. מנכ"ל "כור" מקבל 220,000 שקל. זה נציג העובדים, 220,000 שקל בחודש.

דן תיכון (הליכוד):

בלי אופציות. אופציות לא נתנו לו.

עובדיה עלי (הליכוד):

ואני לא מדבר על אופציות או על הטבות אחרות.

ומי הם הנמנים עם העשירון התחתון אם לא בני הדור השני והשלישי החיים בעיירות הפיתוח, שממשלה זו דנה אותם לניוון ולאנאלפביתיות ולחיים שאינם חיים.

ומה קורה שם בתחום האבטלה? מספרם של המובטלים שם גדול פי שניים מן הממוצע בארץ.

אדוני היושב-ראש, רצית לדעת מה הן הפרופורציות. מספר המובטלים בערי הפיתוח גדול פי שניים מן הממוצע בארץ. במקומות אחדים מגיע שיעור המובטלים ל-20% מכוח העבודה. ההשלכות של העוני ושל האבטלה בערי הפיתוח ובשכונות העניות הן הרסניות עשרת מונים, בשל הרקמה החברתית העדינה והרגישה שבהן.

אבל מה שקורה בתחום החינוך חמור מכל שאמרתי עד כה, ולא אכנס לפרטים ולמספרים שכולם ערוכים וסדורים לפני, הם ידועים לכולכם ועליהם אין עוררין. מצב החינוך בערי הפיתוח הולך ומתדרדר. פערי החינוך, בהשוואה למבוססים שבהרצלייה ובכפר-שמריהו, הולך וגדל עוד יותר, והתהום הולכת ונפערת לעומק ולרוחב, בתוך העם הזה ובתוך הארץ הזאת. פחות ופחות צעירים בערי הפיתוח ניגשים למבחני הבגרות ופחות עומדים בהם בהצלחה. יותר ויותר ילדים נפליים ממערכת החינוך התיכונית ויותר ויותר מגיעים לסמים ולאבטלה. והחטא כולו מונח לפתחה של ממשלה זו, שבאה לתקן ונמצאת משבשת.

אדוני היושב-ראש, פתרונות למצב נורא זה יש ויש. אפשר ליזום פרויקטים בתחום התעסוקה ובתחומי החינוך. אפשר לגייס, בעזרת תמריצים של ממש, את המורים הטובים ביותר למען ערי הפיתוח.

אני רואה את הפתרון הראשון והחשוב ביותר, גם כשמדברים על עוני, בנושא החינוך. השקעה מסיבית בנושא החינוך תפתור גם את בעיות העוני במדינת ישראל. היא תפתור גם את בעיות האבטלה במדינת ישראל. היא תפתור את בעיות העוני בערי הפיתוח. את זאת אינכם מבינים. אפשר וצריך להשקיע כספים בצורה חכמה, לא כדי להאכיל את תושבי ערי הפיתוח בדגים, אלא ללמדם את המיומנות כיצד לדוג דגים תוך שנותנים בידיהם את הכלים לכך. זה הפתרון.

אבל הממשלה הזאת לא תעשה למענם דבר, כי הממשלה הזאת הולכת שבי אחר הרוצח העלוב יאסר ערפאת ועוסקת כל היום בפרשנות של דבריו, מהלכיו ומעשיו, כאילו היה מגדולי עולם ובונה ציון. כי הממשלה הזאת עוסקת כל הימים במציאת דרכים לרצות את הערבים, ואין לה זמן ליהודים. כי ממשלה זו איבדה את דרכה, כשם שבמעשיה ובמחדליה היא הולכת לאבד את הצפון. כי הממשלה הזאת עוסקה במנעמי השלטון ובמתן טובות הנאה, כמפורש בכתבי מבקרת המדינה.

אדוני היושב-ראש, ביפן שרים – אינני רוצה לומר מתאבדים – מתפטרים על פחות מכך.

דן תיכון (הליכוד):

גם בארץ. לו זה היה קורה לשרת העבודה והרווחה, לו היה מתפרסם דוח כזה על שרת העבודה – היא היתה מגישה התפטרות. כל אדם בעל עקרונות צריך להסיק מסקנות לאחר דוח כזה.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת דן תיכון, פתחתי את דברי בדברי הערכה עמוקים לשרת העבודה והרווחה. יש לי יחס של כבוד והערכה אליה, היא לא הכתובת לטענותי. זה עניין של מדיניות הממשלה.

לימור לבנת (הליכוד):

אל תגזימו. עוד תחסלו את השרה.

היו"ר ש' וייס:

רציתי להגן עליה קצת.

עובדיה עלי (הליכוד):

נשאיר את זה בצד.

אני משוכנע, חבר הכנסת דן תיכון, שברוב הדברים, אולי לא לאינטרפרטציות, היא שותפה לעמדותי. עוד נשמע את הדברים.

דן תיכון (הליכוד):

אתה תשמע מייד.

עובדיה עלי (הליכוד):

ברשותך, דיברנו על יפן. אמרתי ששם על פחות מזה שרים היו מתפטרים. אבל כאן זה לא יקרה. ועל כן, תקוותי כולה תלויה בעם ישראל, שבבוא העת יסיר את הממשלה השלומיאילית הזאת המונחת כאבן ריחיים נוראה על צווארו.

תהליך שיקומן של ערי הפיתוח בדרך לחילוצן מן העוני ומן הנחשלות עובר דרך סילוקה של הממשלה הזאת מן השלטון. על זה נאמר: 'פה שעה אחת קודם'. כל יום נוסף תחת ממשלת השמאל הזאת רק מחריף את בעיות ערי הפיתוח ומאיץ את תהליך שקיעתן. מעטים מאוד הם המקרים שבהם אדם שחטא בשוגג שילם כל כך ביוקר כמו במקרה הזה של התושבים בערי הפיתוח, שבחרו בממשלה הזאת והם משלמים על טעותם מחיר כל כך גבוה כבר שנתיים ימים. כמדומני שהגיעה שעתם להינצל מהעונש הנורא שהם הביאו על עצמם, הם ראויים לטוב יותר.

יוסף ונונו (העבודה):

אתה מטעה את הציבור בצורה הזאת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אתה מקשקש.

יוסף ונונו (העבודה):

אמרת דברים נכונים אבל אל תערבב נושאים.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת ונונו, סיימתי את דברי כי קיצרתי ודילגתי על שני עמודים, היו לי דברים עוד יותר קשים לומר לממשלה הזאת. הממשלה הזאת לא רק חטאה, היא לא עושה מאומה, היא הונתה את הציבור, קיבלה מנדט בשקר, והיום לא רק שהיא לא מתקנת אלא גורמת לשקיעת ערי הפיתוח. ואתה ברוב חוצפתך, כנציג ערי הפיתוח, אין לך אפילו מלה אחת של הגנה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אני מזמין את שרת העבודה והרווחה להתייחס להצעה לסדר-היום.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת ונונו, תראה את דוח מבקרת המדינה עליך.

היו"ר ש' וייס:

הוא העיר לך שאתה מערבב דברים, לא שאתה לא צודק.

עובדיה עלי (הליכוד):

שיצביע על נתון אחד שלא היה מדויק. האמירות הסתמיות האלה הן לא במקומן. אפשר להעיר ולהגיד: לא דייקת בנתון זה או אחר.

יוסף ונונו (העבודה):

בנושא שלגביו דיברת יש מן הנכון בהרבה דברים, אבל בין זה ובין – – –

היו"ר ש' וייס:

רבתי, הצעה לסדר-היום בדרך הטבע היא גורפת ורחבה. בבקשה, גברתי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבתי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת עובדיה עלי וגם להודות לו על העלאת הנושא. לא לכל מה שאמרת הסכמתי, בוודאי לא במישורים אחרים.

דן תיכון (הליכוד):

בנושא של מבקרת המדינה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסגור את הדלתות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זו הפעם הראשונה שניתנת לי ההזדמנות לומר בפומבי מלה על ששת החודשים שבהם עברתי, כשרת העבודה והרווחה, מסע מתוכנן ומאורגן של הכפשה אישית על כך שהחלטתי – ואני גאה על כך – שלא אתן להפוך את שירות התעסוקה, כאשר אני השרה, לא למטה בחירות לכנסת, למנכ"ל השירות, ולא לכר למעשי שחיתויות ומינויים פוליטיים, כשאנשים מתמנים לא על-פי כישוריהם אלא על-פי מספר הקולות שהם יכולים להביא בפריימריס לאותו מנכ"ל שהיה מנכ"ל שירות התעסוקה.

אולי יעניין את חברי הכנסת לדעת, שבמסע הבחירות האחרון להסתדרות, כאשר, לצערי, מפלגתי הפסידה הפסד גדול, והתפרסם כרוז מכוער, מלוכלך, שגרם הרבה נזק למפלגת העבודה שהיא

מפלגתי – זה הכרוז המפורסם של המטה הצעיר, על חבר הכנסת דרעי והשרה שולמית אלוני, שאינני זוכרת דבר וולגרי שכמותו בפוליטיקה הישראלית – לא התפלאתי כשראיתי ציטוט בעיתון – הכתבה עם הכרוז כאן לפני – שלפיו מי שעמד מאחורי הכנת הכרוז – – –

היו"ר ש' וייס:

איזה עיתון זה, גברתי?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

עיתון "ידיעות אחרונות". – – – מי שעמד מאחורי הכנת הכרוז ודיבר בגאווה גדולה על המוצלחות שלו, היה דובר שירות התעסוקה דאז, שניהל את כל מסע ההכפשה שנוהל מטעם מנכ"ל שירות התעסוקה יחד עם אותה חבורה של אנשים.

אני רוצה לומר לכם, כולנו אנשי ציבור.

דן תיכון (הליכוד):

מה עשתה המפלגה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, לכל אחד יש בעיות עם המפלגה שלו, ושכל אחד יסתדר עם המפלגה שלו. הבעיות שלך עם המפלגה שלך הן קשות יותר מהבעיות שלך עם המפלגה האחרת, אתה יודע זאת כאיש פוליטי.

דן תיכון (הליכוד):

לי אין בעיות עם המפלגה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא, לא, מעולם גם לא היו לך... חבר הכנסת דן תיכון, אני רוצה להתייחס לעניין החשוב שהעלה חבר הכנסת עובדיה עלי.

אני אומרת זאת משום שאני חושבת וחשבת, שמי שאינו מתייחס ברצינות לשליחותו הציבורית, גם מבחינת התמסרותו לעבודה וגם מבחינת המאמץ האדיר לניקיון כפיים – כי כל אחד יכול למעוד פה ושם, לעתים שלא מדעת – איננו יכול להיות משרת ציבור. לא היה לי פשוט לפטר מנכ"ל, חבר מפלגתי, שעל מינויו חתם ראש הממשלה; הייתי נחושה בדעתי, החלטתי ועשיתי.

רון נחמן (הליכוד):

איך זה שראש הממשלה חתם?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

תרשה לי, לא לך עניתי. סליחה, חבר הכנסת רון נחמן, אני לא עונה לך, אני עונה לחבר הכנסת עובדיה עלי; אתה מכיר אותי אישית יותר מדי טוב, אפילו יותר שנים מאנשים בסיעתך.

רון נחמן (הליכוד):

אני משבח אותך על זה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

יבוא ראש הממשלה, ותשאל אותו מה שאתה רוצה לשאול. ודאי שהוא לא עשה זאת במזיד. לו היה יודע זאת מראש, אין לי ספק שהוא לא היה עושה זאת, אבל אינני רוצה להיכנס לכך. מאחר שזו האפשרות הציבורית הראשונה שיש לי לומר דברים לאחר פרסום דוח המבקרת – יודע חבר הכנסת דן תיכון, שהיה עד לפני זמן קצר יושב-ראש הוועדה לביקורת המדינה, אילו לחצים הופעלו עליו ועל המבקרת שהקטע הזה לא ייכנס לדוח המבקרת. יסולח לי שאני אומרת זאת מעל הבמה הכי מכובדת בעיני. 20 שנה אני חברה בבית הזה, ובחיל ורעדה אני עולה על דוכן הכנסת, לא קרה שיאמרו לי שאני צריכה להיות במליאת הכנסת ואני לא מגיעה.

חבר הכנסת עובדיה עלי, 20 שנה אני חברה בכנסת, וככלל עסקתי תמיד רק בנושאים החברתיים. הייתי יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות, הייתי יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה ויכולתי להיות בוועדת החוץ והביטחון – אני לא אומרת שיכולתי להיות יושבת-ראש, אין לי פרטנזיות כאלה – אבל לא היתה לי בעיה להיות חברה בוועדות היוקרתיות של הכנסת. בשבילי הכי יוקרתי זה לעסוק בחינוך, לעסוק בעבודה, לעסוק ברווחה, לעסוק במה שבאמת מדריך את מנוחתו של כל אזרח ותושב במדינת ישראל.

חבר הכנסת עובדיה עלי, להצעה שלך. אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, 9.8% מתושבי ישראל מתגוררים היום בעיירות הפיתוח, אך ייצוגם בקבוצות החלשות של האוכלוסייה גבוה בהרבה משיעור זה.

באפריל 1993 נרשמו בלשכות שירות התעסוקה בערי הפיתוח 20,184 דורשי עבודה, שהם 21.7% מכלל דורשי העבודה בישראל.

דן תיכון (הליכוד):

בהשוואה למה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מייד אגיע להשוואות. ברביע הראשון של 1994 – 17.5% מכלל מקבלי הגמלאות להבטחת הכנסה ו- 18.2% מכלל מקבלי דמי האבטלה התגוררו בערי הפיתוח. תחולת העוני באזורי הפיתוח עמדה בשנת 1992 על 19.8%, לעומת 16.4% בממוצע הארצי, כי כאשר אנחנו מדברים באמירות גורפות – גם אני, גם אתה – אנחנו לא מביאים בחשבון את שכונות הערים הגדולות, רק תושבי שכונות תל-אביב מספרם כמו מספר התושבים בערי הפיתוח.

עובדיה עלי (הליכוד):

בדברי הזכרתי את השמות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לכן ההבדל הוא רק 2%. לו היינו מבודדים או משווים אותם לאוכלוסיות היותר מבוססות, זה היה אחוז הרבה יותר גבוה.

ההכנסה הפנויה הממוצעת למשפחה באזורי הפיתוח עמדה על 81.9% מההכנסה הפנויה הממוצעת למשפחה בכלל האוכלוסייה.

נתונים אלה, רבותי חברי הכנסת, מצביעים בבירור על כך, שלמרות המאמצים והתמריצים שהשקיעו ממשלות ישראל, עיירות הפיתוח עדיין מצויות בשולי החברה הישראלית.

אני זוכרת ימים – אתה הזכרת ואני אזכיר את קריית-גת, דימונה – תמריצים שנתנה אז הממשלה, היה זה בימי של אשכול ובימי של ספיר, תמריצים מאוד גדולים למורים, לאנשי חינוך, במיוחד חינוך, ואני מסכימה אתך הסכמה מלאה שהבסיס לכל המצוקות הוא ההשכלה, ותמיד יש להתחיל למטה, יום לאחר שהילד נולד. מה שלא נשקיע בתשתית – לא תעזורנה לא חטיבות הביניים, לא בתי-הספר התיכוניים ולא האוניברסיטאות.

אני זוכרת, בדימונה היתה אחת ממערכות החינוך הכי מפוארות בארץ. באור-יהודה, שהיא אומנם לא עיר פיתוח אבל היא יישוב מאוד מצוקתי, היתה אחת ממערכות החינוך הטובות בארץ. זאב בויס, ראש עיריית קריית-גת דהיום, היה אז מנהל בית-הספר המקיף בקריית-גת. הייתי אורחת שלו לעתים קרובות כאשר הייתי יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. הוא גילה לי לראשונה, כאשר שאלתי כמה מצליחים לעבור אצלך את בחינות הבגרות – המספר, אני לא זוכרת אותו בדיוק היום, היה מרשים. אני הייתי כל כך גאה, כי בשבילי, גם בוועדת החינוך הוויכוחים שהיו לי עם משרד החינוך דאז ועם מנכ"ל משרד החינוך דאז היו על כך שבאקלוסייה הזאת אנחנו לא משקיעים משמעותית יותר. הוא גילה לי שיש כמה רמות של בחינות בגרות, אבל בכל זאת אז המצב, גם באותה קריית-גת, בנושא חינוך, היה משמעותית טוב יותר, וזו נפילה שכבר נמשכת כמה שנים טובות, ואנחנו חייבים לעצור אותה. תופעה זו חמורה במיוחד בשל הימשכותה במשך שנים.

די אם אציין בהקשר זה, שזה למעלה מעשור חמישית מכלל דורשי העבודה בישראל מתגוררים בערי הפיתוח. ב-1982 השיעור היה 22.4%, ושיעור זה ירד מאז פעם אחת בלבד לסף של 20%, זה היה בשנה החולפת, כאשר אני יזמתי והחילותי, תוך מאבק קשה בממשלה, את נושא העבודות המיידיות; אבל הן עדיין קיימות, הן לא התרחבו, ובזה לא בונים כלכלה וחברה ומשק. אבל מאז זה התחיל לעלות חזרה.

רבותי חברי הכנסת, מחקרים רבים עסקו בזיהוי הגורמים המעכבים את ההתפתחות הכלכלית והחברתית של עיירות הפיתוח. מחקרים אלה הצביעו על מגוון רחב של גורמים הפועלים במעגל הקסמים. בחלק מערי הפיתוח, ובהחלט לא בכולן, השירותים העירוניים, ובעיקר שירותי החינוך – ועל כך דיברת, חבר הכנסת עובדיה עלי – הם ברמה נמוכה יחסית למרכז, ובמיוחד יחסית לשכבות המבוססות במרכז הארץ. זה לא כך בשכונות הדרומיות של תל-אביב, לדוגמה. כוח העבודה הזמין בערי הפיתוח מאופיין על-פי רוב בהשכלה נמוכה ובחוסר מיומנות טכנולוגית. המפעלים המקומיים הם עתירי עבודה זולה, תחלופת המפעלים גבוהה ומספר המפעלים הוותיקים והמבוססים – מועט. הכוחות המשכילים והחזקים יותר אינם מוצאים מענה למאוייהם ועוזבים, תופעה המחלישה, ומחלישה משמעותית, את ערי הפיתוח.

אדוני היושב-ראש, ניקח לדוגמה עיר, לא עיר פיתוח, אבל יכולה גם להיות קטגוריה של עיר פיתוח, את באר-שבע, ונראה מה קרה בבאר-שבע. בבאר-שבע, האוכלוסיות המבוססות, שהן בדרך כלל בעלות רמת השכלה גבוהה יותר, עברו לעומר, עברו ללהבים, עוברות ליישובים שמחוץ לבאר-שבע, והיום אתה חש לפעמים בבאר-שבע, חבר הכנסת עובדיה עלי, שכולה שכונה ד' אחת גדולה.

פריצת מעגל הקסמים שבו נתונות זה עשרות שנים עיירות הפיתוח מחייבת את הממשלה לפעול בחזיתות רבות ובתיאום. לא די לתמרץ את מערכת החינוך ולהגדיל את מספר בעלי תעודות הבגרות, אם אין לבוגרים תעסוקה הולמת. לא די לעודד הקמת מפעלים מודרניים, אם התשתית הפיסית והתקשורתית אינה מספקת. הממשלה, שמאמינה במדיניות של תמריצים כוללנית ומתואמת, עשויה לפרוץ את מעגל הקסמים ולהעניק לערי הפיתוח סיכוי הוגן להתקרב למרכז העשייה הכלכלית והחברתית של ישראל, השאלה היא מתי; מתי זה יקרה?

צעד ראשון בכיוון זה נעשה עם הגדרתם מחדש של אזורי העדיפות הלאומית וכינון ועדת המנכ"לים ליישום החלטת הממשלה בנדון. אני רואה בעיה בתפקוד או ביכולת התפקוד, עם כל הרצון הטוב שיש לאותה ועדה, בעובדה שלא עומד לרשותה סכום נוסף של כסף, והיא למעשה פועלת על-פי התקציבים שנמצאים במשרדים הייעודיים לאותם נושאים.

בימים אלה מסיימת ועדת המנכ"לים את גיבוש סל ההטבות המעודכן והמשופר לאזורי העדיפות הלאומית. אתה יודע, עוסקים בזה גם מנכ"ל משרד ראש הממשלה וגם יחזקאל הרמלך, שמקדיש לכך הרבה מאוד מזמנו.

אנחנו כולנו יודעים, וצר לי להודות בזה, צר לי מאוד שכך זה קורה, כי המאבק שלי במשרד אצלי תמיד הוא על הקצב – הקצב, הקצב, הקצב – שהכול הולך כל כך לאט, לאט, לאט. עד שאתה מזיז משהו נשמתך יוצאת.

שינוי סדר העדיפויות הלאומי הוא תהליך אטי ומורכב. משרדי הממשלה השונים מיישמים את כוונת הממשלה להשיג משאבים לטובת אזורי העדיפות הלאומית, אם כי נראה שהתיאום בין משרדי הממשלה השונים עדיין בראשיתו.

מנקודת המבט של משרד העבודה והרווחה, אין לי כל ספק שהתוכנית למלחמה בעוני היא, אחרי הכול, תוכנית קטנה, כי הבעיה שלנו, רבותי חברי הכנסת, היא המלחמה בתרבות העוני יותר מאשר המלחמה בעוני. ואנחנו צריכים להיות מאושרים שהקימונו בעבר את המוסד לביטוח לאומי. אין משפחה בארץ שאין לה תשתית בסיסית, ואם אין לה, היא מקבלת את ההשלמה, ואם היא יודעת, בתנאי צנע, כמו שההורים שלך וההורים שלי גידלו אותנו, לחנך את ילדיה ולגדל אותם – אני חוששת שגם התוספת – שוועדת העבודה והרווחה תגמור את הדיונים, והיא עומדת לסיים אותם, כי בביטוח הלאומי כל שינוי הוא שינוי בחקיקה – גם משפחה עם שני ילדים, לפי התוכנית שאני הבאתי, אם תוסיף 250 שקל לחודש לאותה משפחה, שזה לא מעט כסף למי שחי רק על קצבת הביטוח הלאומי, אם לא יהיו עובדים סוציאליים, ואם לא ניתן להם את האפשרות ואת הכלים להפנות את רוב זמנם לעבודה עם המשפחות, להדרכת המשפחות, ולא ליהפך לפקידים במשרדיהם ולהיות חסרי אונים ביחס לבקשות, גם התוספת הזאת, ואני אומרת זאת במלוא האחריות, יכולה להביא לדור רביעי של עוני, עם הכסף שאנחנו ניתן לאותן משפחות. לכן החינוך, החינוך, החינוך והחינוך הוא הדבר החשוב ביותר, והמגע האישי: ללכת אל המשפחה, לא להביא את המשפחה לקבל במשרדך, ויהיה הטוב ביותר אותו שירות. אין ספק שזה יוריד את הממדים.

אדוני היושב-ראש, אני כבר מסיימת, זה אחד הנושאים החשובים ביותר, כי זה בנפשונו.

היו"ר ש' וייס:

אני הכפלתי לך את הזמן.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מודה לך. ברגע שמדינת ישראל החליטה על פיזור אוכלוסייה – כל הממשלות החליטו על כך – יש לה מחויבות אדירה כלפי האנשים שחיים שם, יותר מאשר היא חייבת לתושבי צפון תל-אביב.

זה יוריד מבחינה מספרית. אני מבחינה בין הבחינה המספרית ובין הבחינה המהותית. אני רוצה לציין, שמתוך 3,310 מובטלים המועסקים בעבודות מיידיות בכל הארץ, 1,511 גרים בערי הפיתוח,

כמעט 50%. 1,777 מתוך 3,320 המועסקים היום בעבודה מסובסדת בחקלאות, גם הם גרים בערי הפיתוח. זהו מספר גבוה מאוד.

אני מבקשת להדגיש, שמשרד העבודה והרווחה – ואמרת זאת בדברייך, חבר הכנסת עובדיה עלי – אינו אחראי ליצירת מקומות עבודה ולצמיחה הכלכלית. עם זאת, לא יכולתי ואינני יכולה להישאר אדישה לנוכח הקצב האטי של ביצוע החלטות הממשלה בדבר מתן סיוע לאזורי עדיפות לאומית והעובדה שמספר מוקדי האבטלה בערי הפיתוח הלך וגדל.

ביולי 1993 נרשמו כמוקדי אבטלה שבהם שיעור המובטלים מקרב כוח העבודה האזרחי גבוה מ-10% שלושה יישובים בלבד, וזאת בגין של העבודות המיידיות שיזמתי – אופקים, רהט ויוקנעם. לעומת זאת, באפריל 1994 כללה רשימת מוקדי האבטלה 14 יישובים, בתוכם 11 ערי פיתוח: שדרות, אופקים, קריית-גת, אור-עקיבא, מצפה-רמון, שלומי, מעלות-תרשיחא, ירוחם, קריית-מלאכי, יוקנעם ועכו, וכן שלושה יישובים ערביים: רהט, בוקעתא וכאבול.

לכן, יזמתי בשלב זה את גיבושה של תוכנית משותפת לגופים הנתונים רק לאחריותי, כמו בתוכנית העוני. הבאתי תוכנית לגבי מה שאני אחראית לו, במקום להתחיל להתווכח עם אתה יודע מי, עם אפס סיכוי להצליח.

התוכנית הזו משותפת למשרד העבודה והרווחה, למוסד לביטוח לאומי ולשירות התעסוקה. הקמנו שני צוותים אשר עברו בכל הארץ, והם הגישו לנו תוכנית מפורטת ומתואמת לטיפול במצוקתם של 15 מוקדי אבטלה. הצוות הראשון עסק בתחומי ההכשרה המקצועית והתעסוקה והצוות השני בנושא הרווחה. הם מציעים תוכנית מפורטת לפיתוח ההון האנושי בכל יישוב ויישוב, כדי להפעילו ולהפכו לסוכן עבודה שלנו. אנו עומדים להתחיל בדיונים, כי את ההחלטה קיבלתי רק לפני חודשיים. הם גמרו את ההכנה, הם עשו עבודה מצוינת, ואנו עומדים, במסגרת התקציבים שלנו במשרד, לתת לכך עדיפות אדירה. אולי יתמזל מזלנו, ונקבל תקציב נוסף ממשרד האוצר. נלווה את התוכנית במעקב, נראה היכן היא הולכת והיכן אינה הולכת, כדי שלא לרוץ אתה קדימה בלי לבדוק איך ומה.

אני רוצה להזכיר לכולנו, אדוני היושב-ראש, שלמרות כל הקשיים, יש לערי הפיתוח סיכוי, ואנו חייבים לתת להן את התחושה הזו בליווי מעשים. ראשית, נכון שהממשלה הקציבה משאבים גדולים. עמדתי על הקשיים ועל העובדה שעדיין לא חשים זאת במידה מספקת, גם בתחבורה, גם בפיתוח רשתות תקשורת מודרניות.

מאז 1989, חבר הכנסת עובדיה עלי, ועד היום נוספו בערי הפיתוח למעלה מ-80,000 עולים חדשים. אני אומרת זאת גם לך, היושב-ראש, כי אתה מצוי ורגיש מאוד לנושא העולים החדשים, כמו חלק מאתנו. בשנתיים האחרונות העלייה מורכבת מקבוצה גדולה מאוד של קשישים, קבוצה גדולה מאוד של נכים ומוגבלים, וקבוצה גדולה מאוד של משפחות חד-הוריות. מאחר שרובם מופנים לערי הפיתוח, הם זקוקים מייד לטיפול השירותים החברתיים. זה מכביד מאוד, ובמקרים רבים זה נעשה על חשבון הטיפול באוכלוסיות הוותיקות, אך אנו שמחים על כל עולה ועולה, וזהו חוק השבות, על-פיו מגיעים למדינת ישראל. עם זאת, יש בעלייה חלק לא מבוטל, גדול, שהוא בעל פוטנציאל לשינוי משמעותי בערי הפיתוח, אם נדע לנצל את ההון האנושי, המדעי והטכנולוגי הטמון בו.

אני מאמינה, אדוני היושב-ראש, שלערי הפיתוח יש סיכוי, בעיקר משום שבסיורי הרבים למדתי, שצמחה ברבות מערי הפיתוח מנהיגות צעירה מבני המקום, המסורה מאוד לקידומו ולפיתוחו של היישוב.

אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, אני חושבת שזהו אחד הנושאים החשובים ביותר, הנושא שהעלה היום חבר הכנסת עובדיה עלי. יש כאן הרבה חברי כנסת – חלקם יושבים עכשיו באולם – שהיו ראשי ערי פיתוח, ובתוכם חברי הכנסת יוסי ונונו, אלי דיין ועובדיה עלי. אני חושבת שטוב נעשה, אדוני היושב-ראש, אם נעביר את ההצעה של חבר הכנסת עובדיה עלי לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, כדי שהכנסת וועדת העבודה והרווחה יעקבו אחר פעילות הממשלה בנושא זה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני רוצה להבהיר, על מנת שלא תהיה אי-הבנה: להצעה אחרת, הראשון שביקש את רשות הדיבור הוא חבר הכנסת דן תיכון, אבל אחריו ביקש חבר הכנסת ונונו, ובהתאם לסעיף 89, זכות הקדימה היא לחבר הכנסת שלא מסיעתו של בעל ההצעה לסדר-היום, כך שחבר הכנסת ונונו זכה בקבלת האפשרות להעלות הצעה אחרת.

יוסף ונונו (העבודה):

מטעמים טכניים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא מטעמים טכניים, אלא מטעמי התקנון, שאנו חייבים להקפיד עליו.

יוסף בא-גד (מולדת):

בכל מקרה, חבר שאינו מאותה סיעה יכול להעלות הצעה?

היו"ר ד' שילנסקי:

בוודאי, בכל מקרה, הוא יכול להגיש.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני הגשתי, אך סירבו לי. אמרו לי שרק חבר כנסת אחד יכול להגיש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד, איני יודע מה היתה ההתפתחות. מנהל הישיבה חי בנושאים אלה ממה שהמנגנון מגיש לו. חזקה על המנגנון, שהוא מגיש את הדברים בצורה מסודרת והוגנת. אם יש איזו אי-הבנה, אני מציע לכל חברי הכנסת לגשת בשקט למזכיר הכנסת, לסגן או לסגנית מזכיר הכנסת, ולברר את האי-הבנה. טעות יכולה תמיד לקרות.

חבר הכנסת ונונו, המיקרופון לרשותך.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, השרה וחברי הכנסת, ראשית אני מצטרף לדבריו של חבר הכנסת עלי, לגבי חריפות בעיית העוני והאבטלה בערי הפיתוח בנגב ובצפון. העוני והאבטלה בערי הפיתוח לא יניחו לממשלה לנוח על זרי הדפנה של הצמיחה הגבוהה וההשקעות הגבוהות בתשתיות, גם אם יש ירידה באבטלה בממוצע הארצי. העוני והאבטלה בערי הפיתוח בדרום ובצפון עדיין זועקים, והתוכנית למלחמה בעוני של השרה נמיר היא מצומצמת מאוד ואטית מאוד, מה עוד שערי הפיתוח קלטו בשנים האחרונות הרבה עולים מעליית המצוקה, ובמקום להתקדם – הרי הן נסוגות לאחור. אנו עדים היום לתהליך שבו מרכז הארץ הולך ומתחזק וערי הפיתוח נחלשות, ומובן שזה מרחיב את הפערים. אני חושש, שהנתונים שיתפרסמו השנה יראו עלייה גדולה במספר המשפחות והנפשות החיות מתחת לקו העוני.

לכן, יש להסיט כוח ומשאבים רבים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

מיצית את זמנך, אתה צריך לומר מה אתה מבקש.

יוסף ונונו (העבודה):

אני מבקש להסיר את ההצעה מסיבות פרוצדורליות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת העבודה והרווחה?

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מסכים ומודה לשרת העבודה והרווחה על תשובתה המקיפה.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי הצעה. אולי בכל זאת נקיים דיון במליאה בנושא זה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אבל זה כבר יהיה בכנסת הבאה.

דן תיכון (הליכוד):

לא, חבר הכנסת עובדיה עלי הוא חבר בנשיאות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מסכימה, אם חבר הכנסת עלי יעזור לי בנשיאות.

עובדיה עלי (הליכוד):

דיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

גברתי השרה, אני רואה שמשני צדי הבית – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

יש לי רק בקשה, אם תרשה לי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני כבר יודע מה הבקשה, שהכנסת מבקשת מהיושב-ראש לקיים את הדיון במהירות הרבה ביותר.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

יושבים כאן שני חברי נשיאות.

דן תיכון (הליכוד):

ארבעה חברי נשיאות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

נכון, שתי חברות כנסת ושני חברי כנסת. אני מאוד תומכת.

היו"ר ד' שילנסקי:

קודם כול, נצביע מי בעד הכללת הנושא בסדר-היום.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

11 בעד, אין נגד, נמנע אחד. אני לא מצביע על זה, אבל אני חושב שעל דעת כל חברי הכנסת הנוכחים ועל דעת השרה אנחנו פונים ליושב-ראש הכנסת ומבקשים ממנו לכלול את הנושא הזה בסדר-יומה של הכנסת במועד האפשרי הקרוב ביותר. אין מתנגדים, זאת אומרת יש הסכמה כללית, בלי שמצביעים. תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי, לשרת העבודה והרווחה ולכל המשתתפים בדיון.

דן תיכון (הליכוד):

במצב כזה יש לי זכות לבקש להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נכון.

דן תיכון (הליכוד):

ויתרתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

מאחר שאתה גרמת לכך שיתקיים דיון במליאה בנושא – –

דן תיכון (הליכוד):

לכן הצעתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

– – זה לא יכול להיות אחרת. בכל אופן, אני מודה לך. אני חושב שכולם מודים לך על שיזמת את התיקון הזה, והיתה לו הסכמה כללית.

הצעות לסדר-היום

השביתה המתמשכת של העובדים הסוציאליים

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא – הצעות לסדר-היום מס' 4057, 4063, 4070 ו-4080 בנושא: השביתה המתמשכת של העובדים הסוציאליים. ראשון המשתתפים בדיון – חבר הכנסת אלי דיין, ואחריו – חבר הכנסת יצחק לוי. אני רוצה להפנות את תשומת לב חברי הכנסת לכך שסדר-היום שלנו מלא וגדוש עד לשעה מאוחרת מאוד, ולכן אקפיד על המועדים הקצובים, שהם במקרה זה שבע דקות לכל חבר כנסת. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, רבותי חברי הכנסת, זה היום ה-29 לשביתה העובדים הסוציאליים, ואנחנו לא רואים פתרון באופק.

כולכם יודעים במה עוסקים העובדים הסוציאליים. כתוצאה משביתה זו, קודם כל הציבור צריך לדעת שנגרמים נזקים בלתי הפיכים: נדחים טיפולים בחולי סרטן, בנרקומנים, בקשישים סיעודיים; מתעכב הטיפול בבקשות להפסקת היריון, עם סיכונים לאם ולעובר.

העובד הסוציאלי עושה עבודת קודש. הייתי אומר, שהוא האיש בשטח כשיש מצוקה בשכונה, בעיר, בכפר, במושב, שעוסק גם באיתור ובטיפול באוכלוסיות שונות בשעת מצוקה, בילדים מוכים, נשים מוכות, במשפחות בהליכי גירושין ובנכים. העובד הסוציאלי גם נדרש לכתוב חוות דעת ולהופיע בבתי-המשפט בהגנה על אוכלוסיות שונות, תוך סיכון אישי בהתמודדות עם אוכלוסיות אלימות.

העובדים הסוציאליים גם מפעילים חוקים של הכנסת: חוק הנוער, חוק סדרי הדין, האפוטרופסות, החוסים, הסיעוד והקשישים. כדאי לדעת, וכאן אני מגיע כמובן לנקודה השנויה במחלוקת במשא-ומתן המתנהל, ושמחתי לראות ששרת העבודה והרווחה אורה נמיר תומכת במאבקם של העובדים הסוציאליים לשיפור תנאיהם ושכרם, ואף קיימה דיונים לא-פורמליים, אבל כל המאמצים האלה העלו חרס והסכם עדיין אין. כדאי לדעת, רבותי חברי הכנסת, ש-70% מאוכלוסיית העובדים הסוציאליים נדרשים להשלמת שכר מינימום, בשונה מהעובדים בדירוג המח"ר ואקדמאים אחרים.

קשה להצמיד את שכרם של העובדים הסוציאליים להסדר של האקדמאים והמח"ר משום שהרכב השכר שלהם שונה והתוספות שונות.

1,000 עובדים סוציאליים בשירות המדינה משתכרים היום 2,100 ש"ח בממוצע. אחרי 17 שנות עבודה הם משתכרים 2,400 ש"ח, במשך עשר שנים, רבותי חברי הכנסת. לא נסגר הפער בין העובדים הסוציאליים ובין האקדמאים, פער שמתבטא היום ב-30%-40% בשכר.

כדאי שהכנסת תדע מה תובעים העובדים הסוציאליים. הם תובעים לשפר את שכרם באופן משמעותי במשך ארבע שנים, כדי שבאמת יוכלו להתמסר לעבודת הקודש שלהם. הדבר הזה מחייב, כמובן, תוספות שכר כוללות, אולי של 25% מדי שנה, כדי להגיע בתוך תקופה סבירה של ארבע שנים לשכר סביר.

כדאי לדעת, חברי הכנסת, שמבדיקות שעשיתי בימים האחרונים התברר, שהשכר במדינה, בכלל, הוא אחד הנמוכים בעולם, לגבי אקדמאים ועובדים סוציאליים. על אף השיפורים שעשינו בשכר המורים, עדיין שכר המורה לא נחשב לגבוה.

אני יודע שקשה למשק המדינה לתקן את כל העיוותים בשכר בבת-אחת. זה יכול להביא לאינפלציה, זה יכול להביא לבעיות אחרות. אבל מן הראוי שחברה נאורה תיתן גמול הולם, במיוחד לקבוצת עובדים מסורים שמטפלים בבעיות הקשות של החברה. אלה לא בעיות שנוגעות רק לשכבות החלשות, אלה בעיות של מצוקה שקיימות בכל שכבות החברה.

תוספת לשכרם של העובדים הסוציאליים, לפי חישובים שערכנו, תעלה למשק המדינה כחצי מיליון שקל בחודש. אני חושב שזו דרישה לא מוגזמת, ומן הראוי להיכנס למשא-ומתן אינטנסיבי עם העובדים הסוציאליים, כדי להגיע להסכם וכדי שיחזרו לעבודה בשטח.

אני חושב, שהטענה שלא מקיימים משא-ומתן עם עובדים ששובתים אומנם קיימת בעיקרון, ואנחנו מקפידים עליה באופן עקרוני – –

לימור לבנת (הליכוד):

כבר מזמן לא עומדים עליה. בשום משא-ומתן לא עומדים עליה.

אלי דיין (העבודה):

בדיוק. – – אבל ראינו בסקטורים אחרים, לרבות המרצים, שלא הקפידו על העיקרון הזה וניהלו משא-ומתן.

אני חושב שגם עכשיו מנהלים בצורה זו או אחרת משא-ומתן, אבל אנחנו לא רואים פריצת דרך. בשיחות שהיו לי גם עם מנהלים של אגפי רווחה של ראשי רשויות התברר לי, שהנזקים שנגרמים בשטח, בשכונות, דווקא לחלשים ביותר ולנזקים לטיפולם הדחופים ביותר הם נזקים קשים, בלתי הפיכים, שמחייבים את הכנסת לקרוא לממשלה ולנוגעים בדבר להיכנס אתם למשא-ומתן אינטנסיבי.

אני קורא גם לעובדים הסוציאליים – אף שאולי מגיע להם יותר, ואני אומר זאת כבר מראש, מגיע להם אפילו יותר ממה שהם דורשים – להתפשר ולהגיע לתוצאות סבירות, כדי שתוכלו למלא את תפקידכם וגם כדי שנוכל למשוך למקצוע כוחות טובים אחרים, ושלא יקרה מה שקרה בסקטורים אחרים, בהוראה וכו', כי התנאים והשכר הם שקובעים. מה שקורה הוא, שדווקא האנשים שרצו

להיכנס למקצועות האלה, שהם מקצועות חשובים לחברה, שתורמים תרומה חשובה לחברה, מראש בוחרים להם מקצועות שיש בהם שכר יותר טוב ותנאים יותר טובים.

אנחנו יודעים שהעובדים הסוציאליים מסכנים את עצמם בסיכונים לא קלים. העבודה שוחקת, העבודה קשה – לטפל במקרים. אני יודע מהניסיון שלי, של קבלת קהל בעירייה, שכשאתה מקבל עשרה מקרים, עשרים מקרים, אתה יוצא מדוכא והמום ועייף ושחוק. העובד הסוציאלי צריך לעשות את העבודה הזאת יום יום ושעה שעה. הוא ראוי להערכה, להוקרה – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה רואה שהיתה הסכמה כללית, לא קראו לך אף קריאת ביניים. כבר שכנעת.

אלי דיין (העבודה):

– – וגם לשכר ולתנאים הולמים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אין מי שיקרא קריאות ביניים, אדוני היושב-ראש. כל אלה הם מגישי ההצעות. אנחנו יודעים שהנושאים החברתיים לא מעניינים.

היו"ר ד' שילנסקי:

גברתי השרה, תיאורטית אנחנו מניחים שכולם שומעים בחדרים שלהם, ברמקול, את הדיון.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מה זאת אומרת, מי כמוך יודע כמה שומעים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דיין, תודה רבה לך. הבא בתור אחריו הוא חבר הכנסת יצחק לוי. אני כמעט בטוח שגם הוא ישכנע את כולם בשבע הדקות שיש לו. אחרי חבר הכנסת יצחק לוי – חברת הכנסת ענת מאור.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, רבותי חברי הכנסת, לא באתי לשכנע – כפי שאמר היושב-ראש, אני חושב שכולם משוכנעים – באתי יותר לבקר, לבקר את הממשלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא כולם משוכנעים. אלה שיושבים כאן משוכנעים.

יצחק לוי (מפד"ל):

הממשלה לא משוכנעת, וזה בדיוק מה שאני רוצה לומר. באתי לבקר את הממשלה.

אני מצטרף לדעתה של שרת העבודה והרווחה, שזה בערך פורום חברי הכנסת שנכנס לאולם כאשר אנחנו מדברים בנושאים חברתיים – אם על עובדים סוציאליים, אם על עוני, אם על מצוקות אחרות. בדרך כלל אפשר לראות אותם חמישה עד עשרה חברי כנסת באולם, וכנראה זה גורלה של אוכלוסיית הרווחה, שזו ההתעניינות שיש לגביה בבית הזה. אנחנו מצירים על כך ומצטערים על כך.

בכל אופן, אני חושב שחשוב שהדברים האלה יעלו מעל במה נכבדה זו, ואולי אנחנו נתרום לזירוז הפתרון. לא אחזור על הדברים שאמר ידידי חבר הכנסת אלי דיין לגבי תפקידם של העובדים הסוציאליים, כולם יודעים זאת. לא אחזור גם על הסבל הרב הנגרם לאוכלוסייה – נרקומנים, קשישים, קורבנות אונס, קורבנות התעללות בילדים. אני חושב שמדובר כאן עד כדי סכנת נפשות, אם גם לא סכנת נפשות מיידית, הרי סכנת נפשות עתידית – הפסקת טיפולים באמצע, הפסקת הליכים. כלומר, נזקים שממש לא ישוערו. לא רק נזקים ב-29 הימים האלה, אלא גם נזקים שנגרמים לעבודה של העובדת הסוציאלית חודש קודם או חודשיים קודם או חצי שנה קודם. עובדת סוציאלית שנמצאת בתהליך של טיפול ובהליך אחר, ברגע שההליך נקטע, הרי הכול נהרס. אנחנו לא מדברים פה על ייבוא תפוזים ואפילו לא מדברים פה על סטודנטים באוניברסיטה, שיכולים להשלים את לימודיהם בקיץ, אף שגם להם נגרם סבל רב. פה מדובר על חומרים שאי-אפשר להשלים אותם, פה מדובר על דברים שאני לא יודע – לגבי אותם אנשים הזקוקים היום לעזרה – אם אפשר יהיה לתת להם אותה עזרה שניתנה להם.

למטה החירום של העובדים הסוציאליים מגיעות מאות פניות דחופות, ובמקרה זה אני מצדיק את העובדים הסוציאליים, אני חושב שהם צריכים להחריף את המאבק. אינני בקיא בטבלאות שכר ואינני יודע מה הפשרה שהם יכולים לעשות בענייני שכר, אבל הם צריכים פעם אחת ולתמיד לעמוד על שלהם. מה שקרה עם העובדים הסוציאליים הוא, שהם אינם קבוצת לחץ. יש קבוצות לחץ ידועות, שכאשר הן רק מתחילות בשביתה, כולם נזעקים וקם רעש סביבן, התקשורת קמה סביבן, והדברים ידועים. יש קבוצות שאינן קבוצות לחץ, כי הקליינטים שלהן אינם קבוצות לחץ, הקליינטים שלהן הם אנשים שלא יודעים לדבר, שלא יודעים ללחוץ, שלא יודעים להתארגן, וממילא כך הם. העובדים הסוציאליים כבר ניסו בעבר לשבות כמה פעמים, ולא עלה בידם להגיע להישגים. אני חושב שהפעם הם אינם צריכים לוותר עד שיגיעו למה שהם צריכים להגיע, עד שעובדים סוציאליים ילכו לעבוד כמו שצריך.

הרי השרה יודעת טוב מאוד שבנושא עבודת עובדים סוציאליים כמעט אין תקנים. יש תקנים שמוקצים על-ידי המשרד, אבל אין תקנים של מספר תיקים ואין תקנים של חומרת תיקים ואין כמעט תקנים של שעות עבודה נוספות, ועובד סוציאלי עובד יום ולילה ועובד על-פי קריאות ויוצא מוקדם בבוקר והולך להציל איזה ילד שנמצא בבית, שבאמצע הלילה הכו אותו, או ילדה שאנסו אותה. התחום מופקר. אני לא חושב שיש עובדים בתחום מקצועי אחד שהיו מוכנים לעבוד בתנאים האלה, לא רק בתנאים הכספיים אלא גם בתנאים הכתובים של עבודה ללא שום הגדרת תפקיד. זה המצב בעבודה הסוציאלית. אני לא צריך לספר לשרה מה המסירות של העובדים, מסירות יוצאת דופן, באמת יוצאת דופן, גם ביחס למגזרים אחרים, ואינני בא לפגוע בשום מגזר אחר.

אני מבקש לומר: בואו נלמד לקח משביתת המרצים. מה קרה בשביתת המרצים? שבתו, שבתו, שבתו, עד שבסופו של דבר הממשלה נתנה להם את כל מה שרצו.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אתה רואה מה קורה עכשיו: מתברר שכנראה לא נתנו להם את כל מה שרצו.

יצחק לוי (מפד"ל):

כי כנראה האוצר לא אמין. ברגע שהאוצר יתחיל להיות אמין ויתחיל לדבר בצורה ישרה ויתחיל לכבד הסכמים, לא תהיינה שביתות. זו הבעיה. פה אנחנו מדברים על שביתה של כמעט חודש, אני לא יודע עד כמה היא תימשך, אבל אני לא יודע מדוע הממשלה לא לומדת לקח מהדברים האלה, מדוע שר האוצר לא יכול להושיב את מר גרניט ולהגיד לו: אתה לא קם מפה עד שאתה גומר את הבעיה. איזה מין התנהגות זאת, לבוא ולאיים על העובדים הסוציאליים, לבוא ולהגיד: לא רוצים לדבר אתכם, אבל כן מדברים ולא מדברים? אינני יודע במה שר האוצר עסוק, אבל לא שמענו את קולו של שר האוצר. הפקיד הגבוה ביותר ששמענו ממשרד האוצר הוא הממונה על השכר. מדוע שר האוצר לא מתערב? האם הממונה על השכר הוא לא פקיד במשרדו? לא שמענו מלה אחת ממנו. אולי הוא עסוק בעניינים אחרים, אינני יודע במה הוא עסוק. עד לפני שבועיים ידענו – הוא היה צריך לחתום הסכם עם הפלשתינים והוא היה כל הזמן בפאריס, זה היה ברור, אבל עכשיו מה הוא עושה?

גברתי השרה, אולי אומר פה דברים קשים: שינוי סדר העדיפויות הלאומי לא הגיע לנושא הרווחה בממשלה הזאת. אני מצר על כך ואני מצר כפליים, כי את שרת העבודה והרווחה, ואני יודע כמה זה חשוב לך. הממשלה דילגה על נושא הרווחה בסדר העדיפויות הלאומי. אולי היא הקציבה יותר לחינוך, אולי היא הקציבה יותר לדברים אחרים, אבל בנושא הרווחה לא מרגישים את זה. אני לא רוצה כרגע לפרוט את נושא המפגרים, את נושא האוטיסטים, וכל מיני נושאים שמגיעים כל יום אל השולחן שלנו, עם המצוקות התקציביות הנוראות שאין בהן התקדמות. העובדים הסוציאליים, שנושאים את הדגל של כל אוכלוסיית הרווחה, הם האות והם הסימן. אולי הממשלה רואה את עיקר שינוי סדר העדיפויות במשרד השיכון, תיכף נדבר על זה, שם באמת חל שינוי בסדר העדיפויות. אולי הממשלה רואה את שינוי סדר העדיפויות במימון משכורות לשוטרים הפלשתינים, שאין להם משכורת. אינני יודע. אבל אותה ממשלה שהבטיחה שינוי סדר עדיפויות בנושאי רווחה – הדבר הזה לא קיים. הוא לא קיים בשום שטח ובשום דבר.

אני גם תמהתי על אמרתה של שרת העבודה והרווחה בנושא הוצאת צווי ריתוק. אני חשבתי ששרת העבודה והרווחה, שאני יודע שהיא תומכת בעובדים הסוציאליים, תנקוט תמיכה יותר אגרסיבית, ולא בכך שהיא תאמר לעובדים הסוציאליים: נוציא נגדכם צווי ריתוק. עם צווי הריתוק לא נפתור בעיות. אינני יודע מה תהיה עמדת איגוד העובדים הסוציאליים אם יוצאו נגדם צווי ריתוק, אינני יודע אם הם יכבדו אותם או לא יכבדו אותם, אבל זה לא יפתור שום בעיה. שום בעיה לא תיפתר עם צווי ריתוק. לכן אני חושב שההצעה הזאת, לעניות דעתי, להבנתי, לא היתה במקומה. שרת העבודה והרווחה, התומכת בעובדים הסוציאליים, הבקיא הטיב בנבכי עבודתם, המכירה את ענייני הרווחה שנים רבות – לא מדובר בשרה שבאה משטח אחר או מעניין אחר, אלא היא מעורה בכל העניינים האלה – היתה צריכה להביע תמיכה הרבה יותר אגרסיבית, לא להניח לממשלה. אני הייתי אומר, אפילו – עד כדי איום בפיטורים, אם הדבר הזה לא יפתר.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

פיטורים של מי?

יצחק לוי (מפד"ל):

שלך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זה יעזור?

יצחק לוי (מפד"ל):

יכול להיות שכן.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא יישאר מהם אף אחד.

יצחק לוי (מפד"ל):

כבר היו שרים שאיימו בפיטורים בדברים כאלה וזה עזר. כולנו נהיה מאחוריך, כל המדינה תהיה מאחוריך, וכל המדינה תראה בך את מי שפותרת את הבעיה בצורה אמיתית. צריך להיות הרבה יותר אגרסיביים בעניין הזה. אי-אפשר שבישיבת ממשלה אחר ישיבת ממשלה העניין הזה לא יעלה

או יועלה בשוליים. פה לא מדובר בעניין שבשוליים, פה מדובר בעניין מרכזי ביותר לחברה הישראלית, הרבה יותר מרכזי מעניינים אחרים שדנים בהם בממשלה היום.

לכן, גברתי השרה, ואני אומר את הדברים מתוך הערכה אלייך, אני אומר אותם בצורה ברורה, הפנייה אלייך היא שתצטרפי למלחמה הזאת, שלא תעמדי רק בעמדה של תמיכה, אלא בצורה הרבה יותר ברורה והרבה יותר ציבורית בכל הנוגע לכך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני חושב שהדברים הובנו.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מקווה, אדוני היושב-ראש, שהדברים הועילו. כולנו מקווים לראות ממש ממש דברים הקרובים לסיום השביתה הזאת, ואולי עם כל החוליים של הממשלה הזאת, יכול להיות שלפחות בנושא הרווחה תהיה התאוששות בעניין הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור, ואחריה, אחרונה אחרונה חביבה – את חברת הכנסת לימור לבנת, שרק לפני ימים מספר למדתי לדעת שאבא שלה הוא גם משורר.

לימור לבנת (הליכוד):

נכון.

קריאה:

אבא של מי?

היו"ר ד' שילנסקי:

של חברת הכנסת לימור לבנת. שמעתי הספד שלו, שהיה שירה, באזכרה לאנשל שפילמן המנוח, הייתי כולי מלא הערכה והערצה, ואז נודע לי שהוא משורר. לא ידעתי.

לימור לבנת (הליכוד):

— — לא זכיתי בכישורים האלה.

ענת מאור (מרצ):

מי עכשיו?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא על חשבונך, אל תדאגי.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת העבודה והרווחה, חברות וחברי הכנסת, כשאנחנו מתייצבים עם העובדות ועם העובדים הסוציאליים, זה שבועות מספר – כי לצערי, אלה כבר לא ימים אלא שבועות – במאבק, בעורף, בעמידה אתם בהפגנות, אתמול בתהלוכת הלפידים, הרי אי-אפשר לשאת את החרפה של הדלות, שחלק מהם, שמטפלים במשפחות נזקקות, בעצמם נידונים לה עם משפחותיהם הם.

קצר הזמן מלהוסיף על המלים שנאמרו על חשיבות המקצוע ועל תרומתו החברתית, אבל אני כן רוצה להביא את ההיבט של יחסי העבודה, שכן חבר הכנסת יצחק לוי אמר שהוא לא מתמצא במשכורות, ואני אומרת שהשכר העלוב הוא פרי מדיניות. המדיניות הזאת, כפי שחשפה אותה במחקרים רבים ד"ר לינדה עפרוני, מצביעה על פערים הולכים וגדלים במבנה השכר במדינה, שמבליטים שלושה היבטים. הראשון שבהם הוא המעמד של המקצועות החברתיים לעומת המקצועות הנחשבים "חשובים". כפי שאמרה שרת העבודה והרווחה, גאוה, ייעוד ושליחות לעסוק בתחומים החברתיים, ואם נשאל לא בקרב פוליטיקאים מה יוקרתי, מה חשוב ומה עונה על הצרכים האמיתיים של רוב האוכלוסייה, ולא שהעיוות יקבע מה יוקרתי ומה חשוב, הרי נראה שמרבית האנשים מעריכים וחשוב להם התחום החברתי. זה מה שעונה על הצרכים, על הבעיות האמיתיות שמעסיקות אותם, ולא רק של אוכלוסיות חלשות, אלא של כל האנשים, נשים וערבים במדינה, בעיירות פיתוח ובערים.

אנחנו עומדים, מאז כינונה של הממשלה, בפני שביתה רביעית גדולה של אותם מגזרים. זה התחיל בשביתת המורות והמורים, זה נמשך עם שביתת האחיות, המרצים והמרצות, ועכשיו העובדים הסוציאליים. השביתות הללו וההישגים שבאים בעקבותיהן הם תעודת כבוד לנו.

החתך השני שמאפיין את המקצועות הללו הוא שהם עתירי עבודת נשים. ועדת-זוסמן קבעה ומצאה שיש עיוות במבנה השכר בארץ. מדינות מתפתחות בעולם יודעות שבלי שכר גבוה לעובדים אין מדינת רווחה, אחר כך באים ומלינים על זה ש-17 מיליארד שקלים הולכים לטובת מדיניות הרווחה.

צריך שכר גבוה ולא מדינת סעד. העובדה שנשים, במקצועות שהן תופסות וממלאות בהם תפקידים חשובים, ובעמדות חשובות, כמו מנהלות בתי-ספר, עובדות סוציאליות, מנהלות מחלקות, משתכרות שכר שהוא פשוט עלוב וירוד – מחייבת שינוי מהותי.

כיושבת-ראש ועדת משנה לקידום נשים בעבודה ובכלכלה, כל המאמצים שלנו מופנים לנושא הזה, והתביעה היא מהממשלה ומההסתדרות תחת שלטונה החדש, ומהממשלה בשלטון חדש, לשנות פערים ועיוותים שנתגבשו לאורך שנים. בכך שחבר הכנסת מנע מפנה את דבריו לשרת העבודה והרווחה הנוכחית, לממשלה הנוכחית, זה עיוות. זה מבנה חברתי ומבנה בשכר שהוצב לאורך שנים, אבל חובה לשנות אותו.

הדבר השלישי שמאפיין את השכר הירוד הפערים ההולכים וגדלים. הנה התבשרנו בעיתון "מעריב", מאפריל 1994, על משכורות עתק של מנהלים שכירים בחברות הציבוריות: 629,000 שקלים בחודש, 513,000 שקלים בחודש. אז מי יכול לבוא ולהגיד: אין כסף? זאת שאלה של סדרי עדיפויות. נכון שלא השמים הם הגבול, ויש מגבלות תקציביות, אבל הבעיה היא הפערים, וצורת חלוקת הכספים.

כאשר חבר הכנסת דן תיכון העלה את הצעת החוק שחייבה את המשתכרים שכר גבוה בחברות הציבוריות לחשוף את השכר, כל הכוונה היתה, וכך קיוותה הכנסת, שהחשיפה תביא לנורמה חברתית שלפיה לא יהיו פערים כל כך גדולים, ושהמשכורות תרדנה.

אני חושבת, שהכנסת צריכה להצטרף לפעילות, שרק בעלי מניות מקרב הציבור יקבעו את גובה השכר של השכירים בחברות הציבוריות, כדי שלא הם עצמם יקבעו זאת, לא בחקיקה, אבל בנורמה ציבורית, ועל-ידי בעלי המניות. הכספים הללו צריכים ללכת לאותם עובדים סוציאליים, למורים ולכל אלה שמשתכרים שכר לא ראוי לחברה מתקדמת.

אם נעשה ניתוח סוציולוגי כמה נשים יש בין אותם מרוויחנים – אף לא אשה אחת. כמה מערביי ישראל? כמה מעיירות הפיתוח?

אני רוצה לעבור לנושא הדינמיקה של המשא-ומתן. חברי הכנסת – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני רואה שהליכוד הצטרף למערך ואתם דנים יחד איך לקדם את הנושא, אבל זה מפריע.

ענת מאור (מרצ):

העובדה שהמשא-ומתן עם ציבורי העובדים מתנהל באופן לא הוגן ולא מכובד לאורך כל השביתות האחרונות, היא תעודת עניות לממשלה. גברתי שרת העבודה והרווחה, על ההצעה לסדר-היום היה צריך להשיב שר האוצר, שכן האחריות חלה עליו, הוא המופקד מטעם הממשלה על ניהול המשא-ומתן. העובדה שפוגעים בזכות הבסיסית של עובדים לשבות ועושים דה-לגיטימיזציה של השביתה מחייבת אותנו להזדרז ולחוקק את חוק-יסוד: זכויות חברתיות. זה חלק מהעיוות התפיסתי. יש חוק-יסוד: חופש העיסוק, אלה זכויות הפרט, עיני לא צרה בחוק, אבל זכות השביתה לא מעוגנת, עדיין, בחוקי יסוד חברתיים.

העובדים הסוציאליים הכריזו סכסוך עבודה כבר לפני שנה. עמדנו מאחוריהם וגיינו אותם, ועכשיו הממשלה והממונה על השכר לא מדברים אתם. עכשיו לטעון שהשביתה לא חוקית ולא להידבר אתם במשך שבועיים? בכלל, יש פילוסופיה, מאז ימי ממשלת הליכוד, שלא מדברים עם שובתים. מי דוחף את הציבורים האלה לשביתות? יש חובה של הממשלה לדבר עם שובתים, ואסור לעשות דה-לגיטימיזציה לשביתה ולטעון שהיא לא חוקית, כאשר הוכח שהיא חוקית. אל מי מפנים את האצבע המאשימה?

גברתי שרת העבודה והרווחה, כמו שאני כופרת בפנייתו של חבר הכנסת יצחק לוי אלייך להתפטר או לאיים בהתפטרות, שכן זכותך וחובתך לקיים את המאבק, ואת עושה את זה בנחישות, אני גם פונה אלייך לא להוציא צווי ריתוק. העובדים הסוציאליים סובלים מסבל המטופלים הנגרם על-ידם יותר מכולנו, הם נדחפו לשביתה. מי שהלך אתם אתמול בתהלוכה הבין שהם מנסים להדליק אור כדי שיראו וישנו את המצב, שיחזירו אותם לשליחותם. אז עושים מהם אשמים במצב הקורבנות.

יש פה מצב שאנחנו, הממשלה והכנסת וקודם כול משרד האוצר, וממשלות קודמות, דחפו ציבורי עובדים מסורים ונאמנים לצעדים שהם עצמם לא האמינו שהם ינקטו. תמיד הציבור קורבן. בשביתת האחיות – החולים; בשביתת העובדים הסוציאליים – המטופלים.

מאחר שזמני תם, אני רוצה לסיים ולומר, שאנחנו מוכרחים לתבוע מהממשלה ומשר האוצר, שהוא הממונה על ניהול המשא-ומתן, ומההסתדרות, להיענות לצרכים המשמעותיים לא באחוזים בודדים. אנחנו עומדים מאחורי תהלוכת האור של העובדים הסוציאליים, שעושים מלאכתם נאמנה, והם שנותנים את הסיכוי והתקווה לשינוי העדיפויות ולהעלאת קרנם של כל הנושאים החברתיים, שכוללים תגמול והערכה גם בשכר, ולא רק ביוקרה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. כפי שאמרתי, אחרונה אחרונה חביבה, חברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גברתי שרת העבודה והרווחה, לפני חודשים אחדים, כאשר שבתו המרצים במוסדות להשכלה גבוהה ועמדתי על הדוכן הזה בהצעה לסדר-היום שהגשתי; וכאשר בא

לכאן שר האוצר, כי השביתה, כזכור, היתה ממושכת מאוד, והיו פעמים רבות הצעות לסדר-היום ודיונים במליאת הכנסת בנושא הזה – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

על מה זה היה?

לימור לבנת (הליכוד):

על שביתת המרצים.

– – – עמדתי כאן ושאלתי: למה שר החינוך, שהוא גם יושב-ראש המועצה להשכלה גבוהה בתוקף תפקידו, לא בא להשיב? ענה לי אז שר האוצר, ולמדתי משהו. אני באמת לא ידעתי. שאלתי בתום לב. ענה לי אז שר האוצר והסביר לי, שבנושאים של משא-ומתן עם ארגוני עובדים, בין הממשלה שהיא המעסיק ובין העובדים, בנושאים שנוגעים לשכרם של עובדים, שר האוצר הוא תמיד השר המשיב בשם הממשלה, משום שכל השרים האחרים אינם יכולים ואין בסמכותם לתת, להיכנס למשא-ומתן, להוסיף, לגרוע. ואז למדתי באמת שזו הדרך הרגילה, והכלל הזה הוא גם כלל הגיוני מאוד.

אבל, זו הפעם השנייה שאני עומדת על הדוכן הזה מאז פתחו העובדים הסוציאליים בשביתתם, ואני מקווה שלא יהיו פעמים נוספות כמו שהיה בעניין שביתת המרצים, וזו הפעם השנייה ששרת העבודה והרווחה נמצאת כאן כדי להשיב בשם הממשלה, ולא היא שצריכה להיות כאן. אדוני היושב-ראש, השר שצריך להשיב על ההצעות לסדר-היום בנושא הזה של שביתת העובדים הסוציאליים, של משא-ומתן על שכרם, הוא שר האוצר, ולא שרת העבודה והרווחה. אני פונה אליך, אדוני היושב-ראש, אולי אני לא מכירה מספיק את הדקדוקים. אני מבינה שמי שמחליטה על רשימת השרים או על השרים שמשיבים על הצעות לסדר-היום זו מזכירות הממשלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נכון.

לימור לבנת (הליכוד):

אינני יודעת אם ההחלטה אילו שרים ישיבו היא חלק מתקנון הממשלה, אם בנושאים של משא-ומתן על שכר מופיע שר האוצר. אני פשוט אינני יודעת. אני הייתי מבקשת מאוד, אולי השרה תדע להשיב, אבל אני לא חושבת שהשרה צריכה להשיב. מה תשיב פה שרת העבודה והרווחה, מה היא תגיד?

היו"ר ד' שילנסקי:

מניסיון אני יכול להאיר את עיניך ואולי את עיני החברים: בדרך כלל מזכיר הממשלה מתאם מיהו השר המופיע, ואם זה קשור לכמה משרדים, כי אז השר המופיע מתעדכן או מתאם עם שר אחר.

לימור לבנת (הליכוד):

אבל, אדוני היושב-ראש, יש כלל שקובע, שבנושאים של משא-ומתן על שכר השר המשיב הוא שר האוצר, שכן הוא ומשרדו ממונים על תקציב המדינה, מנהלים את המשא-ומתן על שכר וכו'. זאת אומרת, אני שואלת את עצמי: אנחנו נגיד כאן דברים חשובים, וכל קודמי אמרו את הדברים, ואני לא צריכה לחזור עליהם. הם אמרו שמי שנפגעים אלה החלשים ביותר, המסכנים ביותר, אלה שעוברים התעללות מינית, אלה הנרקומנים, אלה הקשישים, אלה הילדים. הוועדות להפסקת היריון לא פועלות, ובבדיקות מי שפיר נשים גילו שהן צריכות לעבור הפלה, אבל אין עובד סוציאלי בוועדה, והן לא יכולות לעבור את ההפלה הזאת. ואותם אנשים או אותם מתעללים, אי-אפשר להגיש נגדם כתבי אישום, ויכול להיות שבגלל זה לא יוכלו לעולם להגיש נגדם כתבי אישום. ואי-אפשר למסור ילדים לאימוץ. ילדים נמצאים בבתי-חולים, נמצאים במוסדות, ואי-אפשר למסור אותם לאימוץ, רק משום שאין עובד סוציאלי שיכול לטפל כרגע בנושאים האלה. אפשר לומר: טוב, זה לא פיקוח נפש. אם זה לא פיקוח נפש, אינני יודעת מה זה פיקוח נפש.

אני יודעת, הרי שרת העבודה והרווחה תעלה לכאן, ואני משוכנעת שהיא מסכימה לכל הדברים האלה. אני בטוחה ויודעת שהדברים האלה חשובים לה לא פחות משהם חשובים לכל חברי הכנסת שאמרו את הדברים כאן לפני ולכל העובדים הסוציאליים ולי שבאה לכאן לעזוק את הדברים האלה, אבל שרת העבודה והרווחה אינה יכולה לתת את הפתרון ואת התשובה למשא-ומתן שמתקיים או שצריך להתקיים עכשיו עם העובדים הסוציאליים.

אני רוצה לומר, בניגוד למה ששמענו כאן – שמעתי קודם את חבר הכנסת יצחק לוי, שאמר דברים כאלה ואחרים על הממונה על השכר – אני חושבת שהזלזול, הניכור והאטימות, ואינני רוצה לבוא בטענות לשום פקיד, כי אינני חושבת שזו מדיניות של פקיד כזה או פקיד אחר, זו מדיניות של שר, כל אלה שייכים בלעדית לשר האוצר; ההתנשאות הזאת, ההחרפה והחידוד של הדברים. 29 יום – לא היה אפשר לשבת ברצף ולנסות לגמור דברים? למה מבזבזים את הכספים?

הנושא הבא בסדר-היום כאן יהיה דוח מבקר המדינה. אני מניחה שידברו על אותן רשויות, שבראשן אנשי מפלגת העבודה, שנתנו להן כספים מחוץ לכל קריטריון, על עמותת דור הפלמ"ח שהעבירו לה מיליוני שקלים מחוץ לכל קריטריון, רק משום שיש שרים שמקורבים אליה. איפה שינוי סדרי העדיפויות? על מה דיברה הממשלה הזו? עם איזה מצע היא הלכה לציבור? מה היא התחייבה לו? מה הבטיחה לו? וזה לא מספיק לבוא ולומר – – –

משה נסים (הליכוד):

זה לא שינוי סדרי עדיפויות?

לימור לבנת (הליכוד):

כן, זה שינוי סדרי עדיפויות, אבל לנושא החברתי, אפשר לבוא ולומר: טוב, פעם לא עשו. אתם, הממשלה הזו, התחייבה לשנות סדרי עדיפויות. במקום זה היא בונה צמתים ומחלפים, וגם על זה יש למבקרת המדינה מה לומר, על בניית אותם צמתים ואותם מחלפים, שנעשו תוך חריגה עצומה מהתקציבים; חלקם הגדול, לא כולם.

איפה ההסתדרות? היו בחירות להסתדרות. מה קרה להסתדרות? היא נעלמה, היא נאלמה? איפה ההסתדרות? מישהו ראה את ההסתדרות? אולי יש כאן מישהו שידע לאן היא נעלמה? אין הסתדרות. אין מי שיגן על העובדים השובתים.

שאול יהלום (מפד"ל):

הם שומרים על הקלפיות.

לימור לבנת (הליכוד):

שומרים עוד על הקלפיות, על ה-200 – כמה יש שם שנעלמו? לאן הם נעלמו? איך יכול להיות שההסתדרות, שאמורה להיות וטוענת שהיא הארגון המקצועי הגדול ביותר שמגן על העובדים ועל זכויותיהם וכו', נאלמה דום?

יוסף ונונו (העבודה):

לימור לבנת (הליכוד):

סליחה, קיבלתם שם כמעט 80% כולכם ביחד. מה הטענה? הממשלה שלכם כבר מכהנת שנתיים, לא עכשיו קיבלתם אותה. מה קרה פה?

יוסף ונונו (העבודה):

לימור לבנת (הליכוד):

אז אני רוצה לומר: האטימות, כנראה, אין לה גבולות.

אבל אני רוצה לומר דבר אחד בניגוד לעמדת חברי הכנסת שדיברו כאן לפני, ואולי בעניין הזה אני באמת אהיה יוצאת דופן. כפי שאני קוראת ושומעת, גברתי השרה – ובעניין הזה אני חושבת שכן בסמכותך וביכולתך לפעול – אין כרגע טיפול, גם לא במקרי חירום, משום שמטה השביתה של העובדים הסוציאליים סגר את מטה החירום.

אני רוצה לומר כאן לשרה, לעובדים הסוציאליים, שנציגיהם נמצאים כאן, ואני רוצה לומר לציבור כולו: את זה אני לא מוכנה לקבל. אני מוכנה לקבל שביתה, וזכותו של העובד לשבות, והיא צריכה להיות מעוגנת בחקיקה, אם צריך, או לא בחקיקה. אין על זה מחלוקת. אינני יכולה לקבל, בשום פנים ואופן

— — —

ענת מאור (מרצ):

אין עוד מוקדי חירום.

לימור לבנת (הליכוד):

נכון, לפי מה שאני שומעת וקוראת בעיתונים, אין היום מוקדי חירום.

ענת מאור (מרצ):

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

סליחה, חברת הכנסת מאור, את זה אינני מוכנה לקבל. זה לא יכול להיות, ובכל הכבוד לזכותו של כל עובד לשבות, מוקדי חירום צריכים להיות. ואם אין מוקדי חירום, גברתי השרה, עלייך מוטלת האחריות להוציא צווי ריתוק במידה המינימלית הדרושה לתת שירות באותם מקרי חירום.

הפגיעה היא פגיעה גדולה מאוד, היא לאורך כל המערכת. אמרנו שלגבי החלשים ביותר, כנראה לא נוכל לתקן אותה בחלקה לאחר מכן, למרבה הצער, ונגד זה באמת אין הרבה מה לעשות. אבל באותם מקרים בודדים, או באותם מקרים, שהם לא רבים כל כך, שבהם הפסיקו העובדים הסוציאליים לטפל, אני חושבת שחובתך להוציא, ללא שום דיחוי, צווי ריתוק מינימליים, לא מעבר

למינימום ההכרחי הדרוש, כדי לתת מענה במקרים החמורים, ואינני בטוחה שכל חברי שדיברו כאן לפני מסכימים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת לבנת, אני גזלתי ממך דקה להסבר. אני מוסיף לך את הדקה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה, אני אפילו לא אמצה את הדקה הזאת, כי נדמה לי שהדברים הם ברורים מאוד. אינני רוצה לחזור על הדברים שאמרו כאן חברי לפני. אני רוצה להפנות אליך בקשה לברר בממשלה מי בדרך כלל – זו שאלה ברמה העקרונית – צריך להשיב בשם הממשלה על הצעות לסדר-היום שנוגעות למשא-ומתן עם עובדים על שכרם המשולם מתקציב המדינה.

משה נסים (הליכוד):

מה השאלה? מה צריך לברר? – רק שר האוצר.

לימור לבנת (הליכוד):

בבקשה, יש לנו כאן שר אוצר לשעבר שאומר זאת.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זה תמיד היה כך?

משה נסים (הליכוד):

תמיד. בענייני שכר – רק האוצר. כל תשובה אחרת היא זלזול בכנסת. לא מפני כבודך, חלילה, זה לכבוד לכנסת שאת מופיעה – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני שמחה שאתה אומר את זה.

משה נסים (הליכוד):

— אבל זה לא רציני, משום שכל אמירה איננה מחייבת ואין בה דבר וחצי דבר. ממש זלזול בהצעות.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מודה לחבר הכנסת נסים, שר המשפטים לשעבר ושר האוצר לשעבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

כשתסיימי את דבריך, אני אבהיר את הסוגיה.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת נסים, אתה לא היית כאן קודם, אבל בפתח דברי פניתי ואמרתי, שאני מוחה על זה ששר האוצר לא משיב, כי אני יודעת שבנושאים של שכר ותקציב המדינה, משא-ומתן עם עובדים וכו' – שר האוצר הוא המשיב.

משה נסים (הליכוד):

מעולם לא הסכמתי ששר אחר יענה בענייני שכר.

לימור לבנת (הליכוד):

אני רוצה שתדע, כי שר האוצר הנוכחי, אברהם שוחט, השיב לי בעניין שביתת המרצים, ודבריו נמצאים בפרוטוקול, שרק שר האוצר יכול להשיב בנושאים כאלה.

משה נסים (הליכוד):

נכון. זה מעוגן בחוק, לא רק בסדרי העבודה של הממשלה – – –

לימור לבנת (הליכוד):

את זה רציתי לברר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין שאין כוונת הטיעון שלך לפגוע בשרת העבודה והרווחה.

לימור לבנת (הליכוד):

להיפך, אדרבה. הרי אני יודעת – – –

משה נסים (הליכוד):

יש סעיף מפורש האומר ששר האוצר קובע בענייני שכר.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מודה לשר לשעבר נסים, שהאיר את עינינו. אני חיפשתי באמת מישהו שידע להשיב, והנה קיבלנו תשובה מוסמכת.

אני מבקשת לא רק למחות בדברי כאן מעל הדוכן הזה על כך ששר האוצר לא נמצא כאן. אני מבקשת, אדוני היושב-ראש, שיושב-ראש הכנסת או נשיאות הכנסת יפנו בצורה רשמית בעניין זה, והייתי מודה מאוד ליושב-ראש אם יידע גם את חברי הכנסת המציעים לגבי ההצעה הזו היום, וגם לגבי העתיד, כדי שבעתיד לא ניתקל שוב בתופעות מהסוג הזה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. גברתי השרה, את יכולה כמובן לעלות אל הדוכן, אבל בינתיים אני מבקש להבהיר משהו.

משה נסים (הליכוד):

לא נאמר בחוק ששר האוצר ישיב, אבל נאמר שהסמכות בענייני שכר היא שלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

גברתי השרה, חברי הכנסת, הועלתה פה סוגיה, וחשוב שחברי הכנסת ידעו את התשובה עליה. אני פונה אל סגנית מזכיר הכנסת, שבת-יאום כמובן עם יושב-ראש הכנסת, יפנו אל הממשלה, או אל מזכיר הממשלה, ויבקשו לדעת מה הנהלים במקרה של תשובות על עניינים המועלים בכנסת. טוב שכל חברי הכנסת ידעו מה הנהלים, ולא ייכנסו לטעויות.

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת, שבגלל יוזמתה אנחנו עושים סדר בנושא.

הבמה לרשותך, גברתי השרה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, זו הפעם השנייה בחודש האחרון שהכנסת נדרשת לדון בשביתת העובדים הסוציאליים, הנכנסת ליומה ה-29.

אני מוצאת לנכון בראשית דברי להודות לחברי הכנסת אלי דיין, יצחק לוי, ענת מאור ולימור לבנת על שהם מעלים שוב על סדר-יומה של הכנסת את השביתה ואת תוצאותיה ואינם מרפים מנושא כאוב זה.

חשוב להבהיר, שאין אנו אדישים לכאבם של הילדים המוכים הנותרים ללא הגנה, לזעקתם של נגמלי הסמים הנלחמים להישאר נקיים, למצוקתם של בני הנוער המנוצלים לרעה, לחששותיהן של המשפחות הממתינות לילד שהן מבקשות לאמץ, לחרדתם של עבריינים צעירים הממתינים לתסקיר קצין מבחן ולמצוקתם של כל הזקוקים למגע ידם המקצועית של והעובדים הסוציאליים המסורים.

כפי שמסרתי בתשובתי על הצעות לסדר-היום קודמות בנושא זה, אני פועלת ללא ליאות לתווך ולפשר בין איגוד העובדים הסוציאליים ובין הממונה על השכר במשרד האוצר. ואני רוצה להודיע כאן לחברי הכנסת, שבעקבות היוזמה שלי, לראשונה ביום חמישי החולף נפגש בלשכתי בתל-אביב הממונה על השכר עם הצוות של העובדים הסוציאליים שמנהלים את המשא-ומתן.

למרות שאלות משאלות שונות שנשאלו, ולמרות הטיפול שלי על-ידי עשרות טלפונים מדי יום לכל אחד מהצדדים, לא היה ברור לי על מה מתווכחים. ביקשתי מהאוצר את ההצעה שלו ומהעובדים הסוציאליים את ההצעה שלהם. האוצר הסכים, מר גרניט הממונה על השכר הלך צעד אחד לקראת העובדים הסוציאליים באותה פגישה שהתקיימה בלשכתי בתל-אביב ביום חמישי החולף. העובדים הסוציאליים אמרו לי: בסך הכול אנחנו נאבקים על עוד 300 שקל. אמר להם הממונה על השכר: אני נותן לכם את זה. לי היה נראה שלא יכול להיות שרק על זה מתווכחים; במקום 900 שקל, 1,300 שקל תוספת ממוצעת לעובד לארבע שנים, שמהן כמעט שנתיים זה רטרואקטיבי.

אמרתי לעובדים הסוציאליים שיצאו ויבדקו את העניין. לא נראה לי שעל כך בסך הכול הוויכוח. הם יצאו, ואחר כך הביאו טבלה חדשה. אמרתי אז לממונה על השכר ולהם: אני מבקשת שמחר בבוקר תקבל הנציגות של העובדים הסוציאליים את הטבלה החדשה עם התוספת הזאת של 1,200 שקלים בממוצע לעובד, ואת ההתפצלות שלה על פני כל הדרגות.

אני רוצה שחברי הכנסת ידעו, שהבעיה הקשה ביותר אצל העובדים הסוציאליים היא עד דרגה ז', בדרגות המתחילות. כשהם מקבלים בהתחלה את המשכורת הזאת, הם לא מוכנים, ובצדק, להישאר בעבודה. אני נמנית עם המעריצים הגדולים ביותר של העובדים הסוציאליים – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

זה פחות משכר המינימום.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא, לא כולם. תאמין לי שאני למדתי את העניין. עזוב את זה, זה גרוע מספיק גם כך.

לאור הנתון הזה ביקשתי לקבל מהעובדים הסוציאליים את ההשגות שלהם, ואמרתי שאני רוצה לדעת באיזו תוספת כסף מדובר בכל דרגה ודרגה, ולא באחוזים. כי מה שמעניין את העובד זה כמה יותר הוא מקבל בתלוש ולא בכמה אחוזים העלו לו את השכר.

רק ביום שישי בערב, וזה אומנם היה בזמן, קיבלתי את ההערכה של העובדים הסוציאליים. והיה פער, קטן יותר בדרגה הגבוהה, גדול יותר בדרגות הנמוכות.

הרמתי שוב טלפון גם לגרניט וגם לאל' בן-גרא. ישבו עוד פעם, המשא-ומתן התפוצץ. שלשום ישבו עוד פעם, וכאילו התקרבו האחד לשני. ואותה לינדה עפרוני, שהוזכרה כאן, שהעובדים הסוציאליים מאוד מסתמכים על הניתוח שלה לגבי הרמות ודרגות השכר ולגבי מה באמת מציע להם האוצר, שהממונה על השכר מר גרניט לא היה מוכן כלל לשבת אתה, נפגשה אתו. הבוקר הוא אמר לי: נפגשתי עם לינדה עפרוני, שוחחתי אתה; ואני אפילו מצטטת את הדברים שאמר: "לינדה עפרוני היתה קונסטרוקטיבית, והיא מוכנה לעשות את כל המאמץ", כי כאן יצטרכו ללכת על פשרה. בשום משא-ומתן אין דבר כזה שהממונה על השכר יתעקש, ויתקבל מה שהוא אומר, והעובדים הסוציאליים יקבלו את מה שהם אומרים – צריך להתפשר באמצע.

אמרתי זאת לעובדים הסוציאליים, אמרתי זאת גם לגרניט. היום בשעה 18:00 יתקיים דיון נוסף. רציתי שיעשו זאת מוקדם יותר, אבל לאחד האנשים המרכזיים במשא-ומתן יש אזכרה משפחתית, ולא יכולתי ללחוץ על אדם שיש לו אזכרה משפחתית.

אני אומרת לכם את כל זה משום שאני באה להגיד לכם דבר נוסף. ומה שאני אומרת לבית אמרתי גם לעובדים הסוציאליים ולנציג שלהם אלי בן-גרא, גם הבוקר לפני שהגעתי לכאן.

עד כה נמנעתי מלבקש מהממשלה להוציא צווי ריתוק לעובדים השובתים, משום שסברתי, ואני עדיין סבורה, שטענותיהם של העובדים מוצדקות, ומשום שסברתי שהדבר עלול לפגוע בניהול תקין של המשא-ומתן ובזכויותיהם של העובדים. אבל ברגע שהשביתה הוחמרה ובוטלו מרכזי החירום, צר לי. אני שרת העבודה והרווחה ואני חברת הסתדרות מאוד נאמנה, ואני פונה אליכם, חברי הכנסת, החברים שלי בעבודה, אולי מישהו מכם יסביר לי מדוע ההסתדרות לא תומכת בשביתה העובדים הסוציאליים? זו לא חברת הכנסת לימור לבנת, שהיא איננה. אני אישית פניתי בהיותי חברת הסתדרות, אפילו גאה – – –

לימור לבנת (הליכוד):

מסתפקים שם בהחלפת מסמכים – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא, תסלחי לי. לא תמכו בשביתה הזאת מתחילתה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

את באמת שואלת – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, אתה לא היית כאן בזמן הדיון, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אני לא חושבת שאני זקוקה להערה על זה שבגילוי לב כזה אני אומרת דברים מאוד קשים. ואני לא אומרת אותם על הליכוד. אני אומרת אותם גם על החלקים במפלגה שלי. שיבוא מישהו ויסביר לי, ואני פונה בזאת אל חברי, מדוע ההסתדרות אינה תומכת בשביתה הזאת?

בתחילה חשבתי שהיא לא תומכת כי היא עסוקה כמו שהיה עסוק יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה. הוא אמר לי: אני לא רוצה להיות מעורב בשביתה הזאת יותר מדי, שיגידו שאני מנצל את תפקידי במערכת הבחירות להסתדרות. אפשר לדבר יותר בגילוי לב מאשר אני מדברת?

אלי דיין (העבודה):

מי ההסתדרות?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת אלי דיין, אתה יודע בדיוק היכן אני עומדת. אני מודיעה לך, בשבילי ההסתדרות זה חיים הברפלד, או ז'לוני, יושב-ראש האגף לאיגוד מקצועי. הם אינם תומכים בשביתה הזאת. אני מודיעה לך זאת עכשיו כאן. אבל אינני יודעת למה הם אינם תומכים. זאת עובדה מצערת.

עכשיו שרת העבודה והרווחה, ואתם יודעים את דעותי – – –

ענת מאור (מרצ):

— — —

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, אולי תרשי לי. את חושבת שלי זה מכאיב פחות מאשר לך שההסתדרות אינה תומכת בשביתה הזאת? תשאלי את אלי בן-גרא, הוא בא מבית ההסתדרות. הוא עובד בתוך ההסתדרות. הוא מייצג את איגוד העובדים הסוציאליים. אני אומרת זאת בכאב ובזעקה גדולה מאוד, חברת הכנסת ענת מאור.

חבר הכנסת לוי, אין לי שום כוונה להתפטר ולא לאיים בהתפטרות. אם אני אאיים, יש הרבה אנשים שישמחו על כך. אני לא אשחק לידיהם. אני לא מאמינה באיומים. אני מאמינה במעשים ובלהגיד את האמת. כאשר אפשר – אפשר, כאשר אי-אפשר – אי-אפשר.

שאול יהלום (מפד"ל):

אל תתפטרי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אין לי טענות לאיש. חבר הכנסת יהלום, אתה לא היית כאן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, השרה מדברת מהלב. אני מבקש תשומת לב.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת יצחק לוי דיבר. אני לא ניהלתי משא-ומתן עם הממשלה ואמרתי: אני לא אבוא להשיב כאן. חברת הכנסת לימור לבנת, את יודעת שאני לא פחדנית. אמרו לי להופיע, יש לי עוד זמן לבדוק אם זה לפי התקנון?

לימור לבנת (הליכוד):

אני לא אמרתי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא לך. אני אומרת את זה לעצמי.

יצחק לוי (מפד"ל):

איפה שר האוצר?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

תזמינו אותן, תגישו עוד הצעה, ואני אודיע אז שאני לא אבוא להשיב עליה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מדבר על המשא-ומתן, אני לא מדבר על הכנסת.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת יצחק לוי, אני שרת העבודה והרווחה, אני לא שרת האוצר. אני מבקשת, אני לא מתנדבת להשיב במקומו של שר האוצר על שום שאלה שנוגעת לו; לא מתנדבת, זה לא תפקידי ולא חובתי.

עכשיו תראו באיזה מצב אני נמצאת – אני גם בצד שמגן על העובדים הסוציאליים, מה שצריך היה לעשות האיגוד המקצועי שהוא אחראי לאיגוד המקצועי שלהם; וגם יש לי אחריות אדירה לאוכלוסייה הזאת שהיא אוכלוסיית המצוקה.

חבר הכנסת יצחק לוי, אם יקרה, חס וחלילה, אסון – וטיפלתי בעשרות מקרים בהתערבות אישית שלי, שיכולים להיגמר ברצח – אני אהיה אחראית לכך. ידי רועדת לחתום על צווי ריתוק; רועדת. זה בניגוד לתפיסת עולמי. אבל מה אני אשיב לאוכלוסיות המצוקה? אתה יודע, רעייתך היא עובדת סוציאלית באחד היישובים הכי קשים במדינה. אתה יודע אילו מצוקות יש שם.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מאוד מאוד מבקש, אל תשוחחו ביניכם, זה מפריע. יש פה מתח קשה בכנסת ברגע הזה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

עוד ביום שישי החולף נתתי הנחיה להתחיל להיערך לצווי ריתוק. הודעתי הבוקר לפני שהגעתי לכאן גם לאלי בן-גרא, והוא קיבל את עמדתי, אני חייבת לומר זאת. הם יעשו את המאבק שלהם, אבל הוא אמר לי: אני מבין אותך כאחראית לאוכלוסייה הזאת. הודעתי גם לגרניט וגם לאלי בן-גרא, שאם הערב ב-18:00 – וישבו עד שיצא עשן – הם לא יסכמו, לא תהיה לי ברירה ואני אוציא מחר צווי ריתוק ל-70 עובדים.

לימור לבנת (הליכוד):

תוציא, נעמוד מאחורייך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, אני מודיעה שלי קשה מאוד לעשות זאת; קשה מאוד, חברת הכנסת לימור לבנת.

יצחק לוי (מפד"ל):

במקום להגיד תגמרו את המשא-ומתן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבין שאתם רוצים לעזור לשרה, אבל אתם מפריעים לה במקום לעזור.

שאול יהלום (מפד"ל):

אסור להוציא צווי ריתוק.

יצחק לוי (מפד"ל):

להגן על הציבור הזה זה אומר לפתור את הבעיה של העובדים הסוציאליים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת יצחק לוי, אני לא אחראית לא למשא-ומתן ולא לשכר.

דן תיכון (הליכוד):

למה את לא אחראית?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

למה אני עונה כאן – זו היתה שאלה יותר נכונה, חבר הכנסת דן תיכון, ואת זה כבר אמרנו. אתה פשוט לא היית באולם. אני לא ידעתי. אמר חבר הכנסת משה נסים שעל נושא שכר עונה רק שר האוצר. לו הייתי יודעת, לא הייתי באה לכאן. הייתי מחייבת את שר האוצר לענות על כך.

דן תיכון (הליכוד):

נכון, כי הוא מנהל את המשא-ומתן.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא אחזור על כל הגלגולים. אני כל הזמן מעורבת במשא-ומתן הזה. אני לא יכולה להיות אחראית לאוכלוסיית רווחה כל כך גדולה, אם חס וחלילה יקרה משהו.

אני קוראת לשני הצדדים לסיים הלילה ומייד את המשא-ומתן, להתפשר ולסיים אותו. זו קודם כול הקריאה האישית שלי אליהם, ואני אומרת אותה מעל הבמה הזאת. אם לא תהיה ברירה, רק אם לא תהיה ברירה – מדובר על 70 עובדים, ביניהם פקידי סעד לחוקים שונים, חוקרי נוער וקציני מבחן. אני עושה זאת בצער וביד רועדת, אני מקווה שאני לא אצטרך לעשות זאת, אחרי 29 ימים, כמי שאחראית לאוכלוסייה הזאת. אני לא יכולה מראש לקחת על עצמי אחריות אם, חס וחלילה, יקרה משהו.

דוד לוי (הליכוד):

אולי רק כאשר יקרה תתעורר הממשלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני העליתי את הנושאים האלה בעקשנות בשתי ישיבות ממשלה. אני הבאתי למשא-ומתן שמתקיים.

דוד לוי (הליכוד):

זו אטימות.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה סדר העדיפויות החדש שלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

צר לי. רבותי חברי הכנסת, גם אתם ציינתם, כשיש לכם ויכוח על סדר עדיפויות – הוא לא אתי, בחלק הזה של הוויכוח. גם לי יש ויכוח. חבר הכנסת דוד לוי מכיר את זה מהימים שהוא היה שר בממשלה, ואני זוכרת אותו כסופר סולן בנושאים החברתיים. נכון, אסור להרים ידיים.

דוד לוי (הליכוד):

שולחים אותך לכאן מתפתלת, כואבת, זועקת אל ממשלה אטומה. עד שיקרה אסון, ואז יגידו לך: האחריות עלייך. איפה ראש הממשלה שהבטיח להם? איפה שר האוצר? לאף אחד לא נוגע. יש שרה אשה, שולחים אותה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

עוסקים במשטרה הפלשתינית.

דן תיכון (הליכוד):

היה לך אומץ במקרים דומים לשלוח את שר הבינוי והשיכון, ולא עשית.

יצחק לוי (מפד"ל):

שר האוצר אפילו לא משתתף במשא-ומתן.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

תרשו לי להעיר הערה אחרונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, השמעתם קריאות ביניים כלפי השרה, אני מבין שברוח טובה, אבל צריך לאפשר לה להמשיך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת דן תיכון, לו ידעתי מה שענה כאן חבר הכנסת משה נסים, שכפי שכולנו יודעים הוא היה שר אוצר וגם בימיו היו סכסוכי עבודה מאוד קשים, שעל-פי תקנון הממשלה, בנושא שכר מטפל ועונה רק שר האוצר – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

אבל הוא לא מדבר.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מתנצלת שלא היה לי זמן לבדוק את תקנון הממשלה. כשאמרו לי להופיע, הופעתי, ואני מופיעה כבר פעם שנייה. אני מודיעה שלמדתי משהו בישיבה היום. בנושא שכר לא אופיע עוד מעל דוכן הכנסת, יופיע מי שאחראי לנושא השכר במדינת ישראל.

יצחק לוי (מפד"ל):

למה לא תבקשי משר האוצר שיהיה הערב בשעה 18:00 ביחד עם העובדים הסוציאליים לגמור את העניין?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אתה לא מצפה ממני לתשובה.

לימור לבנת (הליכוד):

שר האוצר יהיה עוד מעט במליאה כדי להשיב על הצעות לסדר-היום והצעות חוק. אולי אפשר לדרוש ממנו – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לי מחשבה; אבל נאפשר לשרה לגמור לדבר, אחר כך אעלה את המחשבה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, אני יודעת שוועדת העבודה והרווחה נדרשה לשביתה הזאת פעמים מספר. אני מציעה להעביר את כל ההצעות לסדר-היום לוועדת העבודה והרווחה. אני פונה אל יושב-ראש הוועדה, אני זוכרת כיצד נהגתי במקרים דומים לשבת עם כל השרים, בסכסוכים הכי קשים, של אחיות, של עובדי מינהל ומשק, ישבנו ימים עד אשר הגענו לאיזה פתרון.

לכן אני מציעה, אדוני היושב-ראש, להעביר את כל ההצעות, בצירוף פנייתי אל יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, לדיון דחוף מאוד בוועדת העבודה והרווחה. שוב אני יוצאת בקריאה גם אל הממונה על השכר, גם אל שר האוצר, גם אל העובדים הסוציאליים – הלילה לגמור בפשרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, היו ארבע הצעות לסדר-היום. באופן פורמלי זה להסיר, אבל אני מבין שיש הצעה אחרת על מנת לאפשר להתבטא.

אני רוצה להעלות מחשבה, אני אבצע אותה אם אראה שיש הסכמה כללית, גם של השרה וגם של חברי הכנסת. אני מחפש אפשרות פורמלית איך לא לסיים היום את הדיון, כי אני יודע מראש וכולם יודעים שכל הצעה חיובית תתקבל, אם להעביר לוועדה או דיון במליאה. אבל מאחר שהמצב באמת כואב ובווער, אני מציע לכולם, ואני מוצא אמתלה, לא להביא עכשיו את ההצעות האחרות, אלא אני קובע שההצעות האחרות תובאנה היום בשעות אחר-הצהריים היותר מאוחרות, על מנת ללחוץ על כל הנוגעים בדבר עוד היום להתכנס ולגמור את העניין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כבר קבעו ישיבה להערב. זו לא הבעיה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני ביקשתי להוריד. מה זה קשור?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת הרב בא-גד, אני מאוד מכבד אותך ואינני רוצה לשלול ממך את רשות הדיבור. אבל דווקא באמצעות זה שביקשת את הרשות להצעה אחרת, אני רוצה לנצל את זה לטובת העניין. זו האמתלה שלי שאתה אני יכול לדחות. בלי זה אינני יכול לדחות.

יוסף בא-גד (מולדת):

במה זה לטובת העניין?

היו"ר ד' שילנסקי:

אחרי שאתה תשמיע הצעה אחרת, אין לי אפשרות, בהתאם לתקנון, לדחות את המשך הדיון.

נשמע הצעה אחרת.

לימור לבנת (הליכוד):

אני חושבת שההצעה שלך טובה, הייתי מציעה לשכלל אותה. מכיוון שאתה דוחה לשעות אחר-צהריים, ומכיוון שממילא שר האוצר יהיה במליאה אחר-צהריים כדי להשיב על הצעות לסדר-היום ועל הצעות חוק, האם אפשר שאתה תפנה אל שר האוצר בדרישה להופיע כאן במליאה עוד היום אחר-צהריים, באותה פרוצדורה שהצעת קודם, כדי להשיב, כפי שנדרש ומתבקש לא רק על-פי תקנון הממשלה, אלא בשל הצדק, ההיגיון והעוול שנגרם לציבור כל כך גדול של אנשים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מבין את ההצעה של חברת הכנסת לימור לבנת. זאת אומרת, המשך הדיון בנושא יהיה כאשר שר האוצר יהיה במליאה. זה הגיוני מאוד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש לי שאלה שאלתית, מי יכול לאלץ אותו לדבר? אם הוא לא ירצה? ועדת העבודה והרווחה ביקשה ממנו לבוא לישיבה והוא לא מצא זמן.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעה אחרת לחבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע לך, בהסכמת השר ובהסכמת השרה, לקיים דיון במליאה ביום שני הקרוב בנושא הזה, והיה אם העניין הזה לא יוסדר עד אז.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, אפשר לגרום לכך שאם עד יום שני העניין לא יסתדר, ידונו ביום שני. בינתיים האדמה בוערת, הכאב הוא גדול – –

דן תיכון (הליכוד):

הרי לא תוכל לסייע להם, אבל טוב שהנושא הזה יידון ביום שני.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם עד יום שני לא יסתדר העניין, גם אתה תוכל להגיש הצעה לסדר-היום על חשבון המכסה שלך.

יצחק לוי (מפד"ל):

לא, דיון במליאה.

לימור לבנת (הליכוד):

בהשתתפות שר האוצר.

היו"ר ד' שילנסקי:

על דיון במליאה אפשר להחליט אם לא יגיעו לתוצאה חיובית. כששר האוצר יהיה פה, אפשר יהיה להחליט על דיון במליאה.

דן תיכון (הליכוד):

אם נחליט להעביר לוועדה, לא יהיה דיון ביום שני במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו לא מחליטים עכשיו.

דן תיכון (הליכוד):

בסדר, אני מציע לך להצביע על הצעת החלטה שלפיה יתקיים דיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם עכשיו אני מצביע על דיון במליאה, אי-אפשר לדון על כך כששר האוצר יהיה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה בניגוד לתקנון.

דן תיכון (הליכוד):

לא נכון, זה על-פי התקנון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, נאפשר הצעה גם לחבר הכנסת דוד לוי.

דוד לוי (הליכוד):

אני חושב שהיושב-ראש הציע הצעה שיש בה כדי לאלץ את מי שצריך לאלץ אותו להגיע עוד היום לסיכום חיובי על סיום השביתה. עוד לא קרה, מאז אני בבית הזה, שבנושא כלשהו מציע היושב-ראש – אני מקווה על דעת כולם – להפסיק את הדיון ולא לערוך הצבעה. זה כשוט על מי שצריך להבין זאת. זה לא עניין של ועדה שאמורה לדון, אלא המליאה כולה רואה את חומרת המצב בכך שהיא אומרת: בעניין הזה כולנו מעורבים ועומדים על כך שתמצאו פתרון עוד היום. אני חושב שזה צעד בלתי רגיל, שצריך לקבל אותו.

והיה וזה ייתן תוצאה, הרי זה מה שכולנו רוצים. אני חושב שזו הצעה שיש בה כדי לסייע. לא דוחים את הנושא אלא נותנים ביטוי לכך שהבית הזה כולו מאוחד בראיית החומרה של התוצאות שעלולות להיות משביתת העובדים הסוציאליים.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהצעתך, עם החריגות שיש בה, מהווה שוט וביטוי לחומרה שכל הבית הזה רואה בשביתה הזאת, שחייבים לסיים אותה, ומהר, עוד היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רבותי, אינני יכול לאפשר שיהיה כאן דיון על דיון. אני אתן רשות דיבור לשני חברי כנסת שביקשו. יסלח לי חבר הכנסת יצחק לוי, אתה כבר התבטאת היום.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני לפרוצדורה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אינני יכול. שני חברי הכנסת שביקשו הם רענן כהן ודוד מגן. הם רוצים להציע לגבי הדיון. יותר אינני יכול. אני מצטער. אני מוכרח לעשות גבול. חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, נדמה לי שמה שנעשה כאן הוא בניגוד לתקנון. אני כואב לא פחות מכל החברים בשאלה הזאת. לא יכול להיות שמקיימים דיון, אבל כשמגיעים להצבעה אומרים: עכשיו לא מצביעים.

קריאות:

לימור לבנת (הליכוד):

אתה לא היית כאן.

רענן כהן (העבודה):

כל אחד יצביע לפי דרכו. אל תנצלו כל דבר לא לעניין. אל תנצלו את זה. עוד תהפכו את זה להצעת אי-אמון.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש. חברי הכנסת. חברת הכנסת לימור לבנת, חברת הכנסת לימור לבנת. כל חלקי הבית דיברו על הנושא הזה, כך הרגשתי, בכאב, באחידות דעים, באהדה לעובדים הסוציאליים וברצון לפתור את הבעיה. היו קריאות ביניים משני הצדדים, שחזקו האחד את השני. הבה נמשיך באותה רוח ואל נפריע לחבר הכנסת רענן כהן להביע את דעתו.

רענן כהן (העבודה):

נדמה לי שכל הבית, ללא הבדל מפלגות, שותף לדברים שנאמרו כאן. אני לא חושב שכל אחד צריך לקבל ציון כזה או אחר. ברגע שיש תקנון, כולנו חייבים לכבד את התקנון. היה דיון – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

— — —

רענן כהן (העבודה):

היה פה דיון. היושב-ראש יכול היה להציע לפני ההצבעה לדחות את ההצבעה לשעות אחרי-הצהריים. אפשר היה מראש לדחות את זה לשעות אחרי-הצהריים. אנשים עלו לדוכן, דיברו והביעו את דעתם. השרה גם היא עלתה לדוכן, הסבירה והביעה את דעתה.

עכשיו אנחנו חייבים לגשת להצבעה. אני מציע לנהוג לפי התקנון ולשמור על כבוד הכנסת.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה לא נוגד לתקנון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דוד מגן, לשם איזון גם אתה תוכל להביע את דעתך בנדון.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זכותה של השרה זכותם של המציעים להתייעץ בינם לבין עצמם כיצד לסכם את הדיון. הם יכולים לבוא בתום הישיבה היום, בכל שעה שתהיה, ולהציע שיהיה דיון במליאה או להעביר את הנושא לוועדה.

אני חושב שהרעיון שיזמת והחזוקים ששמענו, גם מפי חבר הכנסת דוד לוי, למקרה הזה, כשלוועד העובדים של העובדים הסוציאליים אין שלטר ביד, הוא לא מיוצג בוועדים החזקים וההסתדרות הכללית לא מכירה בשביתה הזאת, במקרה הזה אנחנו כאנשי ציבור צריכים להעניק להם את הגיבוי המוסרי והחברתי, כדי שימצו את כל המשא-ומתן, שלא יקרה כפי שקרה עם המרצים במוסדות להשכלה גבוהה, שמשכו אותם ימים ולילות, עד שבסופו של דבר חתמו עמם הסכם, אבל היום מסתבר שכל ההסכם הזה אינו אלא הונאה גדולה אחת של האוצר.

העובדים הסוציאליים זקוקים לגיבוי של הכנסת. זה מבחן לכנסת, והכנסת רשאית לחרוג מהנוהל הרגיל, מה גם שאין כאן סתירה לתקנון, ולהיענות ליוזמתו של היושב-ראש.

רענן כהן (העבודה):

לא עכשיו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן יקירי, חברי הכנסת, עכשיו אני יכול לבקש מכולם שקט? ידידי הטוב סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי, כשאני אראה אותך יושב יהיה לי יותר אומץ וכוח לנהל את המשך הדיון.

רבותי, תרשו לי לסכם את העניין, ותראו שאני אפעל בהתאם לתקנון. חברי, חבר הכנסת רענן כהן, אתה יודע שלפעמים אני יותר מדי מקפיד לגבי התקנון, במקרים יוצאים מן הכלל מפעילים שיקול דעת.

שאלתי את השרה עוד לפני שהיתה פה ההתלהטות, ואני חוזר ושואל: אני מבין שאת הסכמת להצעה שההצבעה תידחה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני חייבת לומר, אדוני היושב-ראש, אני חברת הממשלה. ההצעה שלי, ואני עומדת מאחוריה, היא להעביר את כל ההצעות לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. אני לא מתערבת בעבודת הכנסת. אני אומרת, זו עמדתי כפי שהבעתי אותה מעל הדוכן.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשו לי, רבותי, היתה פה משאלה מכל צדי הבית. הרי אנחנו לא רובוטים, אנחנו מפעילים שיקול דעת.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

תסלח לי. עד שאתה באת היתה הסכמה. אתה הגעת ואינך מסכים. זה לגיטימי.

מאחר שהיתה הסכמה, או נכון יותר משאלה מכל צדי הבית שלא לקיים עכשיו את ההצבעה, מצאנו גם אמתלה איך לעשות את זה תקנונית, כפי שאני הסברתי, היות שיש הצעות אחרות. אני מבין, גברתי השרה, כך הבינתי, שאת אומנם ביקשת, אבל אמרת: אם יש משאלה כזאת, לטובת העניין אני מסכימה לדחיית ההצבעה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא כך אמרתי. אני חוזרת: אני חברת הממשלה. אני באתי הנה להשיב בשם הממשלה. אני השבתי שאני מציעה להעביר את כל ההצעות לדיון בוועדת העבודה והרווחה. חזרתי והוספתי, שאינני מתערבת בעבודת הכנסת ובשיקולי הכנסת, זה בסמכותך.

אולי כדאי שתתייעץ עם יושב-ראש הכנסת, אם היה אי-פעם תקדים כזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, יש לי התקנון.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני אומרת שוב. אני הצעתי מה שהצעתי. אתה יושב-ראש הישיבה, בסמכותך להחליט.

רענן כהן (העבודה):

זה אפילו לא רמז.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלתי היא אחרת, על מנת שאוכל להחליט – אני צמוד מאוד לתקנון – האם את מתנגדת לכך שההצבעה תידחה לשעות אחר-הצהריים?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אמרתי את עמדתי, אדוני. האם ההצבעה מחייבת את השרים, לפי התקנון? אז אפשר לעשות את הדחייה רק על-פי הסכמתי. אני שואלת.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, אני אסביר מה נאמר בתקנון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רק על-פי הסכמת השרה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מחליט.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני הולך על הגבול הדק, לפי תקנה 93, שבה נאמר: ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה וכו'. אני הולך על הגבול הדק. אם השרה תגיד "אני לא מתנגדת", אז אפשר לדחות את ההצבעה. אם יש אחד שמתנגד, כמו במקרה זה חבר הכנסת רענן כהן, אז צריך להצביע. חזקה עלי מצוות התקנון.

דן תיכון (הליכוד):

לפנים משורת הדין, שיקול הדעת הוא שלך. אך ורק שלך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רק השרה יכולה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו מכירים את התקנון. חבר הכנסת יצחק לוי כל הזמן מרים יד, והוא מבין גדול בתקנון.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אנחנו באמצע הדיון. מכיוון שיש הצעות נוספות, עדיין לא הגענו לשלב ההצבעה. עדיין יש דיון. זכותו של היושב-ראש להפסיק את הדיון באמצע. זה נעשה. אני מבין שעדיין לא הגענו לשלב ההצבעה. יש עוד ארבע הצעות. לכן, לפי התקנון לא מדובר באותו סעיף שאדוני הסתמך עליו.

רענן כהן (העבודה):

נגמר הדיון. השרה השיבה.

דוד לוי (הליכוד):

מה מניע אותך?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, השאלה היא תקנונית ואינני רוצה להחליט לבד.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני רוצה להוסיף ארגומנט אחד. היו פעמים שהיו ארבע הצעות, השר השיב על שתיים ראשונות ויצא. היו תקדימים בכנסת הזאת שהשר לא השיב על כל ארבע ההצעות, השיב על חלק, כי הוא

מיהר או הלך לאיזה מקום. לכן, כל זמן שהיושב-ראש לא הכריז על הצבעה אנחנו באמצע הדיון, והוא יכול להחליט על-פי שיקול דעתו.

היו"ר ד' שילנסקי:

השאלה היא תקנונית עדינה מאוד. יש לי מחשבה ויש לי דעה. הדיון היה ענייני ויסודי, אבל מאחר שבכל זאת יש התנגדות – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, תרשו לי לגמור את דברי. אומנם כשאני מנהל ישיבה יש לי כל הסמכויות, אבל אני סגן יושב-ראש הכנסת ולא יושב-ראש הכנסת. יושב-ראש הכנסת בבניין?

אני מכריז על הפסקה של חמש דקות ותו לא. אני יוצא להתייעץ עם יושב-ראש הכנסת. הסדר הטוב מחייב זאת. אבל דעו לכם שאני עושה זאת מהר ובריצה.

(הישיבה נפסקה בשעה 13:32 ונתחדשה בשעה 13:44.)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מתכבד בזה לחדש את הישיבה.

בינתיים היתה לי התייעצות עם יושב-ראש הכנסת. תוך כדי ההתייעצות נאמר לנו – על-ידי חבר הכנסת רפי אלול, שלקח יוזמה – ששר האוצר בבניין והוא נכנס לאולם. אני חכייתי כבר חמש דקות והשר עדיין לא נכנס לאולם. יש פה דרישה של חברי הכנסת להתחיל בדיון בסעיף הבא.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הנושא ראוי שנמתין לו.

רענו כהן (העבודה):

— — —

רפאל אלול (העבודה):

שר האוצר מהתל בכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין שומעים. מה הלכת לברר?

רפאל אלול (העבודה):

הלכתי לברר ואמרו שהוא יצא לפני שבע דקות והוא עולה למליאה. ביקשתי שהוא יעלה והוא לא עולה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אם הוא לא עולה, אז מה אתה רוצה לעשות?

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, שר האוצר לא עולה. חזקה עלי — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא נותן לאף אחד רשות הדיבור. הנה, שר האוצר הגיע.

משה פלד (צומת):

אם מחצית עם ישראל לא מזיזה לראש הממשלה, מדוע העובדים הסוציאליים יזיזו לשר האוצר?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אינני נותן עכשיו רשות הדיבור לאף אחד.

אני ממשיך בסדר-היום. אני מברך את שר האוצר שהגיע לכאן. שר האוצר, כידוע לכם, בכל שלב – שרת העבודה והרווחה אורה נמיר, אם תרשי לי בבקשה, אני רק רוצה לעדכן את שר האוצר. אנחנו דנים פה בנושא שביתת העובדים הסוציאליים. היה פה דיון שאינני זוכר רבים כמותו מבחינת רמת הדיון, ענייניות מכל צדי הבית וההתייחסות לנושא. הועלתה מחשבה לשמוע גם את שר האוצר. ובינתיים מן השמים שר האוצר הגיע אלינו.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה יותר – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, רק רגע בבקשה. ארבעה חברי כנסת הביעו את דעתם, העלו את ההצעה לסדר-היום. השרה אורה נמיר השיבה. לשר בממשלה מותר להתערב בכל שלב של הדיון. על מנת שהשר ייכנס לתמונה – יש ארבע הצעות אחרות, כל אחת דקה. אני נותן את ארבע הדקות האלה. אקפיד על הדקה, כי נושא זה ארך הרבה מאוד זמן.

ראשון – חבר הכנסת יוסף בא-גד, לגבי ההצעה של חבר הכנסת אלי דיין.

יוסף בא-גד (מולדת):

רבתי השרים, חברי הכנסת, לית מאן דפליג על עבודתם המסורה של העובדים הסוציאליים. לית מאן דפליג שלפעמים מניעת עבודתם קשורה במצבים של פיקוח נפש. לכן אני שואל את שר האוצר ואת שרת העבודה והרווחה: אם לא ימצא פתרון אחר, אולי בכל אופן תקבלו את הצעתי הקודמת, משביתת הפרופסורים, ללכת לבוררות חובה על-ידי בית-משפט עליון, שהוא יפסוק ביניכם, כדי שנגמור סוף סוף את העניין שהוא פיקוח נפש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. לחבר הכנסת עובדיה עלי הצעה אחרת לגבי ההצעה של חבר הכנסת יצחק לוי.

לימור לבנת (הליכוד):

הוא היה פה לפני רגע.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש רשות לדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, חבר הכנסת דוד מגן ביקש קודם, ואמרתי לו שחבר הכנסת עובדיה עלי קדם לו.

דוד מגן (הליכוד):

אני מוותר לחבר הכנסת יהלום.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, קודם כול תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

אדוני שר האוצר, נאמרו כאן דברים קשים על העובדים הסוציאליים, שחלק גדול מהם, 50% מהם, שכרם נמוך משכר המינימום. אי-אפשר לדרוש מעובדים, ורובם עובדות, שיטפלו במסירות נפש, לפעמים 24 שעות ביממה, תמורת שכר שנע בין 1,500 ל-2,000 שקל. ועובדה שלכל החזקים אתם מעלים את השכר ב-30%, ב-40%, ב-50%, לרבות אחוזי פנסיה, לרבות רכב במרכיב הפנסיה.

שר האוצר א' שוחט:

זה טוב או לא טוב?

יצחק לוי (מפד"ל):

תן את זה גם לעובדים הסוציאליים.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה טוב, אבל אתם נותנים את זה רק לחזקים. לעובדים הסוציאליים שצריכים לנסוע אתם נותנים 100 שקל הוצאות נסיעה, או 190 שקל. כאשר מדובר בציבור החלש, ששובת כבר 29 יום, לפתע פתאום האוצר מגלה נוקשות ואומר, כמובן, שאם מדובר במשכורות של 1,500 שקל, אז העלאה ל-2,000 שקל, ומעלה זה אולי ב-50%.

לכן, אנחנו פונים אליך להתערב אישית עוד היום במשא-ומתן ולסיים אותו ולסיים את השביתה הנוראה והקשה הזאת, שאין צודקת ממנה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אסעד אסעד, לגבי ההצעה של חברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת עובדיה עלי, נגרם לך במידה מסוימת עוול, כי היית רשום. היתה אי-הבנה, ותקבל את זה ברוח טובה. נפצה אותך בפעם אחרת.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, סוף סוף הגעת למליאה, אולי תקשיב למה שהיה פה. אני מודה לשרת העבודה שהשיבה בשם הממשלה בהגינות. שביתת העובדים הסוציאליים נכנסת ליומה ה-30. כולנו שמענו על סדר העדיפויות החדש של הממשלה, אשר מתחדש כל יום, עם הדוח של מבקרת המדינה. אתם מחלקים כספים לחזקים. אותם עובדים סוציאליים הם חלשים, והם מטפלים באנשים שאינם יכולים לעמוד מאחוריהם. הם מטפלים בנכים על כיסאות גלגלים, במפגרים, בזקנים ובאנשים חלשים שאינם יכולים להפגין בצמתים. לכן כך מתייחסים אליהם, ומזלזלים באנשים אשר עושים עבודה הומנית למען החלשים שאינם יכולים לעזור לעצמם.

אדוני שר האוצר, אם הואלת בטובך והגעת לכנסת כדי לשמוע את האנשים היושבים כאן – אתה צריך להיכנס היום למשא-ומתן ולא לצאת ממנו עד שתפתרו את בעייתם של אותם עובדים אשר עושים עבודה כל כך נהדרת למען החלשים במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, לגבי ההצעה של חברת הכנסת לימור לבנת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, רבותי השרים, שביתת העובדים הסוציאליים נמשכת, משום שמשרד האוצר מנסה להכניס את הציבור הזה, של 9,000 עובדים סוציאליים, למיטת סדום שאינה מתאימה להם. במשך שנים קופחו העובדים הסוציאליים בצורה מחרידה, עד כדי כך שהיום 90% מהם מקבלים השלמת הכנסה, משום ששכרם היסודי נופל משכר המינימום. כאשר צריך היום לתקן את שכרם, בא האוצר ורוצה להראות שהתיקון הזה הוא תוספת שכר. תיקון שכרם צריך לכלול פיצוי על השחיקה ופיצוי על העוול שנגרם להם בשנים האחרונות, בתוספת מה שמגיע לעובדי המדינה ולעובדי הסקטור הציבורי האחרים. הפיצוי הזה צריך להיות בשקלים, כפי שמדובר, ואסור בשום אופן לגשת אליהם באמת המידה של אותם 40%, כפי שהאוצר עושה עכשיו. אם האוצר ייגש מתוך גישה כזו, אפשר יהיה לסיים הערב את השביתה ולחזור לעבודה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודרה רבה. אדוני שר האוצר, זכותך לקבל את רשות הדיבור מהבמה, ואני חושב שכולם רוצים לשמוע אותך. הייתי מאוד סובלני וסבלני בדיון הזה, כי אני מקווה שכתוצאה מהדיון יקרה משהו. כאשר קוראים את העיתונות, הלב נקרע בגלל המקרים המזעזעים שישנם. הייתי סובלני מאוד, בתקווה שנקרב את פתרון הבעיה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה להתנצל: הייתי בישיבת קבינט, וחזרתי מתל-אביב. הסיכום היה ששרת העבודה והרווחה תענה בשם הממשלה. הגעתי לדיון אחר בכנסת, ואז נאמר לי שהיושב-ראש וחברי הכנסת רוצים שאבוא ואומר משהו.

היו"ר ד' שילנסקי:

מן השמים שלחו אותך. הכול בידי שמים.

שר האוצר א' שוחט:

אני מתייצב פה בדחילו ורחימו, ואומר דברי בעניין השביתה. לצערי הרב, מכיוון שלא חשבתי שאקרא לנושא זה, אין בידי הפרטים המדויקים, אף שגם הבוקר שוחחתי עם הממונה על השכר על העניין ותמונה כוללת יש לי.

קודם כול, אני רוצה לומר משהו אישי, אם מותר לומר משהו אישי בדיון הזה: איני יודע אם חברי הכנסת יודעים, אבל אשתי עובדת סוציאלית. היא היתה מנהלת בית-הספר לעבודה סוציאלית בבאר-שבע, ואני מכיר את הענף, אני מכיר את המקצוע גם כראש מועצה במשך הרבה מאוד שנים. נתקלתי בעבודתם של העובדים הסוציאליים, ואני יודע עד כמה עבודתם חשובה וקשה. אני אומר זאת במידת צניעות מרובה, לכל חברי הכנסת המעלים את הנושא ובאים להטיף לי כשר האוצר, שאינני יודע עד כמה העבודה הזו קשה, איני יודע מה המטלות על עובד ועובדת סוציאלית, ואינני יודע מה רמת השכר שלהם. הדברים אינם כך. אני חי את זה בבית. אשתי אומנם בגמלאות משירות המדינה, אך עוסקת בדברים קרובים לזה. אני יודע את המקצוע, אני יודע את רמת השכר, זה אינו נושא זר לי, אני לא בא ממגדל-שן, או מעסקים שאין נתקלים בהם בעובדים הסוציאליים ובפונים אליהם.

אבל לכנסת יש מידה, מגונה במידה מסוימת, אם מותר לי לומר את דעתי – אני כבר יודע מה יהיה הדיון הבא בוועדת הכספים, והוא כבר התחיל. חברי הכנסת, ובכללם אלה היושבים כאן באולם, באים בטענות על הסכמי השכר שלנו, ולא היתה שביתה אחת שלא הועלתה כאן לגביה תביעה להיענות לעובדים.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מאשים את כולם באופן כוללני.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת תיכון, אני התכוונתי אליך?

דן תיכון (הליכוד):

בוודאי.

שר האוצר א' שוחט:

לא התכוונתי אליך. אתה לא כל כך חשוב בעיני, שאתכוון אליך.

היתה שביתת המורים, אני זוכר את ההצעות לסדר-היום בעניין המרצים, לאחר שביתה של 70 יום.

לימור לבנת (הליכוד):

מה עם השביתה שלהם ביום ראשון?

שר האוצר א' שוחט:

תיכף אומר מלה על השביתה שלהם ביום ראשון. היו האחיות, היו עובדי המדינה, ופחות או יותר אותם נאומים שמעתי כאן לגבי כל סקטור וסקטור, והנאום הבא יהיה התוצאה של העניין כולו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הדיון הבא יהיה על הרווחים, לא על השכר.

שר האוצר א' שוחט:

זה שייך לעובדים הסוציאליים?

יצחק לוי (מפד"ל):

שאול יהלום (מפד"ל):

עובדיה עלי (הליכוד):

שאול יהלום (מפד"ל):

תמצא את האשמים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חיכיתם כל כך הרבה זמן לשר, על מנת לשמוע את דבריו. הבה נשמע.

שר האוצר א' שוחט:

אני מודע לבעיית רמת השכר של העובדים הסוציאליים ולכך שצריך לעשות תיקון. מתקיימים דיונים ונשלחות טבלאות, והיום ב-18:30 תהיה פגישה נוספת. אמרתי לממונה על השכר: אדוני היקר, אם תרגיש שהערב לא גומרים, אני רוצה לשבת ולשמוע אותם אישית. יש פערים, ולא מדובר על כך שיקבלו פחות מעובדי דירוג המח"ר או מהמהנדסים והטכנאים, אלא בהצעות שהוצעו להם יש תיקון מסוים. לא כל מה שהם רוצים קיים, הם רוצים מעל ומעבר למה שאפשר לשלם, אבל כל הדיבור על כך שכאילו מציעים לכופף אותם או לשים אותם ברמת שכר נמוכה יותר משל אחרים, פשוט אינו נכון. אנו רוצים לסיים את השביתה הזו. הממשלה הזו, שרת העבודה כשרת עבודה ואני כשר האוצר מכירים ומוקירים את עבודתם. אבל יש דברים שאיננו יכולים לעשות, אפילו אם יש שביתה, ואפילו אם השביתה הזו פוגעת, לצערי הרב, באותה אוכלוסייה חלשה, המקבלת את השירותים מהעובדים הסוציאליים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה שיעור הפער? מיליון לחודש או 2 מיליונים לחודש?

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היקרה, לא הוזמנתי לדבר כאן. שיטתך הרי ידועה, ראינו כיצד נראות הכלכלות שבהן את תומכת. תעזבי עכשיו את העניין הזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מהו הפער כרגע – מיליון או 2 מיליונים לחודש?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גוז'נסקי, מיצית את מכסת קריאות הביניים להיום.

שר האוצר א' שוחט:

לכן אני אומר לחברי הכנסת במלוא האחריות, אני אישית, ואני יודע שגם שרת העבודה והרווחה, עושים כל מאמץ על מנת לסיים את השביתה הזאת, כדי שהאוכלוסיות החלשות המקבלות את השירותים מהעובדים הסוציאליים ימשיכו לקבל את השירותים החיוניים, החשובים וההכרחיים שהחברה, הממשלה והעיריות נותנות להן. אבל אני חוזר ואומר, זה לא אומר שאני אוכל כממשלה להסכים לכל התביעות או לרמת תביעות בלתי אפשרית.

הערב ב-18:30 תתקיים פגישה, כך נאמר לי הבוקר. אני מקווה שהדברים לא ישתנו. נשלחו טבלאות עם הצעה, אחרי שהוצעו במחשב, במגמה לראות איך מתקנים את השכר. אני חוזר ואומר במלוא האחריות, הסכומים שמדובר בהם הם מעבר לתיקון בשכר שנעשה לעובדים בדירוג המח"ר, המהנדסים והטכנאים, ואני משווה אותם אליהם, בוודאי מעבר לדירוג האחיד. אני מקווה שהערב העניין ייפתר. אבל אני אומר לכם, חברי הכנסת, אם הממשלה כממשלה תצטרך לקבל את התביעות שהוצגו על-ידי העובדים הסוציאליים, אני אמליץ לממשלה שלא לקבל אותן, אפילו אם תימשך, לצערי הרב, השביתה. הממשלה צריכה לעשות מאמץ עליון להגיע להסדר אתם. הממשלה לא יכולה להגיע להסדר בכל מחיר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, יש לנו כמה הצעות. יש הצעה להעביר לוועדה. חבר הכנסת אלי דיין, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה? הוא איננו באולם. חבר הכנסת יצחק לוי, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש דיון במליאה, ואם הבעיה לא תיפתר הערב, אני מבקש מיושב-ראש הוועדה שסייע לנו לקיים את הדיון ביום שני.

היו"ר ד' שילנסקי:

בהתייעצות שהיתה לי עם יושב-ראש הכנסת לפני שנודע ששר האוצר בבניין, אמר לי יושב-ראש הכנסת, שאם יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה יבקש ממנו לקיים דיון בזמן שהמליאה פועלת, וכידוע לכם אין לקיים ישיבות ועדה כשהמליאה פועלת אלא באישור היושב-ראש, היושב-ראש אמר לי מראש, וזה לשיקולכם, שאם יושב-ראש הוועדה יבקש, הוא יאפשר לו. אינני מאפשר עוד דיון בנושא. אני שואל עכשיו את חבר הכנסת יצחק לוי, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה, כן או לא?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני חוזר ואומר, אני מבקש לקיים דיון במליאה, ואם הבעיה לא תיפתר עד יום שני, אני מבקש מהיושב-ראש שיעזור לנו – – –

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, סליחה, אל תעזרו לי. חבר הכנסת סאלח טריף, אני מבקש ממך. חברי הכנסת, כבר קרה לא פעם אחת שחלק מההצעות הועברו לוועדה, וגם אתמול זה קרה, וחלק מההצעות הועברו למליאה, על מנת לאחוז בשני הקצוות. מה הרעש? חבר הכנסת יצחק לוי מבקש לקיים דיון במליאה. בסדר.

חברת הכנסת ענת מאור?

ענת מאור (מרצ):

אני מקווה שמשרד האוצר יענה היום לתביעות. היה ולא, נבקש שהנושא יועבר לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ועדה. בסדר. חברת הכנסת לימור לבנת?

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מכיוון שנשיאות הכנסת לא הכירה, לצערי, בדחיפות ההצעות לסדר-היום השבוע, ורק באמצעות ערעור בוועדת הכנסת הצלחנו להביא את זה עכשיו לדיון שהתקיים פה הרגע, אינני בטוחה שאפשר לסמוך על מה שיקרה. אני מבקשת שיתקיים דיון במליאה, אם הבעיה לא תיפתר.

היו"ר ד' שילנסקי:

דיון במליאה. זאת אומרת, חברת הכנסת ענת מאור מציעה לקיים דיון בוועדה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אתם יודעים כמה זמן זה ייקח?

היו"ר ד' שילנסקי:

יש שתי אפשרויות. אם העניין לא ייפתר בוועדה, אפשר לחזור למליאה. אינני יודע מה אני עושה עם חבר הכנסת אלי דיין.

סאלח טריף (העבודה):

תרשה לי, אדוני. ממתי התשובה אם להעביר לוועדה או למליאה כרוכה בהסברים, כמו שזה נעשה עכשיו? זה תקדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, תודה רבה. יש לי בעיה עם חבר הכנסת אלי דיין.

משה נסים (הליכוד):

אם הוא לא נמצא במליאה, אין בעיה. הוא הציע לקיים דיון במליאה, ולכן אין בעיה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ודאי. הוא הציע פורמלית לקיים דיון במליאה.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אולי זה טוב שיהיה דיון גם בוועדה. אני מציע לך להישאר בוועדה.

ענת מאור (מרצ):

— — — במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כן, אין מי שמציע דיון בוועדה. חבל. חברי הכנסת, יש שתי הצעות. האחת – לקיים דיון במליאה, והשנייה – להסיר את הנושא מסדר-היום.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 20

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע: ברוב של 20, אין נגד, אין נמנעים, הצעותיהם של חברי הכנסת אלי דיין, יצחק לוי, ענת מאור ולימור לבנת בנושא השביתה המתמשכת של העובדים הסוציאליים עוברות לדיון במליאה, תוך פנייה אל יושב-ראש הכנסת, שאם עד השבוע הבא לא תיפתר הבעיה, לקבוע את המועד – — —

משה נסים (הליכוד):

ליום שני הבא.

היו"ר ד' שילנסקי:

ביום שני הבא יש הצעת אי-אמון.

יצחק לוי (מפד"ל):

אחרי האי-אמון. סגנית מזכיר הכנסת תעביר את המשאלה ליושב-ראש הכנסת.

הצעות לסדר-היום

דוח מבקר המדינה מס' 44היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 4034, 4087 ו-4092 בנושא: דוח מבקר המדינה מס' 44. ראשון המשתתפים בדיון – חבר הכנסת דוד מגן. אחריו – חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו – חבר הכנסת שאול יהלום. שלושה מציעים. אני מניח שהדיון יהיה קצר יותר מאשר בנושא העובדים הסוציאליים. אני חוזר ואומר – – –

משה נסים (הליכוד):

הדוח הזה של מבקר המדינה מצדיק דיון יומם ולילה בכנסת, לא שלוש דקות. יומם ולילה. זה דוח שחור משחור.

היו"ר ד' שילנסקי:

ידידי, מכובדי, מומחה לתקנון יודע שהזמן המוקצב הוא שבע דקות. לי אין דעה בנושא כשאני פה.

משה נסים (הליכוד):

שבע דקות גם בהצעות הקודמות.

היו"ר ד' שילנסקי:

כשאני לא אשב פה, כשיחליף אותי חבר הכנסת רפאל אדרי, שכבר צריך היה להחליף אותי לפני חמש דקות, ואני אשב שם, תהיה לי דעה. אני יושב פה, אני ממלכתי, אין לי שום דעה אישית.

ידידי מכובדי, חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה. אני מבין שחבר הכנסת עובדיה עלי מחליף אותי.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, כידוע וכזכור, אתמול הונח על שולחנו דוח מבקר המדינה מס' 44. ותיקי הבית, חברי הוועדה לענייני ביקורת המדינה ואחרים התבטאו בעניין והעידו, כי זה אחד הדוחות החמורים ביותר בתולדות המדינה.

אני מצטער על כי אאכזב אולי חלק מחברי הכנסת בהימנעי מלצטט ולקרוא באוזניכם פרקים מהדוח, שהרי הדוח מונח על השולחן ואני מניח שחברי הכנסת השקדנים כבר הספיקו לקרוא, אם לא את כולו הרי את רובו, ואיני מתכבד במסגרת הזמן המצומצם להתייחס כרגע לפרקים בדוח.

אני רוצה רק להזכיר, כי על-פי החוק הקיים היום – גם אם ביוזמה משותפת של שר הכלכלה ושלי אנחנו מנסים לשנות כמה דברים בנושא סדרי הדין בוועדה – צריכה הוועדה לענייני ביקורת המדינה להספיק בתוך שלושה חודשים וחצי לעבור, ללמוד, לחקור, לעבד לקחים מ-1,131 העמודים שבדוח הזה. כל זה במקביל לדיונים בדוח נציב תלונות הציבור 21, כל זאת בנוסף על דיונים ושיבות על אודות דוחות המבקר על איגודים, דוחות על רשויות מקומיות, דוחות מיוחדים, אם יהיו, וכפי שאתם בוודאי יכולים להניח, יש פרקים נרחבים שלא הונחו על שולחן הכנסת והם יידונו בוועדה, פרקים שקיבלו חיסיון מכוח סעיף 17(ב) לחוק מבקר המדינה, ועניינם הוא שמירה על ביטחון המדינה ויחסי החוץ שלה. במלים אחרות, חברי הכנסת, יש לנו עבודה למכביר, עבודה אפורה, עבודה שוחקת, ואנחנו מתכוונים לעשות את העבודה הזאת ולמלא את החובה הזאת ביסודיות.

זאת הסיבה, וחברי הוועדה כבר יודעים, לכך שהחל מהשבוע הקרוב, השבוע הבא, עוברים לארבעה וחמישה ימי עבודה בשבוע, אדוני היושב-ראש. אנחנו גם ניענה ליוזמות ונצא לסיורים במקומות השונים שלגביהם הוועדה סבורה כי יש לנצל את החוכמה הגלומה במשפט – טוב מראה עיניים ממקרא עיניים או ממשמע אוזניים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

תיסעו גם לבתי-הקברות שבהם קברו את הכסף של משלם המסים.

דוד מגן (הליכוד):

זה נמצא לא רחוק מכאן, במשרד האוצר.

על כל פנים, במסגרת הזאת, אני חושב שהוועדה לא תצליח לעשות עבודתה נאמנה אם מליאת הכנסת לא תלווה את עבודת הוועדה. כידוע, סעיף 12(ב) לחוק-יסוד: מבקר המדינה מדבר על מרכיב הפרסום ברבים. הביקורת אינה אפקטיבית אם אינה מגיעה לידיעת הכלל, אם דעת הקהל לא מגיבה, אם דעת הקהל לא מדרבנת את הרשות המבצעת לתקן את הטעון תיקונים. הוועדה לענייני ביקורת המדינה זקוקה למליאת הכנסת ולסיוע של מליאת הכנסת, ולכן חשבתי להעלות את הנושא כהצעה לסדר-היום, מתוך כוונה, אדוני שר הכלכלה והתכנון, שתסכימו, שהכנסת תסכים ותיאות, לכלול את הסעיף בסדר-היום השגרתי של הכנסת.

אני חייב להודות ולהתחיל בכמה תשבחות – – –

משה נסים (הליכוד):

אדוני, זה נושא שאיננו שגרתי, זה לא יכול להיות בסדר-יום שגרתי. זאת – – – משוועת לשמים.

דוד מגן (הליכוד):

בוודאי, בוודאי. אם הכנסת תאשר את ההצעה – יהיה הסעיף, היוזמים יפתחו וגם יסכמו את הדיונים. אני מכיר את עמיתי היוזמים האחרים, חבר הכנסת חגי מירום וחבר הכנסת שאול יהלום, ואני בטוח שהדיון, לכשיתקיים, יהיה דיון טוב, פורה, פרודוקטיבי, ובוודאי יתרום למאמץ לתיקון הליקויים.

אמרתי שאני רוצה לפתוח דווקא בכמה מלות שבח. חברי הכנסת, זאת לא חוכמה שחברים מהאופוזיציה כמו שאול יהלום ואנוכי באים, עטים על הדוח הזה כמוצאים שלל רב ומבקשים לדון בו ולהפוך אותו לנחלת הכלל ולהטמיע אותו בדעת הקהל; לגיטימי מטעם האופוזיציה, ואני אומר: זאת לא חוכמה גדולה. אבל כאשר חבר הכנסת חגי מירום, ידידי חבר הכנסת חגי מירום, מהחברים הבולטים בקואליציה, משתתף אף הוא ביוזמה הזאת, הרי גם אם אנחנו לא נוהגים להרעיף מחמאות איש על רעהו, אני חושב שהוא ראוי לכל המחמאות על יוזמתו, ובוודאי נשמע אותו בדקות הקרובות.

אני רוצה להתייחס בעיקר לתגובות הצורמות והמסוכנות שנשמעו, עלו ובקעו משורות הממשלה אתמול והבוקר, ואני מתכוון בדיון דהיום לחסום ולקטוע את שורת התגובות הללו, משום שהן תגובות העומדות בסימן המרמז – הכלבים יכולים להמשיך לנבוח והשיירה תמשיך לנסוע.

אציין תגובה אחת, שמאוד מצאה חן בעיני, והיא קודם כול התגובה האופיינית לשר הכלכלה והתכנון וגם לשר הבינוי והשיכון בנימין בן-אליעזר, בלי להיכנס עכשיו לדוח גופא. הם נקטו צעדים – ואני יודע שהם ינקטו צעדים ועוד ידווחו לוועדה ולמליאת הכנסת – ואמרו שינקטו את כל האמצעים כדי לתקן את הליקויים.

הקול השני, שאותי הוא מדאיג, הוא קול ששמעתי היום בעימות רדיופוני שהיה לי ב"גלי צה"ל" עם שר החינוך והתרבות פרופסור אמנון רובינשטיין, כאשר אני שומע את שר החינוך והתרבות מנסה להתנחם בשני דברים: הוא מזכיר פרשה נושנה ישנה, כאשר לפני כמה שנים העסיקו במשרד התעשייה והמסחר, בימי כהונת ממשלת האחדות הלאומית, 50 פקחים. היכן וכיצד אפשר לבוא היום בטענות לכמה שרי מרצ, שהעסיקו כמה יועצים בניגוד לנוהל התקין ובניגוד לחוק? והחמור ביותר – בניגוד לחוק, שחבר הכנסת בעבר, השר דהיום אמנון רובינשטיין, יזם לשמירה על טוהר המידות. כשאתה נשען על ליקויים, על שגיאות שהיו בשלהי שנות ה-80, אתה מנסה להצדיק את השגיאות –

– –

משה נסים (הליכוד):

לא בשלהי שנות ה-80, באמצע שנות ה-80.

דוד מגן (הליכוד):

באמצע שנות ה-80. אתה, השר רובינשטיין, מנסה היום להצדיק את השגיאות שעשית, ואני חושד שעשית, אתה וחברייך, ביוזעין?

אני גם לא יכול לקבל את התירוץ שהיועצים והעובדים שהתקבלו מחוץ לתקנון ומחוץ לסדרי המינהל התקינים כבר התפטרו. כן, אדוני היושב-ראש, הם התפטרו אחרי שמבקרת המדינה תבעה את התפטרותם.

אי-אפשר גם לקבל את הכוונה להסיט את האש מהאחריות הקולקטיבית לכיוון אחד, וכבר שמעתי את הרמז של השר רובינשטיין: מה אתם רוצים מהממשלה – כך הוא אומר למראיין ב"גלי צה"ל" – העניין הוא משרד הבינוי והשיכון. ואני כאיש אופוזיציה, חברי, וכחבר הכנסת, לא אסכים ששר הבינוי והשיכון יהיה השעיר לעזאזל של הממשלה כולה, ועל-ידי ביקורת מקיר לקיר על שר הבינוי והשיכון תצא הממשלה ותרחץ בניקיון כפיה. לא, יש אחריות קולקטיבית, וכל הממשלה נושאת באחריות.

היתה תגובה מסוג שלישי. ידידי שר התעשייה והמסחר מיכה חריש – בפעם השנייה, דרך אגב; אני מזכיר ליושב-ראש הוועדה הקודם, דן תיכון – כבר בפעם השנייה, גם בדוח 43 והפעם ביתר תוקף, בא ואומר: יש ביקורת, אני לא מקבל את הביקורת, לא מבקר המדינה יקבע מה אני אעשה. איך אמרו פעם בליכוד? ניפגש בשביעיות. אני אומר לשר התעשייה והמסחר: ניפגש בוועדה. אנחנו לא מקבלים זאת, ואם היה לו גיבוי פעם, גיבוי שהוא חשב שיש לו מהיועץ המשפטי הקודם של הממשלה, אני מציע לו להתייעץ עם היועץ המשפטי הנוכחי. הוא את דברו כבר אמר למבקרת המדינה, שהוא לא מקבל את הגישה הזאת.

אבל, ידידי היקרים, הבוקר שמענו את שר החוץ מדבר, ושר החוץ הגיב בשוויון נפש על הדוח החמור ואמר: מה אפשר לעשות, בממשלה מכהנים אנשים שיש להם חולשות אנושיות.

משה נסים (הליכוד):

מה?

דוד מגן (הליכוד):

חולשות אנושיות.

משה נסים (הליכוד):

מי אמר את זה?

דוד מגן (הליכוד):

שר החוץ. במו אוזני שמעתי.

אברהם בורג (העבודה):

זה אחד הכישורים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

בשנות ה-50 – – –

משה נסים (הליכוד):

זאת אומרת, מתן לגיטימציה לשחיתות.

דוד מגן (הליכוד):

הוא מודה שחולשות אנושיות זו גזירה מן השמים – כך אני מבין את דבריו – ואין מה לעשות כאשר החולשות האנושיות גוברות על האישים המרכיבים את הממשלה.

אברהם בורג (העבודה):

זה עדיף על הממשלה הקודמת, שבה היו חולשות לא אנושיות.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת בורג, דיברנו גם על הממשלה הקודמת, ואני מציע לכולנו לקבוע דרגות חדשות. הממשלה הקודמת הובסה בבחירות לכנסת השלוש-עשרה גם בגלל הקלקולים שהיו לה והיו נחלת הכלל. לממשלה הזאת, אדוני היושב-ראש – אני חייב בגלל קריאת הביניים להתייחס לחבר הכנסת בורג ולומר – – –

אברהם בורג (העבודה):

אני מושך אותה בחזרה.

דוד מגן (הליכוד):

לא, אל תמשוך אותה, חיקיתי לה.

אני רוצה לומר לחברי מספסלי סיעת העבודה: אנחנו חייבים להיות כנים וישרים עם הציבור. מה שעשיתם במערכת הבחירות היה אולי לגיטימי, אבל – אם אפשר לומר – לא חוקי. יצרתם רושם, ב-1992, שאתם מצויים במדבר האופוזיציוני מאז 1977, התנקיתם, הזדכיתם, הזדככתם, נעשיתם צלולים, זכים וטהורים, וכך הגעתם לסף קבלת השלטון – – –

אברהם בורג (העבודה):

– – – וכבר התלכלכתם.

דוד מגן (הליכוד):

אני מעריך את הכשרון שלכם. איך אתם הופכים שנתיים באופוזיציה לתקופת דור? אני רוצה להזכיר שראש הממשלה דהיום, יצחק רבין, נבחר לתפקידו כראש הממשלה לפני למעלה מ-20 שנה. כן, כן, כן. אני לא מדבר על שר החוץ, שנבחר לפני למעלה מ-20 שנה. ב-20 השנים האחרונות הוא כיהן כחמש שנים כראש ממשלה, עשר שנים כשר הביטחון; כראש ממשלה, הוא "בוגר" חמישה דוחות של מבקר המדינה, וכשר הביטחון הוא "בוגר" שמונה דוחות של מבקר המדינה, לכן אני לא יכול לקבל את הטיועון החמישי האומר: מה אתם רוצים מהממשלה הצעירה הזאת? היא ממשלה חדשה, וממשלה חדשה ובלתי מנוסה – – –

משה נסים (הליכוד):

מה זה חדשה? רק שנה אחת ושחיתות כזאת?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – –

היו"ר ע' עלי:

רבותי – – –

דוד מגן (הליכוד):

– – – יכולה לעשות – – –

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש להפסיק.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – –

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק. הדובר צריך לסיים את דבריו.

דוד מגן (הליכוד):

אני – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – –

היו"ר ע' עלי:

נא לאפשר לו לסיים את דבריו.

דוד מגן (הליכוד):

— — — אני לא רוצה לחרוג ממסגרת הזמן — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ויינשטיין, נא לאפשר לו לסיים את דבריו.

דוד מגן (הליכוד):

— — — ולאור הערתו של היושב-ראש — — —

היו"ר ע' עלי:

מספיק.

דוד מגן (הליכוד):

— — אני אסתפק בדברי אלה, בקריאה לחברי הכנסת לתמוך בהצעה לכלול את הסעיף הזה בסדר-היום, ובכך נתרום לחוקיות הפעילות של הממשלה, לטוהר המידות, לניהול התקין, ליעילות ולחיסכון, בעצם עריכת הדיון במליאת הכנסת, במקביל לדיונים האינטנסיביים והממושכים האחרים בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו — חבר הכנסת שאול יהלום.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש – –

היו"ר ע' עלי:

רבותי.

חגי מירום (העבודה):

– – כבוד שר הכלכלה והתכנון, חברי הכנסת, מהפך 1992 לא התרחש בשל האירועים המדיניים שקדמו לו. הציבור עדיין לא זיהה את מיצג-השווא של ועידת-מדריד, והליכוד הצליח ליצור רושם של עושה שלום. מבחינה מדינית היו כל הסיבות שבעולם לציבור לאפשר לעושה השלום הזה להמשיך ולהיות בשלטון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה לא מקבל את החתימה?

חגי מירום (העבודה):

מהפך 1992, חברי הכנסת, התרחש כתוצאה מהסיאוב, מהשחתת המידות ומהמינהל הציבורי הבלתי תקין שהיו באותה עת בממשלת הליכוד. נקעה נפשו של הציבור מהמינויים הפוליטיים שהתרחשו בכל משרדי הממשלה, ובמיוחד במשרדי השיכון והבינוי, התחבורה, והעבודה והרווחה; פרט למשרדך, אדוני.

אברהם בורג (העבודה):

משרדנו.

חגי מירום (העבודה):

הציבור התקומם ויצא לרחובות בשל העברות כספים פתלתולות ועקלקלות אשר לא נעשו לאלה הזקוקים באמת ולא על-פי אמות מידה, אלא על-פי אמות מידה מפלגתיות נטו, העדפת מקורבים מפלגתיים, חברי מרכז, וכיוצא באלה.

הציבור חש באותה עת תחושת בחילה מהעברות כספים באמצעות רשויות מקומיות למטרות אחרות מאשר למטרות אשר התכוונו אליהן באמת, תוך הסכמה עיוורת להעברתם למקום אחר, וזה אשר סלל את הדרך לתיק החקירה של חבר הכנסת אריה דרעי, באותה עת שר בממשלת ישראל.

עוד התריעה מבקרת המדינה אז, והתריעה בקול גדול, כנגד קניית שלטון בכסף.

אדוני היושב-ראש, הדוח שהונח אמש על שולחן הכנסת מכיל את כל האלמנטים האלה, ואף נוספים עליהם. יש בו השחתת מידות ופגיעה במינהל תקין, יש בו מינויים פוליטיים בכמה משרדי ממשלה, יש בו העברות כספים פתלתולות, יש בו פטנטים של העברת כספים למקומות שאליהם לא התכוונו להעביר אותם, באמצעות צינור עקיף, BYPASS, יש פה מהכול. בדוח הזה יש אותן הערות בדיוק, בעוצמה לא פחותה מאשר ההערות שהיו באותו דוח שהולך את ממשלת הליכוד אל האופוזיציה, ומי שהלך תחת סממת הבחירות "מושחתים נמאסתם" – מפלגת העבודה הלכה תחת הסממה הזאת, ואני בתוכה – לא יכול לשבת בחיבוק ידיים היום או לצאת להגנת ממשלתו אף אם הוא מסייעתה, כאשר נחשפים עניינים מעין אלה שנחשפו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מה המסקנה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

להחליף את הסממה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אולי טוב הדבר שדוח חמור כזה פורסם לגבי שנתה הראשונה של הממשלה, שכן יש עוד זמן ואפשרות, אדוני שר הכלכלה והתכנון, לתקן, אם רוצים בכך. כדי שיקרה כדבר הזה צריך ראש הממשלה, ואני קורא לו לעשות כך, להקדיש, החל מישיבת הממשלה הבאה, את ישיבות הממשלה, ועוד כהנה וכהנה ישיבות ממשלה, כדי להפיק לקחים ומסקנות – –

דן תיכון (הליכוד):

– – – טוהר המידות.

חגי מירום (העבודה):

– – בכל הקשור לדוח הזה, וגם אם ידרוש הדבר שבעה נקיים צריכה הממשלה לשבת, ללמוד את הדוח ולהפיק ממנו לקחים. עוד לא מאוחר. הממשלה הזאת נמצאת במחצית דרכה, והיא יכולה להיטיב את דרכה ויכולה להיטיב את הנורמות שהיא משתיתה כאן. כדי שיימנע המשך הפעולה הבלתי ציבורית הזאת, ולעתים אפילו בלתי חוקית, בחלק ממשרדי הממשלה, צריך ראש הממשלה, ואני קורא לו לעשות כן, להבהיר שלא יימנע מהסקת מסקנות אישיות נגד מי אשר לא יפעל במסגרות החוק והמינהל התקין. זה חשוב הרבה יותר משאלת הבורקס על שולחן הממשלה או משאלת ההיתר לשרים להתראיין בסוף הישיבות שלה. יותר מהכול חשובה ההתנהגות הציבורית של משרדי הממשלה.

על ראש הממשלה להודיע לשרים, כי יקפיד עמהם על כל תג ותג שלטוני, על קלה כחמורה, ולא להתעסק בדברים הקטנים. מממשל תקין יוצא שם טוב, ושם טוב טוב משמן טוב. אני מקווה שזה יהיה הכיוון שאותו ייקח ראש הממשלה.

חברי הכנסת, זה המקום להעיר – – –

דן תיכון (הליכוד):

אם הוא לא יסיק מסקנות, מה אתה מציע לו לעשות?

חגי מירום (העבודה):

כולם רוצים להיות שרים. אין מי שלא רוצה להיות שר, ולאחרונה רבו אצלנו השמועות על רצונם של חברים להיות שרים, ובכללן על רצוני. צריכים לדעת אלה הרוצים להיות שרים, וצריכים לדעת אלה שהתמנו לשרים, שעל יד הזכות הגדולה להיות שר קמה החובה הגדולה והמיידיית, חובת האמונים לציבור, ואת זה מי שאינו יודע – לא יוכל להמשיך לכהן בממשלה כזאת. כי אם ממשלה לא תחליט שהיא נוהגת כך לגבי חברה, הציבור ישפוט אותה כפי שהוא יודע לשפוט.

אני שומע את ביקורת הליכוד, יכולתי לעמוד על הבמה הזאת ולעשות את אשר הם עשו בתקופת שלטונם, להתכחש לאמור בדוח, לטעון שאין לו שחר, לתקוף את מבקרת המדינה, וכל אותם ה"שטיקים" שבזמנה עשתה ממשלת הליכוד כאשר ביקרו אותה. אני מבקר לעשות היום את ההיפך, לבוא ולומר: בואו ניטול קורה מבין עינינו, בואו נבחן את הדברים כפי שהם נראים, כי הציבור מפנים אל תוכי תוכו עניינים הקשורים לטוהר השלטון יותר משהוא מפנים כל נושא מדיני.

אני מנצל את ההזדמנות הזאת לקרוא לראש הממשלה, שאמר בליל הזכייה בבחירות: אני אקבע, אני אנווט, כי ייטול על עצמו – –

היו"ר ע' עלי:

אנווט.

משה נסים (הליכוד):

לא. הוא אמר: אני אנווט.

חגי מירום (העבודה):

— את שרביט הניווט, שיעשה כן גם במערכת הממשלתית וגם במערכות האחרות שהוא מופקד עליהן.

אני קורא לראש הממשלה שלא להזניח את סיעתו בכנסת — — —

דן תיכון (הליכוד):

למה אתה לא קורא לו להתפטר?

חגי מירום (העבודה):

— — — אני קורא לראש הממשלה שלא ימאס במרכז המפלגה שלו, שלא יתיר את רסן השליטה בממשלתו, ושלא יפקיר את ההסתדרות הכללית, כי אלה גם אלה הן מערכות שהוא, כראש ממשלה ויושב-ראש המפלגה הגדולה בישראל, שקיבל את אמון הציבור, מחויב בהתערבות ובשליטה בנעשה בהן. אלה גם אלה מערכות המשרתות את הציבור והדמוקרטיה בישראל.

משה נסים (הליכוד):

מה שייך יושב-ראש המפלגה לענייננו?

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה לסיים את דברי ולומר: ממשלת רבין עושה דברים גדולים ועצומים; היא עושה שלום, היא משנה סדרי עדיפויות לאומיים, היא פיתחה את מערכות החינוך, היא מזיזה תשתיות גדולות בתחום הכבישים והתשתית הלאומית בכלל — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

רבין עושה שלום במערומיו.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ע' עלי:

רבתי. חבר הכנסת שאול יהלום, עוד מעט אתה תדבר ותאמר את מה שיש לך לומר.

חגי מירום (העבודה):

והיא הניחה את התשתיות לכלכלה טובה יותר, לחברה טובה יותר ולהעמדת האדם וערך האדם בראש הדברים, ולא ערך השטח והשטחים בראשם.

דן תיכון (הליכוד):

חגי מירום (העבודה):

וחבל מאוד, חבל מאוד אם לצד מפעלי הענק האלה תקרוס הממשלה הזו בגלל שיטות מפא"י הישנות, המופעלות על-ידי אחדים מחבריה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. בבקשה, חבר הכנסת שאול יהלום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אם תתחיל לקרוא כעת את קריאות הביניים שלך ותנאם את נאומי הביניים, לא אאפשר לך אחר כך להציע להסיר את ההצעה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

עד שהוא יגיע לדוכן.

היו"ר ע' עלי:

עד שהוא יגיע, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה מה שעשיתי.

היו"ר ע' עלי:

אחר כך זה על חשבון הנאום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, קודם כול, בהמשך לשבחים שאמר חבר הכנסת חגי מירום בסוף דבריו לממשלה, אני באמת רוצה להודות בדבר אחד, ואני אומר את זה כמביא גאולה לעולם, בשם שכני חבר הכנסת אריאל ויינשטיין: אנחנו באמת מודים שהממשלה הזאת יעילה פי כמה וכמה מקודמתה. מה שהליכוד הגיע אליו לאחר 15 שנה, ובשנה האחרונה בעיקר, ממשלת רבין עשתה בשנה אחת. יעילות למופת.

בהמשך לדברי חבר הכנסת דוד מגן, פתחתי הבוקר את הרדיו ב"יומן הבוקר", ב"קול ישראל", וחשבתי שאוזני מטעות אותי. זה רדיו זה? ריאיון עם האיש מספר שתיים בממשלה, שמעון פרס.

משה נסים (הליכוד):

זה מספר שתיים? מספר אחת.

שאול יהלום (מפד"ל):

שר החוץ, שיש אומרים שהוא מספר אחת באופן לא פורמלי.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי שהוא מספר אחת זה ביילין.

משה נסים (הליכוד):

אז הוא מספר שתיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

משה נסים (הליכוד):

אז הוא מספר שלוש.

שאול יהלום (מפד"ל):

בכל אופן, הוא מספר שתיים לכל הדעות, בין שביילין ראשון ובין שרבין ראשון. ואני שומע ולא מאמין למשמע אוזני. לא התביישתי וביקשתי הקלטה רשמית של מה שאומר השר שמעון פרס. שואל אותו המראיין, חיים זיסוביץ, על דוח מבקר המדינה, והוא עונה: "זה לא השחיתות חוגגת, אלא שהחולשות האנושיות – – –".

ואז הוא אומר – רבותי, תקשיבו: "עדיין לא הצלחנו לעשות אדם עם כנפיים כמו מלאך". ועכשיו הקריטריון של השר פרס: "ממשלה לפי דעתי נמדדת לא אם יש בה אנשים שעושים שגיאות או אפילו לא אם יש בה אנשים מושחתים". ממשלה לא נמדדת אם יש בה אנשים מושחתים, אלא איך היא

נמדדת? – "ממשלה נמדדת אם היא לוחמת בשחיתות" – זאת אומרת, יכולים להיות בה אנשים מושחתים, והם יילחמו בשחיתות – "אם היא לוחמת בשגיאות, ואני מאמין שהממשלה הזו דעתה נחרצת להילחם בכל תופעה של שחיתות, בכל תופעה של פרוטקציה, בכל גילוי של שגיאה או טעות".

משה נסים (הליכוד):

הוא לא אמר: לא תחסום שור בדישו?

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא לא רצה להביא גאולה לעולם.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת יהלום, לעומת ההתחלקות שלו אצל ערפאת, זו התחלקות קטנה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ברפובליקת בננות – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אני באמת מוכן כבר ללכת ולבדוק האם ממשלת הלא-מלאכים מוכנה להילחם בשחיתות. לכן אני הולך לאיש המבוקר ביותר, שעיקר הדוח עוסק בו בעשרות עמודים, וזה שר הבינוי והשיכון בנימין בן-אליעזר. אם הוא יתקן את הדברים, יודה בפני המבקרת, יגיד שטעה, אז לפחות מודה ועוזב ירוחם.

יש לו ראיונות בכל העיתונים, ואני מצטט מלה במלה מהקלטה ב"גלי צה"ל" אתמול. שואלים אותו על האפליה מבחינה מפלגתית. הוא אומר כך: "מי שיעין בהוצאה הכספית והתקציבית – – – לא יתפלא לראות, או יתפלא לראות, שבעצם בסך התקציבי היו אפילו בדיוק להיפך". המבקרת טוענת שהוא הפלה את אנשי מפלגתו. הוא לא מודה, הוא לא מתקן. הוא אומר: היא טועה, להיפך, היו אפילו בדיוק להיפך.

ואז הוא אומר כך: "היא הביאה דוגמה אחת – – – מעולם לא הפליתי עיר על בסיס השייכות הפוליטית. תשמע" – הוא אומר למראיין – "אני בכלל לא מאמין בדבר הזה". זאת אומרת, הוא לא מאמין, הוא עשה את ההיפך וטוען שדוגמה אחת הביאה המבקרת, והדוח בוודאי מונח לפניו והוא כבר קרא אותו כמה פעמים בכל השלבים.

רבותי היקרים, המבקרת מביאה עשרה נושאים:

1. רשויות מקומיות החלו בביצוע פרויקטים על סמך התחייבויות שר או מנכ"ל שניתנו ב-1992, והיקפן היה כ-11 מיליון שקלים, אולם המשרד לא העביר כספים למימון הפרויקטים, לא משיקולים ענייניים, אלא משום שראשי הרשויות האלה, רובם חברים במפלגת הליכוד.

2. בדיקת ההתחייבויות שנתנו השר או המנכ"ל להשלמת פיתוח בשכונות ותיקות העלתה, כי לכמה רשויות מקומיות, שראשיהן חברים במפלגת השר, הוגדלו ההקצבות מעבר להתחייבויות השר או המנכ"ל, ו-12 רשויות מקומיות, שראשיהן רובם חברים בליכוד וצורכיהן – כפי שנכללו ברשימות שהכינו המחוזות – חייבו הקצאת סכומים גדולים, לא קיבלו. אלה שבמפלגתו כן קיבלו.

3. הנחיות המשרד קבעו, שעל כל רשות מקומית להשתתף ב-50% מעלות הפרויקט. נמצא כי לארבע רשויות: עכו, בית-שמש, נצרת-עילית ומבשרת-ציון, שראשיהן היו חברים במפלגת השר, החליטו השר או המנכ"ל, כי השתתפותן תסתכם רק ב-25%.

4. בפרויקטים של 44 מיליון שקל לגבי שכונות ותיקות הועדפו רשויות מקומיות שראשיהן חברים במפלגת השר.

5. במוסדות ציבור במגזר העירוני, 10% ניצול לרשויות שראשיהן אינם חברים במפלגת השר, ופי שניים וחצי, 26%, ברשויות שראשיהן חברים במפלגת השר.

6. השר והמנכ"ל התחייבו, בשנת 1993 שהמשרד ישתתף ב-8 מיליוני שקל וב-1994 ב-3 מיליוני שקל, בהקמה של כמה מוסדות, ובהם עמותות המונהלות בידי חברי כנסת לשעבר ממפלגת השר.

7. 1.4 מיליון שקל להשתתפות בבית-הפלמ"ח.

8. המשרד העביר דרך עיריית תל-אביב את ההשתתפות כדי לעמוד בזה, כי בשום נוהל החשב לא היה יכול לעמוד בזה.

9. מנכ"ל המשרד החליט להעביר מההוראה "השלמת תשתיות פיתוח לבנייה חדשה" לשני מוזיאונים: בית-גלילי ובית-אלון, דבר שהוא בניגוד לקריטריונים.

משה נסים (הליכוד):

רגע, שר האוצר לא יודע על זה?

שאלו יהלום (מפד"ל):

10. זה לא הספיק, ואז לקחו מסעיף אחר, לא רק מהסעיף של השלמת תשתיות. ב"השתתפות והקמת מוסדות ציבור" בתקציב 1994 נכללה הוראה נפרדת למימון בית-הפלמ"ח, בית-אלון ובית-גליל.

זאת אומרת, המבקרת עולה על עשרה נושאים פוליטיים. ומה אומר השר? הוא אומר: דוגמה אחת, אני לא יודע, בדיוק להיפך. אז אפילו לפי הקריטריון הלא-מלאכי של מספר שתיים בממשלה, אני שואל אותך, אדוני שר התכנון והכלכלה, לפי הקריטריון של שמעון פרס, זו ממשלה שמוכנה להילחם בשחיתות?

והזכיר כאן חבר הכנסת דוד מגן, ובגלל חוסר זמן אני לא מעלה היום את הוויכוח עם השר רובינשטיין על מינויים פוליטיים, אבל אני מצטט מה אומר השר מיכה חריש, כאשר גילו שהוא מעסיק אדם שיש ניגוד אינטרסים בין תפקידו הפרטי ובין תפקידו האחר: השר לא מבין בכלל את סדרי העדיפויות בעבודתה של מבקרת המדינה, מאחר שקיימים עניינים בוערים וחשובים יותר שצריכים להיבדק על-ידי ביקורת המדינה, קודם לבדיקה בדבר העסקת פרנקל.

דן תיכון (הליכוד):

שאלו יהלום (מפד"ל):

תקשיב לי קודם. כמו כן טוען חריש, כי אין זו סמכותה של הביקורת לעסוק בעניין זה.

משה נסים (הליכוד):

המבקרת לא עלתה על זה?

דן תיכון (הליכוד):

המבקרת עלתה על זה לפני ארבעה חודשים וקראה לו לשלח את היועץ לביתו, והוא מפר את החלטות נציבות שירות המדינה וועדה מיוחדת שנקבעה לבדוק את העניין הזה. הוא מצפצף על כולם, אבל הוא לא היחיד.

משה נסים (הליכוד):

אז מה, הממשלה – – –

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

רבותי, מספיק.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת משה נסים, מאותו ריאיון אקראי לך מה עונה שר הבינוי והשיכון. הרי בלשכת המנכ"ל מונתה מנהלת לשכה לא על-פי כישורים שנקבעים בתקשי"ר, אלא בגלל היותה חברת מפלגה. אז השר בנימין בן-אליעזר אומר כך: "אני רוצה לומר לך" – הוא לא מודה – "בדרך הכי ראויה, ואני לא אתחמק מזה. אני איש פוליטי, נבחרתי בבחירות פוליטיות, כל הממשלה נבחרה בבחירות פוליטיות, ואני רוצה לומר לך שאני גם לא רואה שום פסול במינוי איש פוליטי". בבקשה, זה מה שהוא אומר. הוא גאה על ההישגים ועל הכול.

דן תיכון (הליכוד):

הרבה דברים הוא אמר בימים האחרונים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, הנואם צריך כבר לסיים.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מאוד מכבד את השר המשיב, השר שטרית. אני אומר, שגם אם יקום השר שטרית, שזה תפקידו ואני מאוד מכבד אותו, ויגיד כאן דברים חוצבי להבות על תיקונים, על ועדת שרים לתיקונים וכל מה שתצרו, ברגע שרק אנחנו ביום אחד של תגובות מונים כאן ארבעה שרי ממשלה, את השר פרס, את השר רובינשטיין, את השר בן-אליעזר ואת השר מיכה חריש, שמזלזלים בדין-וחשבון ואומרים שסדר

העדיפויות של המבקרת אינו נכון, שמסלפים את הדוח ואומרים שזה לא כתוב – אנחנו רואים שהממשלה הזאת היא ממשלה מושחתת.

אני רוצה לשבח את חבר הכנסת חגי מירום ורוצה לומר לכל חברי מפלגת העבודה, מרצ והקואליציה, מלבד אלה שמעורבים: אדרבה, לכו בדרכיו, אל תשתפנו, תקומו ותגידו את האמת, בשנה הראשונה לביקורת מה מוכיח הדין-וחשבון, שהוא אולי הקשה ביותר מבין 44 הדוחות.

דן תיכון (הליכוד):

זו לא השנה הראשונה. זו כבר שנה שנייה.

שאול יהלום (מפד"ל):

הביקורת צריכה להיות על השנה הראשונה, כי לוקח כמה חודשים להכין את הדין-וחשבון.

דוד מגן (הליכוד):

שנה ראשונה נטו.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא רק בגלל הדוח הקשה, אלא בעיקר בשל ההצהרות של ארבעת השרים, שוודאי מלמדות על הדין-וחשבון כולו, ובשל השתיקה של ראש הממשלה שבוודאי מסכים אתם, חייבת הממשלה הזאת להתפטר. היא חייבת להתפטר מאותה סיבה שאנשיה קראו "מושחתים נמאסתם". היא חייבת למלא אחר תשדירי הבחירות שלה ולהתפטר, גם מהבחינה המדינית, גם מהבחינה המוסרית. אין שום סיבה שהיא תישאר היום. עליה ללכת אל העם לבחירות חדשות.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת שאול יהלום. שר הכלכלה והתכנון השר שטרית ישיב.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי הכנסת המציעים, ראשית כול אני רוצה להודיע, שממשלת ישראל מקיימת ביום ראשון דיון על דוח ביקורת המדינה ועל תשובת הממשלה.

דן תיכון (הליכוד):

תזמינו את המבקרת?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לידיעתך, חבר הכנסת תיכון, המבקרת סירבה בזמנה להשתתף בישיבות ועדת שרים בנושאים הקשורים בביקורת, ואתה יודע את זה.

דן תיכון (הליכוד):

אז היא צדקה. עוד לא סיפרנו מה אתם רציתם ממנה. האם תזמינו את המבקרת כדי שתציג את הדין-וחשבון?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני משיב לך, שלפי דעתי העמדה העקרונית שלה היא, שכיוון שהיא מגישה את הדוח לכנסת, היא איננה מקיימת ישיבות בוועדה של שרים ובממשלה – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתם רציתם להכריח אותה לציין בדין-וחשבון את ההישגים שלכם; ולכן היא לא הסכימה, ולכן היא סירבה להשתתף. הגיע הזמן שתגלו פעם אחת את העניין.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

חבר הכנסת תיכון, אני חושב שבפועל היא מציינת דברים חיוביים שנעשו, ואני מוכן, רק ברשות היושב-ראש כמובן, להזכיר עכשיו כמה דברים שאולי יפתיעו אותך. למשל, היא מציינת בעניין קופת-חולים את קיצור הזמן שאנשים צריכים לחכות לרופא מקצועי. את זה היא קובעת בדוח. היא מציינת במעקב שלה מה תוקן ומה לא. לכן אני מציע – – –

דן תיכון (הליכוד):

היא מציינת שהפלמ"ח היה חטיבה מפוארת. כל הכבוד לאנשי הפלמ"ח. על מה אתה מדבר? ספר מה הביקורת שלה על קופת-חולים. מיליארד שקל גירעון, כונס נכסים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

חבר הכנסת תיכון, מה שכתוב בדין-וחשבון כביקורת אנחנו יודעים, מכירים ומקבלים. אני מציע לך לא להגיד עכשיו לעם, באמצעות ערוץ-3 – – –

דן תיכון (הליכוד):

ערוץ-33.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

ערוץ-3 שמשדר כרגע, שאליו אתה מדבר. אתה יודע שאני ממונה על הערוץ השני, ונלחמנו שהעברית תהיה למעלה, ולא הצלחנו. אז תעזור לי שזה יהיה למעלה. בעיני הערוץ הוא ערוץ-3.

מה שכתוב בביקורת הוא נכון, ומייד אספר איך התמודדנו עם זה. אבל מקובל היום, שכאשר משרד מתקן את הדברים, המבקרת מציינת זאת. את זה ביקשנו, ולא ביקשנו שהיא תשבח, ולא ביקשנו שהיא תעשה דבר שונה.

דן תיכון (הליכוד):

לא נכון – – – זה ויכוח עקרוני.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

רגע, רגע. אני רציתי להביא דוגמה – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתם רציתם שמסכת ההישגים שלכם, אותה חוברת שמסרתם לנשיא והוא לא רצה לקבל, תופיע במסגרת החוק. והמבקרת אמרה לכם, שהיא לא מסכימה, ושהיא כפופה אך ורק – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

הייתי היום אצל נשיא המדינה, מסרתי לו את הערותיו של שר הכלכלה והתכנון – – –

דן תיכון (הליכוד):

את חוברת ההישגים שלכם רציתם להכניס לדוח מבקרת המדינה. כך החלטתם.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

זה לא נכון. מה שאמרת כרגע הם דברי הבל. היעלה על דעתך שאנחנו נכתיב למבקרת המדינה מה לכתוב? באמת, נו.

דן תיכון (הליכוד):

זה מה שאתם רציתם. שאל אותה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אתה יכול להגיד עלינו הרבה דברים, אבל אתה לא יכול להגיד עלינו שאנחנו פראירים. אנחנו לא פראירים.

דן תיכון (הליכוד):

יותר גרועים מפראירים. תשאל אותה. אל תזכיר את מה שרציתם ממנה. ספר אילו החלטות קיבלתם
— — —

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

מה יש לי לספר? זה היה כתוב שחור על גבי לבן בפנייה שלי אליה בצורה מאוד מנומסת. היא ביקשה להוריד את זה מסדר-היום, והורדנו את זה מסדר-היום. אבל בפועל – – –

דן תיכון (הליכוד):

אז אין אלה דברי הבל. היו דברים בגו.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

דברי הבל הם הדברים שאתה אמרת.

דן תיכון (הליכוד):

כך אתה משקר שוב.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

חבר הכנסת תיכון, תחזור בכך.

דן תיכון (הליכוד):

אתם רציתם להכריח אותה. אני חוזר בי מהמלה – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

יפה. אם אתה חוזר בכך – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – – אבל אני אומר שאתה לא מדייק. שאל אותה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני לא צריך לשאול אותה. יש אצלי המכתב שלי והמכתב שלה.

דן תיכון (הליכוד):

תציג פעם את המכתב.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני אציג אותו, אני אשמח מאוד להציג אותו. אני אניח אותו על שולחן הכנסת עוד היום, וגם את התשובה שלה, ונראה מי אמר אמת.

דן תיכון (הליכוד):

תציג את המכתב ואת החלטת הממשלה, איך רציתם לכופף אותה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, ממשלת ישראל תקיים ביום ראשון דיון בדוח ביקורת המדינה. הגישה של הממשלה היא להתייחס בכל כובד הראש ובכל הרצינות לכל המלצה, לכל הערה ולכל ממצא של ביקורת המדינה.

אני רוצה להגיד בצורה הכי חד-משמעית, שמרגע שקיבלנו את דוח הביקורת, גם בשנה שעברה, שרק חציו התייחס לתקופת הכהונה של ממשלת ישראל בראשותו של ראש הממשלה יצחק רבין, וגם את הדוח הזה, קיימנו עשרות ישיבות עם כל המשרדים, במסגרת ועדת שרים לתיאום מינהל, בהשתתפות שרים, בהשתתפות מנכ"לים ובהשתתפות בכירים. כל נושא שביקורת המדינה עסקה בו גובש מבחינת ההמלצות להחלטת ממשלה מחייבת, ויש לזה משמעות.

כידוע לכם, המערכת הביצועית כפופה להחלטות ממשלה, וכל שר וכל מנכ"ל וכל בכיר במשרד הגיע בקטע שהתייחס אליו, והנחנו בפניכם את קובץ ההחלטות שהוא תשובת הממשלה על דברי הביקורת שנכתבו על-ידי מבקרת המדינה.

אינני מציע לקחת קטעי ציטוטים, כפי שנלקחו על-ידי חבר הכנסת שאול יהלום ואחרים. אני רוצה להגיד לכם בשם ממשלת ישראל, שאנחנו מתייחסים בכל הרצינות לדוח הביקורת, ואיש לא דוחה ואיש לא מערער. ההיפך, אנחנו קיבלנו החלטה שמשרד ממשלתי אינו יכול לחלוק בפני ועדת הכנסת לביקורת המדינה על ממצא של המבקרת. הוא איננו יכול לחלוק, אלא בשני מצבים: אחד – בנושא מדיניות – – –

דן תיכון (הליכוד):

והשרים יכולים לחלוק?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גם השרים לא יכולים לחלוק.

דן תיכון (הליכוד):

אז למה הם חולקים?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

הם טועים. אני מודיע שלפי החלטת הממשלה, לא שר ולא נציג משרד יכולים לחלוק בפני הוועדה לביקורת המדינה על ממצא של מבקרת המדינה, אלא אם מדובר בנושא של מדיניות, והוא הודיע על כך לוועדת השרים לתיאום מינהל, ואם מדובר בנושא משפטי שלגרסה שלו ולפרשנות שלו יש תמיכה של היועץ המשפטי לממשלה, אם זה עדיין נושא פתוח שיש לגביו גם עמדה אחרת, וזה המצב היום. זה המצב היום, לפי החלטת הממשלה.

דוד מגן (הליכוד):

הנקודה השנייה עמדה כמעט בפני בירור. כתוצאה משיחה בין היועץ המשפטי לממשלה ובין מבקרת המדינה מנענו את הישיבה. הוא מקבל את עמדתה של מבקרת המדינה. היועץ המשפטי לממשלה דהיום לא גורס מה שגרס היועץ המשפטי הקודם.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני אשמח מאוד – היועץ המשפטי לממשלה, שמכיר את הכתובת של יושב-ראש הוועדה לביקורת המדינה, חבר הכנסת דוד מגן ידידי הטוב, מכיר גם את הכתובת הממשלתית שעוסקת בתחום הזה. מי כמוך מכיר, כמי שמילא את התפקיד הזה לפני, שהוא יודע והוא צריך היה לעדכן אותי. אם יש לו עמדה אחרת, אנחנו נקיים על זה דיון. אם תהיה תוצאה שונה שתתקן את זה – אז תתקן את זה. אני רק אומר שהכנסנו את כל המערכת למסגרת פורמלית. שר אינו יכול לחלוק על ממצאים והמלצות של ביקורת המדינה אלא בפרוצדורה מסוימת. לכן אני מציע להתייחס לעמדה הרשמית הפורמלית הזאת ולא להתייחס לציטוט כזה או לציטוט אחר.

הממשלה מתייחסת בכובד ראש לדברים שמבקרת המדינה קובעת ומציעה. אתמול הגשתי לה את הערות שר הכלכלה, את תשובת הממשלה. קיימנו שיחה. אמרתי לה את הדברים האלה גם אתמול בישיבה. היא יודעת שזאת המגמה שלנו, זאת העמדה של ממשלת ישראל.

לכן, אני מאוד מבקש שלא לצייר את התמונה באופן שונה. זאת עמדת ממשלת ישראל. ביום ראשון יתקיים דיון, ולכן זאת היענות לקריאה מובנת מאליה של חבר הכנסת מירום, שאנחנו כממשלה נקיים

דיון בדוח. גם סיעת מפלגת העבודה מקיימת ביום שני דיון בדוח הזה, מתוך אותה התייחסות ומתוך אותה גישה, שאם יש תקלה וביקורת המדינה מציינת אותה, אנחנו צריכים לתקן את התקלה.

אני רוצה להזכיר, שבקווי היסוד של הממשלה הזאת כשקמה נאמר במפורש, שהממשלה מתחייבת לפעול לתיקון ליקויים המופיעים בדוח מבקרת המדינה ולשמור על מינהל תקין. אני יודע שב-1,400 העמודים של דוח ביקורת המדינה, שאני מכיר כל אות וכל פסיק בתוכם, כי עסקנו בכל הנושאים השנה, לפני הגשת תשובת הממשלה במסגרת הממשלה, יש לא רק הנושאים שהפכו להיות מוקד הדיון היום.

אני אציין נושא שאנחנו הגבנו עליו, ולפי דעתי הוא ראוי להדגשה, זה הנושא של התכנון הלאומי. מסתבר שמדינת ישראל בנויה על אלתורים, בנויה על אלתורים בתחום הביוב, בתחום המים, בתחום העלייה. אתם זוכרים איך לא נערכנו לקליטת העלייה.

דן תיכון (הליכוד):

גם הכבישים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

וגם הכבישים, אני מודה. כל הדברים האלה נדונו בעשרות דוחות ביקורת המדינה. מי כמוך, חבר הכנסת דן תיכון, שנמצא כאן בכנסת הרבה שנים, יודע את הדברים האלה. החלטנו השנה לא להסתפק רק באמירה "רשמנו", אלא אנחנו מעלים הצעת חוק התכנון הלאומי והכלכלי, שתטיל חובה על כל גורם ממשלתי, על כל משרד, על כל רשות לתכנן לטווח שבין שלוש ל-20 שנה; כדי שלא נקום בוקר אחד ואנחנו לא ערוכים בכבישים, לא ערוכים במים.

אפילו לגבי צה"ל, בדוח ביקורת המדינה 44 יש הערה לגבי התכנון הרב-שנתי ויש הערה על העדר תוכנית תקציב רב-שנתית. הדברים האלה חשובים ביותר. בעקבות ההערות האלה הגשנו הצעת חוק. נגיש אותה לממשלה בקרוב. נביא אותה לכנסת, כדי שנהיה מדינה יותר מאורגנת. כל זה בזכות ההערות הנכונות והחשובות של ביקורת המדינה.

היו"ר ע' עלי:

לפי מיטב ידיעתי, בצה"ל יש תוכנית רב-שנתית. הביקורת לא מתייחסת לכך שאין תוכנית רב-שנתית. יש הערות ביחס לעניין הזה. צה"ל ומשרד הביטחון עובדים לפי תוכנית רב-שנתית ארוכת טווח.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני לא אמרתי שאין.

דן תיכון (הליכוד):

יש לה הערות לגבי צה"ל. היא מאשרת שצה"ל נוהג כהלכה, אבל משרד הביטחון לא עובד לפי תוכנית רב-שנתית.

היו"ר ע' עלי:

זה בדיוק העניין. יש הערות ביחס לנושא, אבל יש תוכנית רב-שנתית. עובדים לפי תוכנית רב-שנתית. הייתי שותף לעניינים האלה, כך שאני בקיא בתחום הזה. בכל התחומים יש תוכנית רב-שנתית. גם משרד הביטחון כך עובד. יש תקלות בנושא, וזאת הערה של מבקרת המדינה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני סגן שר הביטחון לשעבר, אני מודה לך על שדייקת בעניין. הכוונה היא שהתכנון הרב-שנתי שצה"ל מכין לא עובר תהליך בדרג המדיני תוך מתן גיבוי תקציבי לתכנון. אני חושב שבצורה הזאת אמרתי במדויק את מה שמבקרת המדינה אומרת. זאת דוגמה לחשיבות הרבה של מעורבות הממשלה עצמה במתכונת של העבודה על דוח ביקורת המדינה. אני חושב שזו מסורת נכונה וטובה. זה יקטין אולי את מספר הליקויים והסטיות. אני לא רוצה להקל בחומרתם. אני לא רוצה שישתמע ממה שאמרתי שאני מקל בחומרה של נקודה כזאת או נקודה אחרת.

הבאתי דוגמאות נוספות שהן מערכתיות, של העדר תכנון או העדר מסורת נכונה של תכנון בכמה וכמה תחומים. נושא נוסף, גם הוא מערכתי, זו הבעיה של התיאום. דיברנו על כבישים במדינת ישראל. יש ליקוי שקיים עשרות שנים בנושא הכבישים והתחבורה היבשתית – חלקו במשרד התחבורה, חלקו במשרד השיכון, חלקו בעיריות, חלקו במשרד הפנים. זה גורם לבזבז משאבים. מקבלים החלטה בנושא תחבורה, למה דווקא כביש ולא רכבת? ולמה דווקא כביש באורך כזה ולא אחר?

דן תיכון (הליכוד):

אני יכול לשאול אותך שאלה?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

זה תלוי ביושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

אני מסכים.

דן תיכון (הליכוד):

מה שאתה אומר עכשיו מתבסס על דוח של המבקרת מלפני שנה. אם אתם מיישמים את ההמלצות שלה, מדוע עד היום לא יישמתם בתחום הזה את ההמלצות שלה להקים משרד-על שיתאם את נושא התחבורה?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אנחנו חיים בדיוק באותה מדינה שאתה כאיש פוליטי חי בה. בשנה שעברה ניסינו להגיע למערכת תיאום משותפת, ואני מודה שלא הצלחנו. השנה, אם אתה תקרא את תשובת הממשלה, אתה תראה שיש החלטת ממשלה. אני שמח לציין, שהגענו להסכמה של כל המשרדים להקים מועצה בין-תחומית לתחבורה יבשתית בראשות מנכ"ל משרד התחבורה. תאמין לי שלא היה קל להשיג את זה. אם הגוף הזה שקם ישיג את היעד של תיאום, של חשיבה, של תכנון, החיים התעבורתיים של האזרחים במדינת ישראל יהיו יותר טובים.

נדמה לי שזאת עוד דוגמה כמה חשוב דוח ביקורת המדינה. אם זה לא בא לפני חמש שנים ולא בא לפני ארבע שנים ולא בא לפני שנה, השנה, אחרי ההערה הנוספת שמבקרת המדינה העירה, הצלחנו להגיע, אם בפועל הגוף הזה יעמוד במשימה. אני לא נותן פוליסת ביטוח, אני לא יודע. אני חי במדינה הזאת ויודע את האילוצים שיש. לפחות הגענו, אחרי מאמץ לא קטן, להסכמה על מועצה בין-תחומית לתיאום של התחבורה היבשתית.

אני מקווה שנקבל תמיכה. אנחנו תמיד משתפים פעולה עם הוועדה לענייני ביקורת המדינה ועם היושב-ראש שלה היום, חבר הכנסת דוד מגן. טוב יהיה אם אפשר יהיה לקבל גם את תמיכת הכנסת לחלק מהדברים שאנחנו קבענו בוועדת שרים וקיבל אישור כהחלטת ממשלה. ואז כולנו נראה את הדוח של ביקורת המדינה לא רק ככלי ביקורת – וגם זה חשוב, לא רק כתמרור אזהרה – וגם זה חשוב, אלא גם ככלי ניהולי לשיפור איכות החיים של האזרח, לתיקון השלטון.

אדוני היושב-ראש, בסיכום הדברים, אם דעת הבית היא שמבקשים דיון במליאה – אני מסכים. אם דעת הבית היא שרוצים לקיים את הדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה – אני מקבל.

אני פונה לכנסת, לפרלמנט, שהוא הגוף הריבוני במדינת ישראל, הוא הגוף הממלכתי החשוב, הוא המפקח על הממשלה, עלינו. פעם אתם, האופוזיציה, בשלטון ואנחנו תוקפים אתכם, ובצדק, ופעם אנחנו בשלטון ועל סמך הכלי של ביקורת המדינה אתם מבקרים אותנו, גם כן בצדק. אני פונה אליכם לסייע לי, כשר הכלכלה והתכנון הממונה על ביצוע התיקונים לפי המלצות ביקורת המדינה, לחזק את המוסד של ביקורת המדינה ולעמוד מאחורי ההחלטות של הממשלה האומרות: צריך לתקן לפי

המלצות ביקורת המדינה. בכל דבר שהכנסת רוצה לעשות כדי לחזק את העניין הזה ולהביא את הדברים לידי תיקון, אני אהיה השותף שלכם. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הכלכלה והתכנון. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, דברי מכוונים לשר. מאות אלפי אזרחים במדינה נפגעו ישירות מכך ששר השיכון החליט להפלות לרעה את אלה שנבחרו כראשי ערים מהליכוד. דרך אגב, יש שם גם עשרות אם לא מאות אלפים מצביעי מפלגת העבודה שהוא פגע בהם. אבל אני קורא לך, אדוני השר, לפעול ללא דיחוי להחזרת הגזלה הזאת, לחלק מחדש את הכסף ולתת ללא דיחוי לערי הליכוד את התקציבים שנגזלו מהן. זו פגיעה במאות אלפי אזרחים. אפליה זו היא עובדה. אנחנו לא מערערים על קביעת מבקרת המדינה, שאמרה שיש אפליה. צריך היום, מחר, להחזיר את הכסף הזה, את התקציבים. זה ליקוי שאפשר לתקן אותו מהר, ולא לעמוד כאן מעל הדוכן – אני לא מדבר על כבוד השר – ולהזיל דמעות תנין כפי שנהוג לעשות. יש לתקן את הליקוי הזה ללא דיחוי, ואני מבקש לדעת מה עמדתך.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, אפשר לשאול את השר שאלה?

היו"ר ע' עלי:

לא, לא. חבר הכנסת אסעד אסעד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מירום.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, כמובן, דובר רבות על דוח מבקר המדינה, בעיקר על משרד הבינוי והשיכון. אני לא רוצה לצטט, כי יש יותר מדי ציטטות, אבל חלוקת השלל למקורבים לא פסחה כנראה גם על המגזר שלנו.

אני מחזיק מסמך ממשרד הבינוי והשיכון, שהחליט בזמנו להעביר מיליון שקל לעמותה, כסף ציבורי לגוף לא ציבורי, לא מבוקר, דרך מועצה מקומית מסוימת שבראשה עמד חבר מפלגת העבודה.

דן תיכון (הליכוד):

עמד אז, בקדנציה הקודמת.

אסעד אסעד (הליכוד):

אבל היו בחירות והציבור החליט מה שהחליט. ראש המועצה התחלף, ואו-טו-טו שר הבינוי והשיכון לוקח אותו מסמך ומעביר אותו לרשות מקומית אחרת, כי ראש הרשות שם מקורב למפלגת העבודה; מיליון שקל, כסף ציבורי. אני בטוח שחלק קטן מהכסף הזה הולך אולי למקום שמייעדים אותו והיתר הולך למישהו אחר. אולי מבקרת המדינה לא שמה לב לכך, אבל חשוב מאוד שהנושא הזה ייבדק וייחקר בצורה אחרת. תודה רבה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל אתה רואה שלמרות זאת הליכוד ניצח ניצחון סוחף בראשות חבר הכנסת עובדיה עלי, לא כיושב-ראש הישיבה. מגיע לו כל הכבוד.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד. תודה רבה לחבר הכנסת שילנסקי על ההערה.

חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת יהלום.

חבר הכנסת בא-גד, אני לא רוצה להדריך אותך, אבל יש לך אפשרות לבקש רשות דיבור.

קריאה:

תבקש להעביר לוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, הקשב לדברי, כי יש להם משמעות. הדג מסריח מהראש. אנחנו לא ניתן לכם להפוך את שר הבינוי והשיכון לשר שעיר לעזאזל. שר הבינוי והשיכון ביצע, בשיתוף שרים בכירים נוספים, את מדיניות מפלגת העבודה. הוא לא עשה את הדברים הללו על דעת עצמו. היו לו שותפים.

שואל אני אותך, לאן הגענו? חזרנו לימי הפרוטקציה, הפתקים, סאלח שבתי. אומר שר החוץ בזלזול כלפי שרים אחרים – טול קורה מבין עיניך. 19,000 דולר משלם משרד החוץ בגין סוויטה שבה גר השגריר הישראלי במוסקבה – 19,000 דולר, אתה שומע?

היו"ר ע' עלי:

לכמה זמן?

דן תיכון (הליכוד):

לחודש, וזה מגיע לחצי מיליון דולר. הוא מטיף מוסר לשרים אחרים ומדבר על חולשה. ומה עם החולשה שלו?

עכשיו באשר לוויכוח שפרץ בינינו. אתם, לצערי הרב, ניסיתם לכופף את המבקרת. הסכת ושמע, אתם ביקשתם שהיא תציין בדוחות השנתיים שלה גם את ההישגים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לא המלה הישגים.

שאול יהלום (מפד"ל):

אז מה המלה?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, את ההערה הזאת כבר הערת.

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא, זה חשוב מאוד, כי הדבר הזה יוצא בפעם הראשונה לאוויר העולם. זאת אומרת, בפעם הראשונה ידעו הציבור וחברי הכנסת שהיה ניסיון – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לא היה ולא נברא.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, שכני, אפשר שלא תפריע לי?

היו"ר ע' עלי:

שר הכלכלה, אם תרצה להגיב, אתן לך להגיב.

דן תיכון (הליכוד):

אמרה המבקרת, בתשובה על החלטת הממשלה שלפיה היא נתבקשה לציין בדוח השנתי שלה גם את ההישגים: אני כפופה אך ורק לכנסת; והיא קיבלה את הגנת יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שאמר לה: התעלמי מהחלטת הממשלה, התנהגי כפי שנהגת ב-44 הדוחות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. השר שטרית רוצה להגיב? בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אני הפניתי את תשומת לבך, לא רציתי לקפח אותך. תעריך את זה. ראיתי שאתה מאוד מאוד רוצה להגיב.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר הערה קצרה. הפנייה למבקרת המדינה היתה בעקבות זאת שגופים מספר באו בדיוני ועדת השרים לתיאום מינהל ואמרו: אותנו בדקו בכמה נושאים. בחלק מהנושאים נמצא שהכול תקין, בחלק מהנושאים נמצאו ליקויים. אילו אמרה המבקרת: בדקתי את הנושאים האלה ונמצא תקין, ובדקתי גם את הנושאים האלה ובאלה היו ליקויים – זה היה נותן תמונה מאוזנת. לא ביקשנו ממנה, חס וחלילה, שתדפיס סתם דברים, אלא לפי בחירתה, כאשר היא עושה ביקורת וכתוצאה מהביקורת מוצאים שבעיריית עפולה הכול בסדר בנושאים מסוימים, אבל בנושאים

שאלו יהלום (מפד"ל):

או התור בקופת-חולים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

היא עשתה את זה הפעם. אז היא תגיד את זה.

היא ענתה שאיננה רוצה לעשות זאת. קיבלנו את דעתה.

דן תיכון (הליכוד):

היא אמרה לכם שהיא מבקרת המדינה, מבקרת.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

מהי הביקורת, זו שאלה של תפיסה. האם זה נכון שכאשר המבקר מוצא דבר טוב – שהוא יגיב גם על זה, או לא. היתה על זה מחלוקת. אבל מעולם לא ניסינו להכתיב לה, חס ושלום, מה היא תכתוב ומה היא לא תכתוב, אלא באותם מקרים שהיא מחליטה לבקר אותם והתוצאה היא חיובית – שלא תשמיט. את זה עשינו על סמך פניות של גופים אחרים. ראינו בזה דבר לגיטימי. גם לגיטימי שהיא לא קיבלה את עמדתנו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת זאבי מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת מגן. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני שר הכלכלה והתכנון, דוח מבקר המדינה מס' 42 התפרסם לפני הבחירות האחרות והיה לו משקל משמעותי מאוד בדעת הקהל ובתוצאות הבחירות, ועליכם לשלטון.

השתמשתם אז בססמה שכבשה את הרחוב: "מושחתים נמאסתם". אני רוצה באמצעותך לבקש למחזר את שלטי הרחוב, למסור אותם לנו בתמורה, ואתם תצאו נשכרים על כך בשני תחומים: א. תקבלו כסף; ב. אם לא תיתנו לנו אותם, אנחנו נכתוב "מושחתים ביותר, נמאסתם".

משה פלד (צומת):

היו"ר ע' עלי:

אולי תאפשרו לחבר הכנסת זאבי לדבר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני אומר לך, אדוני השר, אתם תרוויחו מזה פעמיים. פעם אחת תקבלו כסף כתוצאה מהמיחזור הזה; אתם כבר לא תצטרכו להשתמש בזה. שנית, אם לא נקבל את זה, אנחנו נצטרך לכתוב "מושחתים ביותר, נמאסתם". הבא נא את ההצעה הזו אל חבריך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מוותר. זה אותו רעיון. רציתי לקבל את הסטיקרים.

היו"ר ע' עלי:

אני מבין שיש הצעה אחת, לקיים דיון במליאה.

דן תיכון (הליכוד):

בדחיפות.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, לפי החלטות המליאה היום, סדר-היום שלנו יהיה עמוס מאוד. אני יושב כאן משעה 11:00. זה הנושא הרביעי או החמישי שהמליאה מחליטה שהדיון בו יתקיים בדחיפות. מישהו צריך להחליט מה דחוף ממה. הדברים שלך נרשמו. עם כל הכבוד, כשדורשים משהו מיושב-ראש הכנסת, צריך שיהיה גם היגיון. היום דיברנו על העובדים הסוציאליים, אמרתם: בדחיפות; דובר על העוני, אמרו: בדחיפות; כעת דוח מבקרת המדינה – דחוף. ובוודאי יהיו כאן עוד כמה נושאים שבהם יאמרו – דחוף.

דן תיכון (הליכוד):

מה לעשות שהממשלה הזאת יוצרת הרבה נושאים דחופים.

היו"ר ע' עלי:

נשאר לשיקולו של יושב-ראש הכנסת לקבוע. אני לא רוצה שהנושא יידחה, ואז תבואו בטענות אל יושב-ראש הכנסת.

רבותי, מי בעד ההצעה שהנושא של דוח מבקרת המדינה מס' 44 יכלול בסדר-יומה של הכנסת – יצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 15

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 15, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט, הצעת חוק המקרקעין (תיקון מס' 15) (שינוי רוב לצורך התקשרות עם ספקי גז), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. תודה.

הצעת חוק מועצה לאומית לתרבות היידיש, התשנ"ד–1994

הצעת חוק מועצה לאומית לתרבות הלדינו, התשנ"ד–1994 (הצעות חבר הכנסת ד' שילנסקי)

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו עוברים כעת להצעת חוק א'תצג – הצעת חוק מועצה לאומית לתרבות היידיש, ולהצעת חוק א'תצד – הצעת חוק מועצה לאומית לתרבות הלדינו, של חבר הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מביא שתי ההצעות ביחד.

היו"ר ע' עלי:

אלה שתי הצעות חוק נפרדות.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מביא אותן יחד, ואפשר להצביע עליהן ביחד או לחוד.

היו"ר ע' עלי:

נשמע את ההנמקה ביחד. ההצבעה תהיה נפרדת.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מנמק יחד.

רבותי חברי הכנסת, אחרי הוויכוחים הסוערים והלוהטים שהיו אני עובר לנושא שאני חושב שמאחד את כולנו, מאחד את כולם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חוק המועצה הלאומית לתרבות היידיש וחוק המועצה הלאומית לתרבות הלדינו באים ליצור מעמד לשפת היידיש ולשפת הלדינו, לתרבות הלאומית הטמונה בהן, וכן ליצור כלי ממלכתי אשר יעסוק בשיטתיות בנושא זה.

לתרבות היידיש ולתרבות הלדינו אין כיום שום מעמד אצלנו. לכן באים חוקים אלה ומבקשים להכיר במעמדן ובערכן.

אומנם נעשות כיום פעולות חשובות לשימור תרבויות אלה. אך מעבר לפעולות אלה ואחרות, מוצלחות ככל שתהיינה, נדרשת אסטרטגיה לטווח ארוך אשר תקיף שטחי פעולה מגוונים כגון חינוך, מחקר, שימור, יצירה, תרגום ואמנויות. לשם כך נדרשים גופים בעלי סמכות המסוגלים להתוות מדיניות כוללת ובעלת יכולת ביצוע, כדי שהתוצאות תורגשנה היטב בשטח.

על מנת להמחיש את המשקל העצום שהיה לשפות אלה בחיי היהודים ועד כמה מבטאים צליליהן נאמנה את העם, די להזכיר שלפני מלחמת העולם השנייה נמנו כ-11 מיליון דוברי יידיש. אין ספק שמדובר בערך לאומי שיש לשמרו ולהתגאות בו.

בעבר היה ויכוח בין יידיש לעברית. אני נמנית עם תלמידי וחניכי העברית. לא העלינו אז על דעתנו, וכמובן לא רצינו בזה, שהוויכוח יסתיים בצורה כה טרגית. היידיש נרצחה יחד עם דובריה, וכך קרה לחלק גדול מדוברי הלדינו. בין חומות השואה ראיתי את יהדות יוון הגדולה, הטובה, הבריאה, החסונה, המפוארת והאצילה. הם נמנו עם דוברי הלדינו וגורלם היה כגורל דוברי היידיש. אני זוכר

את אחינו יוצאי יוון, בשעות המעטות שהיו למרגוע הם היו נצמדים אחד לשני על מנת לחמם ולהתחמם האחד בשני והיו שרים שירים כה ערבים לאוזן, על-פי רוב גם מאוד נוגים, בשפת הלדינו. היתה זו הפעם הראשונה שפגשתי בשפה זו. הם אינם. האדמה בלעה אותם יחד עם שפתם. הגרמנים לא הבחינו בין דובר יידיש לדובר לדינו. יהודי אחד אתה, ואחד דינך, מוות.

הנתק בין הדור הצעיר ובין הנכסים התרבותיים שיצר העם היהודי בגולה הוא תופעה שלילית ומזיקה הגורמת לניכור בין הדורות ולדלדול משאביה הרוחניים של האומה.

יש לאפשר לדור הצעיר לגלות קווים נוספים בזהות היהודית שלו, להעמיק את שורשיו להכרת העבר שלו. תרבות היידיש ותרבות הלדינו יכולות למלא כאן תפקיד חשוב. יש לעגן את מעמד השפות האלה בחוק, כדי לקדם ולשמר בצורה נאותה ערך לשוני ותרבותי זה ולהבטיח את העברתו לדורות הבאים. כמו-כן יש ליצור זיקה חיובית בין היצירה בתפוצות ובין היצירה המתחדשת במדינת ישראל. כלל החברה בישראל יצא נשכר מחקיקה זו.

המועצה החדשה תייעץ, תסייע ותכשיר קאדרים חדשים של אנשי מחקר, חינוך, תקשורת, יוצרים ומתרגמים אשר יעסקו בטיפוח תרבות חיה ונושמת, תוך כדי סימביוזה מתמדת עם העברית וזרמי המחשבה ברוח בת-זמננו.

ביואר 1993 התקיימה במליאת הכנסת ישיבה חגיגית שהוקדשה לשפת היידיש ותרבותה. חברי כנסת המכונים "שמאל" חברו לחברי כנסת המכונים "ימין" וסיפרו בשבחה, העלוה על נס והביעו דעתם שחשוב להעביר לדורות הבאים את מכמניה. הצעת חוק זו שאני מביא בפניכם מבטאת קונסנסוס רחב זה, והיא במפורש על-מפלגתית ובאה לשרת צרכים של כלל האוכלוסייה במדינת ישראל.

חברי הכנסת, מה שהיתה היידיש ליוצאי מזרח-אירופה, היתה הלדינו ליוצאי ספרד וארצות הבלקן. היו לה שמות שונים לשפה הספרדית-היהודית הזאת: ג'ודיזמו, ג'ודיא, ספניול ואספניול, אך בארץ נפוץ השם לדינו, המצוי גם בכתבים קדומים. בשפה זו נוצרה תרבות יהודית רחבה, בין היתר: תרגום ספרי המקרא ללדינו ומתן פירושים להם, ספרי מוסר, דינים, לרבות ה"שולחן ערוך" של רבי יוסף קארו, תפילות ופיוטים שכל עדות ישראל משתמשים בהם גם בימינו אלה.

יידיש ולדינו, שני נכסי תרבות שהעשירו את חיי התרבות של היהודים בתפוצות הגולה והתעשרו מחיי היום-יום; יידיש ולדינו, שתי שפות שרוב דובריהן הושמדו בשואה ויחד אתם השפות בהן דיברו.

כמה אוהב אתכן יידיש ולדינו, יקרתן לי מאוד. איזה אוצר טמון בכן, אל נגמדו בראייה צרה, בוויכוח שהיה קיים פעם, שמזמן פג הגיונו מהעולם.

החוקים שהבאתי באים לשמר נכסי אבות, ואולי נצליח לתת להם פריחה ולספוג מהם את הטוב, היפה והנעלה.

חברי הכנסת, הבה נתעלה מעל קטנות, ניתן תנופה לשתי הצעות חוק אלה ונעבירן לוועדת החינוך והתרבות להכנתן לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שילנסקי.

שר החינוך והתרבות, בבקשה. אני מציע שהתשובה תהיה על שתי הצעות החוק.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בוודאי.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפני הכנסת מונחות היום שתי הצעות חוק שעניינן הקמת מועצות לאומיות לשתי תרבויות מרכזיות של העם היהודי בתפוצות. מטרת מועצות לאומיות אלה: להעמיק את הכרת התרבויות, לטפח את המחקר שלהן ולעודד את היצירה בת-זמננו בהן. כן יסייעו המועצות בשימור ובהקמה של מוסדות שבהם מתנהלת פעילות המתייחסת לשפות ולתרבויות היידיש והלדינו.

שתי השפות והתרבויות האלה, אשר יצירה מפוארת וחיים תוססים התקיימו בהן לאורך מאות בשנים, ראויות לשימור, לטיפול, לעידוד וליצירת מצב שבו יובטח כי לא תאבדנה לעם היהודי ולמדינת ישראל. יש לטפח שפות אלה כנכס תרבותי של העם היהודי, שחלק כה גדול ממנו נרצח, נשרף, נחנק למוות במהלך השואה.

מן הראוי גם כי נושאים אלו יהיו מסורים לאחראים בתחום זה ולא יישארו ללא דואג. גם אני גורס כי הנושא מצוי בתחום אחריותו של משרד החינוך, התרבות והספורט. ואכן, משרד החינוך מקיים פעילות בתחום הנחלת תרבות היידיש ועידודה, ועל הנושא מופקד מפקח ארצי ליידיש. מוסדות חינוך שונים הנהיגו את הוראת היידיש החל מכיתות ד' בבית-הספר היסודי ועד להכנה לבחינת בגרות ביידיש בבית-הספר התיכון.

בשנים האחרונות חלה התפתחות מעניינת בתפוצת היידיש בבתי-הספר. בשנת התשנ"ג למדו יידיש למעלה מ-3,000 תלמידים ב-52 מוסדות חינוך ממלכתיים וממלכתיים-דתיים במקומות שונים בארץ, והדרישה גדלה והולכת. רק לפני שבע שנים היו במערכת שלושה בתי-ספר שבהם למדו את שפת היידיש ותרבותה. גם את שפת הלדינו החלו מלמדים בבית-ספר תיכון, בינתיים רק בבית-ספר תיכון אחד. כ-30 תלמידים ייגשו השנה לבחינת בגרות ביידיש.

מבנה פעילות דומה ראוי שיתקיים, לדעתי, גם לגבי תרבות הלדינו, ואני מתכוון לפעול בעניין זה. במשרד החינוך והתרבות קיים כבר שנים אגף למורשת תרבות עדות המזרח, ובמשך השנים האגף הזה עשה עבודה חשובה מאוד כדי לחקור, לפרסם ולהכין חומר לימוד לבתי-הספר.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מאז מלחמת השפות, מאז גדוד מגיני השפה, מאז הססמה "עברי דבר עברית" חלפו הרבה שנים וגם מושגים. שפת היידיש ושפת הלדינו הפכו להיות שפותיה של יהדות שחלקה הגדול הושמד בשואה. אין לנו היום יחס של התנשאות על השפות האלה, אין לנו יחס שבו אנחנו שוללים את תפוצתן של שפות אלה במערכת שלנו. להיפך, אנחנו רואים בהן לא רק שריד ופליט לקהילות יהודיות שנכחדו אלא גם תרבות וספרות הראויים ללימוד וליצירה.

אילו היה מדובר בהצעות להקמת מועצות לאומיות במסגרת משרד החינוך והתרבות ולא במועצות סטטוטוריות עצמאיות, היתה הממשלה תומכת בכל לב בעניין זה, אך יש לממשלה החלטה עקרונית נגד הקמת גופים סטטוטוריים עצמאיים שאין להם מימון משלהם ובלאו הכי יזדקקו לכספי משרד החינוך והתרבות. משום כך, למרות התמיכה שלי ברעיון עצמו ואף שאני מברך את יוזם ההצעות על יוזמה זו, הממשלה לא תוכל להסכים להקמת גוף סטטוטורי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת שילנסקי, אתה רוצה להשיב?

דב שילנסקי (הליכוד):

לא.

היו"ר ע' עלי:

נצביע.

משה נסים (הליכוד):

נעביר לוועדת הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

מי בעד העברת הצעת חוק מועצה לאומית לתרבות היידיש, התשנ"ד-1994, לוועדת הכנסת, שתחליט באיזו ועדה היא תידון? מי נגד?

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מועצה לאומית לתרבות היידיש, התשנ"ד–1994,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

הצעת החוק תועבר לוועדת הכנסת, שתחליט באיזו ועדה הנושא יידון להכנתו לקריאה ראשונה.

מי בעד העברת הצעת חוק מועצה לאומית לתרבות הלדינו, התשנ"ד–1994, לוועדת הכנסת, שתחליט באיזו ועדה היא תידון? מי נגד?

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מועצה לאומית לתרבות הלדינו, התשנ"ד–1994,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

דן תיכון (הליכוד):

תצרף את קולי.

יוסף בא-גד (מולדת):

גם את קולי.

היו"ר ע' עלי:

אני לא מצרף שום קול.

ובכן, בעד – 20, נגד – 2, הוחלט לאשר את הצעת החוק ולהעביר אותה לוועדת הכנסת, שתחליט באיזו ועדה יידון הנושא להכנתו לקריאה ראשונה. אני מברך את חבר הכנסת שילנסקי על ההצעות.

חבר הכנסת בא-גד, חבר הכנסת תיכון, אני לא מצרף את קולותיכם. אילו ישבתם במקומות והצבעתם זה היה נקלט.

יוסף בא-גד (מולדת):

יש נוהל.

היו"ר ע' עלי:

עם כל הכבוד, אני לא רוצה ליצור תקדים. כשהקולות שלכם יוכלו להכריע – יש לזה משמעות; הפעם אין לזה משמעות, ואני לא מצרף את קולותיכם.

הצעה לסדר-היום

ההפגנות נגד פגיעה בקברי קדמונים ביפו העתיקה

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בהצעה לסדר-היום מס' 3896: חילול קברים יהודיים עתיקים ביפו – של חבר הכנסת שפירא.

קריאה:

הוא לא נמצא.

היו"ר ע' עלי:

הוא לא נמצא כאן.

אנחנו עוברים לנושא הבא: ההפגנות נגד פגיעה בקברי קדמונים ביפו העתיקה – הצעה לסדר-היום מס' 4011, מאת חבר הכנסת שלמה בניזרי; בבקשה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, סוגיית הקברים או פגיעה או חילול קברים במדינת ישראל – אם זיכרוני אינו מטעני, אני חושב שזו הפעם הרביעית או החמישית בקדנציה הזאת שאני זוכה לדבר בנושא הזה ולבוא ולכאוב את כאבם ולהרים את צעקתם של אותם שוכני עפר, שלא מסוגלים לבוא ולדבר או להרים קול צעקה ולומר "אנא הניחו לנו".

שלא יתקבל, חלילה וחס, הרושם שאנחנו, היהדות החרדית, או הדתיים, איננו מעוניינים בחפירות ארכיאולוגיות. אדרבה, אני חושב שאחד הדברים שיכולים לחזק את מעמדנו ואת אחיזתנו בארץ-ישראל – מובן שאנחנו לא זקוקים לזה כל כך כשיש לנו התנ"ך, שמבסס את אחיזתנו המציאותית בארץ-ישראל, אבל זה עוד נדבר, אני חושב, שגם כן מחזק וגם כן מקשר את עם ישראל לארצו. כך שאנחנו לא מתנגדים ואין לנו שום התנגדות לכל נושא החפירות הארכיאולוגיות. אדרבה, כאזרח מדינת ישראל אני הולך פעמים רבות עם ילדי לבקר באתרים ארכיאולוגיים, לא רואה בזה שום דבר, אדרבה ללמוד ולהכיר את עברו של עם ישראל.

אבל מפה, להכיר וללמוד ולנתח כל דבר בהיסטוריה היהודית, ועד פגיעה בכבודם של שוכני עפר, אני חושב שהגיע הזמן, שמדינת ישראל, שנקראת מדינה נאורה, אולי יפסיקו ויעשו חשבון, אולי ייתנו הוראות מפורשות שיפסיקו אותם ארכיאולוגים עם כל הרצון שלהם להשיג מטרות וכל מיני תגליות ארכיאולוגיות, שייזהרו קצת בכבודם של המתים.

לא ייתכן שיבואו ויטענו טענות שונות ומשונות. יש טענה אחת שאומרת: מה קרה לכם, אתם "אתרא קדישא"? זה עצמות של גויים, זה לא עצמות של יהודים. מה זה משנה? מה זה משנה? זה בן-אדם וזה בן-אדם. זה שיש להם נשמה שונה, זה משהו אחר. אבל שניהם נבראו בצלם. לא ייתכן לבוא ולטעון: אלה עצמות של גויים, לכן תניחו לנו. תארו לכם, שעצמות של יהודים שנמצאות במדינות ערב או במדינות אחרות בעולם, יבואו הגויים ויגידו: תשמעו, אנחנו לא נוגעים בעצמות של גויים, אנחנו נוגעים רק בעצמות של יהודים. האם זה לא ייראה אבסורד? לעניין כבודם של המתים זה לא משנה – יהודי או גוי. אנשי "אתרא קדישא" עושים מלאכתם נאמנה, בלי להבדיל בין יהודי ובין גוי.

או שיש אומרים: אלה עצמות ישנות. נדמה לי שחוק הארכיאולוגיה אומר, שאפשר עד לפני 200 שנה. תארו לכם שיבואו ויחפרו היום קברים של אנשים שנהרגו לפני 10-20 שנה, שהקרובים שלהם עדיין חיים, ויגידו: לצורך חפירות ארכיאולוגיות, לראות אם גוף האדם השתנה, אולי נצליח להגיע לאיזו תגלית. האם הדבר לא ייראה מוזר? האם הדבר לא יכאב? אנחנו לא מבדילים בין עצמות מן העבר ובין עצמות מן ההווה.

אומנם הכותרות בעיתונים: עשרות חרדים ניסו שוב למנוע את החפירות באתר העתיקות ביפו. קודם כול, אני אומר שזו תעודת עניות לחברה במדינת ישראל, שרק חרדים, שאין להם שום אינטרס אישי, באים. ואיך כתוב פה: הם השתרעו על הרצפה עם בגדיהם וחטפו מכות. לקחו אותם לבתי-סוהר. רק הם עושים את זה. זו צעקה שצריכים להרים כל אזרחי מדינת ישראל, לקום ולזעוק את זעקתם של אלה שאינם יכולים לזעוק. סך הכול, יש להם אינטרס אישי? מה האינטרס האישי שלהם? הם פשוט מבינים שמדובר פה בכבוד האדם.

אנחנו, שמאמינים בהישארותה של הנפש ושיש עדיין קשר עם הגוף שאומנם מתפורר באדמה, אנחנו אולי מבינים קצת יותר את החומרה של הדבר, אבל אני חוזר ומדגיש, זו תעודת עניות לחברה שמזלזלת. אם אדם מזלזל בעצמות של מתים, תאמינו לי שאחר כך הוא יזלזל בעצמות של חיים. אנחנו צריכים לגלות בחברה שלנו רגישות יתר לכל הדברים הללו, שלכאורה הם נראים לנו דברים קטנים, פעוטי ערך; מה אתם עושים עניין מכל דבר. איך רבותינו אומרים: והיה עקב תשמעו, רבותינו אומרים: עקב – דברים שאדם דש בעקבו. כשאתה מזלזל בדברים הקטנים הללו, אתה מגיע אחר כך לפגיעה בדברים הרבה יותר גדולים.

תאמינו לי, לחתולים ולכלבים דואגים יותר. כל יום אני פותח את העיתונים במדינת ישראל ורואה שיש הרבה גורמים שדואגים להם. פה כלב נפגע, פה עשו לכלב משהו. אני באמת מצדיק זאת ושמח שיש אגודות שעניינן בעלי-החיים. אבל יש גם כן אגודות שדואגות לא רק לבעלי-חיים, אלא לבעלי מתים. אנחנו צריכים לבוא ולרומם אותם ולהגיד: אשריכם, אשריכם שנתפסתם שבאתם להגן על כבודם של המתים.

אני לא רוצה להאריך פה בכל מיני סממאות ומלים מיותרות. אדוני השר, בדרך כלל, בפעמים הקודמות, בשלוש-ארבע הפעמים הקודמות מי שענה היה שר המשטרה, מכיוון שהיו פגיעות קשות באוכלוסייה החרדית; היו הפגנות קשות מאוד. הפעם, ברוך השם, זה לא התפתח לממדים כאלה של אלימות, ואני שמח על כך. אבל אני יודע שאצלנו זה חומר נפץ שבכל רגע יכול להתפוצץ, ואני חי בשכונה חרדית ואני רואה כל פעם שהבד"צים למיניהם באים ומרגיעים את הציבור, שמנסים אולי להגיע בדרכים של פשרה.

אולי כבוד השר ידאג לכך שיצאו תקנות יותר ברורות, יותר מפורשות, שארכיאולוגים לא רשאים לעשות ככל העולה על רוחם כדי להגיע ליעדיהם כפי שהם קבעו להם. יש כבוד המתים שנמצאים על הדרך, לפיכך צריכים להימנע.

זו הבקשה הצנועה שאנחנו רוצים להגיש לפניך, לדאוג לכך שאותם ארכיאולוגים יימנעו מכל אותם מעשי עוולה הפוגעים לא רק בכבוד המתים אלא גם בכבוד החיים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בניזרי. שר החינוך והתרבות, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת בניזרי, אני רוצה לומר לך, שרשות העתיקות, ועמה עשרות הארכיאולוגים שעובדים במסגרתה, לא רוצה לפגוע לא ברגשותיך ולא ברגשות עמיתך, לא ברגשות הציבור הדתי והחרדי ולא בכבוד המת.

רשות העתיקות, לפי הנחייתי, פועלת לא רק על-פי החוק אלא גם על-פי סיכומים שהיו מקובלים בכל הממשלות, לרבות בממשלות שבהן השתתפו מפלגות חרדיות.

ואני רוצה לומר, שגם בפגישה שהיתה לנו עם כמה חברי כנסת סיכמנו שנקים מחדש ועדה פריטטית שבפניה נביא חילוקי דעות, וכתבתי לראש הממשלה בנושא זה, ואני משוכנע שנפתור את העניין הזה בדרכי שלום.

אני רוצה להגיע לעניין שהיה ביפו. אני חושב שיש כאן איזו אי-הבנה. קודם כול, רבותי חברי הכנסת, בשל עבודות הפיתוח הגדולות בהיקף חסר תקדים בשנים האחרונות, גם במערכת הכבישים וגם בפעולות הבנייה, עקב העלייה הגדולה, אנחנו נתקלים בצורך לחפור חפירות הצלה בעשרות מקרים. אני מבקש לומר לכל חברי הכנסת שומרי המצוות, הדתיים והחרדיים, שאילולא חפירות ההצלה האלה כבוד המת ומנוחת המת היו נפגעים הרבה יותר ובצורה הרבה יותר חמורה. מכיוון שאנחנו מונעים את הריסת הקברים. מי מונע מבולדוזרים לחפור ביפו? חבר הכנסת בניזרי, אילולא רשות העתיקות, לא היה הדבר הזה בא לידיעת הציבור, וזו האמת. זה היה המצב לפני שהוקמה הרשות ולפני שהתחלנו להקפיד על העניין הזה. משום שיש אינטרסים פרטיים, כלכליים ומסחריים בעניין הזה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

במקום להכניס עצמות למוזיאונים תכניסו אותן לקבר ישראל.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אנחנו לא מכניסים למוזיאונים בכלל. באותו מקרה אחד ויחיד שחבר הכנסת הרב עזרן דיבר עליו, היה מדובר בעצמות שנתגלו במסגרת מבצע-מגילה, לפני היות הציביליזציה בכלל; אחד הממצאים הנדירים ביותר בעולם של איש קדמון, צייד עם קשת שבורה, אחד הממצאים המדהימים ביותר, הייתי אומר לפני היות היהדות.

אין שום כוונה, ואני מכיר את ציבור הארכיאולוגים, אני מכיר גם את מנכ"ל רשות העתיקות, אני אומר לך, אני מבטיח לך, שאין שום כוונה כאן לפגוע ברגשות. יש כוונה בחפירות ההצלה האלה להציל את העתיקות, לפרסם חומר מדעי לגביהן, ולדאוג לקבורה נאותה של העצמות על-ידי משרד הדתות.

כך עשתה רשות העתיקות ועושים הארכיאולוגים לגבי עצמות הנפטרים ביפו. אני שמח גם שמנענו התנגשות בעניין הזה. בכל מקום שאפשר להגיע לפשרה בעניין הזה אנחנו מגיעים לפשרה.

אני רוצה לומר דבר אחד. לו היינו מונעים עצמנו מחפירה ארכיאולוגית לא היו בידינו שכיות החמדה של ארצנו; לא בית-שערים, לא עיר-דוד, לא עשרות אתרים שיש להם גם חשיבות מדעית וגם חשיבות תרבותית ורגשית. ובכל המקומות האלה, על כל פנים מיום שקמה רשות העתיקות, שפעלה קודם לכן תחת השר זבולון המר, השר נבון, השרה שולמית אלוני והיום אנוכי, אין רצון לפגוע בשום פנים ואופן ברגשות שאתה שימשת להם לפה.

אבל מכיוון שהרגשות האלה הם אמיתיים ואותנטיים, אני מציע שנעביר את ההצעה לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. יש כאן כמה הצעות להסיר. חבר הכנסת ונונו, בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, אני מבקש להעלות נושא עצוב וכאוב, המתמשך שנים רבות, של חילול הקברים והמצבות, הזנחה, עזובה, העדר שירותים ושמירה, בבית-העלמין בהר-הזיתים, בחלקה הספרדית. מי שמבקר שם, חש בושה על ההפקרות השוררת שם ועל חילול השם. מצבות שבורות ומנותצות, קוצים ודרדר, לכלוך וזוהמה, העדר מגרש חנייה, העדר ברזי מים ושירותים והעדר שמירה. אין נוכחות של שומרים ושל עובדי חברה-קדישא.

אנחנו, שהתלוננו נגד השלטון ההאשמי על חילול הר-הזיתים, על חילול המצבות, אנו עצמנו אדישים ותורמים לחילול המקום. אני קורא לראש הממשלה, לשר החינוך, לעיריית ירושלים, למועצה הדתית ולחברה-קדישא, לתקן את החרפה ולהחזיר את הכבוד להר-הזיתים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. היות שהיתה כאן אי-הבנה והיו פתקים במקביל לסגן המזכיר ולי, אפשר לחבר הכנסת רביץ ולחבר הכנסת פרוש להעיר הערה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, לפני זמן-מה קיבלתי בתשובה על מכתבי מכתב מסגן היועץ המשפטי של משרדך, ובו הוא הביע את דעתו המשפטית, שעצמות אדם אינן כלולות במסגרת חוק רשות העתיקות. לאמור, הן אינן עתיקה על-פי החוק. יוצא אפוא, שלרשות העתיקות אין שום רשות יותר מאשר לי ולך לגעת בעצמות אדם. הפניתי את התשובה הזו גם אליך, אדוני השר, וגם אל שר המשטרה. שר המשטרה נבון מאוד, וגם קציני משטרה אשר פונים אלי מגלים מבוכה. הם שואלים, כיצד נתמודד נגד רשות העתיקות?

שר המשטרה פנה אל היועץ המשפטי לממשלה, שיפסוק כפוסק אחרון, מה לעשות במקרה כזה. אני מסכים שיהיה בירור משפטי עד הסוף, אך אני שואל אותך, אדוני השר, כמשפטן: כאשר יש לפחות ויכוח משפטי, ויש לי חוות דעת של משפטן שלך, אשר אומר שעצמות אינן עתיקה ולכן אסור להם לגעת בהן – לפחות יש לנקוט צעד של "שב ואל תעשה", עד לבירור העניין. מדוע בכוח? מדוע בדווקא? מדוע להביך את המשטרה? מדוע להכות יהודים, אשר באים במקרה הזה להגן על החוק, נגד פורעי החוק שהם במקרה זה אנשי רשות העתיקות?

אני מקבל את כל מה שאתה אומר, על החשיבות ההיסטורית ועל שכיות החמדה. לכן אני מבקש, אנא תן הוראה – ואתה רשאי לתת את ההוראה – שיפסיקו היום וימתינו. זה המתין אלפיים שנה, זה יכול להמתין עוד חודש, עד לבירור הסופי כיצד לנהוג במקומות כאלה ולשמור על כבודם של החיים והמתים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פרוש, היות שהרב שפירא לא היה, וגם לאגודה היתה אותה הצעה לסדר-היום, אאפשר לך דקה. אחרי הפנייה שלך, אני יכול לא להיענות?

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אדוני השר, מתוך הקשר היומיומי עם שר החינוך והתרבות בנושא זה, יש לנו הערכה ליחסו ולגישתו לבעיה. אבל אני חייב להעמיד את המצב כמו שהוא: לצערנו הגדול, קיים נתק עמוק בין שר החינוך והתרבות ובין רשות העתיקות. מדי יום ביומו מזעיקים אותנו ומודיעים, כי אנשי רשות העתיקות, הם אשר פוגעים בקברים. הם עושים זאת בחסות המשטרה. אני פונה אליך ומבקש ממך בכל לשון של בקשה, להתחשב בכך, כי זה גורם לסערת רוחות, וזה פוגע קשה מאוד.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת פרוש. חבר הכנסת בניזרי, האם אתה מסכים שהצעתך תידון בוועדה?

שלמה בניזרי (ש"ס):

כן.

היו"ר ע' עלי:

איזו ועדה?

שלמה בניזרי (ש"ס):

ועדת החינוך והתרבות.

דב שילנסקי (הליכוד):

אמרו ועדת הפנים.

היו"ר ע' עלי:

יש אפשרות גם לוועדת הפנים. אם אתה רוצה שהנושא יועבר לוועדת החינוך, בבקשה. מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת בניזרי לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת?

דב שילנסקי (הליכוד):

נעביר לוועדת הכנסת, אשר תחליט.

היו"ר ע' עלי:

אם אתה מבקש שהנושא יועבר לוועדת הפנים, נעביר אותו לוועדת הכנסת, אשר תחליט.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 9, אין מתנגדים, אין נמנעים. היות שחבר הכנסת שילנסקי עומד על דעתו, נעביר את הנושא לוועדת הכנסת, אשר תחליט באיזו ועדה יידון הנושא.

הצעות לסדר-היום

אירועי דמים בחברון ובבית-חג"י והתקרית ביריחו

היו"ר ע' עלי:

נמשיך בסדר-יומנו העמוס: אירועי דמים בחברון ובבית-חג"י והתקרית ביריחו; הצעות לסדר-היום מס' 4036, 4041, 4042, 4054, 4056, 4062, 4065, 4077 ו-4013. ראשון הנואמים – חבר הכנסת דב שילנסקי.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי השר המשיב?

היו"ר ע' עלי:

סגן שר הביטחון, שתיכף ייכנס. בדרך כלל, סגן שר הביטחון מקפיד להיות כאן, ולא ננקוט סנקציות, אם הנואם מסכים.

דב שילנסקי (הליכוד):

הייתי עומד על כך, אבל יש לי הערכה גדולה לסגן שר הביטחון, כאדם וכממלא תפקיד, ואני ער לכך שהוא נמצא כאן תמיד הרבה שעות. אם כי הייתי רוצה שישמע אותי, לא ארצה לפגוע בו בעניין זה.

היו"ר ע' עלי:

הוא בדרך, לכן אפשר להתחיל.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מנהג הוא בעם ישראל, שהמשפחה קורעת קריעה באובדן בן משפחה. מולדת היא גוף חי, מולדת היא אמא. פעם היינו שרים, אבות תנועת העבודה ומייסדיה היו שרים: אנחנו שרים לך מולדת ואמא, את שיר השירים לעמל; ובבית אחר: את שיר השירים של חייל. מולדת היא אמא, היא גוף, גוף עם זרועות. ממשלת ישראל העכשווית המיתה בתוך שבוע ימים שתי זרועות מהגוף – עזה ויריחו. בצדק היו יהודים שקרעו קריעה, ושמעתי גם שיש כאלה היושבים שבעה.

איך, איך הובילה אותנו ממשלה זו לאסון כזה? עמדתי לגבי ארץ-ישראל, אדוני היושב-ראש, לגבי ארץ-ישראל בשלמותה, גלויה, ידועה ועקבית. יש כאלה שדעתם שונה מדעתי. שמעתי אומרים, כי כאשר יש גנגרנה, דהיינו מוגלה המתפשטת באיבר כלשהו מהגוף, חייבים לקטוע אותו. למשל, אם זה ביד, חייבים לקטוע את היד על מנת להציל את הגוף. אני יודע שכאשר קורה דבר כזה, בוכים ועושים זאת בעצב. איך הם שמחים כאשר הם עושים את זה? איך הם עולזים? אני רואה את התאווה בעיניהם. פה יש חברי כנסת המדברים על קטיעת איברים מן הגוף החי של ארץ-ישראל, והם שמחים ועולזים. שמחה עליהם, שמחה גדולה עליהם. אתם אומרים שמוכרחים, ואני לא מסכים אתכם. אך לפי שיטתכם, אם אתם אומרים שמוכרחים, תזילו דמעה. מה אתם שמחים? זו תופעה שאינני יכול להבינה.

בליל-שבת ובשבת פינה צה"ל מחנות ברצועת-עזה. ודרך אגב, חברי ש"ס, היכן אתם? חבר הכנסת בניזרי, יושב-ראש סיעת ש"ס, אני שומע אתכם מדברים על שבת, על קודשי האומה. היכן אתם? למה אתם משלימים עם חילול שבת כזה ושותקים?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הם יצביעו אי-אמון ביום שני.

דב שילנסקי (הליכוד):

בגלל חילול שבת פעוט מזה ויתרה המפד"ל בזמנה על תיקים. אתם יודעים מה זה שאדם מוותר על תיק של מיניסטר, עם פלאפון? אז לא היה פלאפון אבל על "וולבו" ומזכירות, משרדים ועוזרים הם ויתרו. הם עזבו את הממשלה ואף הפילו אותה. איפה אתם?

אצלי אין הבדל, אצלי כל יהודי שהוא יהודי מאמין – ואני לא כל-כך משתמש בביטויים "דתיים" "חילונים", אבל לפי המושגים המקובלים המפד"ל הם הכיפות הסרוגות; ואתם, איך שאומרים, החרדים. איפה אתם? לכו ללמוד אצל הכיפות הסרוגות איך לשמור, איך לא למכור את עצמכם בגלל כיסא, כשמדובר בדבר עקרוני. אבל אמרתי זאת רק דרך אגב.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אין לנו שום כיסא.

דב שילנסקי (הליכוד):

בליל-שבת האחרון, בחשכת הליל, פינו חיילי צה"ל את ג'באליה. פינו? איזה ביטוי ציני. בחשכת הליל, כגנבים בלילה, חמקו חיילי צה"ל משם. ראינו את התמונות.

אמש צפינו בטלוויזיה, ואוי לעיניים שראו כך: חיילי צה"ל בורחים מהרצועה תחת מטר אבנים. אני שואל את הממשלה: לאן הבאתם את צה"ל המפואר, שעליו ביטחוננו וגאווותנו?

ממשלה תבוסנית זו לימדה את הערבים לחשוב, שהנה הישראלים נהיו שונים ממה שהיו. הם מאמינים עכשיו, שבראשות מדינת היהודים ממשלה חלשה וחסרת אופי, והיא לימדה אותם שאם מרביצים ביהודים, אם מפעילים נגדם טרור באבנים ובכדורים, הם נבהלים ובורחים. ואז בא ה"יאללה, עליהם". בטעות חשבנו שהיהודים הם בני-חיל עזי-רוח. פחדנים הם. ראיתם איך הם בורחים?

לכן מגיעים למסקנה – להפעיל טרור נגד היהודים. כך באו הקורבנות הנוספים, וכך נוספו לנו השבוע שני קורבנות על 50 החללים, מאז ההסכם המחפיר שעשתה הממשלה הזאת, שהיא קוראת לו הסכם השלום.

אל פחד, אומרים עכשיו אויבינו בינם לבין עצמם ואף מצהירים בגלוי: נכה ביהודים, נשחט אותם, נעשה בהם ג'יהאד, כדברי יאסר ערפאת, מלך המשיח של ממשלה זו, לאחר שהוא קיבל על מגש של כסף – על מגש של כסף? על מגש מלא כסף וזהב הגשנו לו גם את עזה, גם את יריחו וגם כסף וזהב, ואנחנו הולכים בעולם היהודי ובכל העולם, מושיטים יד ומשנוררים: תנו לנו כסף, אחינו היהודים, כדי שנוכל לתת לשלטון החדש, השלטון העוין ליהודים שאנחנו הקמנו.

הם קוראים עכשיו ופועלים, לאחר שקיבלו את עזה ויריחו, ואומרים: נגרש אותם תחילה אל מעבר לקו הנקרא "ירוק", ואחר כך לקו הכחול, לים.

חברי הכנסת הקרויים "שמאל", האינכם מבינים זאת? הטחו עיניכם מראות? מה קורה אתכם? הרי אתם יהודים כמונו, הרי גורלנו משותף הוא. האם אינכם יכולים להתעלות מעל ססמאות? אתם רוצים שלום. גם אני ואנחנו רוצים שלום, אך אנו רוצים גם מולדת, גם חיים במולדת בארץ-ישראל, במולדתנו ההיסטורית, במולדתנו הנצחית. שלום הוא מושג כביר ונעלה, אך אין השלום קודם לחיים. אם אין לנו חיים, זה שלום?

עת צרה היא לישראל, חברי הכנסת, עת צרה היא לישראל, חברי הקואליציה. דעו לכם, ארץ-ישראל חזקה מכם וגם עם ישראל חזק מכם. תתאוששו, תחזרו לציונות, ואם בעת הזאת תמשיכו ותדרדרו את העם והארץ – רווח והצלה יעמדו לעם הזה, ואינני רוצה להמשיך לא באסוציאציה ולא בציטוט; חס וחלילה ההמשך הזה.

ולבסוף, אני רוצה להגיד כמה משפטים מכל הלב, משהו מאוד כן מעומק הלב, לחברי סיעתי. הרי המאזינים יגידו לי: קשוט עצמך תחילה. היכן אתם הליכוד בשעת מבחן זו, בשעה גורלית זו, במה אתם עוסקים? ממשיכים במריבות, בסכסוכים ישנים?

אני יודע שלא טוב לגרד את הפצעים בפומבי, ואני מנסה בשקט לעשות על מנת לתקן את המצב. אבל אני חושב שהגיע הזמן, ואני מרשה לעצמי להתעלות מעל מסגרת מפלגתית כדי להגיד את דברי ברבים, ולפנות אל כל ראשי תנועת הליכוד מעל במה זו, ואני עושה את זה בפומבי ואומר לראשי תנועת הליכוד ולחברי תנועת הליכוד: הבה נתעלה, נשכח את כל הדברים שהיו לפני רעידת האדמה הזו; רעידת אדמה יש כאן. הבה נתעלה כולנו ונתאחד. יש משפחות שבהן הילדים מסוכסכים, אך כשקורה אסון במשפחה אז כולם באים, כולם אומרים קדיש, כולם יושבים יחד שבעה, כולם מתאחדים, כולם נהיים כאחד. יהודים קרעו קריעה, יהודים ישבו שבעה, ואנחנו נעסוק בדברים ישנים חסרי ערך?

הבה נתאחד כולנו, כל ראשי הליכוד, כל חברי הליכוד, כל נאמני ארץ-ישראל – מראשון ועד אחרון, נצא כולנו לרחובות ונזעק זעקה גדולה, את זעקת ארץ-ישראל ואת זעקת הקורבנות החפים מכל פשע, שנרצחים כמעט מדי יום בגלל חטא אחד ויחיד – שנולדו הם יהודים ונמצאים הם בארץ אבותיהם, מולדתם, ארץ-ישראל.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שילנסקי. חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, סעיף 9 של הסכם קהיר עוסק במינהלת כוח המשטרה הפלשתינית; כמוהו גם סעיף 3 בנספח 1. קראתי, ושבתי וקראתי בהם, כדי למצוא אסמכתה לכניסתו של צבא המחבלים, הנקרא "צבא השחרור הפלשתיני", לתחומי עזה ויריחו.

חטיבת אל-אקצה של צבא השחרור הפלשתיני, בראשותו של גנרל, נכנסה ליריחו, קבעה את מפקדתה במחנה-חנן והסבה את שמו למחנה אל-אקצה. חטיבת אל-באדר נכנסה לרצועת-עזה. חטיבות נוספות של צבא המחבלים בדרך.

רוצחי הילדים מאביבים וממעלות, שורפיה של עפרה מוזס ובנה ושל רחל וייס ושלושת עולליה, שהם הנקלים ברוצחים והשפלים בפורעים, הולבשו במדי שוטרים והם יהיו מעתה המפקחים על הסדר הציבורי. שמעון פרס דואג לרווחתם, תורם להם מיליונים רבים על חשבון ישראל ומתרים את יהדות העולם למענם וכן את ממשלות העולם. צה"ל מוסר להם מתקנים מסודרים, ארצות-הברית תספק להם רכב ואמצעי לחימה, ועם ישראל יעמיד את המועמדים לרצח.

מדווח לי תושב מצפה-יריחו, שביקש שלשום לרדת להתפלל בבית-הכנסת ביריחו: הוא הודיע על כך למג"ב, שהזמין עבורו ליווי של מג"ב ושל פלשתינים. לאחר נסיעה קצרה עצרו אנשי אש"ף את השיירה, יצאו בנשק דרוך, תלשו את דגל ישראל מרכבו ומנעו את המשך הנסיעה. קצין מג"ב הרים את הדגל, ושוטר מג"ב אמר: אם לא היית עוצר עכשיו, הם היו יורים בך והורגים אותך. אלה הם סידורי הביטחון שהסכימו עליהם בטאבה ובקהיר? את זה כתב סגן הרמטכ"ל? על זה חתם שר הביטחון רבין?

ג'בריל רג'וב, טרוריסט ורוצח, שנידון שתי פעמים למאסר עולם ושוחרר בעסקת ג'בריל הזכורה לדיראון, ושוב נעצר וגורש ללבנון, שב עכשיו לארץ-ישראל כמפקד במשטרה הזאת. עוד בטרם חצה את גשר הירדן אמר: אינני מצטער על שום דבר שעשיתי. האלימות היא האמצעי להגיע לשלום. הוא היה גם מהתובעים הנמרצים לחידוש האינתיפאדה. אתו ועם שכמותו עושה ממשלת רבין את עסקת השלום, אתם בונים "צעדים בוני אמון"; אתו ועם פייצל חוסייני, רמטכ"ל האינתיפאדה, ומעל כולם שליח השלום עלי אדמות יאסר ערפאת, שהכריז כי הג'יהאד יימשך ואמר: עליכם לבוא ולהילחם ולפתוח בג'יהאד כדי לשחרר את ירושלים.

יאסר ערפאת, שנדרש לנושא, התפתל בהסברים כאילו לג'יהאד יש מובן אחר מאשר מלחמת קודש בכופרים, וההסברים שלו סיפקו את שמעון פרס. מה היה אומר שר החוץ לו אני הייתי קם ומכריז: המלחמה תימשך. עליכם לבוא ולהילחם ולפתוח במלחמה כדי לשחרר את נחלות מנשה, גד וראובן? אחר כך הייתי מסביר, כי המונח "מלחמה" בעברית הוא רחב ומקיף, והכוונה היא מלחמה בשממה, מלחמה בבערות, מלחמה בעוני, מלחמה ברעב, מלחמה בשנאה.

ערפאת ומרעיו מהתלים בממשלת רבין, ודומה כי האחרונים נהנים מכך. הערבים רק מקבלים, והם עושים טובה שהם מקבלים. על כך אומרים לנו שהם ייתנו שלום, ואת השלום הזה ראינו השבוע בצומת בית-חג'י כאשר יהודים נרצחו, וברחובות חברון כאשר יהודים שוב נרגמו, ובהתנקשות בכביש לנצרים, והיורים ברחו לארץ המקלט הנקראת "אוטונומיה". כאשר תשוב ממשלת ישראל להיות בידיים יהודיות כל זה ישתנה, חייב להשתנות.

שמענו את קריאת הקרב של ראש הג'יהאד. זוהי חלוקת עבודה מטורפת: הצבא המנצח נסוג, פרחחי האבנים והסכינים הופכים לשוטרים, אנחנו קוברים את מתינו, ומנהיגינו מרגיעים אותנו באמירה אווילית, שאלה הם "קורבנות השלום". "קורבנות השלום" – אלה שתי מלים שאינן יכולות להצטרף. אם יש קורבנות – הרי זוהי מלחמה, ואם יש שלום – אז אין קורבנות. רק בבית-היוצר של פרס וביילין, בהשראתו של אחמד טיבי, יכול לצוץ צירוף מוזר כזה כמו "קורבנות השלום". כאשר תשוב ממשלת ישראל להיות בידיים יהודיות כל זה ישתנה, חייב להשתנות.

איננו רוצים להשלים עם "קורבנות השלום" כחלק מהווייתנו. היהודים שבו למולדתם כדי לחיות בה ולא כדי למות בה. למות למענה – כן, אבל לא למות בה סתם כך כ"קורבנות שלום". כאשר תשוב ממשלת ישראל להיות בידיים יהודיות כל זה ישתנה, חייב להשתנות.

ישראל היא מדינה ריבונית, עם צבא מנצח, והיא זוחלת ומתרפסת בפני רב-מרצחים ורב-שקרנים. פרס עדיין לא קלט שאנחנו לא עוד בגטו, וערפאת איננו מעצמה. הוא נהיה לידידו של ערפאת, שהוא ידידו של הקצב מבגדאד, והם מזמרים ביחד: "אני לדודי ודודי לי". כאשר תשוב ממשלת ישראל להיות בידיים יהודיות כל זה ישתנה, חייב להשתנות.

רפאל יאירי מקריית-ארבע ומרגלית שוחט ממעלה-לבונה, השם ייקום דמם, נרצחו ליד בית-חג"י, וכך מגיע מניינם של "קורבנות השלום", מאז חגיגות אוסלו, ל-52. כאשר תשוב ממשלת ישראל להיות בידיים יהודיות כל זה ישתנה, חייב להשתנות.

ממשלה ריבונית, המכבדת את עצמה ואת עמה, היתה צריכה לעת הזאת להגיד לערפאת ולכנופייתו, שילכו לכל הרוחות. כאשר תשוב ממשלת ישראל להיות בידיים יהודיות כל זה ישתנה, חייב להשתנות. תודה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, בראשית דברי אני רוצה להביע צער על כל טיפת דם, על כל הרוג, כל פצוע.

ב-16 במאי אחר-הצהריים נפצעו 19 פלשתינים מחברון מאש מתנחלים ומאש חיילים, שהצטרפו לחגיגה הזאת יותר מאוחר. למחרת, ב-17 במאי, שני מתנחלים נהרגו מיריות של פלשתינים, וגם אשה נפצעה. לא קל לאף אחד להתעלם מהקשר ההדוק בין ההתפרעויות של המתנחלים בחברון ופציעתם של 19 פלשתינים ובין הפיגוע שלאחריו, שבו נהרגו שני בני-אדם ואשה נפצעה.

נשאלת כאן השאלה, גם בתקשורת נשאלה שאלה כזאת, מדוע היו גורמי הצבא צריכים לתת אישור למתנחלים לסייר בעיר חברון? מה יש להם לסייר שם? הרי כולנו יודעים שהופעתם בחוצות העיר היא רק פרובוקציה לשמה. להם מותר לסייר, אני תיקף אגיד למה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה לא מוכן שאני אבוא לעיר שלך. אתה תבוא לעיר שלי, וגם נסייר – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

חבר הכנסת יהלום, אני לא מזלזל באינטליגנציה שלך, אבל אתה הרי מבדיל בין אום-אל-פחם לבין חברון.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הרי אתה נגד הסגר, זאת אומרת שאתה – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שאלו יהלום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת יהלום – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני בדיוק עונה על זה – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רגע, יש לך עוד מעט נאום של שבע דקות. נא לא להפריע. לא על חשבוננו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מה אני יכול להגיד בשבע דקות?

היו"ר ע' עלי:

שבע דקות; יש לך הרבה זמן. אל תפריע לו לומר את דבריו. אתה מתאר לעצמך שאני לא מסכים לדברים, אבל תן לו לומר אותם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

— — — אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ע' עלי:

אני אגן על זכותו שלא תפריע לו.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ע' עלי:

אל תפריע לו.

שאול יהלום (מפד"ל):

למה? הוא יוצא מן הכלל?

היו"ר ע' עלי:

לאף אחד לא צריך להפריע. תן לו לדבר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הוא, באמת, לא קורא קריאות ביניים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

יפה, יפה, זאת מחמאה.

אדוני היושב-ראש, תודה רבה לך על הגנתך, תודה רבה לחבר הכנסת שאול יהלום שחושב שאני יוצא דופן – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

היושב-ראש חושב – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני עונה על השאלה שלך בכל זאת. אמרתי שלהם מותר לסייר, אך לתושבי העיר אסור. לבעלי המקום אסור. להם אסור להיכנס לשכונות ולבתים שלהם ללא אישור מיוחד, היתר מיוחד, וקרוביהם וחבריהם מנועים מלבקר אצלם.

מפליא אותי שהרמטכ"ל, אדוני היושב-ראש, מעודד אנשים לשאת את נשקם כדי להגן על עצמם ועל אזורי מגוריהם. האין הרמטכ"ל וגורמי צה"ל הבכירים, כבוד סגן השר, יודעים שנשיאת נשק על-ידי מתנחלים פירושה פתח לרעה, פירושה ירי, פורענות ופוגרומים?

כל אירוע מאשר מחדש שאי-אפשר לברוח מהשאלה של ההתנחלויות. עוד ב-27 באפריל 1994 התרעתי מעל דוכן זה ואמרתי, ש-120 מתנחלים, הידועים בדעותיהם הגזעניות ובפרובוקציות שלהם, החוזרות ונשנות, אשר גורמות לכך שעיר שלמה חיה במצור, אלה שברובם הם חסידי תנועות "כך" ו"כהנא חי", ברוך מרזל וברוך גולדשטיין והשאר, אז ב-27 באפריל 1994 התרעתי, שלא יכול להיות שלום בלי שקט בחברון, כל עוד המתנחלים שם. יותר מזה, המתנחלים וההתנחלויות ממשיכים להוות אבן-נגף מרכזית בתהליך השלום ובתהליך המדיני. גם אז חלק מבאי בית זה, גם חבר הכנסת שאול יהלום ואחרים, כעסו, זעקו, צעקו ולא יכלו לסבול את קריאתי הכנה להוצאת המתנחלים מחברון לאלתר, כי אין פתרון מלבד סילוקם של המתנחלים מחברון תחילה.

שאול יהלום (מפד"ל):

– – – טרנספר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אז גם אמרתי, ולא צריך להיות נביא כדי לומר את אשר אמרתי; אז כבוד סגן שר הביטחון, בצורה יוצאת דופן, תקף אותי אישית, האשים אותי בכל מיני האשמות. ועל אף מה שאמרתי, כל עוד הם נמצאים שם תהייה בעיות, כי אמרתי שאין אפשרות של דו-קיום, אין אפשרות כזאת, רק דו-קיום מרומה, כי אין דו-קיום עם מי שמאמין שהוא האדון והאחרים הם רק עבדיו.

לכן, הממשלה – ואני בטוח שרוב חברי הכנסת חושבים כך, ואף רוב השרים חושבים כך – חייבת לעשות טיפול-שורש ולקבל החלטה אחראית ואמיצה לעקור את ההתנחלויות מחברון, התנחלויות שמלכתחילה לא היה כלל צורך בהקמתן, אבל אם כבר נעשה החטא – הממשלה ממשיכה להוסיף חטאים, לזרות מלח על הפצעים הקיימים, כאשר היא לא מוציאה את המתנחלים, ואפילו לא אחרי הטבח בחברון.

אדוני היושב-ראש, שליטה על עם אחר היא מנוף להגברת האלימות. לכן, לא רק שמותר ומוטב להוריד את ההתנחלויות, אלא חובה לעשות זאת. הן תוצאנה, בסופו של דבר, אך הדבר נדחה ונדחה.

צריכים להכיר בעובדה, שטעות היא שדוחים את הדיון בעניין הפתרון הכולל, פתרון הקבע. יש לדלג על שלב הביניים במהירות ולהתחיל לדבר על גבולות. זאת החלטה פוליטית, נועזת, אמיצה והכרחית, שיש בה משום סיום מחול הדמים הזה, כי כך תיהרס החממה לשנאה, להרג ולנקמנות, כפי שראינו בימים האחרונים בחברון.

לא צריך לטשטש ולמרוח, צריך לומר את האמת: אין מקום, אדוני היושב-ראש, לקיצונים מכאן ומכאן, אין מקום גם לאלה שחושבים שרק ארץ-ישראל השלמה, כמו קודמי, או לאלה שחושבים: פלשתינ השלמה. לשניהם אין מקום במזרח התיכון, לשניהם אין מקום בינינו.

מדינה פלשתינית לצד מדינת ישראל. חברון היא לא ישראלית, יפו איננה פלשתינית, ובזה צריך להכיר. זאת עובדה. מי שאומר: כולה שלי, איננו רוצה שלום, והוא חוגג על דמם של בני שני העמים.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לקוות, שהרצון בשלום יתורגם להחלטות פוליטיות נועזות ולקביעה ברורה, ששלום אמת וכולל ייתכן רק עם עקירת ההתנחלויות ונסיגה כוללת והכרה בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני למדינה משלו. זאת האמת, ומספיק להתפתל מסביב לזנב, כי כמה דם צריך עוד להישפך כדי שכולנו, כדי שהממשלה הזאת תאמר באופן חד-משמעי: עד כאן. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מחאמיד. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אחרי – חבר הכנסת רענן כהן, ואחרי – חבר הכנסת שאול יהלום. אני מדגיש זאת, כדי שלא תפריע לדובר.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ע' עלי:

עזוב את קריאות הביניים. זה נושא טעון, טוב לכל אחד לומר את דבריו, והעם יראה וישפוט.

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — נציגי הקואליציה בממשלה אז — — נכון?

היו"ר ע' עלי:

טוב, בסדר, שמענו את הדברים, אין הפרעות יותר. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנו עדים בימים אלה לתהליך היסטורי של התפייסות בין שתי התנועות הלאומיות: התנועה הלאומית הישראלית-היהודית והתנועה הלאומית הפלשתינית-הערבית. אני שמח שאחרי מאבק ממושך שתי התנועות מתחילות בתהליך התפייסות היסטורי, שאנחנו עדיין בראשיתו, אבל הוא עשוי להביא להשגת שלום כולל באזור הזה, שימנע שפיכות דמים וימנע מעשים טרגיים שבהם נופלים יהודים וערבים ונפצעים יהודים וערבים.

הזרמים המתונים, הריאליסטיים, המפוכחים בין שני העמים מובילים את התהליך של ההתפייסות, הקיצונים בשני העמים מוטרדים, מנסים לטרפד את התהליך ומשתמשים בכל הכלים העומדים לרשותם, כדי לקטול את השלום ולמנוע את המשך תהליך השלום, שנמצא בראשיתו.

ומכאן באו האירועים בחברון, כאשר מתנחלים מתפרעים ויורים בפלשתינים ועושים זאת תחת חסות החיילים, אשר גם הם משתמשים בכדורים ויורים, וכתוצאה מכך 19 פלשתינים נפצעו, חלקם קשה, ואני מביע צער על פציעתם ומאחל לפצועים החלמה מהירה.

ואכן מתבקשת השאלה, למה אפשרו לאותם מתנחלים קיצונים לטייל באותו יום בחברון? האם לא ידעו בצבא שטיול כזה עלול ליצור פרובוקציה ולהביא להתנגשויות? האם לא הכירו בצבא את טיב המתנחלים הללו, את טיב המטיילים?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, סיעת חד"ש, את ההתייעצות הסיעתית נא להשאיר למקום אחר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

סליחה.

היו"ר ע' עלי:

כדאי שתשמעו אותו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בהחלט.

היו"ר ע' עלי:

אתם אולי מסכימים אתו, אז תשמעו אותו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הרי הטיול הזה, היה ידוע מלכתחילה שהוא עלול לגרום להסלמה ולהתנגשות. אז למה אפשר לאותם מתנחלים קיצונים לטייל באותו יום בחברון ולהתנגש עם הפלשתינים?

ומכאן מתבקשת הדרישה ההגיונית והריאליסטית להוציא את המתנחלים מתוך חברון, ואני חושב שהממשלה הזאת, שפועלת לקידום תהליך השלום, צריכה לפעול ביד תקיפה נגד אותם מתנחלים ולהוציא אותם מתוך חברון.

אבל גם קיצונים פלשתינים שמעוניינים לטרפד את התהליך יורים על רכב ישראלי, שניים נהרגים ואחת נפצעת, וגם כאן אני מביע צער על אובדן חייהם ומאחל החלמה מהירה לפצועה.

האירועים הללו בחברון וגם במקומות אחרים מראים, שההתנחלויות הן מכשול אמיתי לקידום תהליך השלום, וכל עוד קיימים מתנחלים והתנחלויות, המכשול הזה ימשיך להיות אבן נגף לכל קידום תהליך השלום. זה יהיה קשה לפלשתינים וזה יהיה קשה לישראלים, ואני מאמין שהממשלה הזו אכן רוצה בקידום תהליך השלום, כפי שאני מאמין שאש"ף בהנהגת יאסר ערפאת ובתמיכה של הרוב המסיבי של הפלשתינים רוצה לקדם את תהליך השלום ולהביא לסיום של המאבק המזוין הזה.

לצערי הרב, קיצונים גם בבית הזה טוענים שאי-אפשר להשלים, אי-אפשר להגיע לפשרה עם הפלשתינים, אי-אפשר להגיע להסדר, ורק ארץ-ישראל השלמה, ושמענו כאן את חבר הכנסת דב שילנסקי נואם נואם ארוך ובו הוא מדבר על ארץ-ישראל השלמה. ואני רוצה לומר לו: אין אפשרות לממש את החלום של ארץ-ישראל השלמה. אתה יכול להמשיך לחלום, אבל ריאליסטית אתה צריך להתפכח. אין אפשרות לממש את החלום הזה של ארץ-ישראל השלמה, כפי שאני אומר גם

לפלשתינים הקיצונים, שמאמינים בחלום של פלשתינ השלמה. גם להם אני אומר, שהם יכולים להמשיך לחלום, אבל אין אפשרות לממש את החלום של פלשתינ השלמה. יש אפשרות אחת לשני העמים, והיא להגיע לפשרה בין שתי התנועות הלאומיות, להגיע לפשרה בין העם הפלשתיני ובין העם הישראלי, פשרה שהיום התהליך המדיני כולו בא מסביבה. לכן הפשרה שאני מאמין בה היא פשרה שיכולה להבטיח סוף וקץ לשפיכות הדמים, פשרה שבמסגרתה הצבא הישראלי ייסוג מהשטחים הפלשתיניים הכבושים, מכלל השטחים הערביים הכבושים. במסגרת הסדר של שלום הפלשתינים יקימו מדינה פלשתינית עצמאית בגדה המערבית וברצועת-עזה.

אני גם רוצה להתייחס לנושא של ירושלים. כאשר אנחנו מדברים על העיקרון של פשרה, מתחייבת פשרה גם בנושא של ירושלים, ויש 165,000 פלשתינים שאינם אזרחים ישראלים ואינם רוצים להיות אזרחים ישראלים, והם מהווים חלק אינטגרלי מהגדה המערבית ומרצועת-עזה ומהווים חלק מהעם הפלשתיני, וכל העולם כולו מכיר בירושלים המזרחית כחלק מהגדה המערבית. לכן כל פתרון של פשרה מחייב גם פשרה בנושא של ירושלים, ואני מאמין שיש צורך להקים מדינה פלשתינית עצמאית, כאשר ירושלים המזרחית תהיה הבירה של המדינה הפלשתינית העצמאית, וכך שני העמים, הישראלי והפלשתיני, יחיו בשלום ובהבנה ובדו-קיום ובשיתוף פעולה, עם ליד עם, מדינה ליד מדינה, כל אחד במדינתו, בבירתו, וכך אפשר להשיג שלום ושיתוף פעולה אמיתי בין שני העמים.

כל מי שחושב שהפלשתינים והעולם הערבי והעולם המוסלמי יהיו מוכנים לשלום בלי פשרה בנושא של ירושלים – אני חושב שהוא טועה. כל מי שחושב שאפשר להגיע להסדר של שלום בלי הקמת מדינה פלשתינית עצמאית ליד מדינת ישראל – טועה, כפי שיש ערבים – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מדינות ערב – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ויינשטיין, הוא היה צריך לסיים את דבריו מזמן. נא לסיים.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ע' עלי:

רבתי, הוא צריך לסיים את דבריו. זו דעתו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני יודע שזה תהליך שלא יבוא ביום אחד, ולכן אני בעד הסדר השלום שהיה, בעד הסכם אוסלו שמדבר על שני שלבים: הסדר הביניים של חמש שנים והסדר הקבע, שעל-פיו בשנה השלישית יתחילו לדבר על כל הנושאים, לרבות ירושלים, ואני לא יודע למה נזעקו פתאום כולם נגד מה שאמר עכשיו ערפאת בנושא ירושלים. הרי זה גם הסכם אוסלו, שאומר בצורה מפורשת שנושא ירושלים יבוא לדיון בשנה השלישית, כאשר ידברו על מכלול הנושאים, לרבות הנושא של ירושלים, שעיכבו אותו עד המשא-ומתן לגבי הסדר הקבע.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זאת דעתי, אני לא מדבר בשם הממשלה, אני לא יכול לדבר בשם הממשלה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא חלק מהקואליציה. אני מדבר בשם המפלגה הדמוקרטית הערבית ובשם אותו ציבור יהודי וערבי שמאמין בדעות הללו, ואני יודע שיש הרבה יהודים שחושבים שהפתרון הנכון הוא הקמת מדינה פלשתינית עצמאית ליד מדינת ישראל. לדעתי, הממשלה יכולה היום ללכת להכרה בזכות ההגדרה העצמית של הפלשתינים ותוכל לתרום לקידום תהליך השלום.

בסופו של דבר כולנו יודעים שתקום מדינה פלשתינית. גם חבר הכנסת יהלום יודע שבסופו של תהליך תקום מדינה פלשתינית. ככל שנמהר בתהליך הזה נחסוך דם של יהודים, נחסוך דם של ערבים, ואני מאמין שהעתיד של האזור הזה הוא עתיד של שלום –

שאל ילום (מפד"ל):

תלוי איזו ממשלה תהיה. אם – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – עתיד שיבטיח קץ לשפיכות הדמים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

עד שהנואם מגיע לדוכן אפשר לקרוא קריאות ביניים, תנצלו את הזמן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שאל ילום (מפד"ל):

אתה מוכן?

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברי הכנסת, הימים האלה קשים מאוד לכולנו. למעשה, אף שישאל יצאה מעזה ומיריחו, לכולנו יש פרפורים בבטן. שלשום היה יום שהוכיח שהפרפורים היו מוצדקים. גם היה רצח נתעב בבית-חג"י מדרום לחברון, שבו נהרגו שני אזרחים ישראלים וצעירה נפצעה קשה – ומכאן אני שולח את תנחומי למשפחות.

היו גם הצהרות מדאיגות מצד ערפאת בדרום-אפריקה – בחר לו מקום לקרוא לג'יהאד על ירושלים. הקריאה הזו מסוכנת ביותר, משום ש"ג'יהאד" משמעו מלחמת קודש המחייבת את כל המוסלמים, ומי שנופל בה מגיע ישירות לגן-עדן, על-פי אמונתו. הדבר הזה חמור מאוד, משום שאש"ף וערפאת טוענים, שהם תנועה חילונית, ולא תנועה דתית. קריאתו זו של ערפאת מרמזת, שהוא עדיין רואה בסכסוך הישראלי-הערבי סכסוך דתי ביסודו, ואנחנו חייבים להבין שיש כאן נסיגה, ומדינת ישראל

חייבת לעשות הכול כדי להבהיר, שאם הפלשתינים ממשיכים לראות את הסכסוך כסכסוך דתי, לא יהיה לזה פתרון.

סכסוכים דתיים נפתרים רק כאשר יש חילון של החברות המסוכסכות. לסכסוכים דתיים יש עומק שאינו משתנה במשך מאות שנים. קחו את בוסניה, לכאורה חברה חילונית שחיה במשך עשרות שנים תחת משטר אנטי-דתי, ואף-על-פי-כן, ברגע שהמשטר התערער, פרץ סכסוך בין מוסלמים לנוצרים אורתודוקסים. קחו את אירלנד הצפונית, שבה סכסוך בין פרוטסטנטים לקתולים. קחו את קפריסין, שבה סכסוך בין מוסלמים לנוצרים. קחו את יוון, שם מתעורר היום הסכסוך הנושן בינה לבין טורקיה, לנוכח הסכסוך בבוסניה.

לכן אנחנו חייבים להזהיר את אש"ף ואת ערפאת, שאם הם מתכוונים להמשיך את הסכסוך כסכסוך דתי, אין סיכוי להמשיך בתהליך השלום, והראשון שייפגע מכך יהיה ערפאת עצמו.

ומכאן אני רוצה לפנות לחברי חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אמרת השבוע, שיש ג'יהאד גדול ויש ג'יהאד קטן, ואני מסכים אתך, על-פי הקוראן זה נכון, אבל יש פרשנות מאוד מעניינת, וצריך להעמיק בניתוח הזה. ערפאת התכוון לג'יהאד הקטן, אדוני, חברי חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, משום שהוא קשר אותו עם שחרור ירושלים, ולכן הג'יהאד הוא ג'יהאד קטן, וזה לא הג'יהאד הגדול שמטרתו להתעלות במובן – – –

היו"ר ע' עלי:

אולי תסביר לנו את זה, אתה דוקטור למזרחנות.

רענן כהן (העבודה):

אני מסביר את זה כאן. זה לא הג'יהאד הגדול שמטרתו להתעלות על האינטרסים האישיים. כאן לא היתה התעלות על האינטרסים האישיים, כי הוא קרא לכולם לבוא ולהצטרף אתו למלחמה, ואם הוא קשר את ירושלים לקורבן הזה, זאת אומרת שהוא קרא מראש לג'יהאד הקטן, ולא לג'יהאד שאתה התכוונת אליו ואני מסכים אתך בניתוח שרצית לתת לו; אבל הוא לא התכוון למה שאתה התכוונת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא אמר – – –

רענן כהן (העבודה):

תיכף אתייחס להסברים. חברי חבר הכנסת דראושה, שאותך אני מעריך ומוקיר, אני גם רוצה להסביר למה הוא התכוון בכל ההסברים האלה ואני עובר לחלק השני, בדיוק למה שאתה טוען.

מאין המציא ערפאת את פרשנותו כי קיים ג'האד בדרכי שלום? גם את זה אני לא מבין. אין ג'האד בדרכי שלום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

איך אתה פוגע בערפאת הצדיק מעל במת הכנסת? בסך הכול התכוון לגמילות חסדים ומעשים טובים.

רענן כהן (העבודה):

מאחר שאני מאמין שדבריי אינם מכוונים לדרך שבה הצגת אותם ואני לא מעריך שפתאום יש קואליציה מאוד מרתקת בינך לבין חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אני אשאיר את העניין ואעבור למשהו חמור יותר.

אני מבקש מהכנסת הזאת: תאמינו למה שאומרים הגויים, תאמינו למה שאומרים הערבים במקומותיהם ובמסגרת הקהילה שלהם, ולא למה שהם מפרשים ומסבירים לאחר מכן בעולם, אדוני חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. שיטה זו ידועה משנות ה-30 האפלות, כאשר אדם מסוים – ואינני רוצה לנקוב בשמו – היה נוהג להצהיר הצהרות מסוימות בפרלמנט שלו, ולאחר מכן היה מסביר לשגרירים שאין בכוונתו לכבוש לא את אוסטריה ולא את צ'כוסלובקיה, וההיסטוריה יכולה להראות מה קרה בעולם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

איזו השוואה, זאת השוואה לא במקומה.

רענן כהן (העבודה):

כל אחד עושה את ההשוואות שלו, ומותר לי גם להביא השוואות שנראות לי על-פי ניתוחים היסטוריים. אלה עובדות ותעודות הרשומות בספרי ההיסטוריה, ואסור לנו לשכוח אותן.

בהערכי את המצב לעתיד לבוא הערכתי, כי אנחנו הולכים לקראת הסכם, שבצד הסיכויים הרבים הטמונים בו, קיימים גם סיכונים רבים. 'ושב-ראש הישות הפלשתינית, יאסר ערפאת, יבחן ביכולתו להתמודד בשלושה אפיקים: התמודדות עם הטרור, ואני אומר שאם הוא לא ישתלט על הטרור ביהודה ובשומרון ובחבל-עזה, יהיה מאוד קשה לדבר על שלום; שליטה במינהל הפנימי, היינו איך הוא מנהל את המערכת באותם אזורים שקיבל, ואני מכבד את השלום ואני רוצה ללכת לשלום; והאפיק השלישי והקשה ביותר הוא התמודדות עם הקשיים הכלכליים באזור, איך ליצור פרנסה לאותה אוכלוסייה שהוא צריך לשלוט עליה.

שמעתי כרוז של ארגון ה"חמאס" שפורסם שלשום ברבת עמון.

היו"ר ע' עלי:

ראית כרוז או שמעת על כרוז.

רענן כהן (העבודה):

שמעתי על כרוז, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

אבל אי-אפשר לשמוע כרוז.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תודה על ההערה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר ע' עלי:

לא, אי-אפשר לשמוע כרוז. אפשר לראות כרוז או לשמוע על כרוז.

רענן כהן (העבודה):

שמעתי. הכרוז רק הזכיר לנו שהם בשטח. התנועה ה"חמאסית" הזכירה לנו, כי היא לא תפסיק את הפיגועים הרצחניים שלה נגד יעדים ישראליים בכל השטחים. הם גם קראו בגלוי, פעם נוספת, להמשיך את המאבק נגד הכיבוש, נגד סמליו ואמצעיו בכל מקום. ואני רוצה לומר לכם כשליחים, שליחים חברים שלנו, וכולנו רוצים בשלום, בחיי שלום: תנסו לעזור שיהיה רק שלום אמיתי. הצהרות של טרור אינן יכולות להביא לשלום אמיתי בשטח, ואתם צריכים להיות הגשר האמיתי לשלום.

אבל אני גם רוצה להתייחס לחלק השני, לחלק היהודי, ובכך גם לסיים. מצד אחד, אסור לנו לשכוח שגם בקרבנו יש כאלה הרואים את הסכסוך כסכסוך דתי וגם בקרבנו קיימים אלמנטים המעוניינים להפוך את הוויכוח לוויכוח דתי. קיימים יסודות בקרב תושבי חברון המרשים לעצמם ליצור פרובוקציות כדי להביא לשפיכות דמים. לא אלה יקבעו את הטון במדינה. אסור לנו לפעול ולהתנהג בשיטות ההבלגה של שנות ה-30, אבל מצד אחר, אין כל טעם וצורך, וזה גם מזיק לדו-קיום שאנחנו מתווים ומקווים ליצור כאן, שאנשים פרטיים ייקחו את החוק לידיהם וירשו לעצמם ללכת בקרב הערבים ולהפוך בסטות של ירקות – אני כבר מסיים, אדוני היושב-ראש, אפילו בתוך פחות מדקה – או להפגין בעזות מצח וביהירות כי הם השולטים ולהתייחס בבוז אל התושבים הערבים בחברון. גם אלה וגם אלה מסוכנים ומסכנים את החיים המשותפים שאנו חייבים ליצור כאן.

אין לא לנו ולא לערבים ברירה אלא למצוא את הקשר ואת הגשר בין יהודים לערבים, למצוא את המאחד, ולא להדגיש את המפריד, ותנאי ראשון לדו-קיום בשלום יהיה אם לא נערב את הקדוש-ברוך-הוא ולא נילחם את מלחמתנו, כי אנחנו צריכים להמשיך לחיות כאן, וכולנו יחד וכל אחד מאתנו צריכים לתרום את חלקנו למען השלום ולמען הדו-קיום, כי אין בלתו, ואין אחר. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – סגנית יושב-ראש הכנסת, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אחרונה?

היו"ר ע' עלי:

למה אחרונה? יש עוד חברי הכנסת פרוש וגמליאל.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, קשה לעסוק בדברים האלה כאשר אנחנו נמצאים בסוף שבוע שהיה רצוף אירועי דמים, טרור, רצחנות; כשרק אתמול ושלשום היו לנו שתי לוויית: של מרגלית שוחט, ושל רפאל יאירי, השם ייקום דמם, כשמצבה של הבת, יעל נעמה, קשה ואנוש. ובמקביל – ולא אעסוק בזה עכשיו, כי אני עוסק בזה בדרך אחרת – מתברר שחיילי צה"ל שהגיעו למקום האירוע ליד בית-חג"י עמדו ולא טיפלו בנפגעים, משום שהם חששו לסכן את חייהם, שמא המכונית ממולכדת, ונתנו לפצועה אנושות דקות ארוכות להמשיך לשכב בלא טיפול, וכאשר הגיעו החובשים והכוח הרפואי, גם הם נמנעו מלטפל בה עד שהגיע החבלן המשטרה, וכך הפצועה יעל נעמה שתתה דם עוד דקות ארוכות. זה דבר שלא היה ולא נברא בתולדות צה"ל, שצריך לסכן עצמו

על שמירת חייו וחיי האזרחים. פניתי בעניין זה אל ראש הממשלה וביקשתי למנות ועדת חקירה. הלוואי שישמע לי.

עמדו כאן חברי הכנסת האשם מחאמיד ועבד-אלוהב דראושה ודיברו בשיא הצביעות על מה שקרה בחברון, כאילו חיילים או מתנחלים ירו, והם לא ציינו דבר אחד. מי שהתחיל בפוגרום נגד סיור מתנחלים, שהיה סיור שקט ביותר, כאשר מתנחלים הלכו בחג השבועות, באישור צה"ל, מביתם לקבר ישי אבי דוד, מי שהתחילו בפוגרום היו הערבים. הערבים הם שהתחילו, ואת זה אתם לא אומרים.

מתוך 19 ערבים שנפגעו, רובם נפגעו על-ידי חיילי צה"ל. אפילו אתה אומר, מה שאינו נכון, שאתה חושב שהמתיישבים הם שירו באופן חופשי, הרי שחיילי צה"ל שבאו אחר כך למקום לא היו צריכים לפגוע באף אחד. אז איך זה בכל זאת קרה? הרי לחיילי צה"ל היום, על-פי הוראות שר הביטחון, וזה ידוע, יש הוראות פתיחה באש זהירות כאלה, שרק אם נשקפת סכנה לחייהם הם רשאים לפעול. עזוב את המתיישבים, אבל רוב 19 הנפגעים, על-פי כל התחקירים, נפגעו על-ידי החיילים. זאת אומרת שהיתה שם סכנה לחיים; זאת אומרת שהיה שם פוגרום של ערבים נגד יהודים. תגיד מי התחיל.

אז באים היהודים שעוברים במקום ומתגוננים מול הפוגרום, ומה אומרים אחר כך כולם? לא הולכים לחקור מי התחיל, לא תופסים את הערבים שהיו יוזמי הפוגרום, אלא חוקרים את חיילי ישיבת ניר בקריית-ארבע, עוצרים שניים מהם. את הנפגעים עוצרים, לא את הפוגעים. לא חוקרים את הפוגעים, כבר התייאשו מזה.

אני מציע לך, ואני עושה זאת, לבוא לחברון. ובכלל, מה קרה למצוות הכנסת אורחים שלכם? כבר אסור לטייל ברחובות של חברון? פעם התפארתם בכך שהעם הערבי מכניס אורחים. אז לא משנה אם יש מחלוקת, אבל כפי שאמרתי לך – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

— — —

שאלו יהלום (מפד"ל):

אמרתי לך קודם בקריאת ביניים ששינוי נגד הסגר. מה פירוש נגד הסגר? אתה רוצה שערבי מחברון יבוא באופן חופשי לטייל בירושלים, בבית-שמש, בקריית-גת ובתל-אביב, ואתה לא מסכים שיהודים יטיילו בחברון באותה מידה של חופשיות? עליהם יעשה פוגרום? זו הדדיות, זה שלום?

ביום שני קרה הפוגרום בחברון, וברוך השם ניצלנו ממנו. ביום שלישי לא ניצלנו, וקרה מה שקרה בבית-חג"י עם שני הרוגים ופצועה אנושות. ועוד ביום שלישי שמענו את המנהיג שלכם יאסר ערפאת

— —

האשם מחאמיד (חד"ש):

של מי, שלי? הוא לא מנהיג שלי.

שאלו יהלום (מפד"ל):

גם שלך.

— אומר ש"אנחנו הולכים לג'האד השחרור, וכולם צריכים להצטרף". וניתח נכון חבר הכנסת ד"ר רענן כהן. הוא לא צדיק, ולא רוחני, ולא עושה מעשים טובים, וכל מה ששמעון פרס מפרשן אותו על-פי הצעת שולמית אלוני באותו בוקר, שהוא צדיק, שהכול היה רוחני ולא היה נברא, וערפאת הערום כנחש קיבל את הדבר הזה ומייד אמר זאת. הרי הדברים האלה הם דברים של חנופה, של טמינת הראש בחול, לבוא ולהגיד שהוא התכוון רק לזה, וכולם מקבלים זאת, וכולם שמחים, ושמעון פרס מוחא כפיים. מזל עוד שיצחק רבין אומר שעדיין זה מעיב על תהליך השלום. הלוואי שיעמוד בזה.

וביום רביעי, אחרי חברון ואחרי בית-חג"י, קורה משהו בנצרים. מה קורה בנצרים? אדם נוסע בכביש שהוסכם עליו, נוסע בכביש שהוסכם עליו, ויורים בו. זה נגמר בנס, אבל מה קורה? מובן שהסיוור של צה"ל עוצר ליד המחסום. הוא לא עובר את המחסום, והיורה חומק לו. יכול להיות שאם אותו סיוור היה נוסע קצת יותר מהר הוא היה עוצר אותו. אבל לא, היורה מצליח לחמוק, והעניין עובר למשטרה הפלשתינית, שכולם יודעים שהיא בהסכם עם ה"חמאס". כשהיא קיבלה את התלונה הזאת היא בוודאי צחקה מן העניין, וזה בוודאי הפך נושא במסיבת הקצינים הפלשתינים באותו לילה. שם בוודאי סיפרו את הבדיחה על הישראלים שמבקשים שהם יעצרו את אלה שפגעו ביהודים.

צריך להבין שאתמול קרה דבר ביריחו. עקרו שם מזוזה. הרי אתם כן צריכים לכבד מקומות דתיים. בהסכם על יריחו כתוב על ארבעה מקומות קדושים, ואנשי יריחו עקרו את המזוזה מאחד החדרים של בית-הכנסת "שלום עם ישראל", שברו שם קיר מחבר.

אז מה קורה פה? אני אגיד לכם. אנחנו למודי מלחמות ולמודי סבל, והעם — בדמי"ך חיי, והעם היהודי ימשיך לטפל, אבל מה? אני קורא מהדיווח של ישיבת הממשלה השבוע, אחרי כל האירועים שהיו, שראש הממשלה רבין אמר כי הרגשתו בעקבות היישום טובה יותר ממה שהוא ציפה שתהיה. יש שמחה אצל רבין, ראש הממשלה, איזה יופי. וכאן נהרגים ונפצעים, והמחסומים עוצרים.

אני רוצה לומר לך, אדוני סגן שר הביטחון, שבנושא המדיני הראשי אני לא חושב, לצערי הרב, שאתה יכול לעזור. הממשלה הזאת הולכת רדופת אמוק לגמור את כל ההסכמים, להמשיך בהם. ראש הממשלה, כפי שמשמע, שמח, והולכים ומוסיפים חטא על פשע בכל יום של הסכם. אבל אתה, כמי שממונה על הקשר עם המתיישבים, אתה יכול לעזור יותר. מאחר שרואים שחוליות ה"חמאס", זאת החוליה שלא תופסים אותה, מבצעת רציחות על-ידי עקיפת מכוניות, אתה צריך לדאוג לכך שיאסרו עקיפות לא רק של רכב צבאי, אלא גם של רכב אזרחי. אסור יהיה לרכב ערבי לעקוף רכב של יהודים.

אדוני סגן השר, ברוך השם שתושבי היישוב בית-חג"י לא נפגעו, אבל האירוע היה קרוב לבית-חג"י. אבל בית-חג"י, מאז מוצאי פורים נמצא במצור. בעבר היה קו אוטובוסים נכנס ויוצא מבית-חג"י עשר פעמים ביום, והיום הוא יוצא רק פעם אחת. איך אפשר להחזיק כך מתיישבים? והמצב כיום הוא כזה לא בגלל "אגד", כי "אגד", ברוך השם, מוכן ונהגיו אמיצים, אלא שצה"ל לא נותן את הליווי שנהג לתת קודם. אין די כוחות, הוא אומר, ומשאיר את היישוב בית-חג"י במצור. פעם אחת ביום אפשר לצאת משם ברכב ציבורי. ריבוננו של עולם, איך אפשר להחזיק כך יישובים?

יש מקום לתיקונים בנושא התחבורה ובנושא הגברת הסיורים. הרי ברור שאילו היה שם סיור יותר מהיר, ואילו היה שם עוד סיור, ואפילו בנצרים, המצב היה אחר. אני אינני אסטרטג גדול, אדוני סגן השר, אבל אתה כן. צריך להעמיד רכב ליד המחסום הפלשתיני, ואם יש מרדף, הרי מספיק להודיע בקשר, שזה קצת יותר מהיר, בזמן אמת שמגיע רכב חשוד, ואז הסיור שלנו עוצר אותו. אבל כשיש פחות סיורים ואין רכב קבוע ליד המחסום, ברור שקל להתחמק וליצור את הבדיחה הזאת שהרכב הפוגע עובר לצד הפלשתיני בלי שעוצרים אותו ובלי שבודקים אותו.

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יהלום, זמנך תם מזמן.

שאל יהלום (מפד"ל):

מאחר שזמני תם מזמן, אני רוצה לסיים בדברים שאמר בליווי של מרגלית שוחט בנה שאל שוחט, תלמיד שמינית באריאל. וכך הוא אמר: לאמא שלי היו אידיאלים אמיתיים ואמונה שהארץ הזאת היא מולדתם של היהודים. אנחנו לא נלך נגד אמונתה. אני ואחיותי נישאר לגור בארץ, ולא נחזור להולנד. בטווח הארוך נראה לי שאני ואחותי נישאר לגור ביהודה ובשומרון. אני רוצה להמשיך בדרכה של אמי.

ואני אומר לעם ולחברי הכנסת, ואני מדבר בשם כל אלה שבזים להסכם עם אש"ף שאין בו שלום, ובשם כל המתיישבים, או הרוב המוחלט של המתיישבים ביהודה, בשומרון, בגוש-קטיף ועזה ונצרים וכפר-דרום, שהנושא הזה של יישוב הארץ ואהבת הארץ טמון בלבם ובנפשם: אנחנו לא נירתע למרות הקשיים ולמרות הטרור ולמרות הרצח, ונמשיך ונחזק. על כל בית שיתפנה יהיו שניים שייכנסו לתוכו, שני מועמדים. משום שאנחנו מאמינים שבסופו של דבר גם על הממשלה הזאת נתגבר.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, ואחריה – חבר הכנסת מנחם פרוש.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפתח דברי רוצה אני לשלוח את תנחומי למשפחות שוחט ויאירי, ששכלו את יקיריהן בפיגוע ליד בית-חג"י, ואת איחולי להחלמתה המהירה של יעל שוחט, שנפצעה באותו פיגוע.

הפיגוע שבוצע סמוך לבית-חג"י, כמו גם זה שבוצע אתמול ברצועת-עזה, מהווים את הפן המעשי של קריאתו של ראש אש"ף, יאסר ערפאת, להמשיך הג'האד על ירושלים.

אש"ף פועל, הן ברמה הדיפלומטית והן ברמה המעשית, באופן שאינו עולה בקנה אחד עם מה שכל אדם סביר ונבון היה רואה כתהליך שלום או כתהליך לכינונה של אוטונומיה. יאסר ערפאת רואה עצמו חופשי לקרוא, בפומבי, למלחמת קודש בישראל, והוא מעדן את התבטאויותיו, לנוכח מחאותיה של ממשלת ישראל, באופן שצריך להיות אוויל מושלם כדי להשלים עמו.

אנחנו, כמסתבר, אווילים דיינו כדי להשלים עם הנמקותיו המגוחכות של ערפאת ואנו עוברים עליהן לסדר-היום.

מובן שיש מי שגם אומר לנו, שאל לנו לשפוט את מצב העניינים על-פי התבטאויותיו המילוליות של ערפאת, שכן אלו נועדו לצרכיו הפנימיים לנוכח מצבו הקשה בתוך אש"ף. יש לשפוט את מצב העניינים על-פי המעשים בשטח, מוסיפים ואומרים לנו, והשאלה היא, מה הם אותם מעשים בשטח וכיצד הם באים לידי ביטוי?

הטבח ליד בית-חג"י הוא הדוגמה לאותם מעשים כפי שהם באים לידי ביטוי בשטח, הפיגוע אתמול ברצועת-עזה הוא זה המבטא את מצב העניינים לאשורו. זה היה מצב העניינים קודם לתהליך השלום, זהו מצב העניינים במהלכו של תהליך השלום, ולצער זה, אולי גרוע מכך, יהיה מצב העניינים לכשיושלמו הקמתה וכינונה של המדינה הפלשתינית.

תהליך השלום עם אש"ף, כך התבשרנו, הוא בבחינת ניסוי שמקיימת ממשלת ישראל, או נכון יותר לומר, מעין מבחן שבמהלכו נבחנות נכונותם ורצינותם, ואולי גם יכולתם של הפלשתינים לכוון את מה שמכונה בפיה של הממשלה אוטונומיה ובפי אש"ף כינונה של מדינה פלשתינית. ממשלת ישראל לא קבעה קודם לתחילתו של הניסוי הזה, שהמציאות מוכיחה כי הוא אינו אלא ניסוי של ממש בחיי אדם, את אמות המידה שעל-פיהן ניתן יהיה לקבוע האם הניסוי נכשל או הצליח. וכך, בהעדר אמות מידה, ואי-אפשר שלא להניח כי אלו לא נקבעו במכוון וביודעין, נטבחים אזרחים ישראלים על כל צעד ושעל ואין פוצה פה ומצפץ.

אדוני היושב-ראש, הניסוי שעורכת ממשלת ישראל – נכשל. זאת ניתן לקבוע על-פי כל אמת מידה. רציחתם של מרגלית-רות שוחט ורפאל יאירי, זכרם לברכה, מהווה תזכורת נוספת לכישלון תהליך השלום עם הפלשתינים ולעובדה שמי שכרת עם ממשלת ישראל את הסכם השלום, משולל למעשה כל סמכות ו/או יכולת להתחייב בשם הפלשתינים.

לממשלת ישראל אצה הדרך לכרות הסכם שלום עם הפלשתינים אולי מתוך רצון להיזכר בספרי ההיסטוריה כמי שהשכינה שלום באזור. אלא שברוב חופזתה פסחה הממשלה על כל הסעיפים האפשריים, תוך שהיא מהמרת על חיי אזרחי המדינה, בלי לקבל את הסכמתם לכך.

ממשלת ישראל היא זו שאפשרה לפלשתינים להתחמש והיא זו שמסרה לידיהם ערי מקלט. ממשלת ישראל היא זו שוויתרה על הצורך לערוך בחירות בשטחים קודם לתחילתו של משא-ומתן לשלום, על מנת לאתר את בעל הסמכות לכריתת הסכם שכזה. ממשלת ישראל היא זו ששחררה אלפי מרצחים פלשתינים ושילחה אותם לרחובות כדי שאלה יוכלו לשוב ולתרום את חלקם במלחמת הג'יהאד שהכריז ערפאת. ממשלת ישראל היא גם זו העוברת לסדר-היום ומחשה לנוכח טבח אזורי'ה והיא המפקירה אותם לגורלם במקום מושבם שאליו הגיעו בשליחותה ובברכתה של הממשלה הקודמת.

ממשלת ישראל הבהירה לפלשתינים באופן פעולתה ובגישתה שכל דאליים גבר. לפלשתינים לא נותר אלא לכלכל את צעדיהם על-פי עיקרון זה, שהרי הניסיון מלמדם שדרך הטרור היא זו שהניבה להם את שללם והיא זו שככל הנראה תקנה להם בעתיד את מדינתם ואת ירושלים כבירתם.

מרגלית רות שוחט ורפאל יאירי, זכרם לברכה, וכך גם יעל שוחט, תיבדל לחיים ארוכים, הם, לצערי, אך חוליה נוספת בשרשרת הארוכה, שבמצב העניינים הנוכחי תוליך אותנו לכינונה של המדינה הפלשתינית ולגוויעתו של הרעיון הציוני, ושל מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, בהזדמנות זו רוצה אני לקרוא לחברי הבית הזה להתנער מן האשליה שמכרה ממשלת ישראל לעמה ולעצור את כדור השלג המתדרדר בטרם נאחר את המועד. ומי שבכל זאת חש במחויבות כלשהי לפלשתינים, שלא ישכח ולו לרגע את מחויבותו הקודמת לבני ביתו, לילדיו ולאזרחי מדינת ישראל שדמם הותר. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ. חבר הכנסת מנחם פרוש, אחריו – חבר הכנסת אריה גמליאל, ואם הוא לא יהיה – תשובת סגן שר הביטחון. בבקשה.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, השאלה הנשאלת היא זאת הזעקה שעלינו להשמיע "הלנצח תאכל חרב". בחוצות עזה וברחובות יריחו צהלו ושמחו כשהפלשתינים קיבלו שלטונם. באותן שעות בוקעות יללות של המשפחות רפאל יאירי ורות שוחט על אובדן יקיריהם ברצח הברוטלי ליד בית-חג"י. עמכן, משפחות יקרות, אנחנו וצערכן הוא צערנו. השם ברחמיו יחזק אתכם. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא נסיף עוד דאבה. אנו מביעים בזה איחולי רפואה שלמה ליעל נעמה, הבת של רות שוחט.

רבתי, ימים ספורים, בודדים, לפני מעמד החתימה בקהיר נדמה היה שהיו שקטים, לא בוצעו מעשי טרור. אבל עד מהרה התברר שטעינו. אנו טעינו, אבל אנשי אש"ף, לא היתה להם כוונה להטעות אותנו, כי מתברר שאש"ף מתאם את מעשי ה"חמאס", ובכל המעשים של "חמאס", אי-אפשר כיום לאש"ף להגיד: ידינו לא שפכו את הדם הזה. אנו טעינו. הם לא הטעו אותנו.

רבתי, הגילוי המדהים ששמענו, הקלטת של דברי ערפאת, דברים ברורים ביותר, שקרא לעולם האסלאמי: בואו להילחם, לשחרר את בירתנו ירושלים. אחד הפרדוקסים המקוממים הוא כאשר אנו מוכנים לקבל את הודעת ה"תיקון" של ערפאת. אם נגדיר את ערפאת כחי, נשאלת השאלה איך החי יכול להכחיש את החי. אבל חכמינו אומנם מניחים דעתנו כי רשעים בחייהם קרויים מתים. אולי בגלל זה הרהיב ערפאת לתת הודעה כי התכוון, הקשיבו, לג'יהאד, ומה זה ג'יהאד – מצעד לשלום. הפלשתינים כאן בירושלים ובארץ מלגלים ולגלגו הבוקר איך הוא סילף את המשמעות של ג'יהאד שעליו הוא הכריז. הרי הקלטת קיימת. אני רוצה להגיד כאן תודה לעיתונאי הכשרוני הזריז, מר מיכאל טוכפלד, שהשיג את הקלטת. תודה למי שהיה עירני ומעשי, הקליט את ערפאת והביא את הקלטת לפרסום, כדי שנדע את פרצופו ונוכל להראות אותו לעולם.

אני רוצה, רבתי, לומר, לנו לעצמנו, זה חשוב ל"דברי הכנסת", מה אמר ערפאת, ואני מצטט, יש לשמוע זאת בקלטת. הוא קרא למוסלמים בכל העולם למלחמת קודש. "עליכם לבוא ולהילחם ולהתחיל ג'יהאד כדי לשחרר את ירושלים" – אלה הם דבריו – "המקום הקדוש ביותר. אני צריך את עזרתכם, את עזרתו של כל העולם המוסלמי, את תמיכתכם, וזה המסר של אנשינו בירושלים. אתם צריכים לבוא ולהילחם." איך הוא משקר ואומר שהוא התכוון לג'יהאד של מצעד לשלום? והוא ממשיך, שוב זה מהקלטת: "ולכן בהסכם אני התעקשתי להזכיר שלא יעברו יותר משלוש שנים לאחר חתימת הסכם קהיר – נתחיל בדיונים על עתידה של ירושלים. אתם ראייתם" – כך אמר ערפאת – "ראיתם אותי בטלוויזיה כשהיססתי על הבמה? אתם זוכרים את זה? אתם זוכרים את התמונות? זה מפני שאני התעקשתי להזכיר את ירושלים והתעקשתי לקבל ערבויות, לא רק מרבין. קיבלתי גם ערבויות מנותני החסות: מכריסטופר, מקוזירב, והעד שלי הוא הנשיא מובארק. וזה נעשה וזה מאוד חשוב".

רבתי, זוהי קלטת שהיתה צריכה להסעיר אותנו ולא לתת לנו, שבתוך 48 שעות ישלימו ויגידו: כן, זה היה ג'יהאד לשלום. מי יכול לשקר בעצמו את עצמו? איך וכיצד אפשר להשלות את עצמנו ולקבל את זה כהודעת תיקון? זהו תיקון? זהו סילוף על סילוף.

שר החוץ מר פרס, מכובדי, כאיש שמעריך אותך, חייב אני לומר כי קשה, קשה מאוד היה לקבל אותך באופן ישיבתך עם השחוק ליד האיש שקורא למיליוני מוסלמים לעלות ולהילחם מלחמת ג'יהאד, כלומר מלחמה קדושה לשחרר את ירושלים. מה היתה תחושתך לשבת ליד השקרן, התככן, רב-הטבחים ערפאת, שקורא למיליונים מוסלמים לעלות לירושלים, והוא קורא לירושלים בירת הפלשתינים? מאיזו היסטוריה הוא שואב את זה שהיא היתה אי-פעם בירת הפלשתינים? גם בימי תש"ח עד מלחמת ששת הימים לא היתה ירושלים בירת הפלשתינים.

בעוד כולנו נסערים ולא יכולים להירגע ממזימתו ומקריאתו של ערפאת, איך לא חשת שאתה נכווה לשבת לידו? אתה, מר פרס, בפיקחותך, איני חושב שאתה משלה את עצמך. אני בטוח שאתה יודע שאתה לא יכול להשלות את העם היהודי, אשר חייב להתייחס במלוא הרצינות לדברי ההסתה של ערפאת, הקורא למיליון המוסלמים לעלות ולשחרר את ירושלים.

אני חייב כאן להגיד, בכל 46 שנות קיום המדינה ובכל שנות המנדט הבריטי לא ידענו מצב כה מסובך, כה עצוב, כה מאכזב כמו שאנו נמצאים בו היום. יהא ברור, בכל לבנו ונפשנו אנו מעוניינים בשלום. הלוואי והלוואי שהיינו זוכים לשלום. אבל נביט ונראה מה ההבדל בין השלום הזה עם ערפאת לבין השלום עם מצרים. נכון, שם היינו מוכנים בעד שלום לוותורים מפליגים, אבל כל הוותורים האלה הם כאין וכאפס לעומת קודקודה של ירושלים עיר הקודש, לתת לערפאת מקום שלטון כדי לעלות על ירושלים. זוהי המגמה של יריחו.

חייב אני לתת כאן ביטוי לסערת הרוחות והזלזול המשוע בעדושת השבת ובקדושת חג השבועות, כאשר משום מה בוצעו חילולי שבת המוניים כאשר הורו לצבא לפנות את עזה ולהעביר את יריחו לפלשתינים בשבת ובחג. אם הצבא הישראלי היה שם 27 שנים, למה לא יכלו להיות שם גם בשבת ובחג? למה ומדוע הפגיעה, ההתעלמות מקדושת שבת קודשנו ומקדושת חג השבועות, חג מתן תורה?

אל יטעו אותנו, מה שקוראים לוקשן צבאי. לא היה כל מקום לפגוע בקדושת השבת ובקדושת חג מתן תורה.

עם זה, אני רואה לחובה להביע, גם מעל במת הכנסת, תמיהתנו ותדהמתנו מחילול חג השבועות, חג מתן תורה, על-ידי מזכיר המדינה של ארצות-הברית מר וורן כריסטופר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין, אדוני, שיש אי-אמון בנושא הזה. פשוט זמנך תם. נתתי לך עוד שתי דקות בנושא הזה.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אני אומר לך, אי-אפשר לנו לעבור על זה, אפילו יום אחד, אחרי מה שקרה בלי למחות. אנחנו מוחים על הפגיעה הזאת. אנחנו קראנו את ההתנצלות של וורן כריסטופר, אבל זה היה דבר שהוא היה יכול לחזות אותו מראש ולא היה צריך לעשות זאת.

אני קורא כאן, מעל במת הכנסת, לפני הצעת האי-אמון, אני קורא לחברי סיעת ש"ס שיזכרו מה היה בעבר כאשר היה חילול שבת בגלל הגעת האווירונים F-15. אז הציעו הצעת אי-אמון, והמפד"ל, שהיתה בממשלה, בקואליציה, גם היא הצטרפה לאי-אמון. אי-אפשר לתת אמון לממשלה אשר מרשה חילולי שבת כאלה, להעביר את יריחו ועזה דווקא בחג השבועות. זה דבר חמור ביותר, ואנחנו צריכים לתת על זה את התשובה ההולמת על-ידי אי-אמון בממשלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מנחם פרוש. חבר הכנסת אריה גמליאל – איננו. אני מזמין את אדוני סגן שר הביטחון להשיב על כל ההצעות לסדר-היום בדבר אירועי דמים בחברון ובבית-חג"י והתקרית ביריחו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מכיוון שרוב הדוברים אינם פה, אני ארשה לעצמי לענות על הנושאים שהועלו כאן אבל לא אתייחס באופן ישיר-פרטני לדוברים כאלה או אחרים, מכיוון שאולי לא יהיה מי שיקשיב.

ראשית כול, אני רוצה לומר לחבר הכנסת מנחם פרוש, שאם אומנם קרו הדברים של חילול השבת, אני מביע גם את צערי וגם את תחושתי שאסור שהדבר הזה יקרה. הוא לא צריך לקרות. אני מתאר לעצמי שאנחנו בודקים – אני לא הייתי בתמונה כל כך – מה התרחש ולמה התרחש, אבל ללא שום צל של ספק, לא היה פה שום כוח כזה שחייב לחלל את השבת. אני מקווה שדברים כאלה לא יחזרו.

חברי הכנסת, בדברים של חלק גדול מהדוברים ניתן להבין כאילו מדינת ישראל, ממשלת ישראל נסוגה תחת לחץ, ושנכפים עליה דברים, שאש"ף והפלשתינים הם המנצחים וישראל היא המפסידה, היא החלשה, היא המפוחדת. ראשית כול, כדאי לזכור שמבחינה היסטורית פעם אחת העולם הערבי עשה טעות בעניין הזה, טעות שהביאה למלחמת ששת הימים. השנים 1966-1967 היו שנים של משבר כלכלי. מצב הרוח בארץ היה ירוד. בדיחות מרות מאוד הילכו בציבוריות. אני לא יכול לשכוח את האמרה הנוראה: "מי יהיה האחרון שיכבה את החשמל בלוד". לדור הצעיר קראו "דור האספרסו". נוצרה תמונה מאוד קשה של שבר בציבוריות הישראלית.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אבל אז זכית להכריז "הר-הבית בידינו". לדורות יזכרו לך את זה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

נגיע לזה, כבוד הרב פרוש, נגיע לזה.

הנשיא המצרי, בניגוד להצעת כל המטה הכללי שלו, נשמע לעצתו של הרמטכ"ל שלו. הוא פיתח את רוח המלחמה וגלגל אותה, ובניגוד לכל הערכות המודיעין שלנו באותה שנה מצאנו לפתע את עצמנו מול סכנה ממשית לקיומנו. זאת אומרת, העולם הערבי לא הבין שבדמוקרטיה, גם כאשר יש ויכוחים ויש עימותים, אין זה אומר שבר. אלא מה? שבשביל להוכיח שעם ישראל לא נשבר נאלצנו להילחם מלחמה לא קטנה ולא פשוטה, מלחמת ששת הימים. אבל הוכחנו שאנחנו החזקים וכאשר קיומנו בסכנה לא ינצחו אותנו, ואם צריך אנחנו לוקחים יוזמה.

למה אני מדגיש את הדבר הזה? כי כאשר מוצגת פה, מעל הבמה הזאת, תמונה כאילו שוד ושבר בישראל, רודפים אחרינו, רודפים אותנו, עושים לנו פוגרומים ולישראל אין מושיע – א. זה לא נכון; ב. צריך לדעת מה המשמעות של הצגת תמונה שיכולה להביא את ההיפך ממה שרוצים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה לא נכון? אתה יודע שאנשים מפחדים לנסוע לירושלים. זה לא פוגרום? זה לא טרור? תלמידי בתי-הספר לא יוצאים לטיולים. טרור זה הפחדה ומניעה מהציבור לעשות דברים. עם ישראל לא הולך לכותל.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת איתן, קריאת ביניים זה בסדר, אבל לא נאום. אני מודה לך, אדוני. תודה. בבקשה, אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ובכן, תרשו לי להזכיר לכם, שבשנת 1988 החל בקרב הסורים ובקרב הפלשתינים התהליך של ההכרה שמדינת ישראל חיה, קיימת, עובדה שאי-אפשר לנצח אותה בשדה הקרב, והדרך היחידה להמשיך ולחיות היא להגיע למצב של דו-קיום בשלום.

כל התורה הפלשתינית, כל התורה האש"פית, כל האמנה הפלשתינית דגלה בהשמדתה של ישראל, במחיקתה מהמפה, בפלשתין גדולה. הרבה מלחמות והרבה דם נשפך עד שגם הם – אני אומר "גם הם" כי סאדאת הכיר בזה מייד אחרי מלחמת יום הכיפורים – גם הם הכירו בכך שאת מדינת ישראל צריך לקבל כעובדה קיימת וצריך לחפש את הדרך לדו-קיום. ולא הפלשתינים ולא הסורים לא יכולים לחשוב על פתרון הבעיה כתוצאה מניצחון על ישראל או בשדה הקרב או בשדה אחר. הדרך היחידה היא להגיע להבנה.

יש בתוכנו שחוששים מהבנה ורואים בה יותר פתח לסיכונים. אני לא אומר שסיכונים לא יכולים להיות קיימים, אבל אני כן אומר שלפי מיטב הכרתי והבנתי מדינת ישראל היא אומנם חזקה והיא לא הבורחת ולא היא בפוגרום.

זה נכון שבמאבק נגדנו נשפך דם יהודי כל השנים. אני רוצה לומר לחברת הכנסת יקירתי – ואני אומר זאת ברצינות כי אני שונא מאוד לעשות את ההשוואות של דמים, כי כל אדם זה עולם שלם, אבל אני אומר את זה רק בשביל להימנע מתחושה של בריחה או של כניעה או של חוסר כוח עמידה – היו לנו שנים, היו לנו שבועות, היו לנו ימים שבהם באמת ריחפו סימני שאלה גדולים מעל ראשינו, ואנחנו התגברנו. לכן אין לי שום ספק, שהמשך תהליך השלום איננו פונקציה של בריחה אלא הוא פונקציה של ניצול העוצמה הצבאית והחברתית-הכלכלית שאליה הגענו.

העובדה שאויבינו העיקריים, אש"ף והסורים, הגיעו למסקנה שבדרך המלחמה לא ינצחו אותנו, זאת הזדמנות לנסות ולהגיע לשלום. והדרך קשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

הפרשנות היא שונה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אנחנו נמצאים בתחילתה. צריך הרבה אמונה בשביל לסבול את מה שבצדק, אם אני לא טועה חבר הכנסת זאבי לא אוהב, את המונח "קורבנות השלום". גם אני לא אוהב אותו. אני רק יודע שגם תהליך השלום איננו פשוט, אבל בו בוודאי אנחנו יכולים לעמוד ולצאת ממנו חזקים יותר.

חבר הכנסת פרוש, בשבוע שעבר צלצל אלי ירושלמי ותיק, משורר ידוע שקשור מאוד לארץ-ישראל. כיוון שלא חשבתי שאדבר על זה בפומבי, תרשו לי שלא לומר את שמו. הוא אמר לי: תשמע, מה שאני חושש הוא שיכול להיות שנגיע לשלום, אבל נגיע אליו עם עם שבור, שכן הוויכוחים, ההתלבטויות, הדם שנשפך בדרך והסיכונים שאנחנו לוקחים על עצמנו גם ביהודה ובשומרון וגם ברמת-הגולן יכולים להביא לכך, שאולי העם יתמוך בשלום, אבל הוא יתמוך עם גב שבור, ועם עם גב שבור זה דבר רציני.

התייחסתי לעניין ברצינות רבה. בימים האחרונים הייתי גם ביריחו וגם ברצועת-עזה כדי לשוחח עם המתיישבים ולקבל את התחושה שלהם עכשיו, בשלב הזה, ממקור ראשון, ואני מודע היטב לחששות ולדאגות, אני לא רוצה לנקוב במלים יותר חריפות.

דבריו אלה של המשורר הביאו לכך, שבמסיבת חברים, עם צעירים, שאלתי אותם, האם זה נכון מבחינתם. כולם אולי נולדו לפני מלחמת ששת הימים והיו אז תינוקות. שאלתי אותם: האם עלול להיווצר מצב שבו אנחנו נשיג שלום אבל אתם תקבלו עם שבור, או אתם תהיו שבורים? אני צריך לומר שלא התרשמתי כך, התרשמתי יותר מזה שאמרו לי שאני חי יותר מדי במונחים של המלחמות שעברתי. אני לא יכול להתעלם מהן, אני נושא אותן על הגב.

מיכאל איתן (הליכוד):

כך גם אמרו לצ'רצ'יל חסידיו הצעירים של צ'מברליין, בדיוק אותן מלים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא חושב שהיום נגמור את הוויכוח בינינו.

כאשר עלה בי החשש הזה – והוא עולה בי כל הזמן – אני מדגיש את הדבר הזה, מכיוון שאין שום הכרח שהעם יגיע להסדר כעם שבור, כעם רצוף, כעם פוחד; אין שום הצדקה שבעולם לכך.

אני רוצה לומר לכם, שאנחנו חייבים להגיד לעם בישראל, האם אנחנו מסוגלים לתת תשובה ביטחונית לסיכונים של העתיד. הסיכונים יכולים לבוא מתוך הסכם השלום, הם יכולים לבוא מכך שיתחדשו מעשי טרור בהיקף שיביא מלחמה, או יכולה לפרוץ מלחמה כפי שפרצה בעבר. לפי מיטב

הכרתי, את השילוב הנדרש כדי לתת את התשובה הביטחונית בשמירת הצבא, בשמירת היכולת שלו, בהכנתו לסיכוני העתיד גם מבחינת מבנה נפשי וגם מבחינת טכנולוגיה, אנחנו קוראים די נכון ומכינים די נכון. אבל צריך להיות ברור, שגם את זה איננו יכולים לעשות לבד, גם בעבר לא עשינו את זה לבד. יחסי חוץ, יחסים עם מדינות שבהן יש שלוחות של העם היהודי שעזרתן דרושה לנו ברגעי חירום, חשבים לביטחון ישראל כמו גורמים אחרים, לפעמים יותר, לפעמים פחות. אני מאמין שאת השילוב הזה אנחנו שומרים.

לכן, כאשר אני מדבר על השלום אינני מדבר על שלום של פחד אלא על שלום עם ביטחון. אני לא אומר שהוא לא יביא גם בעיות, קשיים ושפך דם. בתהליך – בוודאי, אני מקווה שיגיע יום שגם זה ייפסק. אבל אין שום הצדקה שבעולם להפחיד את העם בישראל שגבו עלול להישבר, אין בזה שום צורך.

אנחנו לא מדברים על שלום בכל מחיר. לפי הערכתי, ההצהרות של ראש אש"ף בימים האחרונים היו בלתי נסבלות, בלתי נסלחות, מעוררות סימני שאלה רציניים מאוד – –

חנן פורת (מפד"ל):

מה התגובה שלנו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

– – מחייבות זהירות רבה מאוד, ואני בטוח שכך אנחנו גם נעשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

נעבור לסדר-היום.

סגן שר הביטחון מ' גור:

עם זה, אני מוכרח לומר, שאני לא יכול להגיע למסקנה שכבר צריך לעצור את תהליך השלום. עברנו מלחמות קרוב ל-50 שנה, ואני לא מקבל שבעיות עם צרות, עם שפך דם ועם הצהרות מהסוג הזה מצדיקות היום את הפסקת תהליך השלום, בשום פנים ואופן לא. שלום בכל מחיר – לא, אבל כבר להירתע מהיכולת ומהסיכוי להגיע לשלום ולביטחון? – בשום פנים ואופן לא. אנחנו חזקים מספיק כדי להמשיך בניסוי הזה בתקווה שהוא ייתן את התשובה, כי 50 שנות מלחמה לא נתנו את התשובה.

מלה לגבי ירושלים. אנחנו קבענו שעל הסדר הקבע נדון בזמנו ולא עכשיו. כיוון שעלה עניין ירושלים אני לא יכול שלא להדגיש, שמבחינה היסטורית ירושלים שימשה עיר בירה רק כאשר היה בה רוב

יהודי והוא רצה בה כעיר בירה. זו עובדה היסטורית שאתה אי-אפשר להתווכח. בכל ההיסטוריה כל השלטונות שהיו פה לא קבעו את ירושלים כעיר בירתם.

שאול יהלום (מפד"ל):

אנחנו שחררנו את יריחו? מה זה שייך להיסטוריה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

עכשיו אני מדבר על ירושלים. לכן כל טענה פלשתינית, שמבחינה היסטורית או מבחינה מעשית ירושלים היא עיר בירה לשני העמים, אין לה על מה להתבסס. אנשים יכולים לומר שזה רצונם היום, אבל אין שום בסיס היסטורי והצדקה היסטורית לטענה הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל למה התחייבתם לנהל על זה משא-ומתן? למה אתה אומר את זה בפסקנות כזאת?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני את שלי גמרתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

התחייבתם לנהל על זה משא-ומתן, ואתמול ביילין אמר שכאשר הולכים למשא-ומתן לא יודעים עם מה חוזרים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לצערי הרב, קראת את קריאת הביניים הזאת ואני צריך להעיר, שאת הנכונות למשא-ומתן על ירושלים קיבל ראש הממשלה מנחם בגין בהסכמי קמפ-דיוויד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה מטעה, מעולם לא, מעולם לא.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תסלח לי.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אמר שהערבים יכולים להעלות כל נושא למשא-ומתן אבל הוא לא התחייב לדון בשום נושא. אתם התחייבתם לקיים דיון.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן, אני מאפשר לך קריאת ביניים וגם שאלה. אודה לך אם תתנהג בהתאם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא יודע בשביל מה אתם מתווכחים אתי בעניין הזה, אבל אני רוצה להבהיר את עמדותי-עמדתנו, החד-משמעית: אין שום הצדקה היסטורית לשום גורם פרט לעם היהודי לראות את ירושלים כבירתו. קבענו את ירושלים כעיר בירה, ורק כאשר אנחנו שלטנו פה ירושלים היתה עיר בירה, שום שלטון אחר לא עשה את ירושלים עיר בירתו. לכן, כאשר אנחנו מדברים על ירושלים כבירת ישראל המאוחדת שלנו וכאשר אמרתי ללוחמים שלנו במלחמת ששת הימים: ירושלים היא שלכם לנצח – הכוונה היתה אמיתית, היתה והינה היום.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון. מה מציע אדוני?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה. יש פה מגוון של הצעות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שאדוני מציע לוועדת החוץ והביטחון.

חברי הכנסת, אני מבקש לשאול את חברי הכנסת המציעים הנוכחים. חבר הכנסת דב שילנסקי, איננו. חבר הכנסת רחבעם זאבי, איננו. חבר הכנסת האשם מחאמיד, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון?

האשם מחאמיד (חד"ש):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, איננו. חבר הכנסת רענן כהן, איננו. חבר הכנסת שאול יהלום, איננו.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא מסכים. מבקש דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ?

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אני מבקשת דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, חבר הכנסת מנחם פרוש?

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אבקש דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת אריה גמליאל, איננו.

אנחנו עוברים להצבעה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא מתנגד לדיון במליאה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אבקש במסגרת הצעה אחרת להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

אם אתה מבקש להסיר – זכותך. אדוני, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שמעתי ב"ערב חדש", וקיבלתי אישור קודם לכך שהיועץ המשפטי לממשלה העביר למשטרה אתמול בקשה לחקור נושאים של שלושה משרדים שהופיעו בדוח מס' 43, דוח מלפני שנה; ביניהם על רכישת דירות במזרח-ירושלים ונושאים אחרים שקשורים במשרד הבינוי והשיכון.

אינני מערער על זכותו של היועץ המשפטי לפתוח בחקירה בכל עניין, אבל אני חושב שזה צעד תמוה בעייתי הזה. באותו יום שמתפרסם דוח מבקר המדינה, מגיש היועץ המשפטי למשטרה בקשה לחקור נושאים מהדוח הקודם. זה יתפרש כניסיון להסיח את דעת הקהל הנרעשת מהדוח החדש של המבקרת אל השלטון הקודם. זה יראה כניסיון לחפות, להסיט את דעת הקהל, לשכוח ממה שקרה. הנה היה דוח של מבקרת המדינה, אבל אני פותח בחקירה על מה שקרה לפני שנים מספר, שהופיע בדוח הקודם.

אני חושב שהכנסת צריכה לדעת זאת, למחות על כך, ולומר ליועץ המשפטי את דעתה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך. אני מבין שזה נוגע למה שקרה בחברון ובבית-חג", חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אדוני חבר הכנסת מיכאל איתן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן; בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אתה מתייחס ברצינות לדיונים בכנסת. אני מבקש ממך, כל פעם שאין לכם מה להשיב לגופו של עניין, אתם אומרים: מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, הסכים לכך. האם אתם הולכים בדרכו של מנחם בגין? למה לכם כל זה?

מה עוד שאתה מטעה במפורש. מנחם בגין אמר בזמנו במסגרת הדיונים על הסדר הקבע: הצד הערבי יוכל להעלות כל מה שהוא רוצה – תל-אביב, ירושלים, חיפה. הוא יכול להעלות מה שהוא רוצה. אנחנו ברגע שדבר כזה יעלה נגיד: NON NEGOTIABLE, לא למשא-ומתן. לא נקיים משא-ומתן על ירושלים. ואתם, התחייבתם בכתב בחתימת ידכם וחייבתם אותנו בהסכמי אוסלו לקיים דיון על מעמדה של ירושלים.

חנן פורת (מפד"ל):

לא חייבו אותנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

ולכן, כשאתה עומד פה ומתייחס לסוגיה הזאת, אל תאמר שהמצב הוא אותו דבר, כי בחתימתך ובחתימת הממשלה הזאת התחייבתם לקיים דיון על מעמד ירושלים, וסגן שר החוץ הסביר לכולנו אתמול, שכשהולכים לדיון אף פעם לא חוזרים עם אותן עמדות שיוצאים אתן. אתם מצדיקים את מה שערפאת אומר, שיש לו התחייבות שלכם לקיים דיון על מעמד ירושלים. וכשערפאת אומר: יהיה דיון על מעמד ירושלים; כשכל העולם יודע שיהיה דיון על מעמד ירושלים – לא תוכל לבוא לשם ולהגיד: אני לא מתכוון לדון ולקיים דיון לגופו של עניין. אם התחייבת לקיים דיון לגופו של עניין, משמע הסכמה מכללא גם להגיע לויתורים, ותצטרך להציע ויתורים אם לא תחזור בכ מההסכמה לקיים דיון על מעמד ירושלים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך ולחברי הכנסת. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני פשוט רוצה להבהיר, שכל ההתפלפלות של חברי הכנסת עם מה שנאמר בהסכמי קמפ-דייוויד והמכתבים על ירושלים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בהסכם בקמפ-דייוויד לא נאמרה מלה על ירושלים.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת איתן, נלמד לכבד – – –

שר המשטרה מ' שחל:

– – – יש חילופי מכתבים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בהסכם קמפ-דייוויד המלה ירושלים לא מופיעה.

שר המשטרה מ' שחל:

אתה מטעה את הציבור.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת איתן, נתתי לך לדבר. אני מבקש להקשיב גם לתשובה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה צודק. אני מודה לכבודו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מראש מודה שבצעקות אתה יותר טוב ממני. אל תוכיח לי את זה כל פעם מחדש. לגבי ירושלים, אני לא יודע מי יכול להוכיח למי מה. אל תצעק.

מיכאל איתן (הליכוד):

זאת התשובה שלך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רציתי לומר, שההתפלפלות שהושמעה על-ידי חבר הכנסת מיכאל איתן איננה מקובלת עלי, איננה נכונה ואיננה מדויקת.

מיכאל איתן (הליכוד):

ממש שכנעת. אתה מאוד משכנע.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אנחנו עוברים להצבעה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לגבי ההערה של כבודו שאני דיברתי לא לעניין – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני לא אמרתי, חלילה. אני לא אמרתי שלא דיברת לעניין. אני יודע שאתה דיברת על נושא חשוב מאוד, רק אמרתי שזה לא תואם את סדר-היום. כך התבטאתי, אדוני. אני חושב שאכן – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה יודע שזה מקובל שחברי הכנסת מנצלים את הדקה להעלות כל נושא. זה מקובל ונהוג.

היו"ר ר' אדרי:

אבל, אדוני, אני לא אמרתי. זו זכותך. לא אמרתי שלא דיברת לעניין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה מקובל ונהוג בקרב חברי הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אתה ציינת לא לעניין, זו לא דרכי ולא הייתי אומר זאת ולא אמרתי.

אנחנו עוברים להצבעה. חברי הכנסת, אני מבין שגם סגן השר מסכים שיהיה דיון במליאה. אני מבין שאנחנו יכולים להצביע בעד דיון במליאה או בעד הסרת הנושא מסדר-היום. מי בעד דיון במליאה? מי בעד הסרת הנושא מסדר-היום?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

תשעה בעד.

היו"ר ר' אדרי:

תשעה בעד, נגד אין, נמנעים אין, הנושא יבוא לדיון במליאת הכנסת.

הצעה לסדר-היום

רמת-הגולן

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעה לסדר-היום בנושא רמת-הגולן, מס' 4040, מאת חבר הכנסת חנן פורת. אדוני, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, המכנה המשותף בין המשא-ומתן על עתיד יהודה, שומרון וחבל-עזה לבין המשא-ומתן על עתיד רמת-הגולן הוא ההונאה והרמייה שבדרך ניהולו של המשא-ומתן. "ותהי האמת נעדרת וסר מרע משתולל".

לכן אינני יכול לפתוח בנושא רמת-הגולן בלי להציב כמודל את מה שמתרחש היום גם ביהודה ובשומרון.

בחלומותי הפרועים הייתי שואל את עצמי, איך ניתן יהיה להוכיח למי שענינו עדיין סומות, למי שצריך עוד משהו כדי להתפכח מאשליות, איך ניתן יהיה להוכיח שהכול כאן, כמו שאומרים הערבים בלשונם, מסח'רה – מרמה? אמרתי לעצמי: שוו בנפשכם שהיתה מתגלה איזו קלטת, שבה היושב-ראש יאסר ערפאת במסיבת חבר מרעיו, במטה אש"ף, מציג את התוכנית ואומר: הרי מגמתנו ג'יהאד על ירושלים. אולי דבר ברור כזה, הוצאה כזו של דברים ממקורם, לחם חום כביום הילקחו, היתה פוקחת עיניים.

ובכן, זה התרחש. מה עוד היה צריך להיות, יותר מאשר – אדוני שר המשטרה – אמירה של יאסר ערפאת, במסגד ביוהנסבורג, לעיני קהל מאות ואלפים: דרכנו לג'יהאד על ירושלים, זוהי המגמה, זוהי המלחמה של כל העולם האסלאמי.

תקלה אתם קוראים לזה, תקלה מצערת, פליטת פה אומללה, ועוד השרה שולמית אלוני אומרת: טוב, מה אפשר לעשות, הוא פנטזיונר. האם אינכם רואים שאתם פנטזיונרים? האם אינכם רואים מיהו זה אשר שוגה בפנטזיה? כל מכונת השמן, כל המריחה של משרד החוץ בראשותו של המניפולטור הגדול שמעון פרס, התגייסה כדי למרוח מייד. כ"ג'אבר" הוא בא לך לאוסלו, כדי להודיע חד-משמעית: לא נשב לארוחת צהריים עם ערפאת. אחרי חצי שעה ערפאת מודיע, הוא ימשיך בהסכם, והכול שב על מקומו בשלום ודנים על הרחבת האוטונומיה.

העניין פשוט נמאס. הגועל, הרמייה כל כך ברורה, כל כך חשופה לעין כול, והממשלה הזו מנגבת את הרוק מלחי אחת ומנגבת את הרוק מלחי שנייה, ואומרת: נו, תקלה מצערת, ואף-על-פי-כן נוע תנוע, אלי שאול.

אף שהכנסת ריקה, ומכיוון שהדיונים כאן כל כך עקרים הם גם אינם מושכים את תשומת לבם של חברי הכנסת, אני רוצה לומר, כי את העם אי-אפשר להונות. אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשטרה, ואני מבקש שתקשיב למשפט הזה: אני חושב שהצעד האלמנטרי שהייתם צריכים לעשות, בתגובה על דבריו של יאסר ערפאת, הוא להודיע לו, שהוא פרסונה נון גרטה – אורח בלתי רצוי בארץ-ישראל, לעת כזו כאשר הוא קורא לג'יהאד על ירושלים, ולהודיע לו קבל עם ועדה, שמבקשים ממנו שלא יבוא לארץ-ישראל, ובוודאי לא יבוא לירושלים. זהו צעד אלמנטרי שצריך היה להיעשות, לפני כל דבר אחר.

אבל אני מרגיש שגם בעניינים אלה אני משחית דברי על אוזניים ערלות. אולי עוד יישמעו הדברים – מכיוון שאינם נשמעים רק במליאת הכנסת – גם ברחוב ובעם: יאסר ערפאת, המרצח הזה, הקורא לג'יהאד על ירושלים, לא יעלה ולא יבוא לירושלים. אם אתם לא תמנעו בעדו מלבוא לירושלים, עם ישראל ימנע בעדו מלהגיע לירושלים. עם ישראל יעצור את הג'יהאד בשערי ירושלים.

אני רוצה שהדברים האלה ייקלטו. הם עוד יישמעו, עכשיו הם נשמעים בטון מינורי, הם עוד יישמעו על-ידי מאות אלפי בני אדם. שימו לב לכך, אני מדבר על דרכים חוקיות, על דרכים לגיטימיות, אך גם ניסיונות נואלים לא יעצרו את ההמיה הזו, מפני שבאו מים עד נפש, ודי כבר לטהר את השרץ בק"ן פלפולים של הבל. אי-אפשר עד כדי כך להונות את העם. נמצא כאן ראש עיריית ירושלים, והוא ודאי יהיה שותף למהלך הזה.

ומירושלים אלי גולן: גם כאן ההונאה, הרמייה חוגגת. יש לה קבלות, כבר עייפנו מלהזכיר את דבריו של יצחק רבין, ראש הממשלה דהיום, ערב הבחירות, ואת אמירתו הנחרצת, הקובעת שלא יעלה על הדעת שגם בשלום נרד מרמת-הגולן. מי שיעלה על הדעת לרדת מרמת-הגולן, יפקיר – הוא מדגיש שוב, יפקיר – את ביטחון ישראל. ועד אז, הוא מוסיף ערב הבחירות, לא מלים, לא ברכות, אלא מעשים – איש המעשה הגדול – לחיזוק ההתיישבות על כל צורותיה, למציאת מקורות תעסוקה למתיישבים הרבים הנוספים. ולכם המתיישבים, אתם, אתם העושים את רמת-הגולן למה שהיא – כל הכבוד לכם. כה אמר יצחק רבין.

ואתה נוטל את העיתון של תמול-שלושום וקורא. רבין: למען שלום, אני מוכן להוריד יישובים בגולן. ומצורפת מפה, שאומנם עדיין לא נמסרה לאסד, אך הוא יודע אותה היטב מן התקשורת בישראל, ולפיה תהיה הנסיגה בשלושה שלבים. בשלב ראשון – נסיגה מן היישובים הדרוזיים, בשלב שני – נסיגה ממרבית היישובים, ובשלב שלישי – פחות או יותר עד שפת הכינרת. נכון, את המלים נסיגה מלאה הוא עדיין לא אמר, כי הוא מצפה לראות אותה על בסיס של הדדיות.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, זמנך תם.

חנן פורת (מפד"ל):

איפה כאן היושר האלמנטרי?

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, זמנך תם.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מסיים בתוך שתי דקות.

היו"ר ר' אדרי:

לא שתי דקות, נתתי לך שתי דקות מעבר לזמן. אני מבקש, רק עוד שני משפטים. אני מודה לך.

חנן פורת (מפד"ל):

אמתין, כדי שהשר לפחות ישמע את דברי.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני השר, מבקשים שתואיל להקשיב, כי יש לו עוד שני משפטים. אני מודה לך, אדוני, וגם לראש עיריית ירושלים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הוא ניסה לתרץ תירוצים, אך הוא לא שכנע אותי.

היו"ר ר' אדרי:

חשבתי שהסדרתם את העניין ביניכם.

שר המשטרה מ' שחל:

רציתי לשאול את ראש העיר, האם חבר הכנסת חנן פורת מדבר על-פי הנושא הרשום בסדר-היום, כלומר על רמת-הגולן, או שהוא מדבר על נושא אחר לגמרי.

חנן פורת (מפד"ל):

לא שמעת את דברי עכשיו, אשר נסבו על רמת-הגולן.

היו"ר ר' אדרי:

הוא הקשיב.

חנן פורת (מפד"ל):

אם הקשיב, הוא היה צריך לדעת שעכשיו דיברתי על רמת-הגולן, והיטב דיברתי. אני רוצה לומר לך, ליטול את דבריו של יצחק רבין אז באשר לרמת-הגולן: כל הכבוד לכם המתיישבים, העושים את מפת רמת-הגולן, ומי שירד מרמת-הגולן יפקיר את ביטחון ישראל – ולקרוא את הכותרות של אתמול-שלוש, שבהן רבין קובע שהוא מוכן להוריד את היישובים בגולן, וסרטוט המפות על-פי תוכניתו של אלוף פיקוד המרכז דהיום, אילן בירן, המדברות על נסיגה טוטלית בשלושה שלבים מן הגולן; כאשר מנסים להרגיע אותנו שהפער בין הצדדים עדיין גדול. איזה פער גדול, כל הוויכוח הוא על שלוש או חמש שנים. כאילו איננו מבינים, כי ברגע שישראל תודיע על נסיגה מרמת-הגולן, ועל נכונותה להכיר בריבונות סורית על רמת-הגולן, כל ההתיישבות הזו קורסת באחת. האם אנשים יישארו שם כבני ערובה? חיים על זמן שאול. הדבר האלמנטרי המתבקש מאדם שיש לו איזה יושר מינימלי הוא, שצעד כגון זה יעשה רק לאחר הליכה לבחירות.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, ביקשתי ממך. זמנך תם.

חנן פורת (מפד"ל):

רק לאחר שתביאו את הדברים האלה להכרעת העם. מי שאינו מביא אותם להכרעת העם, אל יופתע אחר כך, אם ייתקל אחר כך בכך שהעם יירק בפרצופו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

הצעה לסדר-היום

קריאת ערפאת לג'יהאד נגד ישראל

היו"ר ר' אדרי:

ברשותך, אדוני השר, היות שכאן דובר גם על ירושלים, נשלב את שתי ההצעות. אדוני השר יואיל להשיב על שתי ההצעות, גם זו של חבר הכנסת אהוד אולמרט, ראש עיריית ירושלים, שמספרה 4091. בבקשה, אדוני.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, קודם כול אני מוכרח להודות, שבשנותי הרבות בכנסת לעתים נדירות בלבד נתקלתי בניהול יעיל כל כך של ישיבת כנסת, שמצליח לחבר חיבורים בזריזות כזאת כדי לחסוך את זמן הכנסת – – –

חנן פורת (מפד"ל):

והקשבה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

והקשבה, זה נכון. כשאני רואה את כל המוני המקשיבים כאן אני נפעם ממידת החשיבות שהכנסת נותנת בפועל לנושאים שהיא מכירה בדחיפותם ובחשיבותם. ואם זאת אמרתי בעניין זה, נדמה לי שאמרתי הכול.

הנושא שאני רוצה להעלות כאן איננו נושא קל ואיננו פשוט.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

תכנון את המיקרופון, לא שומעים טוב.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני חבר הכנסת פרוש, האמן לי שלא תהיה לך שום בעיה לשמוע את דברי.

ראשית, אני רוצה להתייחס לעובדות. נחשפה קלטת, והקלטת משמיעה דברים שאמר ראש ארגון אש"ף, בקולו, במו פיו, לא דברים שייחסו לו, לא דברים שציטטו ממנו, לא דברים שמישהו העביר בבחינת עדות שמיעה אלא דברים שנאמרים במישרין על-ידי האיש עצמו בפני קהל בדרום-אפריקה, ואי-אפשר לטעות לגבי הבנת הדברים. כלומר, אי-אפשר לטעות כשלא רוצים להיתמם, אי-אפשר לטעות כשלא רוצים להתחכם, אי-אפשר לטעות כשלא מחליטים שאנחנו נעשה כל מעשה ובלבד שנשים עצמנו כשוטים.

קודם כול, מה נאמר? נאמר שם שראש ארגון אש"ף ייזום בעולם המוסלמי כולו מלחמה או ג'יהאד נגד ישראל בעניין ירושלים. אי-אפשר לטעות לא בהבנת הדברים, לא בהקשר הדברים ולא במשמעותם.

שמעתי עכשיו כל מיני פלפולים, הייתי צריך להגיד, להבדיל אלפי הבדלות, תלמודיים. פתאום ערפאת הוא משפטן מפולפל, פתאום הוא מדבר בכל מיני ניואנסים לשוניים שצריך אוזן מוסיקלית מאוד רגישה כדי להבין אותם. קשקוש מקושקש. הוא התכוון בדיוק למה שאמר. הוא התכוון בדיוק למה שכל אחד מבין באוזניים לא ערלות כשאומרים ג'יהאד. ג'יהאד במשמעות הפשוטה, הברורה, היומיומית, הוא מלחמת קודש שאין בה שום ברירה של אמצעים, שהכול מותר בה: כל מעשה רצח, הרג והקזת דם מכל סוג שהוא וכל אמצעי שהוא נגד כל אדם שהוא. זאת המשמעות של העניין. אלה הדברים שנאמרו.

אדוני היושב-ראש, האם יש מישהו שמופתע ברצינות מהדברים הללו? חבר הכנסת פורת לא הופתע, אני לא הופתעתי. מה, אנחנו לא יודעים בדיוק מהו סגנונו, מהו תוכנו, מהי מהותו של האיש הזה? אני רואה את חברי השר שחל יושב כאן, ואני חושב עכשיו איך במוח המבריק שלו הוא ינסה להסביר תיכף את משמעות הדברים של ערפאת.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא מתכוון להסביר שום דבר מדבריו של ערפאת. אל תשים דברים בפי – – –

אהוד אולמרט (הליכוד):

אין גבול ליכולת ואין גבול לפיתולים האינטלקטואליים שהממשלה מסוגלת להם, ואתה חבר בממשלה הזאת, אדוני.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הוא לא יכול להסביר משום שעמדת הממשלה היא עדיין אם אכן הדברים נאמרו.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הרי אין ויכוח.

משה פלד (צומת):

כל מה ששמענו באנגלית הוא כאין וכאפס לעומת מה שיישמע בערבית, אחרי האנגלית, וזה מתפרש עכשיו אצל ידעני ערבית מובהקים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

רבתי, אני רוצה לומר בעניין הזה, קודם כול, הרי איש מאתנו לא הופתע.

משה פלד (צומת):

חכה, חכה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הרי מי שראה את התעלול המשפיל והמביש בטקס בקהיר הבין שיש לו כאן עסק לא עם מדינאי, לא עם פרטנר אחראי, לא עם נושא ונותן רציני, לא עם לוחם שלום. יש לו כאן עסק עם אבנטוריסט מופקר, ברוטלי, חסר אחריות, שאין להאמין לשום מלה שהוא אומר כאשר הוא אומר דברים שעלולים להישמע שונים ממה שהוא עושה ואומר במשך עשרות בשנים. מה שהוא אמר בדרום-אפריקה זה הוא.

כשאני שמעתי את הדברים אמרתי: אני מתפלל שממשלת ישראל לא תגיב. זה עלול להישמע מפתיע. אמרתי: אני מקווה מאוד שראש הממשלה וחברי הממשלה ישימו עצמם כאילו לא שמעו. מדוע? כי אני ידעתי שלכאורה התגובה המתבקשת היא תגובה מסוג מסוים. אבל ידעתי שהממשלה הזו לא תוכל לעמוד, ולו לשנייה אחת, במה שמתחייב מהתגובה הבלתי נמנעת על הדברים הללו שהושמעו על-ידי ערפאת.

לכן אמרתי, הלוואי שראש הממשלה ישתוק. אבל ראש הממשלה לא יכול היה לשתוק. מה הוא אמר?
הוא אמר, שאם אכן אלו הדברים שאמר ערפאת, כי אז זו הפרה של ההסכם, ולא יהיה אפשר
להמשיך את המשא-ומתן. נו, אדון רבין, יש ספק שאלה הדברים שנאמרו? נו, אז מה אתה עושה
עכשיו? מה המסקנה שאתה מסיק?

אני מוכרח להגיד, שאני לא מנהל כרגע את הוויכוח עם הממשלה על עצם ההסכם שהם עשו. אני לא
מנהל כרגע ויכוח על הדרך, אני לא מנהל כרגע ויכוח על שאלה יסודיות של כיוון המדיניות שהממשלה
נוקטת בחודשים האחרונים. יש לי חשבון עם הממשלה, עמוק מאוד, קשה מאוד, הוא נעשה וייעשה
בציבור ובכנסת בכל הכוח ובכל החומרה.

עכשיו אני אומר לכם כנושאים ונותנים: את טיפת הכבוד העצמי האחרונה גם איבדתם? טוב, עשיתם
אתו הסכם. אתם יושבים אתו ליד השולחן, והוא יורק בפרצופכם, הוא משפיל אתכם, בלשון החבר'ה
הוא מקרקס אתכם, הוא לועג לכם. ואתם עושים דבר חמור יותר. קודם כול אתם עומדים וכמו במשל
העממי אתם אומרים: תתפסו אותי, אם לא אני מחסל אותו, ואף אחד לא תופס אתכם וכולכם יושבים
מייד על הרצפה ומתחילים לזחול.

עכשיו בכלל יש תופעה אחרת. בכל השבועות האחרונים אומרים שנוצרה ברית חדשה בין פרס לרבין,
שזה קשר שלא ינותק עכשיו בין שני האנשים שצריכים להגן על מעמדם בתוך הממשלה. חשבתי
שיש ביניהם הבנה מינימלית.

אני רואה שמופיע רבין ואומר: ההסברים דחוקים. אבל כוחו של פרס לא עמד לו וכמה שעות אחרי
שהוא הודיע בעוצמה אדירה, בגאווה לאומית מופלגת, שהוא לא יופיע לטקס עם ערפאת, הוא כבר
זחל. למה? כי כשערפאת נתן לו את ההסברים הספרותיים, הפואטיים, על המשמעויות הליריות של
הג'יהאד –

חנן פורת (מפד"ל):

לא ערפאת נתן לו, פרס לימד אותו מה לומר.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אולי, אולי.

– שוכנע פרס מייד. הוא אפילו לא המתין לראות אם לרבין יש הבנה אחרת בלשון הערבית, כבר
הוא רץ להיפגש אתו.

לכן אמרתי, אלמלא הגיבו, אלמלא התנו בעצם תגובתם משהו; טוב, אז הם אומרים: או.קיי, שידבר, לא מעניין אותם. אבל אתם באים ואומרים: אנחנו לא נמשיך כך. והוא מלגלג עליכם, ואתם ממשיכים. אז אתם נראים פי כמה וכמה יותר מבוזים, יותר מושפלים. אני אומר עוד הפעם: אני חס לא על כבודכם האישי, כבודכם האישי הוא עניינכם הפרטי, אני חס על כבוד מדינת ישראל, שאתם נבחרים וראשיה, ואני בהכנעה מקבל את העובדה הזאת, אף שאינני מאושר ממנה. אתה ראש הממשלה, יצחק רבין, אתה שר החוץ, שמעון פרס, של מדינת ישראל, של העם היהודי. זה לא דבר קל, זה לא דבר פשוט. מינימום של כבוד עצמי, מינימום של חוט שדרה לאומי, מינימום של כושר עמידה.

אבל, ברשותך, אדוני היושב-ראש, השאלה יותר עמוקה ויותר כאובה, לא רק השאלה של הטקטיקה: לאן כל זה מוביל? תראו, רבותי, אני רוצה לומר כאן דבר, ואני אומר אותו בזהירות, ואני אומר אותו מתוך ברירה זהירה של המלים: אתם מניחים את היסודות לחלוקת ירושלים, אתם, במחדליכם, במעשיכם ובמחדליכם.

ודאי תאמרו, איך אני מעז לומר דבר כזה. הנה עלה כאן לדוכן לפני כן גיבור ישראל – מותר לומר – מוטה גור, משחרר ירושלים. וכי אני מעלה על דעתי שהוא רוצה בחלוקת ירושלים? לא. אני בטוח שהוא לא רוצה, בכל לבו איננו רוצה בכך. האם יצחק רבין רוצה? האם השר שחל רוצה? האם שמעון פרס רוצה? ודאי שהם לא רוצים. רבותי, מה שאתם עושים יום יום ושעה שעה זה ההיפך הגמור ממה שאתם מכריזים עליו. מה שאתם גורמים יום יום זה בדיוק ההיפך ממה שאתם חושבים שאתם רוצים. אתם מניחים את היסודות ליצירת מצב פנימי ובין-לאומי, שיוביל אתכם לכך שבסופו של דבר תגידו – אין ברירה, אי-אפשר, אין מה לעשות, נגזר, מוכרח, ככה זה. ואז נצטרך להתווכח איך זה קרה.

זה קורה יום יום. זה קורה יום יום למי שמניח למוסדות הלאומיים של העם הפלשתיני לקום בירושלים הבירה, כאשר הם מוכרזים בגלוי ובאופן רשמי כמוסדות של המדינה הפלשתינית, ואין פוצה פה ומצפצף; כאשר מודיע ערפאת בהודעות רשמיות, בצווים שמתפרסמים במזרח העיר בעיתונים, חתומים: יאסר ערפאת נשיא מדינת פלשתיין, ואתם יודעים שזו הפרה של ההסכמים, שזאת הפרה מתגרה ובוטה של ההסכמים שהם עשו אתכם, ואין פוצה פה ומצפצף.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת, ראש העיר, אומנם חלקת לי מחמאות, ואני הבאתי את זה בחשבון, אבל אני מבקש לסיים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני כבר מסיים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מתי הופיעה מודעה כזאת לאחרונה?

אהוד אולמרט (הליכוד):

הופיעה בחודשים האחרונים, ולא נעשה דבר. מה זה? זו הנחת יסודות. אני יודע, אתם אומרים: זו הפרת ההסכם, אנחנו לא מתייחסים לזה. אתם עוזרים להכין את התשתית כאשר אתם מסכימים לכך ששרי חוץ יופיעו ב"אוריינט האוס" כבית הממשל. עכשיו תתווכחו אתי ותאמרו שבעבר היה ה"אוריינט האוס" – קשקוש, טענת כזב – מכון למחקרים של פייצל חוסייני, שהוצג כמכון למחקרים. יכולת לחשוב שמשו אחר נעשה בפנים, אבל הם לא העזו לטעון שזה משו אחר. עכשיו, רק בתקופתכם, רק בתקופתך, אדוני השר, הם אומרים: לא, זה לא מכון למחקרים, רימינו אתכם, הולכנו אתכם שולל, זה בית הממשל. הם לא אמרו את זה בעבר. ואתם נותנים לדברים להתרחש, ואתם מניחים לדברים הללו להתפתח, ואתם יוצרים מצב שדה-פקטו יש הכרה בין-לאומית בכך שמזרח העיר מתפקד כבירה לכל דבר לאוטונומיה וליתר שטחי יהודה, שומרון ועזה, בהסכמתכם.

על הרקע הזה, ההתגרות הברוטלית, הפרימיטיבית, החצופה, המתנשאת של ערפאת צריכה להיות מובנת בקונטקסט שלה. זה לא צעד בודד, זאת לא פליטת פה מקרית, זה חלק ממהלך מתוכנן שנועד ליצור, לגייס את דעת הקהל למאבק, שיתנהל במקביל בדרכים פוליטיות ובדרכים אלימות של ג'יהאד, של רצח ושל הרג, כדי לגרום לכך שהממשלה תחוש בסוף אנוסה, חסרת אונים למנוע את הבלתי נמנע ולהכיר בהקמתה של בירה פלשתינית בירושלים בירת ישראל.

אני מזהיר, אדוני השר, שזו עלולה להיות התוצאה של מדיניותכם, לא של הצהרותיכם, ואם לא תעשו את מה שדרוש, ומיד, לא תוכלו להיות נקיים מאחריות ישירה לתוצאה הזאת.

אני מבקש לקיים על כך דיון במליאת הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אהוד אולמרט, ראש עיריית ירושלים. גם אני צריך לומר לך מלה טובה על דרך הצגת הנושא. תודה רבה לך.

אהוד אולמרט (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

כעת אני מזמין את אדוני השר משה שחל, ששייב על שני הנושאים שעומדים על סדר-היום: רמת-הגולן; קריאת ערפאת לג'יהאד נגד ישראל. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר מקשיבים לדברים החשובים של ראש העיר ירושלים, חבר הכנסת אהוד אולמרט, חייבים – – –

אהוד אולמרט (הליכוד):

לא יעזור לך שום דבר – אולמרט.

שר המשטרה מ' שחל:

אמרתי לך: במקום שממנו באתי, שמות כאלה לא היו. זו הבעיה, מה אני יכול לעשות?

אהוד אולמרט (הליכוד):

אבל עזבת שם, אתה כבר פה.

שר המשטרה מ' שחל:

תראה, זה נשאר, זה קושי מסוים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

תתגבר על הקשיים.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, תמיד אני נהנה לשמוע אותו, במיוחד כאשר לא מזדמן לי לעתים קרובות לשמוע את ראש העיר מעל הדוכן הזה בנאומיו הרבים כבעבר, כאשר הוא כיהן בעבר מה שנקרא FULL TIME, כחבר כנסת, ולכן הפעם כולי הייתי דרוך בהקשבה לדבריו כדי ליהנות מהדברים, מהמלים, במיוחד בגלל החשיבות שלהן. אבל מאחר שאני ידיד טוב של אהוד, של חבר הכנסת אולמרט – הפעם זה בסדר?

אהוד אולמרט (הליכוד):

לא חשוב.

לימור לבנת (הליכוד):

אולמרט.

שר המשטרה מ' שחל:

קשה לי לבטא. אמרתי לו שזו בעיה. הגיע הזמן, אגב, שהשם יהיה עברי, חבר הכנסת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הלואי שהשגיאה הזאת היתה השגיאה הכי גדולה שלך. הצרה היא השגיאות המדיניות שלך.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא מכיר שגיאות אחרות, אגב, זה כל העניין. השגיאה הזאת, אגב, עקבית. אני עשיתי אותה גם בעבר – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – – על חשבון הזמן שלך.

שר המשטרה מ' שחל:

אני חייב לומר – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שהשיבה משפחתית, אבל כולנו היינו דרוכים כאשר הקשבנו לחבר הכנסת אולמרט, ואני מבקש עכשיו, באותה מידה, להחזיר לשר שחל. אני מודה לכם.

שר המשטרה מ' שחל:

בעבר שמעתי נאומים טובים יותר.

אני רוצה לחלק את דברי לשניים, לחלק הראוי להתייחס אליו, בגלל רצינות העניין, ולחלק שנוגע בדברים של אופוזיציה מול ממשלה, שיש לה טענותיה, והיא רוצה לומר את דברה לציבור, לא תמיד הדברים נעימים, בדרך כלל הייתי ממליץ על סגנון אחר, אני אומר את זה לא רק לך, אני אומר זאת לחבר הכנסת חנן פורת, כי גם בעבר, מפי גדולים ממני – חבר הכנסת חנן פורת אמר אותם דברים, קיבל הערה די מלמדת ומחנכת, הייתי אומר, מפי אדם שהערכתי מאוד, מר מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, אגב, על אירוע דומה לזה, עם הצעקות ועם האיומים. זה היה בזמן פינוי ימית, ונדמה לי שגם אז היה זה מר בגין שאמר לך, כאן בכנסת, שהדברים לא מדויקים ולא נכונים, ונאלצת גם להתנצל. אני אומר את דברי אלה רק למען התזכורת.

רבותי חברי הכנסת, אין חילוקי דעות בינינו שדבריו של ערפאת הם בניגוד למחויבות שלו, כפי שהתבטאה בחילופי המכתבים שהביאו להכרה ההדדית בין ישראל ובין אש"ף, אשר תכליתה – לפתור חילוקי דעות בדרכי שלום. אני מסכים, ואני אומר את זה כמי שהלך ובדק עוד הפעם מה המשמעות של ג'יהאד, שההסבר שהוא נתן הוא הסבר דחוק. המשמעות של ג'יהאד, באופן הברור ששומעים אותו אנשים שבאים לשמוע נאום, היא משמעות אחת: קריאה למלחמה, ולא דבר אחר. לכן, ההסבר דחוק. ראש הממשלה אמר זאת בצורה ברורה וחד-משמעית, שהסבריו של ערפאת, ואני מצטט, הם הסברים דחוקים. זאת תקלה מיותרת, היא מכבידה על התהליך עכשיו, תכביד גם בעתיד – – –

חנן פורת (מפד"ל):

מה פירוש המלה "תקלה"? תסביר.

שר המשטרה מ' שחל:

אין בינינו ויכוח, חבר הכנסת חנן פורת – – –

חנן פורת (מפד"ל):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת חנן פורת, הקשבתי לדבריך בשקט, תקשיב גם לדברי בשקט.

חנן פורת (מפד"ל):

תקלה; תקלה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני לא רוצה להפריע לך – – –

שר המשטרה מ' שחל:

באמת, זה לא בסדר.

אהוד אולמרט (הליכוד):

תרשה לי לשאול – – –

חנן פורת (מפד"ל):

תקלה מצערת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אמרת את מה שאמרת, אין בינינו חילוקי דעות לגבי משמעות הג'האד. איך אתה מסביר את התנהגותו של שר החוץ בשטוקהולם?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת אהוד אולמרט, אני נוסע לאוסלו, אולי בדרך, כאשר אני אהיה בסוף החודש, אני אשאל אותך. מה אתה רוצה שאני אגיד לך?

אהוד אולמרט (הליכוד):

אתה מופיע בשם הממשלה, זה לא דבר קל-ערך – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני ראש העיר, תן לי להשיב.

אהוד אולמרט (הליכוד):

בסדר. שאלתי.

שר המשטרה מ' שחל:

אני חושב שבמועצת העיר ירושלים – – –

היו"ר ר' אדרי:

נדמה לי ששר החוץ באוסלו ולא בשטוקהולם.

שר המשטרה מ' שחל:

– – – אמרו לי ששם לא מעזים להוציא הגה כאשר ראש העיר מדבר, אז תן לי גם כאן אותו דבר.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אבל ראש העיר נותן תשובות טובות.

שר המשטרה מ' שחל:

תמיד, תמיד – – –

היו"ר ר' אדרי:

לא אפשרתי שיפריעו לך.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי חברי הכנסת, השכנים שלנו הם פלשתינים, והם אלה שאנחנו נמצאים אתם ונצטרך לחיות אתם. אילו היו השכנים שווייצרים, יכול להיות שהיה אפשר לבוא בהתייחסות כזאת או אחרת. ממשלת ישראל הגיבה על הדברים כפי שכל העולם הגיב, ודרש ממנו הסבר. אנחנו, בעניין הזה, לא רק שלא מגמגמו, אלא היה מיותר ליצור כאן, באופן מלאכותי, חלוקה כאילו יש בבית הזה איזו התייחסות שונה בעניין ירושלים. ואני מתפלא מדוע אתם דווקא מנסים ליצור, בתוך העם הזה, את הפילוג בסוגיה שנדמה לי שהאחדות לגביה מלאה וכמעט מוחלטת. אני שואל את עצמי, מפני שנדרשתי לנושא הזה רק לפני יומיים. הקדימו אתכם, ואני אינני יודע איך אדוני היושב-ראש, נשיאות הכנסת, בזמני לפחות, פעלה לפי התקנון. לפני יומיים הוגשו שתי הצעות בנושא הזה. עמדתי כאן והשבתי, אבל חבר הכנסת חנן פורת, שהיה אמור לדבר בענייני הגולן – דיבר בעניין ההצהרה של ערפאת. אתה, באופן טבעי, ראש העיר ירושלים, אבל השבוע התייחסנו, והכנסת היתה מאוחדת כמעט פה-אחד כדי לתת פורקן למלל נוסף, להתקפה נוספת, מיותרת לגמרי. מה התועלת?

מדוע אני אומר לך זאת? – כי אתה יודע, כמי שיושב אתי בוועדה אחת, מה מידת הרצינות שאני מייחס וחברי מייחסים לכל הבעיות שהעלית, לכל הנושא, לרבות ה"אוריינט האוס". אתה בא אלי ואומר לי מראש, כעורך-דין טוב: אל תבואו אלינו ותגידו שהיה לפני זה, כי לפני זה זה היה מכון מחקרי. אז לא היו שרים? לא ביקרו בתקופתכם?

אני אומר לך דבר נוסף, אדוני ראש העיר. אם אתה רוצה את ההיסטוריה של ה"אוריינט האוס", אז לפני שהוא היה מכון מחקר, הוא היה בית-מרזח, אם לא אכפת לך. אתה מחפש את ההיסטוריה שלו? אלה העובדות שנוצרו. אז להטיח בממשלה – מותר, לגיטימי, ובכלל, גם את התיאורים האלה: זחלתם. אני מכיר ממשלה אחת שזחלה, ואני אגיד לך מתי, היא עשתה זאת עם יאסר ערפאת, היא ניגבה את פניה כמה פעמים, זאת היתה הממשלה שנתנה לו לצאת מביירות, עם דגלים, עם הצבא שהיה על כל כוחותיו. אתה זוכר את זה? אתה זוכר את הממשלה הזאת? – היא עשתה; היא זחלה אז, עם כל המלל, כי אתם באמת גיבורי ההצהרות, גיבורי המלל. אתם עשיתם זאת, יצאתם ודיברתם גבוהה גבוהה, ונתתם לו, בהשגחה של צה"ל. אני זוכר את התמונות, ואתה זוכר אותן. נתנו לו לצאת עם האונייה על הנשק שלו, על הנשק של צבאו, אחד לאחד.

ידידי, אל תבואו, כאן, בסוגיה שהיא באמת איננה במחלוקת. לגבי ירושלים אין כל חילוקי דעות – על-פי מה שאני יודע ומכיר בבית הזה, בעם הזה – שהיא בירת ישראל הנצחית – – –

משה פלד (צומת):

זאת ההשוואה שלך?

שר המשטרה מ' שחל:

תסלח לי, היא בריבונות ישראל והיא איננה נושא למשא-ומתן.

משה פלד (צומת):

דגל אש"ף בביירות.

שר המשטרה מ' שחל:

תסלח לי, חבר הכנסת פלד – – –

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פלד, אני מבקש.

שר המשטרה מ' שחל:

דיברתי בתשובה על הממשלות שזחלו, דיברתי על מה שהיה, אלה אמיתות שאי-אפשר לשכוח אותן. לכן, אי-אפשר לבוא אלינו ולהגיד לנו: איפה קנה המידה?

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני השר – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת אולמרט.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת אולמרט, לא נעים לשמוע את האמת – – –

אהוד אולמרט (הליכוד):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא, אדוני.

שר המשטרה מ' שחל:

לא נעים לומר את זה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

נעים מאוד.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מבקש.

שר המשטרה מ' שחל:

נעים מאוד, אבל זאת איננה האמת. יש לי קנה מידה ממשד שדני מופקד עליו, ואני יודע שבירושלים מעולם לא היה כוח משטרה בגודל, בעוצמה ובהכנה כפי שיש היום. מעולם לא היה, עם תוכניות, עם מגמות חד-משמעיות בכיוון אחד, לשמור על מעמדה של ירושלים, כי זאת בירתנו. לא נהיה מוכנים לוותר עליה, לא היום, לא מחר ולא בעתיד, ואת זה יודעים.

יש דברים שהם בעשייה, חשובים יותר מאשר בהצהרה, ואני אומר לכם שהדיונים המיותרים האלה מטילים ספק רק בעמדתנו. אין בהם צורך. הם מיותרים לחלוטין. מה אתם רוצים להשיג בזה? לבוא

ולהטיל ספק, שמה שאנחנו אומרים איננו נכון? שאנחנו מוכנים לוותר על ירושלים, לנהל משא-ומתן לגביה? איזו תועלת, מה החוכמה, מה התבונה בנושא הזה? תאמינו לי שאינני מבין. מין אובססיה בכנסת, עם כל הכבוד, בנושא כל כך רציני, בכנסת שאפילו לא מקשיבה, בגלל תקשורת, כדי לזכות בכמה תמונות, להשיג איזה הישג: תקפנו את הממשלה. הייתי באופוזיציה, אתה יודע זאת היטב, ואני אומר לך שידעתי תמיד, לא סתם כחבר אופוזיציה אלא כיושב-ראש סיעה, מהו הגבול שאסור לעבור אותו, שיש נושאים שהם מאחדים את העם. אתה לא תעשה אותם – – –

אהוד אולמרט (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

תסלח לי — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת שחל, אני אפנה אותך ל"דברי הכנסת" בנושא הזה, כי גם אתה הופתעת. מי שפנה — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אדוני — — —

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני רשאי לדרוש שלא יפריעו לי.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת אולמרט, נתתי לך מעבר לזמן. אתה ידוע כג'נטלמן, ואני מבקש לכבד בהתאם.

שר המשטרה מ' שחל:

אנחנו מכירים כמעט מהיום הראשון של הכנסת – – –

אהוד אולמרט (הליכוד):

שלך בכנסת.

שר המשטרה מ' שחל:

אני הייתי חבר כנסת צעיר, ואתה היית מזכיר הסיעה של שמואל תמיר. אני זוכר אותך מפרשת "אוטוקרס" בוועדת הכלכלה. אני אזכיר לך שאתה באת עם תיק כדי לעזור לו בהצגת המסמכים. אנחנו מכירים זה את זה, ואתה יודע זאת.

אם אתה מזכיר את עניין ארצות-הברית, אני רוצה להגיד לך, שאני אמרתי פה בהצעת אי-אמון והוכחתי, שאותו מאמר שאליו אתה מתייחס ועליו אתה מסתמך, התחיל למעשה במובאה שבה שר על שר אמר שיש שרים בוגדים בממשלה. וזה היה בממשלה שלכם, אגב באותה תקופה. ואז הוכחתי לך, וכל הצעת האי-אמון היתה – – –

אהוד אולמרט (הליכוד):

– – – יצאתם לכל בירה בעולם. אז על מה אתה מדבר. נסעתם גם לתוניס, וזחלתם לפני ערפאת לפני 15 שנה. אתה מספר לי על לבנון?

שר המשטרה מ' שחל:

לא מתאים, באמת לא מתאים לך. מיותר לגמרי.

אהוד אולמרט (הליכוד):

נסעתם לכל בירה בעולם, אתם ניסיתם להזהיר – – – מוטב תעזוב את זה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, חבר הכנסת אולמרט – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע לך – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש. אני מבקש.

אהוד אולמרט (הליכוד):

תגן על העמדה של היום.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, אדוני.

שר המשטרה מ' שחל:

נישאר עניינים.

אנחנו חתמנו הסכם, שיש לנו היכולת וכל אמצעי הבקרה לגבי הביצוע שלו. זה הסכם שבא לסיים עניין שלא היה צריך ולא היה דרוש מזמן, זה השלטון בעזה. ולא אני היחיד, ולא רק הממשלה הזאת. חברים טובים בתוך הליכוד, ביניהם מי שהיה שר הביטחון משה ארנס, ומי שהוא ראש העיר תל-אביב היום, אמרו ואומרים את זה: צריך לצאת מעזה, ומהר, אפילו בפעולה חד-צדדית.

משה פלד (צומת):

כל אלה שתולים של "שלום עכשיו". איזה מין דוגמאות הן אלה? צ'יץ' הוא איש הליכוד, זה מעניין אותם? הוא שתול של "שלום עכשיו" – – –

שר המשטרה מ' שחל:

לא, אני לא הזכרתי את צ'יץ'. אני הזכרתי את משה ארנס. אתה גם לא שומע. גם משה ארנס שתול? ורוני מילוא גם הוא שתול. כולם.

משה פלד (צומת):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פלד, זאת כנסת. אפשר לקרוא קריאת ביניים בנחת; בנחת, אדוני. דברי חכמים בנחת נשמעים.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי, באשר לנושא של רמת-הגולן, אני אומר עוד הפעם: המדיניות של הממשלה הנוכחית היא למצות אפשרות לשלום על בסיס שהוחל בו בוועידת מדריד, עם כל מדינה ערבית שתסכים לתנאים שלנו. ובאנו – – –

חנן פורת (מפד"ל):

עם נסיגה מרמת-הגולן?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מבקש ממך. הקשבתי לדבריך.

ואנחנו אמרנו, שאנחנו נהיה מוכנים לקיים את המשא-ומתן על בסיס 242, 338, כאשר תנאי הביטחון יהיו מקובלים עלינו. ראש הממשלה מנהל משא-ומתן שמטיבו ומטבעו הוא לא יכול להיות נושא לתקשורת, והוא אכן כך נשמר. ומה שפורסם, בכלל זה בימים האחרונים, איננו מדויק, איננו תואם את העובדות.

אומרים כאן: הממשלה הזאת ויתרה, ולא היתה מוכנה. ואת זה אני אומר במיוחד לחבר הכנסת חנן פורת. אני רוצה לבוא ולהגיד לך: אתם, יותר מכל מפלגה אחרת, הייתם שותפים כל הזמן לכל ממשלה שהיתה בישראל, והייתם שותפים גם למה שאני קורא כאן ועכשיו, בין שהסכמת ובין שלא הסכמת לזה, כי זה לא רלבנטי.

אמר בזמנו מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, בעת שהגיש את חוק רמת-הגולן לכנסת: מבחינה מדינית אני מכריז שבו ברגע שנשיא סוריה יגיד שהוא מוכן לנהל משא-ומתן על חוזה שלום עם ישראל, שום דבר לא יעמוד בפניו. אני מצטט את הדברים האלה מ"דברי הכנסת".

ובאיגרת למזכיר המדינה של ארצות-הברית מ-15 בדצמבר 1981 כותב מי שהיה אז שר החוץ, מר יצחק שמיר, את הדברים הבאים: זה חתום. מי שרוצה תרגום, אני מוכן לתת לו גם את התרגום.

נאמר דבר נוסף. בנאומו במועצת הביטחון ב-16 בדצמבר 1981, כאשר השגריר יהודה בלום אמר דברים על-פי הוראה מפורשת של ממשלת ישראל אז, שהיתה בראשות הליכוד, הוא אמר: INCLUDING THE QUESTION OF THE INTERNATIONAL BOUNDARY BETWEEN THEM. הוא אמר זאת על השיחות עם סוריה. כלומר: כולל הגבול הבין-לאומי בין שתי המדינות.

אבל למה לי להרחיק לכת כל כך? היה זה חבר כנסת אהוד אולמרט שבביקורו בארצות-הברית, בהיותו שר הבריאות – הוא ננזף על-ידי ראש הממשלה יצחק שמיר על זה שהוא אמר שיש נכונות לעשות ויתורים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

לא היה ולא נברא.

שר המשטרה מ' שחל:

היה בעיתון.

אהוד אולמרט (הליכוד):

לא היה ולא נברא. לא היה ולא נברא. לא הנכונות לווייתורים, ולא הנזיפה. אבל מה זה חשוב? אני לא רוצה לקלקל לך את הנאום.

שר המשטרה מ' שחל:

תודה רבה.

חנן פורת (מפד"ל):

אבל מה אתה אומר על מה שאמר יצחק רבין, שבאשר לעתיד לא יעלה על הדעת – – – נרד מהגולן. תענה על זה. הוא אמר זאת בקולו – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת פורת, כל מה שהיה לך לומר אמרת בנאומך, הקשבנו לך וגם נתתי לך מעבר לזמן. לכן אנא ממך, תן לנו לשמוע גם את התשובה.

חנן פורת (מפד"ל):

שלא יסובב אותנו בכחש.

היו"ר ר' אדרי:

תחכה בסבלנות. תן לשמוע.

חנן פורת (מפד"ל):

אני רוצה לשמוע.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, גם ההצעה של חבר הכנסת חנן פורת היא הצעה החוזרת על עצמה, והיא היתה עוד ב-26 באפריל 1994, במסגרת הצעת חוק שדנה גם בעניין הגולן, והכנסת החליטה להסיר אותה ברוב קולות. חוזרת כאן ההצעה בדיוק כמו ריטואל קבוע. זה לא ישנה את עמדתה של הממשלה.

חנן פורת (מפד"ל):

אבל מה תשובתך?

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אנא ממך. תן בבקשה לשר להשיב. חכה.

שר המשטרה מ' שחל:

זה לא ישנה את עמדתה של הממשלה ולא ישנה את עמדתנו בנושאים שאנחנו עומדים עליהם. ממשלת ישראל הנוכחית טענה וטוענת, כי היא בעד הידברות עם סוריה. וזאת בלי לוותר על האינטרסים הביטחוניים החיוניים של ישראל הקשורים לרמת-הגולן. והיא רואה את תושבי רמת-הגולן כשליחיה שכושר עמידתם ונכונותם להיקרא אל הדגל למלחמה ולשלום הם חלק מעוצמתה בכוח עמידתה.

ראש הממשלה מנווט את ספינת השלום בבטחה, יודע את הכיוון ואת נמל היעד, ויודע להתגבר על סערות הדרך, בעוד את ספסלי האופוזיציה מזעזע את כל גל קצף – –

לימור לבנת (הליכוד):

בתור שירה זה לא רע, אבל מה עם המציאות?

שר המשטרה מ' שחל:

– – או קצף גלים. ואם אין כזה, הם ידאגו במקלותיהם להכות מים כדי ליצור אותו.

לימור לבנת (הליכוד):

מי חתום על השירה הזאת?

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי חברי הכנסת, אני מתאר לעצמי כי הישיבה על ספסלי האופוזיציה בשעה שממשלת ישראל מביאה שלום היא ישיבה קשה ומתסכלת. אל לה לישיבה זו להעבירכם על דעתכם או על הגיונכם, למעשים חסרי טעם – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

— — דוגמת אלה ששמענו משני הנואמים הנכבדים.

בימים אלה אני רוצה לומר לחברי הכנסת, שהניהול של משא-ומתן הוא מלאכה קשה, קשה יותר גם מזו שהיתה בקמפ-דיוויד. ההבדל שהתרחש בכנסת הוא שאז היתה אופוזיציה שהיתה נאמנה, ונאמנה לעניין עצמו. היא לא היתה אופוזיציה שהחליטה להתנגד לכל דבר והחליטה לשים מקלות בגלגלים בכל נושא. וזה אולי ההבדל המרכזי שהתרחש מאז ועד היום.

לי אין ספק, אדוני היושב-ראש, שהממשלה – — —

משה פלד (צומת):

אז אולי תחזרו להיות אופוזיציה אחראית.

שר המשטרה מ' שחל:

— — — הממשלה הזאת תצליח להביא שלום.

לימור לבנת (הליכוד):

תן תשובות ברורות. אתה רוצה לחנך כאן עכשיו את האופוזיציה?

שר המשטרה מ' שחל:

הממשלה הזאת תביא שלום, והיא תבטיח גם ביטחון. לחלק מכם השלום איננו עניין בכלל להסכים לו, כי הם מתנגדים לו בכל בחינה שהיא. לחלק מכם, לדעתי, אבדה הדרך, ואני מצטער על כך.

אני רוצה לסיים את דברי בנימה אישית, דווקא לידידי אהוד אולמרט, בנקודה אחת. היו זמנים שאנחנו התווכחנו, אם אתה זוכר, על התשובות על חמש השאלות של בייקר. היו תשובות מוכנות, שאילו ניתנו ייתכן שכל מהלך ההיסטוריה היה שונה. היו תשובות שניתן היה להעביר אותן ולתת אותן, ואתה אמרת עליהן בדיון של שרי הליכוד, כי זה שינוי היסטורי. אילו היתה תבונה אחרת אצל חלק מכם, ייתכן מאוד שהתנאים שלנו בכל הסדר היו טובים יותר אז.

אני אזכיר לך דברים שנאמרו בממשלה, שבה אתה ואני היינו חברים, כאשר אני לפחות טענתי שההסכם שנקבל אז יהיה טוב יותר מזה שניתן יהיה לקבל מחר. וגם היום אני אומר, שמה שניתן להשיג היום טוב יותר ממה שניתן יהיה להשיג מחר.

מדינת ישראל רשאית בהחלט למצות כל אפשרות לעשיית שלום, והממשלה הזאת מחויבת לברר אפשרויות אלה. אם יובטח הביטחון וניתן יהיה לעשות שלום, נמצה את האפשרויות האלה. אני מציע שתנוח דעתכם ותהיו בטוחים שיש ממשלה הדואגת גם לשלום וגם לביטחון.

אדוני היושב-ראש, מפאת חשיבות הנושא אני מציע להיענות לבקשתם של חברי הכנסת ולקיים דיון במליאת הכנסת, כדי שניתן יהיה למצות את הנושא על כל ההיבטים שלו וניתן יהיה גם לפתח את הנושא, לא בשעה מאוחרת, עם מספר קטן של חברי הכנסת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

גם להסביר איך עושים שלום עם ג'יהאד.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ניתן יהיה להסביר הרבה דברים. אם תהיה הקשבה, ניתן יהיה להסדיר הרבה דברים, חלק מהזמן. אני מודה על כך. לכן, אני מציע שמליאת הכנסת תקיים דיון בשתי ההצעות.

אהוד אולמרט (הליכוד):

בחלק מדברייך אפילו אתה לא מאמין.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר, על הדברים שאמרת לנו, ואנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד דיון במליאה? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ח' פורת וא' אולמרט
בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 11, נגד – אין, נמנעים – אין. אני מבקש להודות לחבר הכנסת אהוד אולמרט ולחבר הכנסת חנן פורת, שהציגו את הנושא, וכן לשר על תשובתו.

הצעה לסדר-היום

האזנות הסתר

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא. הצעה לסדר-היום מס' 4044: האזנות הסתר. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני יושב-הראש, חברי הכנסת, בימים אלה פורסמה רשימה ארוכה של אנשים שצותנו לשיחות הפלאפון שלהם, על-ידי קבוצה של שני אנשים או יותר. נעשתה פעולה גדולה מאוד של ציתות לקשת רחבה מאוד של אנשים במדינת ישראל. הדבר הזה שם, סוף סוף, את הנושא הזה בסדר-היום.

אדוני היושב-ראש, הנושא הזה אינו נושא חדש. הייתי אומר שהוא אפילו נושא עתיק, שהלך והתפתח עם השנים. כך שבשנים האחרונות הגענו למצב כמעט בלתי אפשרי. נוכח אותו מצב בלתי אפשרי הגשתי הצעת חוק עוד לפני שנה, ב-31 במאי 1993, לפני שפורסמה אותה פרשייה אחרונה, ובה תבעתי להחמיר את העונשים; תבעתי להגיע למצב שבו נוכל, אם לא לחסל את התופעה, לצמצם אותה עד למינימום.

אדוני היושב-ראש, לצערי הרב, ממשלת ישראל התנגדה להצעתי אז, וסגן שר הביטחון ביקש שלא להצביע בעד ההצעה. הנימוק שלו היה, שיש סעיף אחד בהצעה שלא נראה לממשלה, וזה הצורך לפרסם את מספר ההאזנות החוקיות שעושים משטרת ישראל ושירותי הביטחון.

אמרתי כבר אז, שצריך לעשות הפרדה בין משטרת ישראל ובין שירותי הביטחון, אבל עדיין לא צריך לפסול את כל החוק. לא צריך לאפשר מצב שבו אנשים פוחדים לדבר בטלפון. ההאזנה הזאת בקרב קהילת אנשי העסקים, קהילת אנשי התקשורת, קהילת הפוליטיקאים מכה ללא רחם בכולם. אנשים לא מוכנים היום לדבר בטלפון.

אדוני היושב-ראש, כשאתה מגיע למשרד של מישהו הוא מדליק את הרדיו או את הטלוויזיה, כדי שלא ישמעו, אם יש לו האזנה בתוך החדר. זה נשמע לכם אולי דמיוני, אבל הדברים קיימים יום יום.

כשאתה מגיע לאנשי עסקים או לאנשים אחרים, הם מדליקים את הרדיו במשרד כדי שיהיה רעש. כשאתה מרים טלפון למישהו הוא אומר לך מייד: זה לא לטלפון. כל הזמן אתה שומע: זה לא לטלפון.

אדוני, אתה היית פעם שר התקשורת, והססמה של "בזק" היא: זה כן לטלפון. אבל כל משפט שלישי בכל שיחת טלפון, בעיקר באזור גוש-דן, מסתיים במלים "זה לא לטלפון". אנשים צריכים לצאת מהבית, כי גם בתוך המשרד אתה לא יכול לשבת, אולי יש שם האזנה. אתה יושב בבית-קפה או בתוך המכונית ומדבר. ומה אתה רוצה בסך הכול – לדבר בטלפון בצורה נורמלית ביותר וסבירה ביותר. אבל כאשר יש עונש כה מגוחך למי שנתפס כמתקין, עד שנת מאסר, לא ניתן לעולם לחסל את התופעה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה רק בגוש-דן?

סילבן שלום (הליכוד):

התופעה קיימת בכל הארץ, אבל בגוש-דן היא רחבה יותר, משום ששם מתרכזת מרבית האוכלוסייה ומשום ששם קהילת העסקים גדולה יותר. אשר לדיני אישות, היא קיימת במושבים, בכפרים, בקיבוצים ובכל מקום. זו תופעה שמכה בנו ללא רחם.

הדבר הזה חייב להיפסק. הוא חייב להיפסק על-ידי שינוי בענישה. הענישה למתקין היא עד שנת מאסר. כשהוא נתפס הוא מקבל חודשיים עבודות שירות. מזל שאת עבודות השירות הוא לא מקבל במרכזת טלפון. זה היה יכול להיות שיא האבסורד, שאת עבודת השירות הוא יעשה במרכזת טלפון, וכך יעבוד בעבודת השירות שלו למען הציבור.

אם הוא מקבל עונשים מגוחכים כאלה, הוא לעולם לא ימסור את שמו של מי ששלח אותו. כי הרי בסופו של דבר צריכים להגיע לאדם שביקש ממנו את ההתקנה.

לכן, העונש של שלוש שנים למי שהזמין את ההאזנה קיים רק בספר החוקים, מעולם לא מומש ומעולם לא נוצל. אי-אפשר להגיע אליו, כי מי שנתפס כמתקין אף פעם אינו מוסר את שם המזמין.

אני נחרדתי לשמוע מחוקר פרטי השבוע, בעימות טלוויזיוני שהיה לי, שהמטרה או השוטרים עושים שימוש באותם חוקרים. אדוני השר, אני לא יודע אם היית עד לאותה תוכנית. אני פשוט לא האמנתי למשמע אזוני, ששוטרים מבקשים מחוקרים פרטיים לבצע ציתות עבורם כי הם לא הצליחו להשיג צו מבית-המשפט. אדוני, אתה גם שר המטרה. אם יש תופעה כזאת, צריך להפסיק אותה בעודה באיבה.

ומעבר לכך, מתברר שאותו מכשיר לציתות פלאפוני היה אפילו בשימוש המטרה. המטרה פנתה לאותו משרד – אני לא יודע אם זה נכון – וביקשה להיעזר במכשיר כדי לצותת לאחרים. הרי זה לא ייאמן. לאן הגענו?

אני מקווה שסוף סוף הבעיה עלתה על סדר-היום הציבורי ותגיע לסיימה. אני לחצתי חזק מאוד את שר המשפטים כדי שיביא הצעת חוק ממשלתית. אני לא רוצה הצעת חוק פרטית שלי, הצעת חוק שתעבור את הווייה-דולורוזה של הליכי החקיקה בכנסת, וכן תעבור או לא תעבור. שמחתי לשמוע שביום רביעי הבא תתקיים הצבעה גם על הצעת החוק שלי, שהגשתי לפני שנה, ופעם נוספת לפני חודש. שר המשפטים ביקש ממני לדחות את ההצבעה בחודש. היום מלא חודש, ואני לא עומד על דקדוקי עניות של ימים. הוא ביקש ממני לדחות ליום רביעי הבא, והסכמתי. הוא יביא הצעת חוק ממשלתית שלפיה תוגבר הענישה.

בהצעת החוק שלי אני מציע להגדיל את הענישה לשבע שנות מאסר. הוא מציע חמש שנים. לא נלך על זה לרב, ובלבד שתהיה ענישה אפקטיבית. בהצעה שלי – ואני שומע שגם את זה הוא הולך לאמץ – מדובר על כך שכל חוקר שייתפס כמאזין יגיע למצב שבו יישלל רשיונו. ולא רק רשיונו יישלל, אדוני היושב-ראש, גם משרדו ייסגר. כי צריך להבין שאותם משרדים עובדים גם למטרות סודיות. הם עובדים עם חברות ביטוח, במעקב אחרי כאלה שנפגעו בתאונות דרכים ואולי מבצעים הונאה, או בכל מיני פעולות אחרות, או מבצעים חקירות כלכליות. לכן, יש להם גם מה להפסיד. רק ענישה נכונה, ענישה מוגברת פלוס פגיעה כלכלית קשה של שלילת רשיון וסגירת משרד יכולה להועיל. הרבה פעמים אומרים: המשרד ישלח מישהו אחר שאין לו רשיון. אם הוא שלח אותו – יסגרו לו את המשרד. רק הדבר הזה יביא אולי, בסופו של דבר, לחיסולה של התופעה, ואם לא לחיסולה – לצמצום ממדיה.

ועוד שני משפטים, אדוני היושב-ראש, ברשותך. הנושא הזה הוא גם חלק חשוב מזכויות האדם. צנעת הפרט היא דבר שאסור לנו לזלזל בו. צנעת הפרט היא דבר, אני חושב, שהיום הפך להיות חשוב הרבה יותר מאשר היה בשנים קודמות, בעיקר לאור חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

אדוני שר המשטרה, כמשפטן וכבקיא במערכת החוקים, אני יודע שאתה תעשה כל מה שאתה יכול כדי שהתופעה הזאת לא תחיה עמנו עוד לאורך זמן. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת סילבן שלום.

אני מזמין את אדוני השר משה שחל, ששייב על ההצעה לסדר-היום בנושא: האזנות הסתר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה בראש ובראשונה לברך את חבר הכנסת סילבן שלום על העלאת הנושא ועל העקביות שלו – שהנושא לא ירד מסדר-היום הציבורי. הוא היה בין הנפגעים לאחרונה.

דוד מגן (הליכוד):

הוא היה הראשון שהעלה את העניין לפני שנה, עוד לפני שזה היה מכת מדינה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דוד מגן, למה אתה לוקח ממני את המצווה לומר את זה בלשוני שלי?

אני יודע שלפני שנה הוא הגיש את הצעת החוק שנדונה אז והביאה גם להצעות חוק של הממשלה, ואני אתייחס אליהן.

רבותי חברי הכנסת, נושא האזנות הסתר הוא חמור ביותר, משטרת ישראל מייחסת לו את מלוא החשיבות ומתמודדת עמו באמצעים העומדים לרשותה.

האזנת הסתר שלא כדין הינה עבירה הפוגעת באושיות הדמוקרטיה, שכן היא פוגעת בזכותו של האדם לפרטיות, לצנעת הפרט ולסוד שיח, שהם זכויותיו הבסיסיות של האדם באשר הוא, כפי שבאו לידי ביטוי בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, סעיף 7(ד).

נושא האזנות הסתר מעוגן בחוק האזנת סתר, התשל"ט-1979. החוק מפרט אילו האזנות אינן טעונות היתר וקובע את ההליך החוקי לצורך קבלת היתר לביצוע האזנת סתר.

העונש הקבוע בחוק למאזין האזנת סתר שלא כדין הינו שלוש שנות מאסר לגבי כל האזנה, אם כי צדק חבר הכנסת סילבן שלום כשאמר, כי בפועל העונשים הם פחותים מאלה, כמעט ואינם נחשבים.

רבותי חברי הכנסת, מצאתי לנכון, דווקא על רקע הדיונים וההתייחסות הציבורית לאחרונה, להביא בפני הבית סטטיסטיקה על כמה תיקים נפתחו, מה היה גורלם בשנים 1992, 1993 ו-1994.

ובכן, בשנת 1992 נפתחו 72 תיקים, כאשר מתוכם נשארו שני תיקים פתוחים, 18 מתוכם הם עבריינים שלא נודעה זהותם, 19 מתוכם נסגרו מחוסר ראיות, תשעה נסגרו מפני שאין עניין לציבור, שניים מפני שאין אשמה פלילית, לפרקליטות הועברו ארבעה, לתביעה הוגשו 13, הורשעו שלושה.

ב-1993 היו 77 תיקים שנפתחו, 14 תיקים עדיין בחקירה, עברייני לא נודע – 18, חוסר ראיות – 13, אין עניין לציבור – ארבעה, אין אשמה פלילית – שמונה, הועברו לפרקליטות שבעה תיקים, בתביעה נמצאים 13, טרם נסתיים הדיון המשפטי כדי לקבוע אם תהיה הרשעה או לא.

מינואר עד אפריל שנה זו נפתחו תשעה תיקים. נמצאים בחקירה – חמישה, עבריינים שלא נודעה זהותם – שניים, חוסר ראיות – אחד. לתביעה הוגש תיק אחד.

ההיקף הגדול שנחשף לאחרונה מעמיד את הנושא של האזנות סתר בממד אחר ובצורה אחרת.

החל משנת 1991 החלו לעבד במשרד המשפטים, בתיאום עם משרד המשטרה ואגף החקירות במשטרת ישראל, תיקונים לחוק זה על בסיס הניסיון שהצטבר.

הצורך בתיקונים בחקיקה הוא פועל יוצא של מה שנכחנו לדעת, אבל היתה גם סיבה נוספת, אלה השינויים הטכנולוגיים באמצעי התקשורת המודרניים, ששכיחותם בקרב הציבור הולכת וגוברת; במיוחד אציין את הפלאפון ואת הפקסימיליה.

סילבן שלום (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

אני יודע.

בין יתר התיקונים המוצעים, מוצע להרחיב את המושגים "שיחה" ו"האזנת סתר" על מנת להתאימם לאמצעי תקשורת מודרניים, והסדר האי-בהירות שהיה בעניין תחולתו גם על פלאפונים, פקסימיליות, טלקסים ותקשורת בין מחשבים, כל זאת במגמה להרחיב את ההגנה על הפרטיות בעידן המודרני.

יצוין כי משטרת ישראל סייגה את עצמה תמיד בנוגע להאזנה לפלאפון בהתאם לאותם סייגים הקיימים בנוגע להאזנה לטלפון עצמו, לרבות הדרישה לקבלת היתרים על-פי החוק.

בתיקון שיוגש גם מתקבל עיקרון, על-פי הסכמתי והסכמת המשטרה, שאנחנו נדווח כל שנה על סך כל האזנות הסתר המבוצעות על-ידי המשטרה לצורך מלחמה בפשיעה, כאשר גם סוג המותר להאזנה, על סוג העבירה, הועלה רק לעבירות מסוג פשע, כך שיש כאן החמרה נוספת.

אני יכול לומר כאן מראש, שמספר ההאזנות הוא מינימלי והוא איננו מגיע לממדים שהיו בעבר, כי אני מודע הן כשר והן כמשפטן ואני מייחס לנושא חשיבות רבה. לפיכך אני תומך בהחמרה בענישה ואני תומך בשינויים בחוק כפי שיבואו לדיון בכנסת בשבוע הבא, הן בהצעת החוק הפרטית של חבר הכנסת סילבן שלום והן בהצעת החוק הממשלתית.

אשר לנושא שלילת הרשיון מחברות ומחוקרים שביצעו את ההאזנות, שהעלה חבר הכנסת סילבן שלום, הרי שגם היום, במסגרת חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב–1972, סעיפים 25 ו-27, ניתנת סמכות בידי ועדת משמעת לשלול רשיון של חוקר פרטי, ואין לי ספק שגם במקרה דנן יישקל הנושא על-ידי ועדת המשמעת.

אגב, אני חייב לומר שבעקבות הגילויים שהיו שאלתי: מדוע לא תהיה פעולה מיידית לאור החקירה להשעות את הרשיון בשלב הראשון, כדי שלא ייווצר מצב כאילו העניין הוא עניין קל, עניין של מה בכך?

אציין נקודה נוספת. אשר לחקירת פרשיית האזנת הסתר האחרונה, שלגביה הוגשו כתבי אישום נגד רפי פרידן ויעקב צור, מבעלי חברת "אג"ם, בגין האזנה לטלפונים ולפלאפונים, מדיניות הפרקליטות והמשטרה היתה, שאם לא נספיק להגיש כתב אישום, נבקש מבית-המשפט שיהיה מעצר עד לתום ההליכים.

בשלב זה נמשכת החקירה לגבי נושאים נוספים. המשטרה עוסקת בפענוח סלילים, בדיקת תוכנות, איתור מזמין ההאזנות וכן קבלת תלונות מאותם אנשים ששמותיהם עלו בחקירה כמי שהאזינו להם והשלמת הנתונים לגבי רשימת האנשים שהאזינו להם.

משטרת ישראל חוקרת בכובד ראש כל תלונה המוגשת אליה על עבירות על חוק האזנת סתר ותמשיך לבחון כל דרך אפשרית כדי להתמודד עם תופעה פסולה זו ולנסות לשרשה מן היסוד.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה לדיון במליאה. אני חושב שהנושא ראוי לתשומת לב הציבור כולו. לדעתי, אם לא נעשה משהו מייד, לא תהיה אפשרות במדינה הקטנה שלנו לקיים שיחה

שבה האדם ירגיש את עצמו, בפרטיות שלו, כמי שמקיים אותה עם השמירה על זכותו של הפרט לשמור את השיח בסוד ולא לאפשר לכל מי שרוצה להקשיב, לעלות על השיחה ולהשתמש בתוכן השיחה לצרכים לא חוקיים ולמטרות שאינן תואמות את החוק עצמו.

אני בעד קיום דיון במליאת הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר.

אני מבין, חבר הכנסת סילבן שלום, שאתה מסכים שיקום דיון במליאה. אני רוצה להודות גם למציע וגם לשר המשיב. אני חושב שטוב שהנושא בא למליאת הכנסת. אני מקווה שהוא יבוא על תיקונו בשבוע הבא על-פי הצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום והצעת הממשלה שתובא לדיון ולהצבעה בשבוע הבא.

אנחנו ניגשים להצבעה מי בעד ומי נגד. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 6, נגד – אין, נמנעים – אין. הנושא מועבר לדיון במליאת הכנסת.

הצעת חוק המועצות האזוריות (בחירת ראש המועצה) (תיקון – חדילה מכהונה ובחירת ראש רשות חדש), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת עובד הרשות) (תיקון – מועד פרישה),

התשנ"ד-1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק א'תריב – הצעת חוק המועצות האזוריות.

אני מציע, אם המציע יסכים ואם השר יסכים, לדון בשתי ההצעות של חבר הכנסת מגן.

אני מבין שההנמקה תהיה מהמקום, גם כדי שנחסוך בזמן וגם כדי שחבר הכנסת מגן לא יפסיד מהמכסה שלו. בבקשה, אדוני.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, יש הבדל בין שתי ההצעות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין את זה.

שר המשטרה מ' שחל:

לגבי אחת ההצעות, אני מבקש להכין את עצמי לתשובה, ולכן אני מבקש להשיב עליה בישיבה אחרת.

דוד מגן (הליכוד):

כבוד השר, אני לא מסכים.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת מגן, מבקשים כל כך יפה, הלוא אתה ג'נטלמן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאין זה הוגן. חברת הכנסת לימור לבנת בדקה את המצב בבניין. יש רוב גדול שתומך בהצעה שלי. אין זה הוגן להתווכח, להכביר מלים ולהשחית זמן לריק.

אני מבקש לשכנע את הכנסת לקבל בקריאה מוקדמת את הצעת חוק המועצות המקומיות, שמספרה א'תריב. מדובר כאן בהשוואת הסעיפים 18-22 בחוק הבחירה הישירה, כדי שיהיו תקפים גם לגבי ראש מועצה אזורית ולעניין בחירת ראש מועצה אזורית חדש במקום ראש מועצה שהתפטר מכהונתו. מוצע לאמץ את ההוראות שנקבעו בנושא זה בהצעת חוק הרשויות המקומיות (תיקון), התשנ"ג – 1993. ההצעה פשוטה. אני יודע שבמשרד הפנים אין התנגדות חזקה לעניין. יש שם ויכוח בין כמה יועצים משפטיים. ניפגש בוועדה ונאשר את העניין.

ההצעה השנייה, מס' א'תרכב, המדברת על חוק הרשויות המקומיות (בחירת עובד הרשות) (תיקון – מועד פרישה), היא הצעה משותפת לחבר הכנסת הירשזון ולי. אני יודע שבנושא הזה יש הסכמה ותמיכה של הממשלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דוד מגן. אדוני שר המשטרה, אנא תשובתך.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראיתי שהשר מנסה לכוון תשובתו על-פי הנוכחות באולם המליאה.

שר המשטרה מ' שחל:

לא.

דוד מגן (הליכוד):

חבל שאני אעלה לדוכן ואשיב על ההתנגדות. חבל על הזמן.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כושר השכנוע שלי גדל מאז נימק חבר הכנסת דוד מגן את ההצעה שלו – ומאחר שהוא הסתמך גם על הרוב שיש לו בבניין. אני חוזר ומציע לחבר הכנסת דוד מגן, שיסכים לכך שאדחה את התשובה לפעם אחרת.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני מסכים? אולי תוכלו להגיע להסכמה ואז נתאחד.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כדי להימנע מכך שאעלה לדוכן ואגזול עוד חמש דקות ויגייסו כאן את הרוב המסיבי שיש לנו, אני אומר: אני יודע שיש ויכוח במשרד הפנים. נאמר, הואיל והמשרד מכין הצעת חוק כללית, גורפת, אין טעם לעשות תיקוני ביניים. אני מוכן לחכות שבועיים, תגיד לי שלושה שבועות – שלושה שבועות, בתנאי שאם משרד הפנים לא מגיש הצעת חוק בתוך שלושה שבועות, ניגש להצבעה ותתמכו בעניין. אין לי בעיה של זמן.

היו"ר ר' אדרי:

אני חושב שזו הצעה הוגנת, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מוכן, אני חושב, גם על דעת שר המשפטים, שאם משרד הפנים יגיש הצעה – אני מוכן שנעביר גם את ההצעה שלך. אני לא חושב שיהיה זה נכון מצד הממשלה להראות כאילו היא חוטפת הצבעות. אני מבטיח לך שבשבוע הבא, לאחר שנביא את זה לדיון נוסף בוועדת שרים לענייני חקיקה, אתן לך תשובה.

דוד מגן (הליכוד):

אני לא מוכן לחכות לדיון נוסף.

היו"ר ר' אדרי:

אני חושב שמה שאמר השר עונה על רצונך. אדוני השר אמר, שאם הממשלה תעביר הצעה או תגיש הצעה, גם הצעתך תועבר לוועדה. כך הבנתי.

דוד מגן (הליכוד):

אסור לי להיות תלוי בוועדת השרים בעניין הזה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שזה מוגבל.

דוד מגן (הליכוד):

אני בעד הצבעה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני יודע מתי אני מפסיד. לכן אני בא ואומר כך: השכנוע של חבר הכנסת דוד מגן היה כזה, שאני לא יכול לעמוד מנגד. הוא שכנע אותי.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו מצביעים על שתי הצעות חוק, על כל אחת בנפרד. חברי הכנסת, מי בעד הצעת חוק המועצות האזוריות (בחירת ראש המועצה) (תיקון – חדילה מכהונה ובחירת ראש רשות חדש), התשנ"ד – 1944?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

נגד – 2

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק המועצות האזוריות (בחירת ראש המועצה) (תיקון חדילה מכהונה ובחירת ראש רשות חדש), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

שבעה בעד, שניים נגד, אחד נמנע. הצעת החוק תועבר לוועדת הפנים להכנתה לקריאה ראשונה.

אנחנו מצביעים כעת על הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת עובד הרשות) (תיקון – מועד פרישה), התשנ"ד–1994. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת עובד הרשות) (תיקון מועד פרישה), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

שבעה בעד, אין נגד, אין נמנעים. הצעת החוק עוברת לוועדת הפנים להכנה לקריאה ראשונה.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאלות רגילות. ישיב עליהן שר המשפטים. בבקשה, אדוני.

חוק גיל הנישואין

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר המשפטים ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

בפסק-דין שניתן בבאר-שבע נאמר, כי החוק המונע נישואי קטינה אינו מתייחס ואינו מטיל הגבלות על קטין.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין חלות אותן הגבלות הקיימות כלפי קטינה כלפי קטין?

2. האם ייזום המשרד תיקון מתאים בחוק?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. צמצום תחולתו של חוק גיל הנישואין, התשי"א-1950, לנערות בלבד, מקורו בעיקר בשניים: א. במציאות ההיסטורית שבה נחקק – בראשית שנות ה-50 התקיימה תופעה של השאת קטינות צעירות, לעתים על כורחן, בקרב חלק מאוכלוסיית העולים. החוק האמור נועד, בזמנו, להתמודד עם תופעה זו; ב. בהשקפת אנשי מקצוע על הנזק העלול להיגרם לקטינות, כתוצאה מכך שתלדנה ילדים בגיל צעיר. מאידך גיסא לא נודעה באותה תקופה תופעה דומה של נישואי נערים צעירים.

2. משרד המשפטים המליץ בפני ועדת השרים לענייני חקיקה לתמוך ביוזמת חקיקה פרטית של חבר הכנסת אבנר שאקי, לשינוי החוק (הצעת חוק א'תיד). ועדת השרים קיבלה המלצה זו, והחלטתה קיבלה תוקף של החלטת ממשלה.

הנמקת משרד המשפטים לתמיכה בשינוי חוק גיל הנישואין, באופן שיחול גם על נערים, היתה כדלקמן:

במציאות ימינו קיימת תופעה של נישואי נערים בגיל צעיר, אם כי היא מצומצמת הרבה בהיקפה מנישואי נערות. בשנת 1993 היו רק כ-7% מכלל הקטינים שנישאו בישראל נערים. עצם קיומה של תופעת נישואי נערים צעירים, אף כי איננה נפוצה, מצדיקה הרחבת תחולת חוק גיל הנישואין על נערים.

הספק באשר ליכולתו של אדם צעיר מאוד לתפקד כבן-זוג, וחשוב מכך, החשש מהעדר יכולתו לתפקד כהורה, קיים בין שזו נערה ובין שזה נער.

נישואי בוסר של נער, נראים על כן בלתי רצויים מהבחינה החברתית, וראוי להגביל את אפשרות עריכתם על-פי חוק.

דרגת הענישה לעברייני תנועה

חבר הכנסת צ' הנגבי שאל את שר המשפטים ביום י"ז באדר התשנ"ד (28 בפברואר 1994):

משפחות ס' וח' (שמותיהן מופיעות במקור), אשר מכתבן מצורף בזה, הן רק שתיים ממאות משפחות אשר שכלו את יקיריהן בתאונות דרכים קטלניות בכבישי הארץ.

במר לבן פנו אלי ההורים השכולים בטענה, שיחסה של מערכת המשפט בישראל כלפי העבריין שהרג את ילדיהם סלחני מדי, וכי העונש המרבי הקבוע בחוק אינו מרתיע דיו.

ברצוני לשאול:

1. האם תוחמר דרגת הענישה הקיימת כיום לעברייני תנועה?

2. האם יזורזו הליכי השפיטה הקיימים בבתי-המשפט לתעבורה?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. רמת הענישה נקבעת על-ידי בתי-המשפט. כשרמת הענישה נראית בעיני התביעה כקלה – מוגש ערעור על קולת העונש.

2. הליכי השפיטה בבתי-המשפט לתעבורה זורזו בצורה משמעותית ביותר עם מינוים של עשרה שופטים נוספים, במשמרת שנייה, בבתי-המשפט לתעבורה.

עניין העלאת שיעור הקנסות בעבירות קנס נדון עתה בוועדה שבה משתתפים נציגי משרדי התחבורה, המשפטים והמשטרה. יש להניח שתוגש המלצה להעלאה ניכרת של הקנסות.

שירותי ליווי

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר המשפטים ביום ג' בניסן התשנ"ד (15 במרס 1994):

בשנים האחרונות הולכת ותופחת, באופן מדאיג, תופעת נערות ונערי ליווי המשמשים ככיסוי לזנות במרבית המקרים.

ברצוני לשאול:

1. אילו כלים משפטיים מעמיד משרד המשפטים לרשות המשטרה להתמודד עם תופעה זו?

2. האם בפרסום שירותי הליווי בעיתונות אין משום עבירה על החוק, במיוחד בנוגע לפרסומות המשדלות בחורות להצטרף לעיסוק זה?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין כל בעיה משפטית שמונעת מרשויות הממונות על אכיפת החוק להילחם נגד התופעה האמורה, ככל שהיא קשורה לזנות של נשים.

טרם הוכרעה השאלה האם הוראות חוק העונשין (סעיפים 199 עד 210), המתייחסות לזנות בלשון נקבה, יחולו גם על מקרים של זנות ממין זכר. לכאורה ניתן להשתמש בכלל שבסעיף 6 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, הקובע לאמור: "זכר ונקבה" באמור בלשון זכר – אף לשון נקבה במשמע, וכן להיפך".

בהצעות חוק פרטיות שהוגשו לכנסת בשנים האחרונות בנושא העבירות הקשורות לזנות, מוצע לתקן את חוק העונשין ולקבוע מפורשות שהאיסורים מתייחסים לזנות משני המינים. הצעות חוק אלה לא קודמו בשל הגבלות קואליציוניות שונות.

הבעיות שהתעוררו בסוגיה של מכוני עיסוי ושירותי ליווי אינן נובעות מחסר משפטי אלא מקביעת מדיניות אכיפה וסדר עדיפויות על-ידי המשטרה.

במה שנוגע לחלק השני של השאלתא. פרסום בקשר למתן שירותי עיסוי או ליווי אינו מהווה כשלעצמו עבירה, אלא אם הוא פרסום תועבה, כאמור בסעיף 214 לחוק העונשין. כן יהווה עבירה

פרסום המשדל אדם, אף במשתמע, לתת שירותי זנות. מובן שהכול מותנה בקיום ראיות המוכיחות שזו מטרת הפרסום.

הקמת בית-משפט מחוזי למחוז המרכז

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר המשפטים ביום ט"ו באייר התשנ"ד (26 באפריל 1994):

נודע לי כי בכוונת משרדך להקים בית-משפט מחוזי למחוז המרכז. פתח-תקווה היא העיר הגדולה במחוז, וראוי להקים בה את המוסד השיפוטי החשוב הזה.

ברצוני לשאול:

1. אם זוהי הכוונה, מתי והיכן יוקם בית-המשפט המחוזי?

2. אם לא – כיצד יפתור משרד המשפטים את מצוקת המחוז, שהדיון בתיקים המטופלים בו בערכאות המשפטיות נמשך זמן רב?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין שום כוונה, בשלב זה, להקים בית-משפט מחוזי חדש ולא לפצל את בית-המשפט המחוזי בתל-אביב.

2. הדגש מושם בקצב שמיעת המשפטים בבתי-משפט השלום, שאנו עושים לשיפור ולהרחבה של המבנים שלהם, כמו בית-משפט השלום בפתח-תקווה, ולהוספת שופטים בהם. עם העברת נושאים רבים לטיפול בתי-משפט השלום, קטן העומס על בתי-המשפט המחוזיים, שיוכלו לסיים תיקים בקצב מהיר יותר.

דברי שופט על המתנחלים

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר המשפטים ביום ט"ו באייר התשנ"ד (26 באפריל 1994):

בכתבה על השופט זועבי ב"מעריב" צוטט השופט כאומר: "כשבאתי לוועדה ידעתי שהצד האכזרי בשטחים זה המתנחלים – – קיוויתי שמישהו (מהנחקרים) ייכשל בלשונו, וזה באמת קרה".

השופט הכחיש את הציטוטים, אך המראיינת טוענת לעדים ששמעום.

ברצוני לשאול:

1. האם לא פסל השופט עצמו בדבריו מלכהן בוועדת-שמגר?

2. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התבטאויותיו של השופט זועבי נדונות עכשיו בבג"ץ. לכן, אמנע מהבעת דעתי עד שבג"ץ ייתן את פסק-דינו בעתירה שהוגשה בנושא זה.

2. אבחן את השאלה לגופה, תוך התייעצות עם נשיא בית-המשפט העליון, לאחר שיינתן פסק-הדין בבג"ץ.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – ערעור בחירות), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת י' לס)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק א'שצא – הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – ערעור בחירות), התשנ"ד–1994, של אדוני חבר הכנסת יורם לס, הנמקה מהמקום. בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא לפני מליאת הכנסת הצעת חוק שתפקידה לשמור על טוהר המידות בזמן הבחירות לרשויות המקומיות, ואני משוכנע שכל סיעות הבית יתלכדו סביב הצעת חוק זו.

הנושא קשור לפרצה שקיימת בחוק הבחירות לרשויות המקומיות, ולפיה רק תקלה או עבירה שנעשתה ביום הבחירות עצמו יכולה להביא לפסילת אותן בחירות בהליך בבית-המשפט. והנה התברר לאחרונה בבית-המשפט המחוזי, לפני כבוד השופט שטרזמן, שמקרה שבו נעשתה בעליל עבירת בחירות לרשות המקומית, מתן שוחד בחירות, אלא שאותה עבירה לא נעשתה ביום הבחירות עצמו אלא ימים מספר לפני כן, פסק כבוד השופט, שהואיל והחוק כובל אותו לשיפוט עבירות שנעשו אך ורק ביום הבחירות עצמו, אין הוא יכול, אפילו אם יוכח בפניו שנעשתה העבירה, אין הוא יכול להתערב בעניין, והטיעון היה שמדובר בעבירת שוחד בחירות שנעשתה ימים מספר לפני יום הבחירות עצמו.

אדוני היושב-ראש, תהליך הבחירות הוא מסובך. הוא מתחיל בפרסום של רשימת הבוחרים, בקביעת המועמדים, בשכנוע לגיטימי, בתעמולת הבחירות, וביום הבחירות הוא כרוך בספירת הקולות ובקביעת המנדטים. ברור שהתהליך כולו חייב להיות נקי, שלם, ללא כל עבירה. החוק אינו מאפשר היום שיפוט במצב הזה.

לכן, באישור ועדת השרים לענייני חקיקה – אני מקווה שבהסכמה של כלל סיעות הבית – אני מתכבד להביא הצעה לתיקון חוק הרשויות המקומיות (בחירות), באופן שערעור על תוצאות הבחירות יוכל להכיל בתוכו גם עבירות שנעשו לאורך כל תקופת הבחירות, ולא-דווקא בהתייחס ליום הבחירות עצמו.

אני פונה אל חברי הכנסת ומבקשם לתמוך בתיקון הזה, שישמור על יסוד טוהר המידות בדמוקרטיה בישראל.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת יורם לס, אני מודה לך. אדוני השר שחל, אנא תשובתך המלומדת.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה לא מתנגדת להעביר את הצעת החוק לוועדה להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לשר.

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון ערעור בחירות), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 7, נגד אין, נמנעים אין. הצעת החוק עוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בעד הוצאות טיפול בילדים).

התשנ"ג–1993

(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק תתע"ט, הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בעד הוצאות טיפול בילדים), התשנ"ג–1993, של חברת הכנסת לימור לבנת. גברתי חברת הכנסת לבנת, בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבינה שהשר שחל הולך ואין שר שמשיב.

היו"ר ר' אדרי:

לא, השר שחל לא משיב, השר שחל מילא את תפקידו, ואני מודה לו על כך.

לימור לבנת (הליכוד):

אין לי טענה. זאת ציינתי, הוא מילא את תפקידו היום בצורה יוצאת מן הכלל.

רציתי לומר, כי בהעדר שר שמשיב אני מבינה שהממשלה איננה מתנגדת, ולכן בהנמקה מהמקום אני מבקשת להעביר את הצעת החוק הפרטית שלי לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בעד הוצאות טיפול בילדים), התשנ"ג-1993, לוועדה. עיקרה של ההצעה הוא שיהיה זיכוי, דהיינו הקטנת המס, ולא הקטנת ההכנסה, למשפחות שילדיהן מטופלים בבית או במעונות יום עד גיל שש. למעשה זה יחול על כל המשפחות, לא רק על המשפחות העשירות, בניגוד להצעות לניכוי מס.

אני מבקשת להעביר את הצעת החוק להכנתה לקריאה ראשונה לוועדת הכספים של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חברת הכנסת לימור לבנת. אני חושב שהצעתך ראויה לדיון בוועדה ולהכנתה לקריאה ראשונה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מתקנת ומבקשת להעביר את הצעתי לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מקבל כאן תיקון שהנושא של תיקון לפקודת מס הכנסה לא יכול לעבור לוועדת העבודה והרווחה. האם את רוצה שנעביר את ההצעה לוועדת הכנסת, והיא תחליט לאיזו ועדה יועבר הנושא?

לימור לבנת (הליכוד):

אם מזכיר הכנסת אומר שזה לא יכול לעבור לוועדת העבודה והרווחה, אני מקבלת.

היו"ר ר' אדרי:

זה מסרב לחבל על הזמן שלך.

לימור לבנת (הליכוד):

חבל על הזמן. אני מקבלת את דעתו של מזכיר הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

נעביר את ההצעה לוועדת הכספים.

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בעד הוצאות טיפול

בילדים), התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

תשעה בעד, נגד אין, נמנעים אין. הצעת החוק תעבור לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה. אני מודה לחברת הכנסת לימור לבנת.

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון) (פטור לקופות גמל לקצבה), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת א' ויינשטיין)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק א'תרנט, הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון) (פטור לקופות גמל לקצבה), התשנ"ד-1994. אדוני חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני מבקש להגיש כאן את הצעת חוק מס שבח מקרקעין (פטור לקופות גמל לקצבה), התשנ"ד-1994.

הצעת החוק הזאת באה לתת לקופות גמל לקצבה, דהיינו לקופות הפנסיה, פטור על מימוש מקרקעין. אין בהצעה הזאת משום הבדל מהותי מהמצב שבו יש לקופות הללו פטור ממס הכנסה מרווחי הון ומריבית. ההצעה שלי באה לחזק את האמצעים ההוניים שבידי קופות הפנסיה לקצבה ולשפר במעט את מצבן האקטוארי. אבקש את אמון הכנסת ואת העברת ההצעה לוועדת הכספים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת וינשטיין. אני חושב שהצעתך ראויה לדיון ולהעברתה לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

ההצבעה החלה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון) (פטור לקופות גמל לקצבה), התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 8, נגד אין, נמנעים אין. הצעת החוק תעבור לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה.

תם סדר-היום.

בבקשה, חבר הכנסת פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

מה עם הצעת החוק שלי: היועץ המשפטי למדינה?

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פורת, זה נמחק מהלוח ואי-אפשר לחזור בחזרה לאחר שזה נמחק.

אדוני שר האוצר, מלאכתם של צדיקים נעשית בידי אחרים. לא היית כאן, דנו בנושאים החשובים והעברנו אותם להכנה לקריאה ראשונה בוועדת הכספים. אתה צדיק ומלאכתך נעשתה בידי אחרים.

שר האוצר א' שוחט:

אני מתנגד לכל – – –

היו"ר ר' אדרי:

גם אם היית מתנגד היית במיעוט, מה לעשות.

אני מודה לאדוני שר האוצר שהופיע.

חברי הכנסת, אני רוצה להודות לכם ומאחל לכם שבת שלום. תם סדר-היום. ישיבת הכנסת – ביום שני הבא, י"ג בסיוון התשנ"ד, 23 במאי 1994, בשעה 16:00.

הישיבה ננעלה בשעה 19:08.